

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\R\Remarque Erich Mario\Remarque, Erich Maria
- Miluj bližního svého.pdb

PDB Name: b
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 29.1.2007
Modification Date: 29.1.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Erich Maria Remarque
Miluj bližního svého

Vydání Svoboda 1973
Přeložil: Karel Houba

Digitalizoval Anakin

ČÁST PRVNÍ

I.

Kern se rázem probudil z; těžkého, propastného spánku a naslouchal. Jako všichni štvanci byl okamžitě vzhůru, napjatý a připravený dát se na útěk. Seděl nehybně na posteli a uvažoval, jak by unikl, kdyby už bylo schodiště obsazeno.

Pokoj byl ve čtvrtém poschodí. Měl okno do dvora, avšak žádný balkón ani římsu, odkud by bylo možno dostat se k okapní rouře. Útěk dvorem byl tedy vyloučen. Zbývala jen jedna cesta: chodbou na půdu a po střeše na sousední dům.

Kern pohlédl na svítící číselník náramkových hodinek. Bylo krátce po páté. V pokoji byla ještě tma. Ložní povlaky na dvou ostatních postelích se ve tmě šedivě, nejasně leskly. Polák, který spal u zdi, chrápal.

Kern opatrně sklouzl z postele a plížil se ke dveřím. V téže okamžiku se pohnul muž, který ležel na prostřední posteli. "Co je?" zašeptal.

Kern neodpověděl; přitiskl ucho na dveře.

Druhý muž se vzpřimil. Přehraboval se ve věcech, které visely přes pelest železné postele. Zaplála kapesní svítilna a v bledém, chvějícím se světelném kruhu zachytila část hnědých, ohmataných dveří a postavu Kerna, který s

rozcuchanými vlasy a v pomačkaném spodním prádle naslouchal u klíčové dírky.

"Tak už k sakru řekni, co se děje!" zasyčel muž v posteli.

Kern se narovnal. "Nevím. Probudil jsem se, protože jsem něco zaslechl."

"Něco! Co něco, pitomče!"

"Něco dole. Hlasy, kroky nebo něco takového."

Muž vstal a přistoupil ke dveřím. Měl na sobě nažloutlou košili, pod níž se ve světle kapesní svítilny objevily husté chlupaté svalnaté nohy. Chvilí naslouchal. "Jak dlouho tu už bydlíš?" zeptal se pak.

"Dva měsíce."

"Byla tu už v té době šťára?"

Kern zavrtěl hlavou.

"Aha! Pak ses tedy přeslechl. Uprdnutí zní ve spánku často jako hromová rána."

Posvítil Kernovi do obličeje. "No jo, sotva dvacet, co? Emigrant?"

"Ano."

"Jesus Christus tso siem stalo - " zachrčel pojednou v koutě Polák.

Muž v košili posvítil svítilnou na protější stranu. Ze tmy se vynořil zarostlý obličej s otevřenými ústy a vytřeštěnými očima pod huňatým obočím.

"Kušuj s tím svým Jesu Christo, Poláku," zamručel muž s kapesní svítilnou. "Ten už nežije. Padl na Somě jako válečný dobrovolník."

"Tso?"

"Už je to tu zase!" Kern skočil k posteli. "Přicházejí zdola. Musíme na střechu!"

Druhý muž se otočil jako káča. Ozvalo se klapnutí a tlumené hlasy. "Zatraceně! Ven, Poláku, ven! Policie!"

Strhl z postele své věci. "Znáš cestu?" zeptal se Kerna.

"Chodbou vpravo. Za výlevkou po schodech nahoru!"

"Rychle!" Muž v košili tiše otevřel dveře.

"Matka Boská!" zachrčel Polák.

"Drž hubu! Nic neprozrad!"

Muž zavřel dveře. Spolu s Kernem proběhl úzkou, špinavou chodbou. Běželi tak tiše, že slyšeli, jak nad výlevkou kape nedotažený kohoutek vodovodu.

"Tady, kolem," zašeptal Kern, zahrnul za roh, ale vtom do něčeho vrazil, zavrával, zahlédl uniformu a chtěl se otočit.

Tu ho kdosi udeřil do paže.

"Stát! Ruce vzhůru!" rozkázal kdosi ve tmě.

Kern pustil věci na zem. Levou ruku necítil, neboť úder ho zasáhl do lokte.

Na okamžik se zdálo, jako by se muž v košili chtěl vrhnout do tmy, odkud zazníval onen hlas. Ale pak spatřil hlaveň revolveru, který mu namířil na prsa druhý úředník a pomalu zdvihl ruce.

"Otočit!" rozkázal. "Postavit k oknu!"

Oba uposlechli.

"Podívej se, co mají v kapsách," řekl policista s revolverem.

Druhý úředník prohledal šaty, ležící na zemi. "Třicet pět šilinků -- kapesní svítilna - dýmka - kapesní nůž - zavšivený hřeben - jinak nic."

"Žádné doklady?"

"Několik dopisů nebo něco takového -"

"Žádné pasy?"

"Ne."

"Kde máte pasy?" zeptal se policista s revolverem.

"Žádný nemám," odvětil Kern.

"No ovšem!" Policista vrazil muži v košili revolver do zad. "A co ty? Mám se tě ptát zvlášť, parchante jeden?!"

Policisté na sebe pohlédli. Ten bez revolveru se dal do smíchu. Druhý si olízl rty. "Koukněme se, vznešený pán!" řekl zvolna. "Jeho výsost vandrák! Generál smraďoch!" Náhle se rozpráhl a udeřil muže pěstí do brady. "Ruce vzhůru!" zařval, když se muž v košili zapotácel.

Muž na něho pohlédl. Kern ještě nikdy neviděl takový pohled. "Tobě to říkám, srágoro!" řekl policista. "Tak co, bude to? Nebo ti mám ještě jednou zatřást palicí?!"

"Nemám pas," řekl muž.

"Nemám pas," opičil se po něm policista. "Ovšem, pan kurví syn nemá pas. To jsem si mohl myslet. Tak rychle, oblékat a mazat!"

Chodbou běžela skupina policistů. Zprudka otvírali dveře. Přistoupil jeden s náramníky. "Kohopak tu máte?"

Důstojník si je prohlížel.

"Dva ptáčky, kteří chtěli upláchnout po střeše."

Byl mladý. Měl útlý, bledý obličej, pečlivě přistřížený malý knírek a voněl kolínskou vodou. Kern ji poznal: byla to kolínská voda 4711. Jeho otec měl kdysi výrobu parfémů, proto to znal.

"Ty oba si vezmeme pořádně na paškál," řekl důstojník. "Náramky!"

"Je vídeňské policii dovoleno při zatýkání někoho bít?" zeptal se muž v košili.

Důstojník vzhlédl: "Jak se jmenujete?"

"Steiner. Josef Steiner."

"Nemá pas a ohrožoval nás," pravil policista s revolverem.

"Je dovoleno ještě daleko víc, než si myslíte," řekl stroze důstojník.

"Marš dolů!"

Oba muži se oblékli. Policista vytáhl pouta. "Pojďte, milánkové! No, teď už vypadáte líp. Padnou vám jako ulité!" Kern ucítil na kloubech chladný kov. Poprvé v životě byl spoután. Ocelové kroužky mu při chůzi mnoho nevadily, zdálo se mu však, jako by mu spoutávaly víc než jen ruce.

Venku už bylo časně jitro. Před domem stála dvě policejní auta. Steiner se ušklíbl: "Funus první třídy! Nóbl, co chlapče?"

Kern neodpověděl. Ukrýval pod kabátem pouta, jak jen mohl. Na ulici okounělo několik mlékárenských vozků. V protějším domě byla otevřená okna. Obličej v tmavých oknech se leskly jako těsto. Nějaká žena se rozchechtala. Asi třicet zatčených vystoupilo na vozy. Byly to otevřené přepadové kamióny. Většina zatčených nastoupila do vozů mlčky. Byla mezi nimi i majitelka domu, tlustá, světlolasá žena kolem padesátky, která jediná rozčileně protestovala. Před několika měsíci přeměnila nejlevnějším způsobem dvě neobsazená patra ve svém zchátralém domě v jakýsi druh penzionu. Záhy se rozneslo, že se u ní dá spát načerno, aniž se člověk musí hlásit na policii. Majitelka penzionu měla jen čtyři řádné nájemníky, kteří byli policejně hlášeni -, podomního obchodníka, dvorního myslivce a dvě pouliční holky. Ostatní nájemníci přicházeli zvečera, když už se setmělo. Téměř všichni byli emigranty a uprchlíky z Německa, Polska a Itálie.

"Rychle, rychle!" řekl důstojník majitelce domu. "Všecko můžete vysvětlit na strážnici. Tam na to budete mít času dost!"

"Protestuju!" křičela žena.

"Protestovat si můžete, jak chcete. Ale teď pojdte s námi!"

Dva policisté uchopili ženu pod paží a vyzvedli ji na vůz.

Důstojník se otočil ke Kernovi a Steinerovi. "A teď tyhle dva! Dávejte na ně zvlášť dobrý pozor!"

"Merci!" řekl Steiner a nastoupil. Kern vylezl za ním.

Autá se prudce rozjela. "Na shledanou!" zavřeštěl nějaký ženský hlas z okna.

"Zabte tu emigrantskou pakáž!" zařval nějaký muž za nimi. "Nebudete je aspoň muset živit!"

..*

Policejní vozy jely dost rychle, neboť ulice byly ještě liduprázdné. Nebe za domy ustoupilo, zjasnilo a rozklenulo se a stalo se průhledně modré, zatčení však stáli na vozech schlíplí jako vrby v podzimním dešti. Několik policistů jedlo chleby se salámem a k nim připijeli kávu z plochých lahví.

Nedaleko Asperského mostu křižovalo cestu auto se zeleninou. Policejní vozy zabrzdily a pak se znovu rozejely. V témže okamžiku přešel jeden ze zatčených přes okraj druhého vozu a seskočil. Spadl šikmo na blatník, zapletl se do svého pláště a se žuchnutím dopadl na dlažbu.

"Zpátky! Za ním!" vykřikl řidič. "Nezůstane-li stát, střílejte!"

Vůz prudce zabrzdil. Policisté se vyřítili z vozů na ulici. Běželi k místu, kde ležel muž. Řidič se obrátil. Když viděl, že muž neutekl, couval pomalu s vozem zpátky.

Muž ležel na zádech. Hlavou se udeřil o dlažební kameny. Ležel tam v rozepjatém plášti, s roztaženými rukama a nohama jako velký, rozplácý netopýr.

"Odneste ho na vůz!" zvolal důstojník.

Policisté se sehnuli. Tu se jeden z nich napřimil. "Musel si něco zlomit. Nemůže vstát."

"Ale může! Jen ho zvedněte!"

"Jen ho pořádně nakopněte, však oživne," řekl líně policista, který při zatýkání udeřil Steinera.

Muž záupěl. "Opravdu nemůže vstát," ozval se druhý. "Krvácí i na hlavě!"

"K sakru!" Řidič slezl z vozu. "Ať se nikdo ani nehne!" vykřikl nahoru na zatčené. "Zatracená pakáž! Jen samé nepříjemnosti!"

Vůz stál těsně u nešťastníka. Kern si ho mohl seshora důkladně prohlédnout. Znal ho. Byl to onen hubený polský Žid s prořídými šedivými vousy, s nímž několikrát spal v témže pokoji. Jasně si vzpomínal na to, jak starý muž vždy časně ráno stával u okna s rnodlitebními řemínky kolem ramen a modlil se, kolébaje lehce tělem vpřed a vzad. Obchodoval s přadénky příze, tkaničkami a nitěmi a byl už třikrát vyhoštěn z Rakouska.

"Vstaňte! Tak dělejte!" poručil důstojník. "Proč jste seskočil z vozu? Asi máte moc vroubků, co? Kradl jste a kdoví co ještě!"

Starec pohnul rty. Vytřeštěně upíral oči na důstojníka.

"Cože?" zeptal se. "Říkal něco?"

"Říká, že to udělal ze strachu," odpověděl policista, který klečel vedle něho.

"Ze strachu? To se ví, že ze strachu! Protože něco provedl! Co říká?"

"Říká, že nic neprovedl."

"To říká každý. Ale co s ním uděláme? Co je mu?"

"Měli byste zavolat lékaře," řekl Steiner nahoře na voze.

"Mlčte!" vykřikl důstojník podrážděně. "Kde bychom teď šáněli lékaře? Ale tak dlouho zas nemůže zůstat ležet na ulici. Zase by se říkalo, že jsme ho takhle zřídili my. Všecko se to hned svalí na policii!"

"Patří do nemocnice," řekl Steiner. "A to ihned!"

Důstojník byl zmaten. Viděl, že muž je těžce zraněn a zapomněl umlčet Steinera.

"Do nemocnice? Ale tam ho přece jen tak nevezmou. K tomu potřebuje předací list. A něco takového já sám nemohu

vůbec udělat. Musím ho nejdřív předvést k raportu."

"Odvezte ho do židovské nemocnice," řekl Steiner. "Tam ho přijmou bez předávacího listu i bez raportu. Dokonce i bez peněz."

Důstojník se na něho zahleděl. "Odkudpak to víte, co?"

"Měl by se dopravit na záchranou stanici," navrhl jeden z policistů. "Tam je vždycky nějaký sanitář nebo lékař. Ti už by věděli, co dál. Tak bychom se ho taky zbavili."

Důstojník se rozhodl: "Dobrá, zvedněte ho! Zajedeme na stanici. Tam s ním jeden zůstane. Ztracené zvíře!"

Policisté zvedli muže. Sténal a byl velmi bledý. Položili ho na podlahu vozu. Trhl sebou a otevřel oči. V propadlém obličej se nepřírozně leskly. Důstojník se kousl do rtů. "Taková blbost! Skákat dolů v takovém věku! Jedte, ale pomalu!"

Pod hlavou zraněného se začala tvořit kaluž krve. Uzlovité prsty škrabaly po dřevěné podlaze vozu. Rty se zvolna odchlípovaly od zubů a obnažovaly je. Vypadalo to, jako by se někdo nehlasně a výsměšně smál za hrůzně zastíněnou maskou bolesti.

"Co říká?" zeptal se důstojník.

Policista znovu poklekl u starce. Vůz se natřásl. Policista držel pevně starcovu hlavu, "Říká, že by chtěl ke svým dětem. Že prý teď umřou hlady," oznamoval.

"Hlouposti! Však hlady neumřou. Kdeže jsou?"

Policista se sklonil. "To nechce říct. Prý by pak byly vyhoštěny. Nemají povolení k pobytu."

"To jsou povídačky. Co říká teď?"

"Říká, abyste mu odpustil."

"Co?" zeptal se důstojník překvapeně.

"Říká, abyste mu odpustil, že vám způsobil nepříjemnosti."

"Abych mu odpustil? Co je zas tohle?" Důstojník kroutil hlavou a upřeně hleděl na muže na podlaze.

Vůz zastavil před záchranou stanicí. "Odneste ho dovnitř!" rozkázal důstojník. "Ale opatrně. A vy, Rohde, zůstanete u něho, dokud nezatelefonuji."

Zvedli nešťastníka. Steiner se sklonil, "Najdeme tvé děti. Pomůžeme jim," řekl.

"Rozumíš mi, starý?"

Polák zavřel oči a znovu je otevřel. Pak ho tři policisté odnesli do domu. Ruce mu visely k zemi a smýkaly se po dlažbě, jako by už byly bez života. Po chvíli se dva policisté vrátili a opět nastoupili. "Říkal ještě něco?" zeptal se důstojník.

"Ne. Byl už v obličej celý zelený. Jestli to je páteř, tak dlouho nevydrží."

"No co, o jednoho mň," řekl důstojník.

"Zvláště v téhle době," řekl Steiner.

Důstojník se napjal. "Držte hubu, vy jeden bolševiku!" zařval. "Však my z vás tu drzost vyženeme!"

..*

Dovezli zatčené na policejní stanici na Elisabethpromenade. Steinerovi a Kernovi byla sňata pouta a pak byli odvedeni k ostatním do velké, setmělé místnosti. Většina zatčených seděla a mlčela. Byli zvyklí čekat. Jen tlustá světlavá domácí tvrdošíjně lamentovala.

V devět hodin byli jeden za druhým předvoláváni. Kern byl odveden do místnosti, kde byli dva policisté, písař v civilu, důstojník a nějaký starší vrchní policejní komisař. Komisař seděl na dřevěné židli a kouřil cigaretu. "Osobní data," řekl muž u stolu.

Písař byl hubený, pihovatý člověk, připomínající slanečka. "Jméno?" zeptal se překvapivě hlubokým hlasem.

"Ludvík Kern."

"Narozen?"

"Třicátého listopadu devatenáct set čtrnáct v Drážďanech."

"Tedy Němec."

"Ne. Bez státní příslušnosti. Vyhoštěn."

Vrchní komisař vzlhl. "V jednadvaceti? Co jste provedl?"

"Nic. Můj otec byl vyhoštěn. Protože jsem byl tenkrát ještě nezletilý, byl jsem vyhoštěn také."

"A proč byl vyhoštěn váš otec?"

Kern se na okamžik odmlčel. Rok emigrace ho naučil opatrnosti v rozhovoru s úřady. "Byl neprávem udán jako politicky nespolehlivý," řekl nakonec.

"Žid?" zeptal se písař.

"Otec ano. Matka ne."

"Aha!"

Vrchní komisař odklepl popel cigarety na zem. "Proč jste tedy nezůstal v Německu?"

"Vzali nám pasy a vyhostili nás. Kdybychom byli zůstali, zavřeli by nás. A když už jsme měli být zavřeni, pak tedy raději někde jinde než v Německu."

Vrchní komisař se suše zasmál. "Chápu. Ale jak jste se dostal bez pasu přes hranice?"

"Na českých hranicích tenkrát stačil pro malý pohraniční styk jen přihlašovací lístek. A ten jsme ještě měli. Mohli jsme tak zůstat v Československu tři dny."

"A pak?"

"Dostali jsme tříměsíční povolení k pobytu. Pak jsme museli pryč."

"Jak dlouho už jste v Rakousku?"

"Tři měsíce."

"Proč jste se nehlásil na policii?"

"Protože bych byl okamžitě vyhoštěn."

"No, no!" Vrchní komisař udeřil dlaní do opěradla židle. "Odkudpak to víte tak přesně?"

Kern zamlčel, že se s rodiči přihlásili na policii hned, jak poprvé přešli rakouské hranice. Týž den však byli opět vráceni zpátky. Když znovu přešli, už se nehlásili.

"Není to snad pravda?" zeptal se.

"Tady se nemáte co ptát; tady máte jen odpovídat," řekl písař hrubě.

"Kde jsou teď vaši rodiče?" zeptal se vrchní komisař.

"Matka je v Maďarsku. Dostala tam povolení k pobytu, neboť je maďarského původu. Otec byl zatčen a vyhoštěn v době, kdy jsem nebyl v hotelu. Nevím, kde je."

"Jaké máte zaměstnání?"

"Jsem student."

"Z čeho jste žil?"

"Mám trochu peněz."

"Kolik?"

"Dvanáct šilinků. Ostatek mám u známých."

Kern neměl víc než dvanáct šilinků. Vydělal si je prodejem mýdla, parfémů a toaletních vod. Kdyby to byl přiznal, byl by potrestán i pro zakázanou práci.

Vrchní komisař vstal a zív. "Jsme hotovi?"

"Dole je ještě jeden," řekl písař.

"To bude to samé. Moc povyku pro nic." Vrchní komisař pohlédl úkosem na důstojníka. "Všecko lidé, kteří se sem dostali ilegálně. Nevypadá to na nějaké komunistické spiknutí? Co? Kdo udělal oznámení?"

"Někdo, kdo má taky takovou barabiznu. Jenomže se štěnicemi," řekl písař. "Pravděpodobně konkurenční závist."

Vrchní komisař se zasmál. Pak si všiml, že v místnosti ještě stojí Kern. "Odved'te ho dolů. Však víte, co je na to: čtrnáct dní vazby a pak vyhoštění." Znovu zív: "No a já si teď zajdu na guláš a na jedno pivo."

Kern byl odveden do cely, která byla menší než dřívější. Kromě něho bylo v cele ještě pět dalších zatčených; mezi nimi taky Polák, který s ním spával v pokoji. Za čtvrt hodiny přivedli i Steinera. Usedl vedle Kerna. "Poprvé v base, chlapče?"

Kern přikývl.

"No a? Cítíš se jako vrah, ne?"

Kern stiskl rty. "Tak nějak. Vězení - mám o něm ještě nějaké představy z dřívějšíka."

"Tohle tady není vězení," poučil ho Steiner. "Tohle je vazba. Vězení přijde později."

"Ty už jsi seděl?"

"Seděl. Poprvé si to vezmeš k srdci. Ale příště už ne. Hlavně v zimě ne. Máš aspoň na nějaký čas klid a pokoj. Člověk bez pasu je mrtvola na dovolené. Má se vlastně jen zabít, nic víc."

"A s pasem? S pouhým pasem přece nedostaneš nikde v cizině povolení k práci."

"To víš, že ne. S pasem máš jen právo pojit hlady v pokoji. Ne na útěku. A to už znamená hodně."

Kern hleděl před sebe.

Steiner ho plácl do ramene. "Hlavu vzhůru, děťátko. Za to máš štěstí, že žiješ ve dvacátém století - ve století kultury, pokroku a lidskosti."

"Dají tu člověku taky něco jíst?" zeptal se malý muž s pleší, který seděl v koutě na pryčně. "Aspoň trochu kafe?"

"Stačí jen zazvonit na číšníka," odvětil Steiner. "Ať přinese jídelní lístek. Jsou tu čtyři menu na vybrání. Samozřejmě kaviár a la discrétion."

"Jídlo tu být moc špatné," řekl Polák.

"Hleďme, tady je náš Jesu Christo!" Steiner si ho se zájmem prohlížel. "Ty jsi tu na penzi?"

"Moc špatné," opakoval Polák. "A málo -"

"Ach bože!" řekl plešatec v koutě. "A já mám v kufru pečené kuře. Kdy nás odtud pustí?"

"Za čtrnáct dní," odvětil Steiner. "To je běžná sazba pro emigranty bez dokladů. Co říkáš, Jesu Christo? Ty to přece znáš."

"Čtrnáct dní," potvrdil Polák. "I déle. Jídla být hrozně málo. Velmi špatné. Řídká polévka."

"Zatraceně! To se mi to kuře zatím zkazí." Plešatec zabědoval. "Moje první kuřátko po dvou letech. Šetřil jsem si na ně groš ke groši. Dneska v poledne jsem si na něm chtěl pochutnat."

"Počkejte se svým žalem do večera," řekl Steiner. "Potom si můžete myslet, že jste ho už snědl a bude vám lehčeji."

"Cože? Co to mluvíte za nesmysly?" Muž se pobouřeně zadíval na Steinera. "To že je jedno a totéž? Vy žvanile! I když jsem ho nesnědl? A taky bych si byl ještě na zítra ráno schoval stehno!"

"Pak tedy počkejte až do zítřejšího poledne."

"Pro mě to nebýt zlé," vmísil se Polák. "Já nikdy nejíst kuře."

"Bodejť. Vždyť ty taky žádné pečené kuře v kufru nemáš!" nadával muž v koutě.

"I kdybych já mít, nebýt to zlé. Já nejíst nikdy něco takového. Nesnášet kuře. Blít pak!" Polák vypadal velmi spokojeně a kroutil si vousy. "Pro mě to nebýt vůbec zlé, to kuře!"

"Človče, na to přece není nikdo zvědavý!" vykřikl plešatec zlostně.

"I kdyby kuře být zde - já ho nejíst!" oznámil Polák vítězně.

"Hergot! Slyšeli jste už někdy něco takového?!" Majitel kuřete v kufru si zoufale zakryl rukama oči.
"Jak se zdá, s pečenými kuřaty se mu nemůže nic stát," řekl Steiner. "Náš Jesu Christo je vůči nim imunní, Diogenes opékaných kuřat. A co kuřecí polévka?"
"Taky ne," odvětil Polák pevně.
"A kuře na paprice?"
"Vůbec žádné kuře!" Polák zářil.
"Já se zblázním!" zavyl ztrápený majitel kuřete.
Steiner se otočil: "A co vejce, Jesu Christo? Vejce?"
Zář pohasla. "Vejce, to ano! Vejce rád!" Záblesk žádostivosti přelétl rozčuchaný vous. "Moc rád!"
"Bohové budiž pochváleni! Konečně díra v dokonalosti!"
"Vejce moc rád," ujistil se Polák. "Čtyři kusy, šest kusů, dvanáct kusů, vařených šest, ostatní smažené. S opékanými brambory. Brambory na špeku."
"Já už to nemohu poslouchat! Přibijte ho na kříž, toho žravého Krista!" zuřilo Kuře.
"Pánové," ozval se teplý bas se srbským přízvukem. "Proč tolik rozčilování pro jednu iluzi? Pronesl jsem láhev vodky. Smím vám nabídnout? Vodka zahřívá srdce a uklidňuje mysl."
Srb odzátkoval láhev, napil se a podal Steinerovi. Ten si dal doušek a podal Kernovi. Kern zavrtěl hlavou.
"Jen se napij, děťátko!" řekl Steiner. "To patří k věci. Nauč se to."
"Vodka moc dobrá!" potvrzoval Polák.
Kern se napil a podal láhev Polákovi, který ji nacvičeným pohybem obrátil do sebe.
"Celou ji vychlastá, ten vejcový fetišista!" zamručelo Kuře a vytrhlo mu láhev. "Už v ní moc nebylo," řekl lítostivě Srbovi, když se napil.
Srb mávl rukou. "Nevadí, Nejpozději dnes večer se odtud dostanu ven."
"Jste si tím tak jist?" zeptal se Steiner.
Srb pokrčil rameny. Pak podal láhev poslednímu muži v cele, který tu až dosud seděl mlčky. "Lokněte si taky."
"Děkuji," řekl muž odmítavě. "Nepatřím k vám."
Všichni na něho pohlédli.
"Mám platný pas, vlast, povolení k pobytu a povolení k práci."
Všichni mlčeli.
"Odpusťte, že se ptám," řekl po chvíli Srb váhavě, "ale proč tu tedy jste?"
"Kvůli svému povolání," odvětil muž hrdě. "Nejsem žádný pochybný běželec bez papírů. Jsem slušný kapesní zloděj a falešný hráč se všemi občanskými právy."

..*

V poledne byla řídká fazolová polévka bez fazolí. Večer totéž, jenže tentokrát se tomu říkalo káva a byl k ní kus chleba. V sedm hodin klaply dveře. Přišli pro Srba, jak to předpovídal. Rozloučil se s nimi jako se starými známými. "Za čtrnáct dní budu v kavárně Sperler," řekl Steinerovi. "Snad tam už taky budete a já už budu něco vědět. Tak tedy na shledanou."

V osm hodin se plnoprávný občan a falešný hráč ráčil představit. Vytáhl krabičku cigaret a nechal ji kolovat. Všichni kouřili. Soumrak a žhnoucí cigarety způsobily, že se cela stala poněkud útulnější. Kapesní zloděj vyprávěl, že jen vyšetřují, jestli v posledním půl roce něco neprovedl. Nevěřil, že by mu něco dokázali. Pak navrhl, aby si zahráli karty a vyčaroval ze saka balíček karet.

Setmělo se, elektrické světlo však ještě nesvítlo. Falešný hráč byl na to připraven. Znovu vyčaroval svíčku a sirky. Svíčku přilepil na výčnělek zdi. Sířila matné, plápolavé světlo.

Polák, Kuře a Steiner se sesedli. "Ale hraje se bez peněz, ano?" řeklo Kuře.

"Ovšem," falešný hráč se usmál.

"Nezahraješ si s námi?" zeptal se Steiner Kerna.

"Neumím hrát karty."

"To se musíš naučit, děťátko. Co bys dělal večer jiného?"

"Až zítra. Dnes ne."

Steiner se otočil. Slabé světlo vyhloubilo v jeho tváři hluboké vrásky. "Je ti něco?"

Kern zavrtěl hlavou. "Ne. Jsem jen trochu unavený. Lehnu si tu na pryčnu."

Falešný hráč zamíchal. Dovedl karty elegantně řezat.

"Kdo dává?" zeptalo se Kuře.

Rozdával plnoprávný občan. Polák vytáhl devítku, Kuře dámu, Steiner a falešný hráč po esu.

Falešný hráč krátce vzhledl: "Další!"

Táhl. Znovu eso. Usmál se a podal karty Steinerovi. Ten nedbale hodil nejspodnější kartu hry na křížové eso.

"Taková náhoda." Kuře se zasmálo.

Falešný hráč se nesmál. "Odkud znáte ten trik?" zeptal se užasle. "Vy jste od fochu?"

"Ne. Amatér. Uznání odborníka ovšem těší dvojnásob!"

"O to nejde!" Falešný hráč na něho pohlédl. "Ten trik je totiž ode mne."

"Ale?" Steiner zamáčkł cigaretu. "Naučil jsem se tomu v Budapešti. Ve vězení, než jsem byl vyhoštěn. Od nějakého Katschera."

"Katschera! Ted' už chápu!" Kapesní zloděj si vydechl. "Tak tedy od něho! Katscher je můj žák. Dobře jste se to

naučil."

"To víte," řekl Steiner. "Když je člověk na cestách, naučí se všemu."

Falešný hráč mu podal karty a zkoumavě se zahleděl do plamene svíčky. "Světlo je špatné - ale my ovšem hrajeme jen pro zábavu, není-liž pravda, pánové? Poctivě -"

..*

Kern ulehl na pryčnu a zavřel oči. Byl plný mlhavého, šedivého smutku. Od ranního výsledku musel neustále myslet na své rodiče; - poprvé po tak dlouhé době. V duchu viděl svého otce, když se vrátil z policie. Nějaký konkurent ho udal gestapu pro protistátní řeči, aby zruinoval jeho malou laboratoř na lékařská mýdla, parfémy a toaletní vody a pak ji koupil za babku. Plán se podařil jako tisíce podobných v té době. Po šesti týdnech se otec vrátil z vazby, úplně zhroutený. Nikdy o tom nemluvil; svou výrobu však prodal konkurentům za směšně malou cenu a krátce nato byli vyhoštěni. Od té chvíle byli na útěku, který nebral konce. Z Drážďan do Prahy; z Prahy do Brna; odtud v noci přes hranice do Rakouska - příští den vrácení policii do Čech - o několik dní později znovu tajně přes hranice do Vídně - matka si v noci zlomila ruku, kterou jí v lese podložili dvěma větvičkami - a z Vídně do Maďarska; několik týdnů pobýli u matčinych příbuzných - pak znovu policie; rozloučení s matkou, která měla zůstat, neboť byla maďarského původu - a zase hranice; opět Vídeň - ponižující podomní obchodování s mýdlem, toaletními vodami, šlemi nebo tkaničkami - ustavičný strach, že bude udán nebo dopaden - pak onen večer, kdy se otec již nevrátil - a dlouhé měsíce sám, prchaje z jednoho úkrytu do druhého -

Kern se obrátil. Přitom do někoho vrazil. Otevřel oči. Vedle něho na pryčně ležel ve tmě jako černý žok poslední věžeň, asi padesátiletý muž, který se po celý den ani nepohnul.

"Odpusťte," řekl Kern. "Neviděl jsem vás -"

Muž neodpověděl. Kern si všiml, že má otevřené oči. Znal ten druh záchvatu; často ho viděl za svého putování.

Nejlepší bylo nechat muže v klidu.

"Zatraceně!" vykřiklo v koutě Kuře, které hrálo karty. "Já vů! Já korunovanej vů!"

"Pročpak?" zeptal se Steiner klidně. "Vždyť na to srdcová dáma úplně stačila -"

"O to mi nejde! Ale ten Srb mi sem mohl poslat mé kuře! Hergot, já korunovanej vů! Prostě jsem kolosální vů!"

Hleděl kolem sebe, jako by nastával konec světa.

Kern si náhle uvědomil, že se směje. Nechtěl se smát. Ale pojednou nemohl přestat. Smál se, až se celý otřásal a přitom nevěděl, proč se vlastně směje. Cosi. se v něm smálo a všechno zpřeházelo - smutek, minulost, všechny myšlenky.

"Co se děje, děťátko?" zeptal se Steiner, vzhlednův od karet.

"Nevím. Směju se."

"Smích nemůže nikdy škodit." Steiner vytáhl pikového krále a zabil překvapenému Polákovi na beton jistý štych.

Kern si vzal cigaretu. Najednou se mu všechno zdálo docela prosté. Rozhodl se, že se zítra naučí hrát karty a měl přitom zvláštní pocit, jako by toto rozhodnutí změnilo celý jeho dosavadní život.

II.

Po pěti dnech byl falešný hráč propuštěn. Nemohli mu nic dokázat. Se Steinerem se rozloučili jako staří přátelé. Falešný hráč využil času k tomu, že na Steinerovi zdokonalil metodu svého žáka Katschera. Na rozloučenou mu věnoval hru karet a Steiner začal učit Kerna. Naučil ho skat, jasy, taroky a poker - skat, až bude mezi emigranty; jasy, až bude ve Švýcarsku; taroky, až bude v Rakousku a poker pro všechny ostatní případy.

Po čtrnácti dnech byl Kern předveden. Nějaký inspektor ho odvedl do místnosti, kde seděl starší člověk. Kernovi připadal pokoj nesmírně velký a tak jasný, že musel přivřít oči; byl už přivyklý na světlo v cele.

"Vy jste Ludvík Kern, bez státní příslušnosti, student, narozený třicátého listopadu devatenáct set čtrnáct v Drážďanech?" zeptal se muž lhostejně a pohlédl do nějaké listiny.

Kern přikývl. Nemohl promluvit. V hrdle mu náhle vyschlo. Muž vzhlédl.

"Ano," řekl Kern chraptivě.

"Zdržoval jste se v Rakousku bez dokladů a nehlášen -" Muž rychle přečetl protokol. "Jste odsouzen k čtrnácti dnům vězení, které jste si zatím už odseděl. Budete vykázán z Rakouska. Každý návrat je trestný. Zde je soudní příkaz o vyhoštění. A tady podepište, že jste vzal příkaz o vyhoštění na vědomí a že víte, že každý návrat je trestný. Tady vpravo."

Muž si zapálil cigaretu. Kern hleděl jako očarován na houbovitou ruku s tlustými žilami, která držela zápalku. Tento muž zamkne za dvě hodiny svůj psací stůl a půjde na večeri - pak snad bude hrát taroky a vypije několik sklenek letošního - v jedenáct začne zívát, zaplatí útratu a prohlásí: Jsem unaven. Jdu domů. Spát. Domů. Spát. V téže době zahálí tma na hranicích lesy a pole, tma, neznámá země a strach a v tom všem bude on ztracen, bude sám, klopýtající a unavený, touže po lidech a máje z nich strach, maličká, plápolající jiskřička života Ludvíka Kerna. A to všechno jen proto, že jeho a unuděného úředníka za psacím stolem rozdělával kus papíru, nazývaný pas. Jejich krev byla stejně teplá, jejich oči měly stejnou anatomickou strukturu, jejich nervy reagovaly na tytéž popudy, jejich myšlenky probíhaly ve stejných drahách-a přece je dělila propast, nic u nich nebylo stejné, blaho jednoho bylo utrpením druhého, byli vlastníkem a psancem a propast, která je dělila, byla jen kouskem papíru, na němž nestálo nic víc, než jakési jméno a několik bezvýznamných údajů.

"Tady vpravo," řekl úředník. "Jméno a příjmení."

Kern se vzpamatoval a podepsal se.

"Na které hranice chcete být dopraven?" zeptal se úředník.

"Na české."

"Dobrá. Za hodinu vyrazíte. Někdo vás tam odveze."

"Mám ještě nějaké věci v domě, kde jsem bydlel. Mohu si je ještě napřed vyzvednout?"

"Jaké věci?"

"Kufr s prádlem a tak."

"Dobrá. Řekněte to úředníkovi, který vás bude doprovázet na hranice. Můžete se pro ně zastavit."

Inspektor opět odvedl Kerna dolů a nahoru přivedl Steinera. "Co bylo?" zeptalo se Kuře zvědavě.

"Za hodinu jsme venku."

"Jesus Christus!" řekl Polák. "Ta všivárna jít zas dál -"

„Chtěl bys tu raději zůstat?" zeptalo se Kuře.

"Být tu jídlo lepší - a malé místečko sluhy - rád."

Kern vytáhl kapesník a pokud to šlo, očistil si šaty. Košili měl za těch čtrnáct dní hrozně špinavou. Ohrnul si manžety.

Polák na něho pohlédl. "Za rok, za dva být tohle tobě docela jedno," prorokoval.

"Kam půjdeš?" zeptalo se ho Kuře.

"Do Čech. A ty? Do Maďarska?"

"Do Švýcar. Už jsem o tom přemýšlel. Pojď se mnou. Ze Švýcar se pak dostaneme do Francie."

Kern zavrtěl hlavou. "Ne, budu hledět, abych se dostal do Prahy."

O několik minut později přivedli Steinera. "Víš, jak se jmenuje ten policista, který mě při zatýkání ušáhl do obličeje?"

zeptal se Kerna. "Leopold Schäfer. Bydlí na Trautengasse dvacet sedm. Přečetli mi to z protokolu. Ovšem, že tam nestálo, že mě praštil, nýbrž to, že jsem ho ohrožoval." Pohlédl na Kerna. "Myslíš, že na to jméno a adresu zapomenou?"

"Ne," řekl Kern. "Určitě ne."

"Taky si myslím."

Kriminální úředník v civilu odvedl Steinera a Kerna. Kern byl rozrušený. Před dveřmi se bezděčně zastavil. Obraz, který spatřil, udeřil ho do očí jako měkký, jižní vítr. Nebe bylo modré a nad domy lehce potměšlé, štíty se leskly v rudé záři slunce, Dunajský kanál se blyštil a na ulici se osvětlené autobusy prodíraly proudem lidí, kteří se vraceli domů nebo byli na procházce. Hlouček smějících se děvčat ve světlých šatech se protlačil těsně kolem nich. Kernovi se zdálo, že ještě neviděl nic tak krásného. "Pospěšte si!" řekl kriminální úředník. Kern sebou trhl. Zahanbeně se rozhlédl. Všiml si, jak si ho nějaký kolemjdoucí bezostyšně změřil pohledem.

Kráčeli ulicemi, policejní úředník šel uprostřed nich. Před kavárnami stály stolky a židle a všude seděli veselí, rozmlouvající lidé. Kern svísl hlavu a přidal do kroku. Steiner na něho pohlédl s dobromyslným úsměškem. "Tohle tady není nic pro nás, co dělátko?"

"Ne," odpověděl a stiskl rty.

Došli k penzionu. Hoteliérka je přijala se zlostí i soucitem. Okamžitě jim vydala jejich věci. Nic z nich nebylo ukradeno.

Kern si v cele umíňoval, že si hned oblékne čistou košili, ale po procházce ulicemi si ji neoblékl. Uchopil rozbitý kufr pod paži a poděkoval hoteliérce.

"Je mi líto, že jsme vám způsobili nepříjemnosti," řekl. Hoteliérka mávla rukou. "Hodně štěstí. A vám taky, pane Steinere. Kámpak máte namířeno?"

Steiner učinil neurčitý posunek, "Cestou pašeráků. Z houští do houští."

Hoteliérka stála okamžik nerozhodně. Pak energickým krokem přistoupila k nástěnné skřínce z ořechového dřeva, která měla podobu středověkého hradu. "Vypijte si jednu na cestu -" Přinesla tři sklenky a láhev a nalila.

"Slivovice?" zeptal se Steiner.

Přikývla a nabídla sklenku také úředníkovi.

Úředník si otřel knír. "Našinec koná jen svou povinnost," prohlásil.

"Ovšem!" Hoteliérka si znovu nalila. "Pročpak nepijete?" zeptala se Kerna.

"Nemohu. Jen tak na prázdný žaludek -"

"Ach tak!" Hoteliérka na něho zkoumavě pohlédla. Měla houbovitý, chladný obličej, který se náhle proteplil. "No ovšem, vždyť je to ještě zelenáč," zamumlala. "Franzi!" zvolala pak. "Chléb se šunkou!"

"Děkuji vám, ale to není třeba." Kern zrudl. "Nemám hlad."

Číšnice přinesla dva velké chleby se šunkou. "Jen se neupejpejte," řekla hoteliérka. "S chutí do toho!"

"Nechceš polovičku?" zeptal se Kern Steinera. "Je toho na mě moc."

"Nemluv a jez!" odvětil Steiner.

Kern snědl chléb se šunkou a vypil sklenku slivovice. Pak se rozloučili. Jeli tramvají na Východní nádraží. Když seděl ve vlaku, náhle pocítil, že je velmi unavený. Rachocení vlaku ho uspávalo. Jako ve snu viděl ubíhat domy, tovární dvory, ulice, zahrady hostinců s vysokými ořechy, louky, pole a měkce modravý večerní soumrak. Byl sytý, působilo to na něho jako opojení. Myšlenky se stávaly nejasnými, rozplývaly se ve sny - o bílém domě stojícím mezi kvetoucími kaštany, o deputaci slavnostně naladěných lidí ve svrchnících, kteří mu odevzdávali diplom čestného občana a o uniformovaném diktátorovi, který ho s pláčem na kolenou prosil za odpuštění.

Byla již téměř tma, když dorazili k celnici. Kriminální úředník je předal celní strážní a pak se vracel fialovým soumrakem.

..*

"Ještě je příliš brzy," řekl celní úředník, který odbavoval auta. "Nejvhodnější doba je tak kolem půl desáté."

Kern a Steiner usedli před dveřmi na lavici a dívali se, jak přijíždějí auta. Po chvíli vyšel druhý celní úředník. Odvedl je

pěšinou vpravo od celnice. Šli polmi, pronikavě vonícími rosou, kolem několika domků s osvětlenými okny a podél pásu lesa. Za chvíli se úředník zastavil. "Jděte tudy dál a držte se vlevo, abyste byli kryti houštím, než dojdete k řece Moravě. V téhle době nebývá hluboká. Snadno se přes ni přebrodíte."

Kern a Steiner vykročili. Bylo hluboké ticho. Po chvíli se Kern otočil. Na obzoru se rýsovala černá silueta úředníka. Pohlížel za nimi. Šli dál.

U řeky se svlékli. Sbalili si šaty a zavazadlo do jednoho rance. Voda byla bažinatá a leskla se hnědě a stříbrně. Byly to hvězdy a mraky na nebi, jimiž chvílemi pronikl měsíc.

"Půjdu první," řekl Steiner. "Jsem větší než ty."

Brodili se řekou. Kern cítil, jak mu voda chladně a tajuplně stoupá po těle, jako by ho nechtěla už nikdy pustit. Před ním tápal Steiner zvolna a opatrně vpřed. Nad hlavou držel batoh a šaty. Jeho široká ramena byla bíle ozářena měsíčním světlem. Uprostřed řeky se zastavil a ohlédl se. Kern šel těsně za ním. Usmál se a kývl na něho.

Na protějším břehu vylezli a osušili se kapesníky. Pak se oblékli a pokračovali v cestě. Po chvíli se Steiner zastavil.

"Teď jsme za hranicemi," řekl. Oči se mu v probleskávajícím světle leskly jasně, téměř skleněně. Pohlédl na Kerna.

"Rostou stromy jinak? Voní vítr jinak? Nejsou to tytéž hvězdy? Umírají lidé jinak?"

"Ne," řekl Kern. "To ne. Ale cítím se jinak."

Vyhledali si místo pod starým bukem, kde nehrozilo nebezpečí, že budou spatřeni. Před nimi se táhla mírně se svažující louka. V dálce se třpytila světla nějaké slovenské vesnice. Steiner rozvázal batoh, aby vyhledal cigarety. Přitom pohlédl na Kernův kufr. "Poznal jsem, že batoh je praktičtější než kufr. Není tak nápadný. Považuji tě za neškodného turistu."

"Turisty také prohlízejí," odvětil Kern. "Prohlízejí všechno, co vypadá chudě. Nejlepší by bylo auto."

Zapálili si cigarety. "Za hodinu se vrátím," řekl Steiner. "A ty?"

"Pokusím se dostat do Prahy. Tam je policie lepší. Člověk snadno získá na několik dní povolení k pobytu a až ho dostanu, porozhlédnu se, co dál. Snad najdu i svého otce, který mi pomůže. Slyšel jsem, že je v Praze."

"Víš, kde bydlí?"

"Ne."

"Kolik máš peněz?"

"Dvanáct šilinků."

Steiner sáhl do kapsy. "Tady si vem. To ti stačí až do Prahy."

Kern vzhlédl. "Jen si to klidně vem," řekl Steiner. "Mám ještě dost."

Ukázal několik bankovek. Kern ve stínu stromu nemohl rozeznat, jaké to jsou peníze. Na okamžik zaváhal. Pak si peníze vzal.

"Děkuju," řekl.

Steiner neodpověděl. Jak vdechl kouř, cigareta se rozzála a ozářila jeho obličej, ponořený do stínu. "Proč vlastně utíkáš?" zeptal se Kern váhavě.

V houští za nimi zachrastilo. Kern vyskočil. "Nějaký zajíc nebo králík," řekl Steiner. Pak se obrátil ke Kernovi. "Abys měl o čem přemýšlet, maličký, až ti bude někdy k zoufání: Ty jsi venku, tvůj otec je venku, tvá matka je venku. Já jsem venku - ale moje žena je v Německu. A já o ní nic nevím."

Znovu se za nimi ozvalo zachrastění. Steiner zduřil cigaretu a opřel se o kmen buku. Začal foukat vítr. Nad obzorem stál měsíc. Měsíc, křídově bílý a nemilosrdný, jako tenkrát za oně poslední noci -

..*

Po útěku z koncentračního tábora se Steiner ukrýval týden u svého přítele. Seděl v uzavřeném podkrovním pokojíku, připraven dát se každým okamžikem na útěk přes střechu, kdyby zaslechl nějaký podezřelý hluk. První noc mu jeho přítel přinesl chléb, konzervy a několik lahví vody. Druhou noc několik knih. Steiner je ve dne četl znovu a znovu, aby rozptýlil své myšlenky. Nesměl svítit ani kouřit. Potřebu musel vykonávat do hrnce, který byl schován v lepenkové krabici. Přítel odnesl v noci hrnec dolů a pak ho opět přinesl nahoru. Museli být tak opatrní, že hovořili jen šepem; služebná, která spala vedle, by je mohla uslyšet a prozradit. "Víš to Marie?" zeptal se Steiner první noc.

"Ne. Dům je střežen."

"Stalo se jí něco?"

Přítel zavrtěl hlavou a odešel.

Steiner se ptal stále na totéž. Každou noc. Čtvrtou noc mu přítel konečně oznámil, že ji viděl. Ví teď, kde je. Mohl ji to pošeptat. Zítra ji uvidí znovu. Na týdenním trhu, v tlačenicích. Steiner strávil den tím, že jí psal dopis, který jí měl přítel podstrčit. Večer dopis roztrhal. Nevěděl, zda není sledována. V noci pak z téhož důvodu poprosil přítele, aby se s ní už víc nescházel. Zůstane ještě po tři noci v pokojíku. Nakonec přítel přinesl peníze, jízdenku a oblek. Steiner si přistříhal vlasy a odfarbil si je peroxidem. Pak si oholil knír. Dopoledne opustil dům. Měl na sobě montérskou kazajku a brašnu s náradím. Věděl, že musí okamžitě opustit město; ale nedostávalo se mu k tomu síl. Naposledy viděl svou ženu před dvěma roky. Zamířil na tržiště. Za hodinu přišla. Roztrásl se. Přešla kolem něho, aniž na něho pohlédla. Šel za ní a když byl těsně za ní, řekl: "Neotáčej se! To jsem já. Jdi dál! Jdi dál!"

Trhla rameny a pohodila hlavou. Pak šla dál. Ale zdálo se, že jen naslouchá, co se děje za ní.

"Udělal ti něco?" zeptal se za ní Steiner.

Zavrtěla hlavou.

"Sledují tě?"

Přikývla.

"Ted?"

Zaváhala. Pak zavrtěla hlavou.

"Hned teď odejdu. Pokusím se projít. Psát ti nebudu. Bylo by to pro tebe příliš nebezpečné."

Přikývla.

"Musíš se dát se mnou rozvést."

Žena se na okamžik zastavila. Pak šla dál.

"Musíš se dát se mnou rozvést. Musíš tam zítra zajít."

Musíš říct, že se chceš dát se mnou rozvést kvůli mému smýšlení. Řekneš jim, že jsi to všechno dřív nevěděla. Rozuměla jsi?"

Žena ani nepohnula hlavou. Kráčela toporně a vzpřímeně dál.

"Pochop mě přece," zašeptal Steiner. "Jde jen o to, abys byla v bezpečí. Zbláznil bych se, kdyby ti měli něco udělat."

Musíš se dát rozvést - pak ti dají pokoj!"

Žena neodpověděla.

"Miluji tě, Marie," zašeptal Steiner a oči se mu zaleskly vzrušením. "Miluji tě a neodejdu, dokud mi to neslíbíš! Vráť se, jestli mi to neslíbíš. Rozumíš?"

Měl dojem, jako by to trvalo celou věčnost, než žena přikývla.

"Slibuješ mi to?"

Žena zvolna přikývla. Ramena jí poklesla.

"Já teď půjdu cestou vpravo nahoru. Odboč doleva a pojď mi naproti. Nic neříkej! Nic nedělej! Chci tě jen ještě jednou vidět. Pak odejdu. Neuslyšíš-li nic, podařilo se mi projít."

Žena přikývla a přidala do kroku.

Steiner se odpojil a kráčel ulicí vzhůru. Byla lemována stánky řezníků. Před stánky smlouvaly ženy s košíky. Maso se na slunci krvavě a bělostně lesklo. Nesnesitelně zapáchalo. Řezníci křičeli. A tu vše zmizelo. Údery seker do dřevěných špalků se změnil v jemné naklepávání kos. Objevila se louka, žitné pole, volnost, břízy, vítr a milovaný krok a milovaná tvář. Jejich oči se vpily do sebe a nemohly se od sebe odtrhnout a bylo v nich všechno: bolest a štěstí a láska a loučení, život vznášející se vysoko nad jejich obličejí, plný a sladký a divoký, a vzdání se, zběsilé kroužení tisíce blýskajících se nožů.

Šli a zároveň stáli, šli a nevěděli to. Pak se do Steinerových očí drsně nahrnula prázdnota a teprve po chvíli zase rozeznával barvy a kaleidoskop, který se nesmyslně odvíjel před jeho zřetelnicemi, aniž do nich pronikal.

Klopýtal dál, pak šel rychle, jak jen mohl, aby nebyl nápadný. Shodil půlku zabitého prasete ze stolu, potaženého voskovým plátnem, zaslechl řeznickovy nadávky a zastavil se.

Spatřil ji, jak odchází z tržiště. Šla velmi zvolna. Na rohu ulice se zastavila a otočila se. Tak stála dlouho, s tváří lehce pozvednutou a očima široce rozevřenými. Vítr jí vzdouval šaty a opět jí je přilepoval na tělo. Steiner nevěděl, zda ho viděla. Neodvážil se jí ještě jednou ukázat. Domníval se, že by se snad k němu rozeběhla. Po chvíli zdvihla ruce a položila si je na prsa. Nabízela mu je, nabízela mu sebe samu. Nabízela mu sebe samu v bolestném, prázdném, slepém objetí, ústa pootevřená a oči zavřené. Pak se pomalu odvrátila a strž stínů ulice ji pohltila.

Za tři dny potom Steiner přešel hranice. Noc byla jasná a větrná a křídově bílý měsíc stál na nebi. Steiner byl tvrdý chlap, ale když přešel hranice, provlhlý studeným potem, otočil se a jako pomatený vyslovil směrem, odkud přišel, jméno své ženy.

Vytáhl další cigaretu. Kern mu připálil.

"Kolik je ti?" zeptal se Steiner.

"Jednadvacet. Brzy mi bude dvaadvacet."

"Tak, brzy ti bude dvaadvacet. To není žádná legrace, děťátko, co?"

Kern zavrtěl hlavou.

Steiner chvíli mlčel. Pak řekl: "Když mi bylo jednadvacet, byl jsem ve válce. Ve Flandrech. To taky nebyla žádná legrace. Tohleto je stokrát lepší. Rozumíš mi?"

"Ano." Kern se otočil. "Také je to lepší, než být mrtev. To všechno už vím."

"Pak tedy víš hodně. Před válkou tohle vědělo jen málo lidí."

"Před válkou, - to bylo před sto lety."

"Před tisíci. Když mi bylo dvaadvacet, ležel jsem v lazaretu. Tam jsem se něčemu naučil. Chceš vědět, čemu?"

"Ano."

"Dobrá." Steiner potáhl z cigarety. "Nebylo to nic zvláštního, jen prostřelené maso, ani mě to moc nebolelo. Ale vedle mne ležel můj přítel. Ne ledajaký přítel. Můj přítel. Střepina mu roztrhla břicho. Ležel tam a křičel. Nebylo morfium, rozumíš? Dokonce je neměli ani pro důstojníky. Druhý den byl už tak ochraptělý, že jen chrčel. Snažně mě prosil, abych udělal konec. Byl bych to udělal, kdybych věděl jak. Třetí den byla najednou v poledne hrachová polévka. Hustá mírová polévka se slaninou. Předtím jsme dostávali jen takové splašky. Snědli jsme ji. Měli jsme strašný hlad. A zatím co jsem žral jako hladové zvíře, zatím co jsem žral s požitkem, nevnímaje nic jiného, viděl jsem nad okrajem misky tvář svého přítele, jeho rozpraskané, popukané rty, viděl jsem, jak umírá v mukách. Za dvě hodiny byl mrtev a já žral a chutnalo mi jako nikdy v životě." Odmlčel se.

"Vždyť jste měli hrozný hlad," řekl Kern.

"Ne, to nebylo to. To bylo něco jiného: to, že může vedle tebe někdo chcípnout - a ty nic z toho necítíš. Soucit, no dobrá - ale bolesti, ty přesto necítíš, protože máš pupek zdravý, to je to! Půl metru od tebe se pro druhého hrouť v řevu a bolesti svět, a ty nic necítíš. To je ta bída světa! Zapamatuj si to, děťátko. Proto to jde na světě tak pomalu kupředu. A tak rychle zpátky! Věříš mi to?"

"Ne," řekl Kern.

Steiner se usmál. "Ovšem. Ale příležitostně si na to vzpomeň. Snad ti to nějak pomůže."

Vstal. "Musím se vrátit. Celník nevěří, že bych přišel. Hlídal první půl hodiny. Zítra ráno bude zase hlídat. Nenapadne ho, že bych mohl mezitím projít na druhou stranu. Psychologie celníků. Naštěstí se většinou po nějaké době stává psanec chytřejší než lovec. Víš proč?"

"Ne "

"Protože mu jde ve hře o víc!" Plácl Kerna do ramene. "Proto se taky stali Židé nejchytřejším národem na zemi. První zákon života: Nebezpečí bystří smysly!"

Podal Kernovi ruku. Byla velká, suchá a teplá. "Tak tedy hodně štěstí. Snad se zase někdy shledáme. Občas budu večer v kavárně Sperler. Můžeš se tam na mě poptat."

Kern přikývl.

"No tak, měj se dobře. A nezapomeň na karty. Rozptylují, aniž člověk musí myslet. Vysoký cíl pro lidi bez přístřeší. Jasy a taroky nehraješ špatně. V pokru však musíš ještě víc riskovat. Víc blufovat."

"Ano," řekl Kern, "Budu víc blufovat. Taky já ti děkuji."

"Vděčnosti si musíš odvyknout. Anebo ne, neodvykej si ji. Lip se s ní protlučeš. Nemyslím, pokud jde o lidi, to není důležité. Ale pokud jde o tebe sama. Zahřeje tě u srdce, můžeš-li být někdy vděčný. A pamatuj si: všechno je lepší, než válka!"

"A lepší než být mrtev."

"Jestli mrtev, to nevím. Ale než zemřít, rozhodně! Sbohem, děťátko!"

"Sbohem, Steinere!"

Kern zůstal ještě chvíli sedět. Nebe se zjasnilo a kraj byl plný míru. Byl bez lidí.

Kern seděl mlčky ve stínu buku. Jasná průsvitná zeleň listů se nad ním vzdouvala jako obrovská plachta -jako by vítr měkce hnál zemi nekonečným, modravým prostorem - kolem signalizačních světél hvězd a světelné boje měsíce.

Kern se rozhodl, že se pokusí dostat ještě v noci do Bratislavy a odtud do Prahy. Město bylo vždy nejbezpečnější.

Otevřel kufr a vyňal z něj čistou košili a ponožky, aby se převlékl. Věděl, že je to nutné, kdyby ho někdo potkal. Udělal to také proto, aby ze sebe setřásl vězení. Když stál nahý v měsíčním světle, bylo mu neobyčejně blaze. Připadal si jako nějaké ztracené dítě. Spěšně vzal studenou košili, ležící před ním v trávě a oblékl si ji. Košile byla modrá, což bylo praktické, neboť se hned tak neušpinila. V měsíčním světle vypadala bledě modře a fialově.

Předsevzal si, že zůstane statečný.

III.

Do Prahy přijel Kern v poledne. Kufr nechal na nádraží a hned zašel na policii. Nechtěl se hlásit; chtěl jen v klidu rozvážit, co dál. K tomu byla policejní budova nejvhodnějším místem. Nepotulovali se tam žádní policisté a neptali se na doklady.

Usedl v chodbě na lavici. Naproti byla kancelář, kde byli odbavováni cizinci. "Je tu ještě ten úředník s koží bradkou?" zeptal se jakéhosi muže, který čekal vedle něho.

"Nevím. Ten, kterého znám, takovou bradku nenosí."

"Aha! Možná, že byl přeložen. Jácí tu jsou teď?"

"Ujde to," řekl muž. "Několik dní pobytu vyžebraš. Ale pak je to svízel. Je nás tu příliš mnoho."

Kern přemýšlel. Dostane-li na několik dní povolení k pobytu, může dostat od Výboru pro pomoc uprchlíkům asi na týden poukázky na jídlo a na nocleh. To už věděl z dřívějšíka. Když povolení nedostane, riskuje, že ho zavřou a pošlou zpátky přes hranice.

"Jste na řadě," řekl muž, sedící vedle něho.

Kern na něho pohlédl. "Nechcete jít napřed? Mám čas."

"Dobrá."

Muž vstal a vešel do kanceláře. Kern se rozhodl, že vyčká, jak to s mužem dopadne, a teprve pak uvidí, jestli půjde dovnitř a nebo zda odejde. Začal neklidně přecházet po chodbě. Konečně vyšel muž ven. Kern k němu spěšně přistoupil. "Tak co?" zeptal se.

"Deset dní!" Muž zářil. "Takové štěstí! A bez ptaní. Jistě byl dobře naložený. Anebo snad proto, že nás tu dnes není tolik. Posledně jsem dostal jen pět dní."

Kern se vzhopil. "Pak to tedy také zkusím."

Úředník neměl koží bradku. Přesto však připadal Kernovi známý. Možná, že si zatím nechal vousy oholit. Pohrával si s ozdobným, perletí vykládaným nožikem a vrhl na Kerna tupý pohled. "Emigrant?"

"Ano."

"Přijel jste z Německa?"

"Ano. Dnes."

"Nějaké doklady?"

"Žádné."

Úředník pokývl. Zaklapl železnou nohu a vytáhl vývrtku. Kern viděl, že do perleťové střenky je zapuštěn ještě pilníček na nehty. Úředník si jím začal pozorně pilovat nehet na palci.

Kern čekal. Zdálo se mu, jako by nehet unaveného muže, který seděl před ním, byl nejdůležitější věcí na světě. Kern ani nedýchal, aby muže nevyrušil a nepopudil ho. Jen si potajmu za zády mačkal ruce. Konečně byl nehet hotov. Úředník si ho s uspokojením prohlédl a vzhlédl: "Deset dní," řekl. "Můžete tu zůstat deset dní. Pak musíte odtud."

Napětí v Kernovi náhle povolilo. Myslel, že upadne, ale jen zhluboka vydechl. Pak se rychle vzhopil. Naučil se držet

náhodu pevně v rukou. "Byl bych vám velmi povděčen, kdybych mohl dostat čtrnáct dní," řekl.

"To nejde. Proč?"

"Čekám, že za mnou pošlou doklady. Proto potřebuji stálou adresu. Pak bych rád odešel do Rakouska."

Kern měl strach, že se všechno ještě v posledním okamžiku zkazí; ale couvnout už nemohl. Lhal, jak když tiskne. Právě tak rád by byl mluvil pravdu, ale věděl, že teď musí lhát. Naproti tomu úředník věděl, že tento lžím musí věřit, neboť neměl žádnou možnost, jak by si tyto lži ověřil. A tak oba málem věřili, že mluví pravdu.

Úředník zaklapl vývrtku nože. "Dobrá," řekl. "Výjimečně čtrnáct dní. Ale pak už neexistuje žádné prodloužení!" Vzal lístek a začal psát. Kern se na něho díval, jako by psal sám archanděl. Sotva mohl uvěřit, že se všechno tak podařilo. Až do poslední chvíle čekal, že by se mohl úředník podívat do kartotéky a zjistil, že už byl v Praze dvakrát. Proto z opatrnosti také udal jiné jméno a falešné datum narození. Mohl pak stále ještě tvrdit, že to byl tenkrát jeho bratr.

Úředník však byl příliš unavený, aby někde něco hledal. Přistrčil Kernovi lístek. "Tady! Je jich venku ještě hodně?"

"Ne. Myslím, že ne. Aspoň tam předtím už nikdo nebyl."

"Dobrá."

Muž vytáhl kapesník a začal zálibně čistit perleťovou střenku nože. Ani si už nepovšiml, že Kern poděkoval a pak vyběhl z kanceláře, jako by měl strach, že by mu mohl někdo vzít jeho doklad.

Teprve když se octl venku před vraty policejní budovy, zastavil se a rozhlédl se. Ty sladké nebe, pomyslel si dojatě, ty sladké, modré nebe! Vrátil jsem se a nebyl jsem zavřen. Čtrnáct dní nemusím mít strach, plných čtrnáct dní a čtrnáct nocí, celou věčnost! Bůh žehnej tomu muži s perleťovým nožikem. Kéž by si příště našel k rozptýlení zlaté hodinky s vodotryskem!

Před vchodem vedle něho stál policista. Kern si sáhl do kapsy na průkazku. Pak statečně přistoupil k policistovi. "Kolik je hodin, pane strážmistře?" zeptal se.

Měl hodinky, ale moci jednou stát beze strachu před policistou, to byla příliš vzácná událost.

"Pět," zabručel policista.

"Děkuji." Kern pomalu odcházel. Nejraději by se dal do běhu. Teprve nyní uvěřil, že je všechno pravda.

..*

Velká čekárna Výboru pro pomoc uprchlíkům byla plná lidí. Přesto však působila podivně chladným dojmem. Lidé postávali nebo poposedávali v šeru jako stíny. Skoro nikdo nepromluvil. Každý už stokrát mluvil a hovořil o tom, co se ho týkalo a teď už jen zbývalo čekat. Čekání bylo poslední hradbou před zoufalstvím.

Víc než polovina přítomných byli Židi. Vedle Kerna seděl bleďý člověk s hruškovitou lebkou, který držel na kolenou pouzdro na housle. Na protější straně se choulil starý muž, po jehož skloněném čele běžela jizva. Ustavičně otevíral a zavíral ruce. Vedle něho seděl plavovlasý mladý muž a tmavovlasá dívka, kteří byli k sobě těsně přivinuti. Měli ruce navzájem do sebe spletené, jako by se báli, že přestanou-li být jen na okamžik bdělí, ještě i tady je od sebe odtrhnou. Nedívali se na sebe; hleděli kamsi do místnosti a do minulosti a v jejich očích jako by vyhasl veškerý cit. Za nimi seděla nějaká tlustá žena, která tiše plakala. Slzy jí stékaly po tvářích, přes bradu na šaty; nedbala jich a ani se je nesnažila zadržet. Ruce jí ochable ležely v klíně.

V této mlčenlivé odevzdanosti a smutku si klidně hrálo dítě. Bylo to asi šestileté děvčátko. Se zářícíma očima a černými kadeřemi potulovalo se živě a netrpělivě z místa na místo.

Zastavilo se před mužem s hruškovitou lebkou. Chvilí na něho hledělo; pak ukázalo na pouzdro, které držel na kolenou.

"Máš v nich housle?" zeptalo se zvonivým, naléhavým hlasem.

Muž se na okamžik zahleděl na děvčátko, jako by mu nerozuměl. Pak přikývl.

"Ukaž mi je," řeklo děvčátko.

"Pročpak?"

"Ráda bych je viděla."

Houslista okamžik váhal; pak otevřel pouzdro a vyňal z něho nástroj. Byl zavinut do fialového hedvábného šátku.

Opatrně ho rozbalil.

Dítě hledělo dlouho a upřeně na housle. Pak zvedlo ruku a opatrně se dotklo strun.

"Proč nehraješ?" zeptalo se.

Houslista neodpověděl.

"Zahraj přece něco," opakovalo děvčátko.

"Miriam!" zvolala z protější strany místnosti tichým, stísněným hlasem žena, která držela na klíně nemluvně. "Pojď ke mně, Miriam!"

Děvčátko si jí nevšímal. Hledělo na houslistu.

"Neumíš hrát?"

„Ale umím -"

"Proč tedy nehraješ?"

Houslista se rozpačitě rozhlédl. Jeho velká, upracovaná ruka sevřela hmatník. Několik lidí v jeho blízkosti zpozornělo a pohlédlo na něho. Nevěděl, kam s očima.

"Tady přece nemohu hrát," řekl pak.

"Proč ne?" zeptalo se děvčátko. "Jen hraj! Je tu taková nuda."

"Miriam!" zvolala matka.

"Dítě má pravdu," řekl starý muž s jizvou na čele, který seděl vedle houslisty. "Zahrajte něco. Snad nás to přivede na jiné myšlenky. A jistě je to dovoleno."

Houslista ještě okamžik váhal. Pak vytáhl z pouzdra smyčec, napnul ho a přiložil housle k rameni. Místností zazněl jasně první tón.

Kern měl pocit, jako by se ho cosi dotklo. Jako by v něm čísi ruka něco odsunula. Chtěl se bránit, ale nemohl. Jeho kůže se vzpírala. Náhle jí proběhlo zamrazení a stáhla se. Pak se opět roztáhla a byla samé teplo.

Dveře od kanceláře se otevřely. Objevila se tajemníková hlava. Vešel dovnitř a nechal za sebou dveře otevřené. Byly jasně osvětleny. V kanceláři se už svítilo. Malá, hrbatá postava tajemníka se od nich temně odrážela. Zdálo se, jako by chtěl něco říct - pak však nachýlil hlavu ke straně a naslouchal.

Dveře se za ním opět zvolna a tiše zavřely, jako by na ně tlačila neviditelná ruka.

Nevnímali nic než tóny houslí. Zněly těžkým, mrtvým vzduchem místnosti a zdálo se, jako by vše promenovaly - jako by rozleptávaly němou osamělost četných drobných existencí, schoulených ve stínu zdí a spojovaly je v jednu velkou společnou touhu a stesk.

Kern si objal rukama kolena. Svěsil hlavu a nechal se zaplavit přívalem hudby. Na zemi vedle houslisty sedělo malé, černovlasé děvčátko. Sedělo tiše a nehybně a pohlíželo na něj.

Housle zmlkly. Kern dovedl hrát trochu na klavír a rozuměl hudbě natolik, že věděl, že onen muž hrál nádherně.

"Schumann?" zeptal se stařec vedle houslisty.

Houslista přikývl.

"Hraj dál," řeklo děvčátko. "Zahraj něco, při čem bych se smála. Tady je tak smutno."

"Miriam!" zvolala matka tiše.

"Dobrá," řekl houslista.

Znovu nasadil smyčec.

Kern se rozhlédl. Spatřil skloněnou šíji a zakloněné, bílé se lesknoucí tváře, viděl smutek, zoufalství a něžné zjasnění, které na několik okamžiků nad vším rozklenula melodie houslí - viděl to a rozpomněl se na četné podobné místnosti, jež už spatřil a které byly plné vyhoštěnců, jejichž jediným proviněním bylo, že se narodili a žili. To bylo pravdou, ale pravdou byla i tato hudba. Zdálo se to nepochopitelné. Byla to nekonečná útěcha a strašlivá potupa zároveň. Kern viděl, jak houslistova hlava leží na houslích jako na rameni milenky. Nechci zahynout, myslel si, zatím co šero ve velké místnosti stále houstlo, nechci zahynout, život je dravý a sladký, ještě ho neznám, je melodií, je voláním, je výkřikem, nesoucím se přes lesy, přes neznámé obzory, do neznámých nocí; nechci zahynout !

Teprve po chvíli si povšiml, že nastalo ticho. "Co to bylo?" zeptalo se děvčátko.

"To byly Německé tance od Franze Schuberta," řekl houslista chraptivě.

Stařec vedle něho se dal do smíchu: "Německé tance!"

Přejel si po jizvě na čele. "Německé tance!" opakoval. Tajemník otočil vypínačem u dveří. "Další -" řekl. Kern dostal poukázku na jedno lůžko do hotelu Bristol a deset potravinových lístků do menzy na Václavském náměstí. Když měl v ruce lístky, cítil, že má pojednou velký hlad. Téměř běžel ulicemi ze strachu, že přijde pozdě.

Nemýlil se. Všechna místa v menze byla už obsazena, takže musel čekat. Mezi strážníky zahlédl svého bývalého univerzitního profesora. Chtěl k němu zamířit a pozdravit ho, ale pak si to rozmyslel. Věděl, že mnozí emigranti netouží po tom, aby se jim připomínal jejich dřívější život.

Za chvíli viděl, jak přišel houslista a nerozhodně se zastavil. Kývl na něho. Houslista na něho udiveně pohlédl a šel zvolna k němu. Kern byl zmaten. Když ho znovu uviděl, domníval se, že už dávno houslistu zná, ale teď si uvědomil, že spolu dosud ani nepromluvili.

"Promiňte," řekl. "Slyšel jsem vás před chvílí hrát a myslel jsem, že se tu asi nevyznáte."

"Máte pravdu, nevyznám se tu. A vy?"

"Já ano. Byl jsem tu už dvakrát. Vy ještě nejste dlouho venku?"

"Čtrnáct dní. Dnes jsem přijel." Kern viděl, že profesor a s ním ještě někdo, kdo seděl vedle něho, vstal. "Tamhle jsou dvě volná místa," řekl Kern spěšně. "Pojďte!"

Profesor přicházel úzkou uličkou proti nim. Nejistě pohlédl na Kerna a zastavil se. "Neznáme se?"

"Byl jsem kdysi vašim žákem," řekl Kern.

"Ach ano, ovšem -" Profesor přikývl. "Poslyšte, nevíte náhodou o někom, kdo by potřeboval vysavač? Deset procent rabatu a na splátky? Nebo gramofon s vestavěným rádiem?"

Kern byl překvapen jen okamžik. Profesor býval autoritou ve výzkumu rakoviny. "Ne, bohužel ne," řekl útrpně. Věděl co to znamená, chtít prodat vysavač nebo gramofon.

"To jsem si mohl myslet." Profesor se na něho zamyšleně zadíval. "Promiňte, prosím," řekl pak, jako kdyby mluvil k někomu docela jinému, a šel dál.

K obědu byla kroupová polévka a hovězí maso. Kern rychle snědl polévku. Když vzhlédl, seděl houslista proti němu ruce měl položený na stole a před sebou měl nedotčený talíř.

"Proč nejíte?" zeptal se Kern udiveně.

"Nemohu."

"Jste nemocen?" Ve studeném světle stropní lampy bez stínidla vypadala houslistova hruškovitá lebka velmi žlutě a bezbarvě.

"Ne."

"Měl byste jíst," řekl Kern.

Houslista neodpověděl. Zapálil si cigaretu a chvatně kouřil. Pak odsunul talíř stranou. "Takhle se nedá žít!" vyrazil nakonec ze sebe.

Kern na něho pohlédl. "Nemáte pas?" zeptal se.

"Mám. Ale -" Houslista nervózně zdusil cigaretu. "Takhle se nedá žít! Tak beze všeho! Bez pevné půdy pod nohama

!"

"Můj bože," řekl Kern. "Máte pas a máte housle -"

Houslista vzhledl. "To s tím přece nemá co dělat," odpověděl podrážděně. "Což to nechápete?"

"Ale ano."

Kern byl hluboce zklamán. Domníval se, že ten, kdo dovede tak hrát, musí být někým zvláštním. Někým, od koho se člověk může něco naučit. A teď viděl, jak tu před ním sedí zatrpklý člověk, který mu připadal jako umíněné dítě, třebaže byl o patnáct let starší než on. První stádium emigrace, pomyslel si. Však se uklidní.

"Opravdu nesníte svou polévku?" zeptal se.

"Ne."

"Pak mi ji dejte. Mám ještě hlad."

Houslista mu ji přistrčil. Kern jedl zvolna. Každá lžice mu dodávala sil čelit bídě a Kern ji chtěl vyjít až do dna. Pak vstal. "Děkuji vám za polévku. Ale byl bych radši, kdybyste ji byl snědl sám."

Houslista k němu vzhledl. Tvář měl rozrytou vráskami. "To vy ještě nechápete," řekl odmítavě.

"To lze pochopit snáze, než si myslíte," odpověděl Kern. "Jste prostě nešťastný, to je všechno."

"To je všechno?"

"Ano. Člověk si zprvu myslí, že to je něco zvláštního. Však to poznáte, až budete venku déle. Neštěstí je ta nejvšednější věc, jaká existuje."

Vyšel ven. Překvapen viděl, jak na protější straně přechází profesor. Měl charakteristický postoj, ruce za zády a tělo poněkud předkloněné, postoj, jaký zaujímal, když se procházel před katedrou a vysvětloval nějaký nový objev na poli výzkumu rakoviny. Jenže nyní asi myslel na vysavače a gramofony.

Kern na okamžik zaváhal. Nebyl by profesora nikdy oslovil, ale po příhodě s houslistou k němu zamířil.

"Pane profesore," řekl, "promiňte, že vás oslovuji. Nikdy bych nevěřil, že bych vám mohl být někdy prospěšný nějakou radou, ale teď bych to rád učinil."

Profesor se zastavil. "Jsem rád," odpověděl roztržitě. "Velmi rád. Jsem vděčný za každou radu. Jakže se jmenujete?"

"Kern. Ludvík Kern."

"Jsem vděčný za každou radu, pane Kerne. Hluboce vděčný, opravdu!"

"Vlastně to ani žádná rada není, spíše malá zkušenost. Pokoušíte se prodat vysavače a gramofony. Nechte toho. Je to plýtvání času. Stovky emigrantů se tu o to pokoušejí. Je to právě tak nesmyslné, jako chtít uzavřít životní pojistku."

"Právě jsem se chtěl o to pokusit," přerušil ho profesor živě. "Někdo mi řekl, že je to docela snadné a že na tom něco vydělám."

"Nabídl vám zajisté provizi za každou uzavřenou pojistku, ne?"

"Ano, ovšem, dobrou provizi."

"Ale jinak nic, co? Žádné výlohy, žádný fix?"

"Ne, to ne."

"Něco takového vám mohu taky nabídnout. To vůbec nic neznamená. Pane profesore, prodal jste už nějaký vysavač nebo gramofon?"

"Ne," řekl zahanbeně, "ale doufám, že v nejbližší době."

"Nechte toho," odpověděl Kern. "Radím vám to. Kupte si pár tkaniček nebo několik krabiček krému na boty. Nebo trochu patentních špendlíků. Prostě drobnosti, které každý potřebuje. A s tím obchodujte. Sice na tom moc nevyděláte, ale přece jen občas něco prodáte. Taky tímhle zbožím obchodují stovky emigrantů, jenže patentní špendlík se prodá snáze než vysavač."

"Máte asi pravdu." Profesor mu podal ruku. "Děkuji vám. Jste velmi laskav -" Hlas se mu náhle podivně ztišil a téměř zpokorněl, jako by byl žákem, který se špatně připravil.

Kern se hryzl do rtů. "Byl jsem na každé vaší přednášce -" řekl.

"Ach, ano, ano -" Profesor mávl rukou. "Děkuji vám, pane - pane -"

"Kern. Ale to není důležité."

"Ale ano, je to důležité, pane Kerne. Odpusťte, prosím. Poslední dobou jsem poněkud zapomnětlivý. Mnohokrát vám děkuji. Myslím, že to zkusím, pane Kerne."

..*

Hotel Bristol byla zchátralá, malá barabizna, kterou si najala Pomoc pro uprchlíky. Kernovi bylo přiděleno lůžko v pokoji, kde bydleli ještě další dva utečenci. Po obědě byl velmi unaven, uleh a hned usnul. Ostatní dva tu ještě nebyli a Kern ani neslyšel, když přišli.

O půlnoci se probudil. Zaslechl křik a okamžitě vyskočil. Bez rozmyšlení popadl kufr a šaty a vyběhl na chodbu.

Venku bylo všude ticho. Zastavil se na odpočívadle schodiště. Postavil kufr na zem a naslouchal - pak si dlaněmi přejel přes obličej. Kde je? Co se zde děje? Kde je policie?

Pomalou se rozpomínal. Pohlédl na sebe a ulehčeně se usmál. Je v Praze, v hotelu Bristol a má na čtrnáct dní povolení k pobytu. Neměl tedy proč být vystrašen. Jistě se mu něco zdálo. Otočil se. Už se to nesmí stát, pomyslel si. To by mi ještě chybělo, abych se stal nervózní. To by byl pak konec.

Otevřel dveře a tápal tmou k posteli. Stála vpravo u zdi. Tiše odložil kufr a šaty přehodil přes pelest postele. Pak hmatal po přikrývce. V okamžiku, kdy chtěl ulehnout, ucítil pojednou pod rukou cosi měkkého, teple oddychujícího. Prudce se napřimil.

"Kdo je?" ozval se rozespalý dívčí hlas.

Kern zatajil dech. Spletl si pokoje.

"Je tu někdo?" zeptal se hlas znovu.

Kern stál jako přikován. Cítil, jak mu na těle vyráží pot.

Za chvíli uslyšel vzdychnutí a pak jako by se někdo otočil na posteli. Vyčkal ještě několik minut. Když bylo opět ticho a tmou se rozléhalo jen hluboké oddychování, vzal potichu své věci a opatrně se odplížil z pokoje.

Na chodbě stál muž v kosili. Stál před pokojem, v němž Kern bydlel a hleděl na něho přes brýle. Viděl, jak Kern vyšel s věcmi z vedlejšího pokoje. Kern byl příliš zmaten, aby něco vysvětloval. Prošel beze slova otevřenými dveřmi kolem muže, který mu neuhnul, odložil věci a ulehl do postele. Ještě než ulehl, přejel z opatrnosti rukou po přikrývce. Ale nikdo pod ní neležel.

Druhý muž stál ještě chvíli ve výplni dveří. Jeho brýle se leskly v matném světle chodby. Pak vešel do pokoje a přibouchl za sebou dveře.

V témže okamžiku se znovu rozlehl křik. Ted' už Kern rozeznával slova: „Nebijte! Nebijte! Proboha nebijte! Prosím vás, prosím vás! Oh -"

Křik se změnil ve strašlivé chroptění a pak odumřel. Kern se vzpřimil. "Co to je?" zeptal se do tmy.

Cvakl vypínač a zaplálo světlo. Muž v brýlích vstal a přistoupil k třetí posteli. Na ní ležel těžce oddychující muž se šílenými očima, zalitý potem. Druhý muž vzal sklenku, naplnil ji vodou a přidržel ji u úst muže v posteli. "Napijte se. Něco se vám zdálo. Jste v bezpečí."

Muž žíznivě pil. Ohryzek mu poskakoval na tenkém krku. Pak vyčerpán klesl zpátky a zhluboka oddychuje, zavřel oči.

"Co je?" zeptal se znovu Kern.

Muž s brýlemi stanul u jeho postele. "Co je? Někdo, kdo sní. Kdo sní nahlas. Před několika týdny byl propuštěn z koncentračního tábora. Nervy, rozumíte?"

"Rozumím," řekl Kern.

"Bydlíte tu?" zeptal se muž v brýlích.

Kern přikývl. "Zdá se mi, že jsem. taky trochu nervózní. Před chvílí, když muž křičel, vyběhl jsem ven. Myslel jsem, že je v hotelu policie. Pak jsem si spletl pokoje."

"Ach tak -"

"Odpusťte, prosím," řekl třetí muž. "Zůstanu už vzhůru. Odpusťte."

"Ach, hloupost!" Muž v brýlích se vrátil ke své posteli. "Trocha snění nemůže škodit. Co říkáte, mladý muži?"

"Vůbec ne," opakoval Kern.

Vypínač cvakl a byla opět tma. Kern ulehl. Nemohl dlouho usnout. Bylo to tak zvláštní, tam vedle v pokoji před chvílí.

Měkká nádra pod tenkými prádlem. Stále to ještě cítil, jako by se tím dotekem byla jeho ruka změnila.

Po chvíli slyšel, jak muž, který křičel, vstal a usedl u okna. Skloněná hlava se černě rýsovala proti šedi rozednívacího se jitra - jako temný pomník nějakého otroka. Kern na něho chvíli hleděl a pak usnul.

..*

Josef Steiner se vrátil přes hranice snadno. Znal je dobře a jako starý voják byl zvyklý konat hlídky. Byl velitelem roty a už v roce 1915 byl vyznamenán Železným křížem za to, že z jedné obtížné hlídky přivedl jednoho zajatce. Za hodinu byl už mimo nebezpečí. Šel na nádraží. Ve vagóně nebylo mnoho lidí. Průvodčí na něho pohlédl: "Už zpátky?"

"Jízdenku do Vídně," odvětil Steiner.

"To to ale šlo rychle," řekl průvodčí.

Steiner vzhlédl. "Já to znám," pokračoval průvodčí. "Každý den přijede několik takových transportů - to pak člověk zná brzy úředníky. Je to kříž. Už asi nevíte, že jste tímhle vagónem odjel, co?"

"Nevím vůbec, o čem mluvíte."

Průvodčí se dal do smíchu. "Vždyť vy víte. Stoupněte si vzadu na plošinu. Přijde-li revizor, zmizte! V tuhle dobu asi žádný nepříjde. Ušetříte tak aspoň za jízdenku."

"Dobrá."

Steiner vstal a odešel na zadní plošinu. Ucítil vítr a viděl míhat se světla vinařských vesnic. Zhluboka dýchal a vychutnával nejsilnější opojení, jaké existuje: opojení ze svobody. V žilách cítil krev a ve svazech hřejivou sílu. Žil. Nedopadli ho; žil; unikl.

"Vezmi si cigaretu, kamaráde," řekl průvodčímu, který za ním přišel na plošinu.

"Budiž. Jenže si ji teď nesmím vykouřit. Jsem ve službě."

"Ale já si svou vykouřit smím?"

„To víš." Průvodčí se dobrácky zasmál. "V tom máš proti mně výhodu."

"Ano," řekl Steiner a vtáhl do plic pronikavě vonící kouř. "V tom mám proti tobě výhodu."

..*

Šel do penzionu, kde ho policie poprvé dopadla. Hoteliérka byla ještě v kanceláři. Když spatřila Steinera, trhla sebou.

"Tady už nemůžete bydlet," řekla spěšně.

"Ale ano!" Steiner odložil batoh.

"Pane Steinere, není to možné. Policie sem může přijít každým dnem. Pak mi zavřou penzion."

"Luizičko," řekl Steiner klidně, "nejlepším úkrytem ve válce byla čerstvá díra od granátu. Téměř nikdy se nestalo, aby do ní ještě jednou praštilo. Proto je váš barák v této chvíli nejbezpečnějším v celé Vídni!"

Hoteliérka si zoufale vjela do svých plavých vlasů. "Vy jste moje zkáza!" pravila pateticky.

"Jak krásné! Tím jsem odjakživa chtěl být. Něčí zkázou! Jste romantická povaha, Luizičko." Steiner se rozhlédl. "Máte ještě trochu kávy? A sklenku něčeho ostrého?"

"Kávu? A sklenku kořalky?"

"Ano, Luizičko. Já věděl, že mi porozumíte. Taková pěkná ženská. Máte ve skřínce ještě tu slivovici?"

Hoteliérka na něho bezradně pohlédla. "Ano, ovšem," řekla pak.

"To je to, co jsem chtěl!" Steiner vytáhl láhev a dvě sklenky. "Napijete se taky?"

"Já?"

"Ano, vy! Kdo jiný?"

"Ne."

"Ale ano, Luizičko! Prokažte mi tu laskavost. Když člověk pije sám, je v tom něco necitelného. Tady -" Naplnil a podal jí sklenku.

Hoteliérka zaváhala. Pak uchopila sklenku. "Dobrá, budiž. Ale bydlet tu nebudete, vidíte?"

"Jen několik dní," řekl Steiner chláholivě, "ne déle než několik dní. Přinášíte mi štěstí. Mám něco v úmyslu." Usmál se.

"A nyní kávu, Luizičko!"

"Kávu? Kávu už nemám."

"Ale máte. Vždyť stojí tamhle naproti. Sázím se, že je výborná."

Hoteliérka se zlostně zasmála. "Tak se mi zdá, že máte pořádně za ušima. Ostatně, nejmenuji se Luiza abyste věděl, ale Tereza."

"Tereza, toť sen!"

Hoteliérka došla pro kávu. "Tady jsou ještě věci starého Seligmanna," řekla a ukázala na kufr. "Co s nimi mám dělat?"

"To byl ten Žid se šedivými vousy?"

Hoteliérka přikývla. "Slyšela jsem, že je mrtev. Nic víc -"

"Však je to taky dost pro člověka. Nevíte, kde jsou jeho děti?"

"Jak to mám vědět? Copak se mohu starat ještě i o to?"

"Máte pravdu." Steiner si přitáhl kufr a otevřel ho. Z kufru vypadlo několik cívek pestrobarevné příze. Vespod ležel pečlivě zabalený balíček šněrovadel. Pak tam byly šaty, pár bot, hebrejská kniha, trochu prádla, několik archů knoflíků z rohoviny, malý kožený pytlík se šilinkovými mincemi, dva modlitební řemínky a bílý modlitební plášť, zabalený do hedvábného papíru.

"Moc toho není na celý život, co, Terezo?" řekl Steiner.

"Někteří lidé mají ještě mň."

"Taky pravda." Steiner zalistoval v hebrejské knize a mezi vnitřními stránkami obalu našel vložený lístek. Opatrně ho vyňal. Na lístku byla inkoustem napsaná adresa. "Hleďme! Tam se poptám." Steiner vstal. "Děkuji za kávu a za slivovici, Terezo. Dnes přijdu pozdě. Nejlip, když mě ubytujete v přízemku s oknem do dvora. Tam se aspoň mohu dostat rychle ven."

Hoteliérka chtěla ještě něco říci, ale Steiner zvedl ruku. "Ne, ne, Terezo! Když nebudou dveře otevřeny, přijdu s celou vídeňskou policií. Ale pevně věřím, že otevřeny budou! Poskytnout přístřeší lidem bez domova je příkazem božím. Odměnou za to je tisíc let nejvyšší blaženosti na nebesích. Batoh si tu už nechám."

Odešel. Věděl, že je zbytečné pokračovat v rozhovoru, a znal také podivuhodně působivý účinek zanechaných věcí na měšťáky. Jeho batoh bude pro něho lepším ubytovatelem, než všechny další pokusy, aby ji přemluvil. Zlomí poslední odpor hoteliérky už svou pouhou němou přítomností.

..*

Steiner zašel do kavárny Sperler. Chtěl se setkat se Srbem Cernovičem. Ještě když byli ve vazbě, smluvili si, že na sebe počkají v kavárně po půlnoci prvního a druhého dne po Steinerově propuštění. Cernovič slíbil Steinerovi, že zjistí, je-li ve Vídni nějaká možnost koupit falešné doklady.

Steiner se posadil k jednomu stolu. Chtěl si objednat něco k pití, avšak žádný číšník se o něho nestaral. Nebylo tu zvykem, že by si tu člověk musel něco objednat; většina nato ani neměla peníze.

Lokál byl typická emigrantská burza. Byl plný lidí. Někteří seděli na lavicích a židlích a spali; jiní seděli na podlaze, opření zády o zeď. Využívali času k tomu, aby se zadarmo vyspali, než kavárna zavře. Od pěti ráno až do poledne se potulovali městem a čekali, až bude kavárna zase otevřena. Většinou to byli intelektuálové, kteří si zvykali nejhůře.

Nějaký muž v kostkovaných šatech a s obličejem jako měsíc v úplňku, usedl vedle Steinera. Chvilí na něho hleděl čilýma, černýma očima. "Máte něco na prodej?" zeptal se pak. "Nějaký šperk? I starý? Platím hotově."

Steiner zavrtěl hlavou.

"Šaty? Prádlo? Boty?" Muž se na něho naléhavě zahleděl. "Nebo snad snubní prsten?"

"Koukej zmizet, hyeno!" zabručel Steiner. Nenáviděl obchodníky, kteří se snažili vymámit z bezradných emigrantů za pár grošů to poslední, co ještě měli. Zavolal na číšníka, který se mihl kolem: "Haló! Jeden koňak!"

Číšník na něho nedůvěřivě pohlédl a přistoupil k němu.

"Říkal jste advokát? Dnes jsou tu dva. Naproti v rohu právní zástupce Silber od nejvyššího berlínského soudu; šilink za poradou. U kulatého stolu vedle dveří sedí zemský soudní rada Epstein z Mnichova; konzultace padesát grošů. Ale mezi námi: Silber je lepší."

"Nechci advokáta, chci koňak," řekl Steiner.

Číšník si přidržel ruku u ucha. "Rozuměl jsem správně? Koňak?"

"Ano! Koňak. Nápoj, který je tím lepší, čím větší jsou sklenky."

"To ano. Promiňte, jsem trochu nahluchlý. A pak, něčemu takovému jsem už odvykl. Tady lidé chtějí skoro jen kávu."

"Dobrá. Přineste mi tedy koňak v šálku na kávu."

Číšník došel pro koňak a pak stál u stolu.

"Copak?" zeptal se Steiner. "Chcete se dívat, jak piji?"

"Nejdřív ho musíte zaplatit. Tady to jinak nejde. Jinak bychom udělali bankrot."

"Ach tak, správně."

Steiner zaplatil. "To je moc," řekl číšník.

"Co je navíc, je spropitné."

"Spropitné?" Číšník přímo vychutnával toto slovo. "Můj bože," řekl pak dojatě, "to je první spropitné, které jsem tu za ta léta dostal. Děkuji vám, pane. Jednou se zase cítím jako člověk!"

Za několik minut poté vešel do místnosti Srb. Ihned uviděl Steinera a přisedl si k němu.

"Myslel jsem, že už nejste ve Vídni, Cernoviči."

Srb se zasmál. "U nás je pravděpodobné vždycky nepravděpodobné. Zjistil jsem vše, co jste chtěl vědět."

Steiner vypil koňak. "Byly by doklady?"

"Ano. Dokonce dobré. Lepší jsem už sám dávno neviděl, pokud jde o falza."

"Musím odtud!" řekl Steiner. "Musím mít papíry! Raději budu pro falešný pas riskovat káznici, než abych měl den co den tyhle starosti a oplétačky s policií. Co jste viděl?"

"Byl jsem 'U halapartny'. Tam se teď tihle lidé scházejí. Jsou to stejní lidé, jako před sedmi lety. Svým způsobem jsou spolehliví. Nejlevnější papíry ovšem stojí čtyři sta šilinků."

"Co je za ně?"

„Pas jednoho mrtvého Rakušana, ještě rok platný."

"Jeden rok? A pak?"

Cernovič pohlédl na Steinera. "Snad je ho možno v cizině prodloužit. Anebo v něm může šikovná ruka změnit datum." Steiner přikývl.

"Dále by byly dva pasy německých uprchlíků, kteří zemřeli. Ale ty jsou po osmi stech šilincích. Úplně falešné pod patnáct set nedostanete. A ani bych vám je nedoporučoval."

Cernovič odklepl popel z cigarety. "Od Společnosti národů zatím nemůžete taky nic očekávat. A ti, kteří přijeli ilegálně bez pasu, nemohou očekávat už vůbec nic."

"Čtyři sta šilinků," řekl Steiner. "Mám pětadvacet."

"Dá se smlouvat. Až na tři sta padesát, hádám."

"To je proti pětadvaceti totéž. Ale nedá se nic dělat; musím se pokusit sehnat peníze. Kde je ta 'Halapartna'?"

Srb vytáhl z kapsy lístek. "Tady je adresa. Taky jméno číšníka, který to zprostředkovává. Když mu řeknete, jak jste se rozhodl, zavolá lidi. Dostává za to pět šilinků."

"Dobrá. Uvidím, jak to udělám." Steiner pečlivě uschoval lísteček. "Upřímně vám děkuji."

"Ale prosím vás!" Srb mávl odmítavě rukou. "Člověk přece rád pomůže, když to jde. Našinec se může octnout ve stejné situaci každý den."

"Ovšem." Steiner vstal. "Vyhledám vás tu zase a dám vám vědět."

"Dobrá. V tuhle dobu tu bývá často. Hraju šachy s jihoněmeckým mistrem. To je ten kudrnatý muž naproti. Nikdy bych si nepomyslel, že budu mít za normálních dob tu čest s takovou autoritou." Srb se usmál. "Šachy jsou mou vášní."

Steiner přikývl. Pak překročil několik spících mladých lidí, ležících s otevřenými ústy u zdi a šel ke dveřím. U stolu zemského soudního rady Epsteina seděla odulá Židovka. Se sepjatými rukama hleděla upřeně na Epsteina, který ji zaníceně poučoval, jako na nějakého boha. Na stole před ní leželo padesát grošů. Epsteinova chlupatá ruka ležela vedle nich jako velký, číhající pavouk.

..*

Venku si Steiner zhluboka vydechl. Vlahý noční vzduch mu připadal jako doušek vína po zatuchlém kouři kavárny a její truchlivé šedi. Musím odtud, pomyslel si, musím odtud stůj co stůj. Pohlédl na hodinky. Bylo už pozdě. Přesto se však rozhodl, že se ještě pokusí zastihnout falešného hráče.

Malý bar, o němž mu falešný hráč říkal, že je jeho oblíbeným lokálem, byl poloprázdný. Jeli dvě nafintěná děvčata seděla na vysokých židličkách u niklové tyče jako papouškoví.

"Byl tu Fred?" zeptal se Steiner mixéra.

"Fred?" Mixér na něho ostře pohlédl. "Co chcete od Freda?"

"Pomodlit se s ním otčenáš, kamaráde. Co jiného?"

Mixér chvíli přemýšlel. "Odešel před čtvrt hodinou," řekl pak.

"Vrátí se ještě?"

"Nemám zdání."

"Dobrá. Chvilí tedy počkám. Dejte mi vodku."

Steiner čekal asi hodinu. Přemýšlel, co všechno by mohl zpeněžit. Ale nedělalo to víc než sedmdesát šilinků.

Děvčata si ho změřila jen letmým pohledem. Ještě chvíli poseděla, pak se vykolébala ven. Mixér začal třepat kalíškem s kostkami a jen tak pro sebe si s nimi pohrával.

"Hodíme si?" zeptal se Steiner.

"Budiž."

Hodili kostky a Steiner vyhrál. Hráli dál. Steiner hodil dvakrát po sobě dvěma hody čtyři esa. "Zdá se, že mám na esa štěstí," řekl.

"Máte vůbec štěstí," odvětil mixér. "V čem jste rozený?"

"To nevím."

"Zdá se, že jste narozen ve znamení lva. Nebo máte aspoň slunce ve znamení lva. Trochu tomu rozumím. Poslední kolo, ne? Fred už nepřijde. V tuhle dobu už nikdy nechodí. Musí spát, aby měl klidné ruce."

Pokračovali ve hře v kostky a Steiner opět vyhrál. "Poslyšte," řekl mixér spokojeně a přistrčil mu pětišilink, "určitě jste narozen ve znamení Lva. Se silným Neptunem, myslím. V kterém měsíci jste se narodil?"

„V srpnu."

"Tak to jste typický lev. Skvělé vyhlídky v tomto roce!"

"Za to na sebe vezmu plný prales lvů."

Steiner vyprázdnil sklenku. "Řekněte Fredovi, že jsem tu byl. Že se po něm ptal Steiner. Zítra se tu zase zastavím."

"Dobrá."

Steiner se vracel k penziónu. Cesta byla dlouhá a ulice byly prázdné. Nebe bylo plné hvězd a přes zdi občas zavanula těžká vůně kvetoucího šeriku. Můj bože, Marie, pomyslel si, vždyť to nemůže trvat věčně.

IV.

Kern stál v jedné drogerii nedaleko Václavského náměstí. Objevil za výkladem několik lahvíček toaletní vody, na nichž byly nálepky laboratoře jeho otce.

"Farrova toaletní voda." Kern otáčel v ruce lahvi, kterou mu drogista podal z příhrady. "Odkud to máte?"

Drogista pokrčil rameny. „Už nevím. Z Německa. Máme to tu už dlouho. Vezmete si ji?"

"Nejen jednu. Šest -"

"Šest?"

"Ano, zatím šest. Později více. Obchoduji s nimi. Musím ovšem dostat procenta."

Drogista pohlédl na Kerna. "Emigrant?" zeptal se. Kern postavil láhev na pult. "Víte," řekl podrážděně, "tahle otázka mě už začíná otravovat, když ji slyším od civilistů. Zvlášť když mám v kapse povolení k pobytu. Raději mi řekněte, kolik mi poskytnete procent."

"Deset."

"To je k smíchu. Jak bych pak něco vydělal?"

"Můžete je mít s pětadvaceti procenty," řekl! Majitel obchodu, který přišel. "Když si jich vezmete deset pak i s třiceti. Budeme jen rádi, když se toho starého šmejdu zbavíme."

"Starého šmejdu?" Kern uraženě pohlédl na muže. "Nevíte, že to je prvotřídní toaletní voda?"

Majitel obchodu se klidně šťoural prstem v uchu. "Proč ne. Ale pak se tedy jistě spokojíte i s dvaceti procenty."

"Třicet je minimum. To přece nemá co dělat s jakostí. Můžete mi dát třicet procent, a přesto může být toaletní voda dobrá, nebo snad ne?"

Drogista se ušklíbl. "Všechny toaletní vody jsou stejné. Dobré jsou jen ty, pro které se dělá reklama. To je celé tajemství."

Kern na něho pohlédl. "Pro tuhle se reklama už určitě nedělá. Podle toho je ovšem velmi špatná. Pak by bylo pětatřicet procent správnou provizí."

"Třicet," odvětil majitel. "Občas se po ní přece jen někdo poptá."

"Pane Bureš," řekl drogista, "já si myslím, že bychom mu ji mohli dát s pětatřiceti, když jich vezme deset. Ten muž, který se po ní občas ptá, je stále jeden a týž člověk. Nikdy ji však nekoupí; chce nám jen prodat recept."

"Recept? Můj bože, to nám ještě chybělo!" řekl Bureš.

"Recept?" Kern zbystřil sluch. "Kdo je ten muž, který vám chce prodat recept?"

Drogista se zasmál. "Někdo, kdo tvrdí, že měl sám kdysi laboratoř. Je to ovšem jen podfuk! Co si emigranti všechno nevymyslí!"

V Kernovi se na okamžik zatajil dech. "Víte, kde ten muž bydlí?" zeptal se.

Drogista pokrčil rameny. "Myslím, že jsme někam založili jeho adresu. Několikrát nám ji dával. Ale proč vás to zajímá?"

"Myslím, že to je můj otec."

Oba pohlédli na Kerna. "Fakt?" zeptal se drogista.

"Ano, myslím, že to je on. Hledám ho už dlouho."

"Berto!" zvolal majitel vzrušeně na ženu, která pracovala vzadu u kancelářského stolu. "Máme ještě adresu toho pána, který nám chtěl prodat recept na tu toaletní vodu?"

"Myslíte pana Strana anebo toho starého žvanila, který tu několikrát okouněl?" zvolala žena.

"Zatraceně!" Majitel obchodu pohlédl omluvně na Kerna "Promiňte!" Rychle odešel dozadu.

"To je z toho, když jeden spí se svými zaměstnanci," pravil drogista škodolibě.

Majitel se za chvíli udýchaně vrátil s lístkem. "Tady je adresa. Je to nějaký pan Kern. Siegmund Kern."

"To je můj otec."

"Skutečně?" Muž podal Kernovi lístek.

"Tady máte adresu. Naposledy tu byl asi před třemi týdny. Promiňte mi tu poznámku předtím. Vždyť víte -"

"Nic se nestalo. Ale rád bych hned šel. Vráťím se ještě potom kvůli těm lahvím."

"Jistě, To přece počká."

..*

Dům, kde bydlel Kernův otec, byl v Tuzarově ulici nedaleko tržnice. Byl temný, zatuchlý a páchl vlhkými zdmi a zelím. Kern zvolna stoupal po schodech. Bylo to zvláštní, ale po tak dlouhé době se trochu bál shledání s otcem - příliš už uvykl tomu, že se nikdy nic neobracelo k lepšímu.

Ve třetím poschodí zazvonil. Po chvíli se za dveřmi ozvaly plouživé kroky a štítek z lepenky za kulatou špehýrkou se posunul. Kern viděl, jak se na něho upírá černé oko.

"Kdo je?" zeptal se nevlídný ženský hlas.

"Rád bych mluvil s někým, kdo tu bydlí," řekl Kern.

"Tady nikdo nebydlí."

"Ale bydlí. Vždyť tu bydlíte už vy!" Kern pohlédl na štítek na dveřích. "Paní Jelikovská, není-liž pravda? Jenže s vámi nechci mluvit."

"S kým tedy?"

"Chtěl bych mluvit s mužem, který tu bydlí."

"Tady žádný muž nebydlí."

Kern hleděl na kulaté černé oko. Snad to byla pravda a jeho otec se odtud už dávno odstěhoval. Náhle se cítil prázdný a zklamaný.

"Jak že se jmenuje?" zeptala se žena za dveřmi.

Kern s novou nadějí pozvedl hlavu. "Nerad bych to křičel na celý dům. Když otevřete dveře, povím vám to."

Oko za kukátkem zmizelo. Pak zachrastil řetěz. Hotová pevnost, pomyslel si Kern. Bylo už skoro jisté, že tu jeho otec přece jen bydlí; žena by se nebyla dál vptávala.

Dveře se otevřely. Silná Češka s červenými tvářemi a širokým obličejem si prohlédla Kerna od hlavy k patě.

"Rád bych mluvil s panem Kernem."

"Kernem? Neznám. Tady nebydlí."

"S panem Siegmundem Kernem. Jmenuji se Ludvík Kern."

"Tak?" Žena si ho nedůvěřivě prohlížela. "To by mohl říct každý."

Kern vyňal z kapsy povolení k pobytu. "Tady - podívejte se, prosím, na tento doklad. Jméno je omylem napsáno chybně; ale vidíte příjmení."

Žena si přečetla celou listinu. Trvalo jí to dlouho. Pak mu ji vrátila. "Příbuzný?"

"Ano." Kernovi cosi bránilo, aby řekl víc. Nyní byl pevně přesvědčen, že tu jeho otec bydlí.

Žena se rozhodla. "Nebydlí tu," prohlásila zkrátka.

"Dobrá," odvětil Kern. "Pak vám tedy řeknu, kde bydlím já. V hotelu Bristol. Zůstanu tu ještě několik dní. Než odjedu, rád bych mluvil s panem Siegmundem Kernem. Mám mu něco odevzdat," dodal, pohlédnuv na ženu.

"Tak?"

"Ano. Hotel Bristol. Ludvík Kern. Sbohem."

Sestupoval ze schodů. Dobrý bože, pomyslel si, hlídá ho takový cerberus. Ale což - lepší je hlídat než prozradit.

Vrátil se do drogerie. Majitel k němu hned přispěchal:

"Našel jste svého otce?" Ve tváři se mu zračila všechna zvědavost jako člověku, jemuž v životě chybí jakákoli senzace.

"Ještě ne," řekl Kern náhle s nechutí. "Ale bydlí tam. Nebyl doma."

"Něco takového! To je ale opravdu náhoda, co?"

Muž se rukama opřel o stůl a chystal se zešíroka rozhovořit o zvláštních životních náhodách.

"Pro nás ne," řekl Kern. "Pro nás je spíše náhoda, když jde něco normálně. Jak je to s toaletní vodou? Zatím si mohu vzít jen šest lahví, na víc nemám peníze. Kolik mi dáte procent?"

Majitel okamžik uvažoval. "Pětatřicet," prohlásil pak velkomyslně. "Něco takového se nestává každý den."

"Dobrá."

Kern zaplatil. Drogista zabalil láhve. Žena, která se jmenovala Berta, mezitím přišla ze zadní části obchodu, aby uviděla mladého muže, který opět našel svého otce. Vzrušeně žvýkala cosi neviditelného.

"Poslyšte," řekl majitel, "co jsem vám to jenom chtěl říci - ta toaletní voda je velmi dobrá. Opravdu, velmi dobrá."

"Děkuji!" Kern vzal balíček. "Doufám, že si přijdu brzy pro zbytek."

..*

Šel do hotelu. V pokoji rozbalil balíček a vložil do aktovky dvě láhve, několik kousků mýdla a několik flakónů levného parfému. Chtěl se pokusit hned ještě něco z toho prodat.

Když vyšel na chodbu, uviděl, jak někdo vychází z vedlejšího pokoje. Byla to prostředně velká dívka ve světlých šatech, která nesla pod paží několik knih. Kern jí zpočátku nevěnoval pozornost. Vypočítával si v duchu cenu za toaletní vodu. Ale tu ho napadlo, že ona dívka vychází z pokoje, který si v noci spletl se svým a zastavil se. Měl pocit, že by ho mohla i teď ještě poznat.

Dívka sestoupila ze schodů, aniž se ohlédla. Kern ještě chvíli počkal a pak prošel spěšně za ní chodbou. Náhle byl velmi, zvědav na to, jak vypadá.

Sešel ze schodů a dole se rozhlédl; ale dívku nikde neviděl. Zamířil k východu a rozhlédl se ulicí: byla prázdná a ponořená do mlhavého světla. Jen několik vlčáků se rvalo v jízdni dráze.

Kern se vrátil do hotelu. "Nevyšel teď někdo ven?" zeptal se vrátného, který byl i číšníkem a podomkem.

"Jen vy!" Vrátný pohlédl na Kerna. Čekal, že se Kern dá nad jeho vtípem do hurónského smíchu.

Kern se však nesmál. "Myslím dívka," řekl. "Mladá dáma."

"Tady žádné dámy nebydlí," odsekl vrátný nevrle. Byl uražen, protože zbytečně promrhal svého ducha. "Jen ženy."

"Nikdo tedy nevyšel ven?"

"Jste snad od policie, že to musíte vědět tak přesně?" Vrátný byl teď zjevně nepřátelský.

Kern na něho udiveně pohlédl. Nechápal, co tomu muži je. Jeho vtíp ani nepostřehl. Vytáhl z kapsy balíček cigaret a nabídl jej vrátnému.

"Děkuju," odvětil ledově. "Kouřím lepší."

"To věřím."

Kern cigarety zase schoval. Ještě okamžik postál a přemýšlel, Dívka tedy musela být v hotelu. Pravděpodobně v hale. Vrátil se zpátky.

Hala byla úzká, dlouhá místnost s vycementovanou terasou, která vedla do zahrady, obehnané zdí, kde rostlo několik keřů šeřiku.

Kern nahlédl dovnitř zasklenými dveřmi. Spatřil dívku jak sedí u stolu. Lokty měla podepřené a četla. Kromě ní nebyl už v hale nikdo. Kern nemohl jinak; otevřel dveře a vstoupil do haly.

Dívka zaslechla vrznutí dveří a vzhlédla. Kern byl jako opařen. "Dobrý večer," řekl váhavě.

Dívka na něho pohlédla. Pak pokývla a četla dál.

Kern usedl v jednom koutě místnosti. Za chvíli vstal a došel si pro několik čísel novin. Najednou si připadal směšný a nejraději by byl zase venku. Ale zdálo se mu, že je téměř nemožné, aby zase vstal a odešel.

Rozevřel noviny a začal číst. Po chvíli spatřil, jak dívka uchopila kabelku a otevřela ji. Vytáhla stříbrné cigaretové pouzdro a rozevřela je. Pak zase pouzdro zaklapla, aniž si vzala cigaretu a uložila pouzdro zpátky do kabelky.

Kern spěšně odložil noviny a vstal. "Vidím, že jste zapomněla cigarety," řekl. "Mohu vám vypomoci?"

Vytáhl balíček cigaret. Byl by dal za to hodně, kdyby byl v té chvíli měl cigaretové pouzdro. Balíček byl pomačkaný a na konci potrháný. Nabídl dívce. "Nevím ovšem, jestli máte tento druh ráda. Vrátný je před chvílí odmítl. Nebyly pro něho dost dobré."

Dívka pohlédla na značku. "Kouřím tytéž," řekla. Kern se zasmál. "Jsou to ty nejlevnější cigarety, které existují. To je už skoro totéž, jako kdybychom si byli řekli svůj životopis."

Dívka na něho pohlédla. "Myslím, že jej hotel vypráví tak jako tak."

"Máte pravdu."

Kern zažehl zápalku a zapálil dívce cigaretu. Slabé načervenalé světlo ozářilo útlu, snědou tvář s hustými tmavými řasami. Měla velké, jasné oči a plná, měkká ústa. Kern by byl mohl těžko říci, zda je dívka krásná nebo zda se mu líbí, měl jen zvláštní pocit tiché a vzdálené spojitosti s ní - neboť jeho ruka se dotkla jejích řader dřív, než ji poznal. Viděl, jak dýchá; a tu náhle, i když věděl, že je to pošetilé, strčil ruku do kapsy. "Jste už dlouho venku?" zeptal se. "Dva měsíce."

"To není dlouho."

"Je to nekonečné."

Kern na ni udiveně pohlédl. "Máte pravdu." Řekl potom. "Dva roky nejsou tak dlouhá doba. Ale dva měsíce jsou nekonečné. Ale má to přece jen výhodu: jsou tím kratší, čím déle to trvá."

"Myslíte, že to potrvá dlouho?" zeptala se dívka. "Nevím. Už o tom nepřemýšlím."

"Já stále."

"Taky jsem to dělal, když jsem byl venku dva měsíce." Dívka mlčela. Zamyšleně sklonila hlavu a kouřila zvolna. zhluboka vdechujíc kouř. Kern hleděl na její husté, lehce zvlněné černé vlasy, které jí vroubily tvář. Byl by rád řekl něco výjimečného, něco duchaplného, ale nic ho nenapadlo. Snažil se rozpomenout, jak by se v podobné situaci zachovali světáčtí hrdinové z knih, které kdy přečetl - ale jako by mu vyschla paměť a také hrdinové patrně nikdy nebyli v emigrantském hotelu v Praze.

"Není tu moc tma ke čtení?" zeptal se nakonec. Dívka sebou trhla, jako by byla myšlenkami nepřítomna. Pak zaklapla knihu, kterou měla před sebou. "Ne. Nebudu už ani číst. Nemá to žádný smysl."

"Člověka to však přivádí na jiné myšlenky," řekl Kern. "Když někde objevím detektivní román, přečtu ho na jedno posezení."

Dívka se unaveně usmála. "Tohle není detektivka. To je učebnice anorganické chemie."

"Ach tak! Vy jste chodila na universitu?"

"Ano. Ve Würzburgu."

"Já v Lipsku. Ze začátku jsem taky s sebou vozil učebnice. Nechtěl jsem nic zapomenout. Ale pak jsem je prodal. Byly příliš těžké na to, abych je s sebou tahal, a tak jsem za ně nakoupil toaletní vody a mýdla a s těmi jsem pak obchoval. Z toho nyní žiji."

Dívka na něho pohlédla. "Nedodáváte mi právě mnoho odvahy."

"Nechtěl jsem vám brát odvahu," řekl Kern spěšně. Se mnou to bylo něco docela jiného. Já neměl vůbec žádné doklady. Vy však máte patrně pas."

Dívka přikývla. "Pas mám. Ale za šest týdnů mi projde."

"To nevadí. Budete si ho jistě moci dát prodloužit."

"Myslím, že ne." Dívka vstala.

"Nemáte ještě chuť na jednu cigaretu?" zeptal se Kern.

"Ne, děkuji. Kouřím beztoho příliš mnoho."

"Někdo mi říkal, že jedna cigareta v pravý okamžik je lepší než všechny ideály světa."

"To jistě." Dívka se usmála a Kernovi se náhle zdála velmi krásná. Byl by dal za to mnoho, kdyby s ní byl mohl mluvit ještě dál, ale nevěděl, co by měl udělat, aby ještě zůstala.

"Kdybych vám mohl nějak pomoci," řekl rychle, "rád bych to udělal. Tady v Praze to znám. Byl jsem tu už dvakrát. Jmenuji se Ludvík Kern a bydlím v pokoji vedle vás."

Dívka na něho spěšně pohlédla. Kern se už domníval, že je vše prozrazeno. Ale podala mu bez ostýchavosti ruku. Ucítí její pevný stisk. "Ráda se vás zeptám, když nebudu něco vědět," řekla. "Děkuji vám."

Vzala ze stolu knihy a vyšla po schodech nahoru. Kern zůstal ještě chvíli v hale. Náhle věděl vše, co by jí býval měl říci,

..*

"Ještě jednou, Steinere," řekl falešný hráč. "Pámbu ví, že jsem nervóznější z vašeho debutu tam v té putyce, než kdybych sám hrál v Jockey klubu."

Seděli v baru a Fred měl se Steinerem generální zkoušku. Chtěl ho poprvé nechat nastoupit v nedaleké hospodě proti několika menším falešným hráčům. Steiner v tom viděl jedinou možnost, jak by snad přišel k penězům - pakliže nechtěl krást nebo loupit.

Asi půl hodiny cvičili trik s esy. Teprve pak byl kapesní zloděj spokojen a vstal. Měl na sobě smoking. "Musím do práce. Opera. Velká premiéra. Zpívá Lehmannová. Když jde skutečně o velké umění, máme vždycky co dělat. Lidé jsou totiž duchem nepřítomní, rozumíte?" Podal Steinerovi ruku. "Poslyšte - ještě mě napadá - kolik máte peněz?"

"Dvaatřicet šilinků."

"To je hrozně málo. Kamarádi musejí vidět větší prachy, jinak nezaberou." Sáh do kapsy a vytáhl stošilinkovou bankovku.

"Tady máte, zaplaťte s tím kávu; pak už nějaký přijde. Zbytek peněz odevzdejte hostinskému, že jsou pro mne; zná mě. A teď: hrajte při zdi a dávejte pozor, až vám přijdou čtyři dámy! Zlomte vaz!"

Steiner vzal bankovku. "Když ty peníze prohrají, nemohu vám je už nikdy vrátit."

Kapesní zloděj pokrčil rameny. "Pak budou prostě v tahu! Kumštýřská směla. Ale vy je neprohrajete. Zná ty lidi.

Obyčejní šejdiři. Žádná třída. Jste nervózní?"

"Myslím, že ne."

"I tak byste měl ještě šanci. Ti naproti netuší, že něco víte, a než na to přijdou, budou už očesaní a na nic se nezmůžou. Tak tedy servus!"

"Servus."

Steiner zamířil naproti do hospody. Cestou uvažoval, jak je to podivuhodné: žádný člověk by mu nesvěřil ani čtvrtinu peněz, které mu dal falešný hráč bez rozmyšlení. Stále totéž. Zaplať Bůh.

V přední místnosti hospody bylo právě rozehráno několik tarokových partií. Steiner usedl u okna a objednal si sklenku ostré. Obřadně vytáhl peněženku, do které ještě vložil několik archů papírů, aby vypadala tlustší, a zaplatil stovkou. Za minutu poté ho oslovil hubený muž a vyzval ho, aby si zahrál partičku pokra. Steiner unuděně odmítl. Muž ho přemlouval.

"Mám hrozně málo času," pravil Steiner. "Nanejvýš půl hodiny a to je na pokračování málo."

"Ale kdepak, kdepak!" Hubeňour vycenil zkažené zuby. "Za půl hodiny už leckdo udělal štěstí, vašnosti!"

Steiner pohlédl na ostatní dva u stolu. Jeden měl tlustý obličej a pleš, druhý byl černovlasý a měl příliš velký nos. Oba na něho pohlíželi lhotejně. "Když je to opravdu jen na půl hodiny," řekl Steiner zdánlivě váhavě, "pak to tedy můžeme zkusit."

"Ale jistě, jistě," odvětil hubeňour srdečně. "A mohu přestat, kdy budu chtít?"

"Ale jistě, vašnosti, kdy budou chtít."

"I když budu vyhrávat?"

Tlustých u stolu se lehce usklíbl. Pohlédl na černovlasého; zdálo se, že jim do sítě vlétla opravdová maloměstská kavka. "Ale to se ví, vašnosti, samozřejmě!" zamečel hubeňour vesele.

"Tak tedy dobrá."

Steiner si přisedl ke stolu. Tlustých zamíchal a rozdál. Steiner vyhrál několik šilinků. Když míchal sám, ohmatal citlivě okraje karet. Pak znovu zamíchal, sejmul v místě, kde cosi ucítí, objednal si slivovici, přitom vrhl pohled na karty, které ležely navrch, a zahlédl krále, kteří byli trochu oříznutí. Pak znovu pořádně zamíchal a rozdál.

Po čtvrt hodině měl vyhráno asi třicet šilinků. "Prima," zamečel hubeňour. "Což abychom to drobátko zvedli?"

Steiner přikývl. Vyhrál i příští hru, která byla dražší. Pak dával tlouštík. Měl růžové ručičky, které byly pro voltu skutečně příliš malé, ale Steiner si povšiml, že i přesto si počíná velmi obratně. Zvedl své karty. Měl tři dámy.

"Kolik?" zeptal se tlouštík, žmoulaje mezi rty cigaretu. "Čtyři," řekl Steiner. Zpozoroval, že se tlouštík zarazil, neboť by měl dokoupit jen dvě karty. Tlouštík mu přistrčil čtyři karty. Steiner viděl, že první karta je čtvrtá dáma, která mu chyběla. Ted' ovšem už měl po listu a odhodil karty na stůl se zaklením "K čertu! To je kup!" Ostatní tři na sebe pohlédli a rovněž se zdrželi hry.

Steiner věděl, že může udělat něco jen tehdy, když bude rozdávat sám. Jeho šance byly jedna ku třem. Kapesní zloděj měl pravdu. Musel jednat rychle, než ostatní něco zpozorují.

Udělal trik s esem, ale pouze jednoduchý. Kojenec, hrající proti němu, prohrál. Steiner pohlédl na hodinky. "Už musím jít. Poslední kolo."

"Ale copak, vašnosti?!" zamečel hubeňour. Ostatní dva mlčeli.

V příští hře dostal Steiner čtyři dámy hned v prvním listě. Přikoupil jednu kartu. Devítku. Černovlasý koupil dvě karty.

Steiner viděl, že je hubeňour rozdal zespoda, jako by je vrhal. Věděl, oč jde, přesto však přihazoval až do dvaceti šilinků a pak vzdal. Černovlasý na něho vrhl pohled a shrábl

bank. "Copak jste to vlastně měl za kartu?" vyštěkl hubeňour a rychle obrátil Steinerovy karty. "Čtyři dámy! A to pasete, proboha?! Vždyť to byla karta za všechny prachy! Co jste měl vy?" zeptal se černovlasého.

"Tři krále," řekl černovlasý s kyselým obličejem.

"Tak vidíte! Vidíte! Byl byste vyhrál, vašnosti! Jak vysoko byste se byl točil s těmi třemi králi?"

"Se třemi králi bych se byl točil až do stropu," odvětil černovlasý mrzutě.

"Přehlédli jsme se," řekl Steiner. "Myslel jsem, že mám jen tři dámy. Jednu jsem považoval za kluka."

"Něco takového!"

Rozdával černovlasý. Steiner dostal tři krále a prikoupil čtvrtého. Vyhnal hru na patnáct šilinků, dál však pasoval. Kojenec vsál hluchně vzduch. Steiner vyhrával asi devadesát šilinků a zbývaly už jen dvě hry.

"Copak jste měl, vašnosti?"

Hubeňour se pokusil spěšně obrátit Steinerovy karty, ale Steiner mu srazil ruku. "To je tady módou." zeptal se.

"No tak tedy odpustěj. Byl jsem jen zvědavej."

V příští hře Steiner prohrál osm šilinků. Výše nešel. Pak vzal karty a začal míchat. Dal si pořádně pozor a namíchal krále pod ostatní karty tak, aby je mohl zespoda rozdat tlouštíkov. Povedlo se to. Černovlasý šel při otevření jen naoko s sebou, tlouštík si pak řekl o jednu kartu. Steiner mu dal čtvrtého krále. Tlouštík jen sykl a vyměnil si s druhým pohled. Ten okamžik Steinerovi stačil, aby provedl trik s esy. Odhodil tři karty a dal si zbývající dvě esa, která ležela navrch. Tlouštík zahájil podání. Steiner odložil karty a váhavě šel s sebou. Černovlasý sázku zdvojnásobil. Při sto deseti šilincích pasoval. Tlouštík vyhnal bank na sto padesát šilinků. Steiner vyrovnal, nebyl si však tak docela jist. Věděl, že tlouštík má čtyři krále. Jen poslední kartu neznal. Jestli to byl joker, byl ztracen. Hubeňour se zavrtěl na židli. "Smím se podívat?" Chtěl vzít Steinerovy karty.

"Nel!" Steiner položil ruku na karty. Byl až překvapen touto prostoduchou drzostí. Hubeňour by byl ihned telegrafoval tlouštíkov, jakou má Steiner kartu.

Tlouštík zneklidněl. Až dosud byl Steiner tak opatrný, takže teď měl určitě nabitou kartu. Steiner to zpozoroval a pronikavěji zvyšoval sázku. Při sto osmdesáti šilincích tlouštík ustal. Položil na stůl čtyři krále. Steiner si vydechl a otočil svá čtyři esa.

Hubeňour hvízdal. Zatím co si Steiner strkal peníze do kapsy, panovalo hluboké ticho.

"Dáme si ještě jedno kolo," řekl náhle černovlasý tvrdě.

"Je mi líto," řekl Steiner.

"Dáme si ještě jedno kolo," opakoval černovlasý a vysunul bradu.

Steiner vstal. "Až příště."

Šel k pultu a zaplatil. Pak podal hostinskému složenou stošilinkovou bankovku. "Dejte ji, prosím vás, Fredovi."

Hostinský zvedl údivem obočí. "Fredovi?"

"Ano."

"Dobrá." Hostinský se zašklebil. "Nalítli, kamarádi. Chtěli chytit tresku a narazili na žraloka."

Ti tři stáli u dveří. "Dáme si ještě jedno kolo," řekl černovlasý a zatarasil východ.

Steiner na něho pohlédl.

"Takhle to nejde, vašnosti," zamečel hubeňour. "Vyloučeno, sire!"

"My si přece nemusíme nic namlouvat," řekl Steiner. "Válka je válka. Člověk musí umět i prohrát."

"My ne," odvětil černovlasý. "Dáme si ještě jedno kolo!"

"Anebo vrátíte, co jste vyhrál," dodal tlouštík.

Steiner zavrtěl hlavou. "Byla to poctivá hra," řekl s ironickým úsměvem. "Vy jste věděl, co chcete, a já taky věděl, co chci. Dobrou noc!"

Pokusil se projít mezi černovlasým a hubeňourem. Přitom ucítil, jak černovlasému nabíhají svaly.

V témže okamžiku přišel hostinský. "Žádný rámus v mém lokále, pánové!"

"Já taky žádný nechci," řekl Steiner. "Chci odejít."

"Jdeme s vámi," řekl černovlasý.

Hubeňour a černovlasý vykročili napřed, pak šel Steiner a za ním tlouštík. Steiner věděl, že nebezpečný je jen černovlasý. Ale černovlasý se dopustil chyby, že šel napřed. V okamžiku, kdy míjel dveře, ohnal se Steiner dozadu nohou, kopl tlouštíka do břicha a černovlasého udeřil vší silou pěstí jako kladivem do zátylku. Černovlasý se zapotácel a padl na hubeňoura. Steiner byl pak jedním skokem venku a na ulici se dal na útěk. Věděl, že to je jeho jediná spása, neboť by na ulici sotva něco svedl proti třem chlapům. Zaslechl za sebou povyk a v běhu se ohlédl - nikdo však za ním neběžel. Ti tři byli až příliš překvapeni.

Zvolnil běh a pomalu došel do oživenějších ulic. Zastavil se před zrcadlem módního obchodu a pohlédl na sebe. Falešný hráč a podvodník, pomyslel si. Ale na půlku pasu by už měl... Spokojeně si přikývl a pokračoval v chůzi.

V.

Kern seděl na zdi starého židovského hřbitova a počítal peníze ve světle pouliční lampy. Po celý den obchodoval v končinách vrchu sv. Kříže. Byla to chudá čtvrť; Kern však věděl, že chudoba má štědré srdce a nevolá policii. Vydělal třicet osm korun. Byl to dobrý den.

Schoval peníze a pokusil se rozluštit jméno na rozpadlém náhrobním kameni, který se opíral vedle něho šikmo o zeď.

"Rabíne Israeli Löwe," řekl pak, "který jsi zemřel v dávných dobách, jistě kdysi velmi učený, nyní však pouhá hrst

prachu pod zemí - co myslíš, co mám teď udělat? Mám jít domů a být spokojen anebo se mám pokusit o spekulaci a vydělat si padesát korun?"

Vytáhl pětikorunu. "Skoro je ti to jedno, co, starý? Zeptejme se tedy náhody, toho osudu emigrantů. Lev je spokojenost, panna - obchodovat dál!"

Vyhodil peníz do výše a chytil ho. Peníz mu vyklouzl z ruky a spadl na hrob. Kern přelezl zídku a opatrně ho zvedl. "Panna! Na tvém hrobě! Ty sám mi to tedy také radíš! Pak tedy do toho!" Zamířil k nejbližšímu domu, jako by chtěl ztéci pevnost.

V přízemí mu nikdo neotevřel. Kern čekal chvíli. Pak vystoupil po schodech nahoru. V prvním poschodí mu otevřela hezká služebná. Spatřila jeho tašku, ušklíbala se a zase dveře mlčky zavřela.

Kern vystoupil do druhého patra. Na druhé zazvonění se objevil ve dveřích muž s rozepjatou vestou. Než Kern otevřel ústa, muž rozhořčeně řekl: "Toaletní vody? Parfémy? Taková drzost! Nedovedete číst, člověče? Mně, generálnímu zástupci Leova voňavkářského zboží, právě mně, odvažujete se nabízet to své svinstvo? Ven!"

Přibouchl dveře. Kern zažehl zápalku a pohlédl na mosazný štítek na dveřích. Byla to pravda; Josef Šimek, který rovněž obchodoval ve velkém s parfémy, toaletními vodami a mýdly.

Zazvonil ve třetím poschodí. Otevřela přívětivá, tlustá žena. "Jen pojďte dál," řekla dobrosrdečně, když ho spatřila. "Němec, ne? Uprchlík? Jen pojďte dál."

Kern šel za ní do kuchyně. "Posadte se," řekla žena. "Jistě jste unaven." "Trochu."

Bylo to poprvé, kdy mu v Praze někdo nabídl židli. Využil této vzácné příležitosti a usedl. Pak vybalil tašku.

Tlustá žena stála rozložitě před ním, s rukama zkříženými na břiše a pohlížela na něho. "To je parfém?" zeptala se a ukázala na malou lahvičku.

"Ano." Kern spíše čekal, že se bude zajímat o mýdlo. Držel lahvičku ve výšce jako vzácný drahokam. "To je proslulý Farrův parfém firmy Kern. Něco zcela výjimečného. Žádná břecha jako například výrobky Leovy továrny, které, mezi námi, zastupuje pan Šimek."

"Tak, tak -"

Kern otevřel lahvičku a dal ženě přivonět. Pak vzal skleněnou tyčinku a přetřel jí po ženě tlusté ruce. "Zkuste sama -" Žena přičichla a přikývla. "Zdá se, že je dobrý. Ale to máte jen tak malé lahvičky?"

"Tady je větší. A mám ještě jednu, která už stojí za to. Tady ta. Stojí však čtyřicet korun."

"To nevadí. Ta velká se mi hodí, nechám si ji."

Kerni nechtěl věřit svým uším. To bylo čistých osmnáct korun výdělků. "Vezmete-li si velkou láhev, přidám vám k ní zdarma ještě jeden kousek mandlového mýdla," pravil nadšeně.

"Dobrá, mýdlo se mi hodí vždycky."

Žena si vzala láhev a mýdlo a odešla do vedlejšího pokoje. Kern si zatím opět sbalil věci. Z pootevřených dveří k němu pronikla vůně vařeného masa. Rozhodl se, že si potom dopřeje prvotřídní večeři. Polévka z menzy na Václavském náměstí člověka nemohla nasytit.

Žena se vrátila. "Děkuji vám a na shledanou," řekla přívětivě. "Tady si vezměte na cestu chléb s máslem!"

Vrátil se do hotelu. "Ptal se tu někdo po mně?" zeptal se vrátného.

Vrátný zavrtěl hlavou. "Nikdo."

"Určitě ne?"

"Ne."

Vystupoval po schodech. Bylo divné, že nic neslyšel o svém otci. Snad tu opravdu nebyl, anebo ho mezitím dopadla policie. Rozhodl se, že počká ještě několik dní a pak znovu zajde do bytu paní Jelikovské.

Nahoře v pokoji zastihl muže, který v noci křičel. Jmenoval se Rabe. Právě se svlékal.

"Jdete už spát?" zeptal se Kern. "Ještě není devět."

Rabe přikývl. "To je pro mě to nejrozměšnější. Pak spím do dvanácti. Ve dvanáct se každou noc probudím. Když jsem seděl v bunkru, obvykle přišli o půlnoci. Pak si vezmu něco pro spaní a tak to docela dobře přečkám."

Postavil si vedle postele sklenku s vodou. "Víte, co mě nejvíce uklidňuje, když sedím v noci u okna? Říkám si básně. Staré básničky ještě ze školy."

"Básně?" zeptal se Kern udiveně.

"Ano, docela prostinké básně. Například tu, která se zpívá večer dětem:

Spi, děťátko spi,
zavři očka svý,
pdmůi bude s tebou spáti,
andělíček kolébati,
spi, děťátko, spi!"

Stál v setmělém pokoji v bílém spodním prádle jako unavené, vlídné strašidlo a pomalu, monotónním hlasem odříkával verše ukolébavky, upíraje vyhaslý pohled ven do noci.

"Uklidňuje mě to," opakoval a zasmál se: "Nevím, jak to přijde, ale uklidňuje mě to."

"Proč ne," řekl Kern.

"Zní to pošetile, ale opravdu mě to uklidňuje. Cítím se pak klidný a jako bych byl doma."

Kern se cítil nesvůj. Cítil, jak mu naskakuje husí kůže. "Neumím žádnou báseň nazpaměť," řekl. "Všecko jsem zapomněl. Zdá se mi, jako by to už byla celá věčnost, kdy jsem chodil do školy."

"Taky jsem z toho už nic neznal. Ale teď se dovedu na všechno pojednou zase rozpomenout."
Kern přikývl. Pak vstal. Chtěl odejít z pokoje. Rabe pak mohl spát a on na něho nemusel myslet.
"Jenom, kdybych věděl, co večer dělat," řekl. "Večer je to vždycky nejhorší. Ke čtení už dávno nic nemám a sedět dole a klábosit po stě o tom, jak to bylo v Německu krásné a kdy se to změní, na to už taky nemám chuť!"
Rabe se posadil na posteli. "Jděte do kina. Tak člověk nejlíp zabije večer. Sice pak beztak neví, co viděl, ale aspoň nemusel na nic myslet."
Svlékal si punčochy. Kern na něho zamyšleně pohlížel. "Do kina," řekl. Tu ho napadlo, že by snad mohl pozvat dívku z vedlejšího pokoje. "Znáte lidi tady v hotelu?" zeptal se.
Rabe položil punčochy na židli a pohyboval bosými prsty u nohou. "Pár jich znám. Proč?" Zahleděl se na prsty u nohou, jako by je ještě nikdy neviděl.
"Ty z vedlejšího pokoje taky?"
Rabe přemýšlel. "Tam bydlí stará Schimannowská. Před válkou bývala slavnou herečkou."
"Tu nemyslím."
"Myslí Ruth Hollandovou, to mladé, hezké děvče," řekl muž v brýlích, který jako třetí bydlel v pokoji. Už chvíli stál ve dveřích a poslouchal. Jmenoval se Marill a byl kdysi říšským poslancem. "Nemám pravdu, Kerne, Don Juane, co?"
Kern zrudl.
"Zvláštní," pokračoval Marill. "Člověk se červená při nejpřirozenějších věcech. Při sprostých ne. Jak šly dnes obchody, Kerne?"
"Úplná katastrofa!"
"Pak tedy utratíte všechno co vám ještě zbylo."
"Zrovna se to chystám udělat," řekl Kern. "Chci jít do kina."
"Výborně. S Ruth Hollandovou, jak se po tom vašem opatrném vyptávání domnívám."
"Nevím. Neznám, ji."
"Člověk nezná většinu lidí. Ale jednou s tím musí nějak začít. Tak tedy do toho, Kerne! Odvaha je nejkrásnější ozdobou mládí!"
"Myslíte, že půjde?"
"Určitě. To je jedna z výhod našeho podělaného života. Potácí-li se člověk mezi strachem a nudou, je vždy vděčný, když ho někdo rozptýlí. Tak tedy žádnou falešnou ostýchavost, kupředu a žádný strach!"
"Jděte do Esa," řekl Rabe z postele. "Tam hrají Maroko. Poznal jsem, že čím jsou země neznámější, tím líp se člověk rozptýlí."
"Maroko je vždycky dobré," pravil Marill. "I pro mladé dívky."
Rabe se s povzdechem zabalil do přikrývky. "Někdy bych si přál, abych mohl prospat deset let."
"Chtěl byste být pak taky o deset let starší?" zeptal se Marill.
Rabe na něho pohlédl. "Ne," řekl. "Pak by byly moje děti už dospělé."

..*

Kern zaklepal na sousední dveře. Hlas uvnitř cosi odpověděl. Otevřel dveře a hned se zastavil. Střetl se s pohledem Schimannowské.
Měla obličej jako sova. Tlusté vrásky byly hustě pokryty bílým pudrem a vypadaly jako nějaká pahorkatá zasněžená krajina. Hluboko v obličeji seděly černé oči jako díry. Pohlédla na Kerna, jako by mu chtěla v příštím okamžiku vlétnout drápy do obličeje. V rukou držela rumělkovou šálu, v níž měla několik jehlic na pletení. Náhle se její obličej zpitvořil. Kern měl dojem, že se na něho už už vrhne, ale tu jí po tváři přelétl podivný úsměv. "Copak chcete, mladý příteli?" zeptala se patetickým, hlubokým, divadelním hlasem.
"Rád bych mluvil se slečnou Hollandovou."
Úsměv zmizel, jak když utne. "Ach ta."
Schimannowská opovržlivě pohlédla na Kerna a začala horlivě cvakat pletacími jehlicemi.
Ruth Hollandová byla schoulená na posteli. Četla. Kern viděl, že to byla táž postel, u které stanul oné noci. Náhle ucítil, jak mu hoří spánky. "Mohu se vás na něco zeptat?" řekl.
Dívka vstala a vyšla s ním na chodbu. Schimannowská za nimi zafuněla jako raněný kůň.
"Chtěl jsem se vás zeptat, jestli byste se mnou šla do kina," řekl venku Kern.
"Mám dva lístky," zalhal.
Ruth Hollandová na něho pohlédla.
"Nemáte snad v úmyslu něco jiného? Je docela dobře možné, že -"
Zavrtěla hlavou. "Ne, nemám nic jiného v úmyslu."
"Pak tedy pojďte. Proč byste seděla po celý večer v pokoji?"
"Jsem už na to zvyklá."
"Tím hůř. Já už byl po dvou minutách rád, že jsem vypad. Myslel jsem, že mě sežere."
Dívka se zasmála. Vypadala náhle velmi dětsky. "Schimannowská jen tak vypadá. Ale jinak má dobré srdce."
"To je možné, ale na čele je nenosí. Kino začíná za čtvrt hodiny. Půjdeme?"
"Dobrá," řekla Ruth Hollandová a zdálo se, jako by se byla v tom okamžiku rozhodla.
U pokladny šel Kern rychle napřed. "Okamžik, dojdou jen pro lístky. Jsou tu rezervovány."
Koupil dva lístky, doufaje, že nic nezpозorovala. Ale v příštím okamžiku už mu to bylo jedno - hlavně, že tu seděla vedle něho.

V sále byla tma. Na plátně se objevila marekešská kasba, malebná a zalitá sluncem, poušť se zrcadlila a monotónní zvuk píšťal a bubnů zněl horkou africkou nocí -
Ruth Hollandová se opřela v sedadle. Hudba ji zaplavovala jako vlahý déšť - jako vlahý, monotónní déšť, z něhož se vynořovala trýznivá vzpomínka -

..*

Stála u hradního příkopu v Norimberku. Byl duben. Ve tmě, před ní, stál student Herbert Billing a v ruce držel pomačkanou stránku novin.

"Chápeš, co myslím, Ruth?"

"Ano, chápu to, Herberte. Lze to snadno pochopit." Billing nervózně zmačkal číslo „Stürmera“. "Moje jméno jako přísluhovače Židů v novinách! Celá moje kariéra je v sázce. V novinách, které čte každý, chápeš?"

"Ano, Herberte. Ale moje jméno je taky v novinách."

"To je něco docela jiného. Co to může tobě vadit? Ty přece už beztak nesmíš na universitu!"

"Ano, Herberte."

"Tak tedy konec, ano? Rozcházíme se a nemáme spolu už nic společného!"

"Už nic. Sbohem tedy."

Otočila se a odcházela.

"Počkej - Ruth - slyšíš? Ještě okamžik!"

Zastavila se. Přistoupil k ní. Přiblížil k ní ve tmě svou tvář tak blízko, že ucítila jeho dech. "Poslyš," řekl. "Kam teď jdeš?"

"Domů."

"Nemusíš přece hned -" Dýchal silněji. "Všechno je tedy dohodnuto, vid'? Zůstane to tak! Přesto však bys mohla - mohli bychom - zrovna dnes večer není u nás nikdo doma, rozumíš mi, a nikdo by nás neviděl." Uchopil ji za ruku.

"Není přece třeba, abychom se rozcházeli zrovna takhle, myslím tak formálně, mohli bychom přece ještě jednou -"

"Jdi!" řekla. "Ihned jdi!"

"Buď rozumná, Ruth!" Objal ji kolem ramen.

Viděla hezkou tvář, kterou milovala a které bezmyšlenkovitě důvěřovala. Pak ji udeřila. "Jdi!" vykřikla a do očí jí vhrkly slzy. "Jdi!"

Billing couvl. "Cože? Ty mě biješ?! Ty špinavá židovská svině, ty mě budeš bít?"

Zatvářil se, jako by se na ni chtěl vrhnout.

"Jdi!" vykřikla pronikavě.

Otočil se. "Drž hubu!" zasyčel. "Chceš mi asi ještě poštvat na krk lidi, co? To by se ti tak hodilo! Jdu, ovšemže jdu!"

Zaplat' pámbu, že se tě zbavím!"

..*

„Quand l'amour meurt," zpívala na plátně žena hlubokým hlasem, v zakouřeném hlučící marocké kavárně. Ruth Hollandová si přejela přes čelo.

Všechno ostatní nebylo proti tomu skoro nic: Strach příbuzných, u nichž bydlela - strýcovo naléhání, aby odjela, aby do toho nebyl zapleten - anonymní dopis, v němž jí vyhrožovali, že když nezmizí do tří dnů, povevou ji městem na voze s nápisem na prsou a na zádech a s ostříhanými vlasy jako prznitelku rasy - návštěva u hrobu její matky - vlhké jítro před pomníkem padlých, z něhož bylo seškrábáno jméno jejího otce proto, že byl Žid, který padl v roce 1916 ve Flandrech - pak spěšná cesta, kdy šla sama jen s několika kousky šperků po své matce, přes hranice do Prahy - Na plátně se znovu rozezněly píšťaly a bubny. Nad tím vším se rozléhal pochod vojáků cizinecké legie a kvapný, ryčný hlahol polnic, letící nad rotami bojovníků bez vlasti, táhnoucích pouští.

Kern se naklonil k Ruth. "Líbí se vám to?"

"Ano -"

Sáhl do kapsy a podal jí malou lahvičku. "Kolínská voda," zašeptal. "Je tu horko. Snad vás trochu osvěží."

"Děkuji."

Kápala si několik kapek na ruku. Kern neviděl, že měla náhle slzy v očích.

"Děkuji," řekla ještě jednou.

..*

Steiner seděl podruhé v kavárně „U halapartny“. Podal číšníkovi pětišilinkovou bankovku a objednal si kávu.

"Mám zatelefonovat?" zeptal se číšník.

Steiner přikývl. Ještě několikrát hrál v různých lokálech se střídavým štěstím a nyní měl asi pět set šilinků.

Číšník před něho položil kupu novin a odešel. Steiner vzal jedny noviny a začal číst. Po chvíli je však opět odložil, málo ho zajímalo, co se ve světě dělo. Pro toho, kdo plul pod vodou, platilo jen jedno: vyplout zase napovrch - a jemu bylo jedno, jakou mají ryby barvu.

Číšník přinesl kávu a postavil k ní sklenku vody. "Páni přijdou za hodinu."

Stál u stolu. "Máme dnes krásné počasí, což?" zeptal se po chvíli.

Steiner přikývl a pohlédl na stěnu, kde visela reklama, že si člověk prodlouží zdraví, bude-li pít sladové pivo.

Číšník odpajdal za pult. Po chvíli přinesl na podnose druhou sklenku vody.

"Raději mi přineste višňovku," řekl Steiner.

"Ano, hned."

"A nalejte si taky jednu."

Číšník se uklonil. "Děkuji, vašnosti. Máte pro našince pochopení. To se stává málokdy."

"Ale kdepak," odvětil Steiner. "Jenom se nudím, nic víc."

"Znal jsem lidi, kteří připadli na horší nápady, když se nudili," řekl číšník.

Napil se a poškrábal se na krku. "Vašnosti," řekl pak důvěrně, "vím, oč vám jde - jestli vám smím poradit, pak bych vám doporučoval toho mrtvého Rakušana. Byli by i mrtví Rumuni, ti jsou dokonce o něco levnější - ale kdo dnes umí rumunsky?"

Steiner se na něho ostře podíval.

Číšník se přestal škrábat na krku a začal se drbat na zátylku. Přitom škrabal nohou jako pes. "Nejlepší by ovšem byl nějaký Američan nebo Angličan," řekl zamyšleně. "Ale kdypak v Rakousku umře nějaký Američan? A když už - tak leda autonehodou - a jak se pak člověk dostane k pasu?"

"Myslím, že německý pas je lepší než rakouský," řekl Steiner. "Dá se hůř kontrolovat."

"To jo. Ale nedostanete na něj povolení k práci. Jenom povolení k pobytu. Naproti tomu s pasem mrtvého Rakušana může dostat člověk práci po celém Rakousku."

"Dokud ho nechytanou."

"No ovšem! Ale kohopak už v Rakousku chytanou? Leda toho nepravého -"

Steiner se musel smát. "Taky mohu být ten nepravý. Je to nebezpečné."

"Ach, víte vašnosti," řekl číšník, "nebezpečné je i to, když se člověk dloube v nose."

"Máte pravdu; ale na to ještě není káznice."

Číšník si začal opatrně třít nos. Ale nedloubal se. "Myslím to dobře, vašnosti," řekl. "Nasbíral jsem tu nějaké zkušenosti. Mrtvý Rakušák je ještě nejreálnější!"

V deset hodin přišli oba čachráři s pasy. První, hbitý člověk s ptačíma očima, vedl rozhovor. Druhý, tlustý a odolý, seděl vedle něho a mlčel.

První vytáhl německý pas. "Informovali jsme se u našich obchodních přátel. Můžete dostat tento pas, vystavený na vaše vlastní jméno. Popis osoby se odstraní a vpiše se tam váš. Až na rodiště, pochopitelně, v tomto případě už musíte přijmout Augšpurk, protože razítka jsou odtamtud. To ovšem stojí o dvě stě šilinků víc. Přesná práce, rozumíte?"

"Tolik peněz nemám," řekl Steiner. "Netrvám ani na tom, aby tam bylo mé jméno."

"Pak si ho vezměte tak, jak je. Vyměníme jenom fotografii. Malý okraj razítka, který běží přes fotografii, vám k tomu uděláme zdarma."

"To mi není nic platné. Chci pracovat. S tímhle pasem tu nedostanu povolení k práci."

Mluvčí pokrčil rameny. "Pak zbývá už jen ten rakouský. S tím tu můžete pracovat."

"A co když se budou ptát na policejním ředitelství, které ho vystavilo?"

"Kdo by se co vyptával? Když nic neprovedete?"

"Tři sta šilinků," řekl Steiner.

Mluvčí sebou trhl. "Máme pevné ceny," prohlásil dotčeně. "Pět set, ani o groš míň."

Steiner mlčel.

"U německých by se dalo něco dělat, ty se seženou častěji. Ale rakouský je vzácný. Kdypak má Rakušan pas? Doma žádný nepotřebuje a do ciziny nejezdí. Za pět set je to zdarma."

"Tři sta padesát."

Mluvčí se rozhořčil: "Tři sta padesát jsem zaplatil já sám truchlicí rodině. Co si myslíte, jaká s tím byla práce? K tomu ještě provize a výdaje! Pieta je drahá věc, pane. Když chcete dostat něco ještě za tepla z hrobu, musíte vysolit penízky pěkně hned na prkno. Jen hotové prachy vysušují slzy a zahánějí žal. Čtyři sta padesát, budiž, ať tratíme, protože jste nám sympatický."

Dohodli se na čtyřech stech. Steiner vytáhl z kapsy fotografii, kterou si dal zhotovit za šilink v jednom automatu. Muži si fotografii vzali, odešli a za hodinu se vrátili s pasem. Steiner pas zaplatil a schoval ho.

"Hodně štěstí," řekl mluvčí. "A ještě jeden tip. Až pas projde, můžeme vám ho prodloužit. Datum smyjenne a změníme. Velmi jednoduché. Jediná, potíží je s vízem. Čím později budete nějaké potřebovat, tím líp - o to déle je možno oddálit datum."

"Vždyť bychom to mohli udělat hned teď," řekl Steiner.

Mluvčí zavrtěl hlavou. "Takhle je to pro vás lepší. Máte aspoň pravý pas, který jste mohl najít. Vyměnit fotografii není tak zlé jako změnit něco psaného. A vy máte přece rok času. Za tu dobu se může stát mnoho."

"Doufejme,"

"Přísná diskrétnost, pochopitelně, rozumíte? V zájmu nás všech. Nanejvýš nějaké seriózní doporučení. Cestu znáte. Tak tedy dobrou noc."

"Strzeć miecze," řekl nemluva.

"Neumí německy," usklíbl se mluvčí v odpověď na Steinerův pohled. "Ale má zázračnou ruku na razítka. Zcela seriózně, ovšem."

..*

Steiner šel na nádraží. V úschovně zavazadel měl batoh. Minulý večer se vystěhoval z penzionu. Noc přespal na lavičce v sadech. Ráno si oholil na nádražním záchodku knír a pak se dal vyfotografovat. Cítil hluboké zadostiučinění. Nyní byl dělníkem Johannem Huberem ze Štýrského Hradce.

Cestou se zastavil. Musel dát do pořádku ještě něco z doby, kdy se jmenoval Steiner. Zamířil k telefonní budce a v telefonním seznamu hledal číslo. "Leopold Schäfer," mumlal, "Trautengasse dvacet sedm." Toto jméno se mu vrylo do paměti.

Našel jméno a vytočil číslo. Ohlásila se nějaká žena. "Je strážmistr Schäfer doma?" zeptal se.

"Ano, hned ho zavolám."

"To není třeba," odvětil Steiner spěšně. „Tady je policejní ředitelství na Elisabethpromenade. Ve dvanáct hodin je razie. Ať se tu strážmistr Schäfer hlásí ve tři čtvrti na dvanáct. Rozuměla jste?"

"Ano. Ve tři čtvrti na dvanáct."

"Dobrá." Steiner zavěsil.

Trautengasse byla úzká, tichá ulice s omšelými maloměstskými domy. Steiner si dobře prohlédl dům číslo dvacet sedm. Od ostatních domů se ničím nelišil; jemu však připadl zvlášť odporný. Pak se vrátil kus cesty a čekal.

Strážmistr Schäfer se důležitě vyřítl z domu. Steiner mu vykročil naproti tak, že se s ním setkal na temném místě. Tam do něho úmyslně a prudce vrazil ramenem.

Schäfer na okamžik ztratil řeč. "Človče," řekl pak. "Nevidíte, že před vámi stojí službu konající úředník?"

"Ne," odvětil Steiner. "Vidím jen prašivého kurvího syna! Kurvího syna, rozumíš?"

Schäfer ztratil na okamžik řeč. "Človče," řekl pak tiše. "Vy jste se dočista zbláznil! To mi drazě zaplatíte! Rychle, na strážnici!"

Pokusil se vytáhnout revolver. Ale vtom ho Steiner kopl do ruky, bleskurychle k němu přistoupil a udělal něco, co je pro člověka nejponižujícíjší, udeřil Schäfera otevřenou rukou zleva a zprava přes obličej.

Strážmistr zachroptěl a skočil na Steinera. Steiner se uhnul a umístil levý hák na Schäferův nos, který začal okamžitě krváčet. "Gaunere!" mumlal Steiner. "Sráči jeden! Mrcho zbabělá!"

Krátkým přímým úderem mu rozbil rty a přitom cítil, jak mu pod klouby zapraskaly Schäferovy zuby. Schäfer zavrával.

"Pomoc!" vykřikl opilým, vysokým hlasem.

"Drž hubu!" zamumlal Steiner a zasadil mu pravičkou prudkou ránu do brady a vzápětí krátký úder levičkou přímo na solar plexus. Schäfer vydal ze sebe zvuk podobný žabímu zaskřehotání a svalil se na zem jako podřátý.

V několika oknech se rozsvítilo. "Co se tu zase děje?" vykřikl kdosi.

"Nic," odvětil Steiner ze tmy. "Jen nějaký opilec."

"Čert aby vzal ty ochlasty!" vykřikl hlas zlostně. "Odved'te ho na policii!"

"Tam právě patří!"

"Dřív mu ještě dejte pár přes tu jeho ožralou kušnu!"

Okno se zavřelo. Steiner se ušklíbl a zmizel za nejbližším rohem. Byl si jist, že ho se změněnou tváří Schäfer ve tmě nepoznal. Minul ještě několik nároží, až se ocitl v živějším okolí. Pak zvolnil chůzi.

Podivuhodné a přitom k blití, pomyslel si. Poněkud směšná pomsta. Avšak vyváží léta útěku a skrývání se. Člověk musí brát příležitost, jak přichází. Zastavil se pod pouliční svítilnou a vytáhl pas. Johann Huber! Dělník! Ty jsi mrtev a hniješ kdesi v zemi Štýrského Hradce - ale tvůj pas žije a pro úřady platí. Já, Josef Steiner, žiji; ale bez pasu jsem pro úřady mrtev. Zasmál se. Měníme, Johanne Hubere! Dej mi svůj papírový život, a vezmi si mou smrt, která je bez papírů! Když nám nepomáhají živí, musí nám pomoci mrtví!

VI.

Kern se vrátil v neděli večer do hotelu. V pokoji zastihl Marilla, který byl velmi rozčilený. "Konečně někdo!" zvolal. "Zatracený barák, zrovna dnes tu není žádná mrcha k nalezení! Všichni jsou pryč! Všecko je pryč! I ten zatracený hoteliér!"

"Co se stalo?" zeptal se Kern.

"Víte, kde bydlí nějaká porodní bába? Nebo lékař, nějaký ženský lékař nebo něco takového?"

"Ne."

"No ovšem!" Marill na něho pohlédl. "Vy jste přece rozumný člověk, Kerne! Pojd'te se mnou. Někdo musí u té ženy zůstat. Půjdu sehnat nějakou porodní bábu. Umíte to?"

"Co?"

"Dávat pozor, aby se moc nehýbala! Mluvit s ní. Prostě něco dělat."

Táhl Kerna, který nechápal, oč jde, chodbou do přízemí, otevřel dveře malého pokojíku, v němž nebylo nic než postel. Na posteli ležela žena a sténala.

"Sedmý měsíc! Potrat nebo něco takového. Uklidněte ji, jestli to umíte. Dojdu pro lékaře!"

Než se Kern zmohl na odpověď, byl Marill pryč.

Žena v posteli zasténala. Kern k ní po špičkách přistoupil.

"Mohu vám něco podat?" zeptal se.

Žena neustávala sténat. Měla potem zmáčené, špinavě plavé vlasy a popelavou tvář, hustě obsypanou neobyčejně tmavými pihami. Oči měla v sloup; pod přivřenými víčky bylo vidět téměř jen bělmo. Tenké rty měla vytažené, zuby vyceněné a pevně zaťaté. V šeru svítily pronikavě bíle.

"Mohu vám něco podat?" zeptal se Kern znovu.

Rozhlédl se. Laciný, tenký gumový plášť visel přes židli, jako by tam byl odhozen. Před postelí ležely sešlapané

střevíce. Žena ležela v posteli ustrojená tak, jako kdyby se do ní vrhla. Na stole stála láhev s vodou a vedle umývadla kufr.

Žena záupěla. Kern nevěděl, co si počít. Žena se začala na posteli zmítat. Vzpomněl si na to, co mu říkal Marill a na to málo, co se naučil za rok na universitě a snažil se pevně přidršet ramena ženy. Ale bylo to stejné, jako kdyby chtěl udržet hada. Pachtil se s onou ženou, která se mu vysmekávala a odstrkovala ho a tu náhle vymrštila ruce do výše a v mžiku se mu vši silou zaryla do paží.

Stál jako přikován. Nikdy by nevěřil, že by tato žena mohla mít takovou sílu. Zvolna otáčela hlavou, jako by to byl šroub, a stěna strašlivě, jako by její dech pronikal zpod země.

Její tělo se vzepjalo. Vtom Kern spatřil pod ložní pokrývkou, která se svezla stranou, jak se na prostěradle rozlévá černorudá skvrna, která se stále zvětšovala a rozšiřovala. Snažil se vyprostit ze sevření ženy, ale ta se ho křečovitě držela. Jako očarován hleděl na skvrnu, která se změnila v široký pruh, až dosáhla okraje prostěradla, skapávala z něho na zem a tam tvořila černou kaluž.

"Pusťte! Pusťte!" Kern se neodvážil pohnout pažemi, neboť by byl otrásl tělem ženy. "Pusťte!" zaskřípěl zuby. "Pusťte!"

Náhle tělo ženy ochablo. Pustila se a zvrátila se zpátky do polštářů. Kern uchopil příkrývku a nadzdvihl ji. Vytryskl proud krve a s pleskotem šplíchl na zem. Kern vyskočil, vyběhl nahoru a vrazil do pokoje, kde bydlela Ruth Hollandová,

Byla doma. Seděla na posteli uprostřed rozevřených knih. "Pojďte rychle!" zvolal Kern. "Dole krvácí nějaká žena!" Seběhli dolů. V pokoji se zešeřilo. V okně plály červánky a vrhaly na podlahu a stůl ponuré světlo. Rudý odraz jiskřil v láhvi s vodou jako rubín. Žena teď ležela docela klidně. Zdálo se, že už nedýchá.

Ruth zvedla ložní příkrývku. Žena ležela v krvi. "Rozsviťte!" zvolala Ruth.

Kern odběhl k vypínači. Slabé světlo žárovky se slilo se září červánků v kalné světlo. Žltorudý opar zaplavil ženu, ležící na posteli. Zdálo se, jako by nebyla nic než jedině neforemné břicho v rozházených zakrvácených šatech, z nichž vyčnívaly podivně pokroucené a bezvládné nohy v černých, shrnutých punčochách.

"Podejte mi ručník! Je třeba zastavit krvácení! Snad někde něco najdete!"

Kern viděl, jak si Ruth vyhrnula rukávy a snažila se vyprostit ženu ze šatů. Podal jí ručník, ležící na umývadle. "Lékař tu musí být každým okamžikem! Marill šel pro něho!"

Hledal něco, co by se hodilo jako obvaz, a rychle překlopil kufr.

"Dejte mi, co najdete," zvolala Ruth.

Na podlaze ležela hromádka kojeneckého prádla - košílky, pleny, šátky a mezi tím několik jupiček, upletených z růžové a světle modré vlny, ozdobených stužkami a hedvábím. Jedna jupička nebyla dopletena; bylo v ní ještě zabodnuto několik pletacích jehlic. Z kufru vypadlo klubko měkké, modré vlny a kutálelo se po zemi.

"Podejte mi to!" Ruth odhodila zakrvácený ručník, Kern jí podal pleny a šátky. Pak uslyšel na chodbě kroky. Vzápětí se otevřely dveře a do pokoje vešel Marill a lékař.

"Zatraceně - co se to tu děje?"

Lékař rychle přistoupil k posteli, odstrčil Ruth a sklonil se nad ženou. Po chvíli se obrátil k Marillovi. "Okamžitě zavolejte číslo 2167. Ať Braun přijde co nejrychleji a vezme všechno potřebné pro narkózu a Braxton-Hicksovu operaci. Rozuměl jste? A taky všechno, čeho je třeba pro zastavení těžkého krvácení."

"Ano."

Lékař se ohlédl. "Můžete jít!" řekl ke Kernovi. "Slečna tu zůstane. Přineste vodu. Podejte mi tašku."

Druhý lékař se dostavil za deset minut. Kern a několik ostatních lidí, kteří zatím přišli, přeměnili místnost vedle pokoje, kde žena ležela, v operační pokoj. Postele odtáhli stranou, stoly srazili k sobě a přichystali nástroje. Hoteliér zašrouboval do lamp nejsilnější žárovky, jaké měl.

"Rychle, rychle!"

První lékař soutil netrpělivostí. Přehodil přes sebe bílý plášť a dal si ho od Ruth zapnout. "Vemte si na sebe taky něco!" Hodil jí plášť. "Vás tu snad budeme potřebovat. Snesete pohled na krev? Neudělá se vám špatně?"

"Ne," řekla Ruth.

"Dobrá! Srdnatá!"

"Snad bych mohl také něco pomoci," řekl Kern. "Mám dva semestry medicíny."

"Zatím ne." Lékař pohlédl na nástroje. "Můžeme začít?"

Na jeho pleši se zalesklo světlo. Dveře byly vysazeny.

Čtyři muži přenesli přes chodbu do pokoje postel s tiše sténající ženou. Měla otevřené oči. Její bezbarvé rty se chvěly.

"Rychle! Uchopte ji!" vyštěkl lékař. "Zvedněte ji! Opatrně, ksakru!"

Žena byla těžká. Kernovi vyvstal na čele pot. Jeho pohled se střetl s pohledem Ruth. Byla bledá, ale klidná a tak změněná, že ji ani nepoznával. Patřila ke krvácející ženě.

"Tak! A ven všichni, kdo tu nemají co dělat!" vyštěkl lékař s pleší. Vzal ženu za ruku. "Nebude to bolet. Je to docela lehké." Náhle měl otcovský hlas.

"Dítě musí žít," zašeptala žena.

"Oba, oba -" odvětil lékař něžně.

"Dítě..."

"Uděláme jenom malý obrat z polohy na zádech. Pak bude venku jako blesk. Jen klid, jen klid. Narkózu!"

Kern stál s Marillem a několika ostatními v opuštěném pokoji, kde předtím ležela žena. Čekali, že je budou ještě potřebovat. Z vedlejšího pokoje zaznívalo tlumené lékařovo mumlání. Na podlaze ležela růžová a modrá pletená jupička.

"Porod," řekl Marill Kernovi, "takové to je, když člověk přichází na svět - krev, krev a křik! Chápete, Kerne?"

"Chápu."

"Nechápete," řekl Marill. "Ani vy, ani já. Žena, pouhá žena! Necítíte se jako nějaké prase?"

"Ne," odpověděl Kern.

"Tak? Ale já ano!" Marill si otřel brýle a pohlédl na Kerna. "Už jste se vyspal s nějakou ženou? Ne? Jinak byste se cítil taky jako prase. Dá se tu někde sehnat nějaká kořalka?"

Číšník, který stál v pozadí pokoje, vystoupil vpřed. "Přineste půl láhve koňaku!" řekl Marill. "Ano, ano, mám na něj peníze. Jen ho přineste!"

Číšník zmizel. S číšníkem odešel také hoteliér a ostatní. Kern a Marill osaměli. "Posaďme se k oknu," řekl Marill. Ukázal na červánky. "Krásné, co?"

Kern přikývl.

"Ano," řekl Marill, "všechno dohromady. To dole v zahradě je šefík?"

"Ano."

"Šefík a éter. Krev a koňak. Nu, na zdraví!"

"Přinesl jsem čtyři sklenky, pane Marille," řekl číšník a postavil podnos na stůl. "Myslel jsem, že by snad -" Ukázal hlavou k vedlejšímu pokoji.

"Dobrá."

Marill nalil dvě sklenky. "Pijete, Kerne?"

"Málo."

"Židovská neřest, abstinence. Zato víc rozumíte ženám. Ale ženy nechtějí, aby se jim rozumělo. Na zdraví!"

"Na zdraví!"

Kern vyprázdnil sklenku. Cítil se po ní lépe. "Potratila?" zeptal se. "Nebo je to ještě něco horšího?"

"Ano. Přišlo to o čtyři týdny dřív. Bylo toho příliš mnoho. Cestování, přestupování, rozčilování, všelijaká čekání a podobně, rozumíte? To by neměla dělat žena v tomto stavu."

"A proč to všechno?"

Marill znovu nalil. "Proč -" řekl. "Protože chtěla, aby se její dítě narodilo v Čechách. Protože nechtěla, aby už ve škole na ně plivali a nadávali mu."

"Rozumím," řekl Kern. "Její muž s ní neodešel?"

"Muže jí před několika lety zavřeli. Proč? Protože měl obchod a byl zdatnější a pilnější než jeho konkurent z protějšího rohu. Co tedy člověk jako konkurent udělá? Jde a udá toho snaživého - že vedl protistátní řeči, že nadával anebo že byl komunistického smýšlení. Cokoli. Zato ho zavrou - a konkurent převezme zákazníky. Jasně?"

"To znám," řekl Kern.

Marill vyprázdnil sklenku. "Drsný věk. Mír se stabilizuje děly a bombardovacími letadly, lidskost koncentračními tábory. Žijeme v přehodnocování hodnot, Kerne. Dnes je útočník ochráncem míru, bitý a štvaný člověk kazimírem světa. A to existují celé národy, které tomu věří!"

..*

Za půl hodiny zaslechli z vedlejšího pokoje slabý, ječivý křik.

"Zatraceně!" řekl Marill. "Podařilo se jim to! O jednoho Čecha na světě víc! Na to bychom se měli napít! Rychle, Kerne!"

Na veliké mystérium světa. Na zrození člověka! Víte, proč to je mystérium? Protože pak člověk zase umře. Na zdraví!"

Otevřely se dveře. Do pokoje vstoupil druhý lékař. Byl zastříkán krví a zpocený. V rukou držel cosi jako rak červeného, co kvičelo a čemu pleskal po zádech.

"Žije!" zamručel. "Je tu něco -" uchopil ranec šátků - "no, když není nic jiného, slečno!"

Předal Ruth dítě i šátky. "Vykoupat a zavinout, ne moc pevně - ta bába uvnitř už ví, čeho je třeba, ta hoteliérka - ale teď už ven s ním tady z toho éteru. Nechte ho v koupelně -"

Ruth uchopila dítě. Její oči připadaly Kernovi dvakrát větší než jindy. Lékař usedl ke stolu. "Máte koňak?"

Marill mu nalil sklenku. "Jak vlastně musí být lékaři," řekl, "když vidí, že jsou denně stavěna nová bombardovací letadla a děla, ale žádné nemocnice? Vždyť to první je tu jen k tomu, aby se naplňovalo to druhé."

Lékař vzhlédl. "K pláči," řekl. "K pláči. Krásný úkol: člověk je s největším uměním přivádí na svět, aby byly zase s největším barbarstvím roztrhány na kusy. Proč nezabít děti hned? Vždyť je to jednodušší!"

"Můj milý," odpověděl říšský poslanec Marill. "Zabíjet děti je vražda. Zabíjet dospělé je věcí národní cti!"

"V příští válce to postihne taky hodně žen a dětí," zabručel lékař. "Choleru vymyčujeme - a přitom je to nevinná choroba proti nějaké válčičce!"

"Braune!" zvolal z vedlejšího pokoje lékař. "Rychle!"

"Už běžím!"

"Ksaku! Zdá se, že to nejde tak lehce," řekl Marill.

Braun se za chvíli vrátil. Vypadal přepadle. "Roztržení děložního hrdla," řekl. "Nedá se nic dělat. Žena vykrvácí."

"Nedá se nic dělat?"

"Nic. Všecko jsme zkusili. Nepřestává krváčet."

"Nemůžete udělat transfúzi krve?" zeptala se Ruth, která stála u dveří. "Dám vám svou."

Lékař zavrtěl hlavou. "To není nic platné, děťátko. Když to nepřestane -"

Šel zpátky. Dveře nechal otevřené. Jasný čtyřúhelník působil strašidelně. Kern, Marill a Ruth seděli a mlčeli. Do pokoje vstoupil váhavě číšník. "Mám sklidit?"

"Ne."

"Nemáte chuť se něčeho napít?" zeptal se Marill Ruth. Zavrtěla hlavou.

"Ale jen se napijte. Udělá vám to dobře." Nalil jí půl sklenky.

Setmělo se. Na obzoru nad střechami se ještě leskly nazelenalé a oranžově zbarvené poslední paprsky světla, jímž plul bledý měsíc, prodávavěly jako stará mosazná mince. Z ulice zaznívaly hlasy. Byly hlučné, veselé a nic netušící. Kern si náhle vzpomněl na Steinera a na to, co mu kdysi řekl: Když vedle tebe někdo umírá, ty to necítíš. To je to neštěstí světa. Soucit není žádná bolest. Soucit je skrytá škodolibost, oddechnutí si, že to nejsem já sám, kdo umírá, anebo někdo, koho máme rádi. Pohlédl na Ruth. V šeru už nerozeznával její tvář. Marill napjal sluch: "Co je to?"

Táhly, plný tón houslí zazníval snášeji se noci. Zanikal, opět zesílil, stoupal, vítězně, vzdorně - a pak se začaly perlit pasáže, něžněji a něžněji a z nich zvolna vytryskávala melodie, prostá a smutná jako pozdní večer.

"Je to tady v hotelu," řekl Marill a vyhlédl oknem. "Nad námi ve čtvrtém poschodí."

"Myslím, že ho znám," odvětil Kern. "Je to nějaký houslista, kterého jsem už jednou slyšel. Nevěděl jsem, že tu taky bydlí."

"To není obyčejný houslista. To je daleko víc."

"Mám k němu dojít a říct mu, aby přestal?"

"Proč?"

Kern se otočil ke dveřím. Marillovy brýle se zaleskly. "Ne. Proč? Smutným může být člověk vždycky. A všude se umírá. To všechno jde dohromady."

Seděli a naslouchali. Po dlouhé době přišel Braun z vedlejšího pokoje. "Konec," řekl. "Exitus. Moc netrpěla. Věděla jen, že dítě je na světě. To jsme jí ještě stačili říct."

Ti tři vstali. "Můžeme ji zase přenést sem," řekl Braun. "Vedlejší pokoj budou jistě potřebovat."

Žena ležela ve změti zakrvácených šátků, tamponů a nádob a misek plných krve a vaty bílá a pojednou celá útlá. Ležela, tam s cizí, přísnou tváří a už se jí nic víc nedotýkalo. Lékař s pleší, který se pohyboval kolem ní, vypadal vedle ní nemravně: žravý, šťavnatý, žvýkající, živočišný život vedle klidu dokonalosti.

"Nechte ji přikrytou," řekl lékař. "Lepší, když neuvidíte to ostatní. Bylo toho už beztak trochu mnoho, co říkáte, slečno?"

Ruth zavrtěla hlavou.

"Držela jste se statečně. Ani jste nemukla. Víte, co bych teď nejrady udělal, Braune? Oběsil se, na nejbližším okně se oběsil."

"Přivedl jste na svět živé dítě, to byl skvělý výkon!"

"Oběsil bych se! Rozumějte, já vím, že jsme udělali všechno, co bylo v našich silách, že jsme proti tomu bezmocní, ale přesto bych se nejrady oběsil!"

Až se dusil, iak byl rozzuřený, obličej nad límcem zakrváceného pláště měl rudý a masitý. "Tohle dělám už dvacet let. A kdykoli mi někdo takhle upláchne mezi prsty, nejrady bych se oběsil. Je to prostě hloupé!" Obrátil se ke Kernovi.

"Vytáhněte mi z kapsy saka cigarety a strčte mi jednu do úst. Eh, slečinko, já vím, co si myslíte. Tak a ještě oheň. Jdu se umýt." Pohlédl na gumové rukavice, jako kdyby byly všim vinny a unaveně odešel do koupelny.

Mrtvou vynesli v posteli na chodbu a z chodby pak zpátky do jejího pokoje. V chodbě stálo několik lidí, kteří bydleli ve velkém pokoji. "Copak ji nemohli odvézt na kliniku?" zeptala se vyzáblá žena, která měla krk jako krocán.

"Ne," řekl Marill. "Jinak by to byli udělali."

"A to tu teď zůstane přes celou noc? Mrtvá vedle - kdo tu má spát?"

"Zůstaňte tedy vzhůru, babičko," odvětil Marill. "Nejsem žádná babička," vyprskla žena.

"To je vidět."

Žena na něho vrhla rozezlený pohled. "A kdo vyčistí pokoj? Ten zápach odtud nikdy nezmizí. Taky si na to mohli vzít pokoj číslo deset, který je naproti!"

"Vidíte," řekl Marill Ruth, "ta žena tady je mrtva. A potřebovalo by ji její dítě a snad i její muž. Ale tahle jalová ploštice tady na chodbě žije. Bude tu patrně do skonání světa pro vztek svých bližních. To je jedna z hádanek, jež nikdy nerozluštíme."

"Zlo je tvrdší, víc vydrží," odvětila Ruth zachmuřeně. Marill na ni pohlédl. "Odkudpak tohle víte?"

"Dnes není tak těžké to nevědět."

Marill neodpověděl. Jen se na ni díval. Přišli lékaři. "Dítě je u hoteliérky," řekl ten s pleší. "Přijedou si pro ně. Už jsem kvůli tomu telefonoval. Rovněž ohledně té ženy. Znal jste ji blíže?"

Marill zavrtěl hlavou. "Přišla před několika dny. Mluvil jsem s ní jen jednou."

"Snad má nějaké doklady. Můžete je poslat s ní."

"Podívám se."

Lékaři odešli. Marill prohledal kufr mrtvé. Byly v něm jen věci pro dítě, modré šaty, několik kousků prádla a barevné chrastítko. Věci opět uložil zpátky do kufru. "Podivně, jak je to najednou taky všechno mrtvé."

V kabelce našel pas a policejní přihlášku z Frankfurtu nad Odrou. Prohlédl si ho na světle. "Kateřina Hirschfeldová, rozená Birkmannová z Münsteru, narozená sedmnáctého března devatenáct set jedna."

Vstal a pohlédl na mrtvou - na plavé vlasy a úzký, tvrdě vestfálský obličej. "Kateřina Birkmannová, provdaná Hirschfeldová."

Pohlédl znovu do pasu. "Platný ještě tři roky," zamumlal. "Tři roky života pro někoho jiného. Do hrobu stačí policejní přihláška."

Schoval doklady. "Vyřídím to," řekl Kernovi, "a opatřím svíčku. Nevím - ale měl by u ní někdo zůstat. Sice to nic nepomůže, ale zvláštní - mám takový pocit, že by měl u ní někdo zůstat."

"Zůstanu tu," odvětila Ruth.

"Já taky," řekl Kern.
"Dobrá. Přijdu později a vystřídám vás,"

..*

Měsíc zjasnil. Na širém, temně modrém nebi se rozklenula noc a zavanula do pokoje spolu s vůní země a květů. Kern stál s Ruth u okna. Bylo mu, jako by se navracel z velké dálky. Ještě v něm seděla temná hrůza z výkřiků rodičky a jejího škubajícího se, krvácejícího těla. Slyšel dech dívky, stojící vedle něho, a pohlédl na její jemná, mladá ústa. Náhle si uvědomil, také ona patří k tomu všemu, k tomu ponurému tajemství, které svírá lásku prstencem hrůzy, tušil, že k tomu patří i noc a květy i tato těžká vůně země a sladký tón houslí, vznášející se nad střechami, a věděl, že když se otočí, pohlédne do sinalé masky smrti, která na něho zírala v plápolavém světle svíčky, a proto tím silněji cítil teplo pod svou kůží, která ho mrazila a nutila ho, aby hledal teplo, jen teplo a nic než teplo - Čísi ruka vzala jeho ruku a položila ji kolem hladkých, mladých ramen vedle něho.

VII.

Marill sedel na cementové terase hotelu a ovíval se novinami. Před sebou měl několik knih. "Pojďte sem, Kerne!" zvolal. "Blíží se večer. To pak zvíře hledá samotu a člověk společnost. Jak to vypadá s povolením k pobytu?" "Ještě týden." Kern si k němu přisedl. "Týden ve vězení je dlouhý. Na svobodě krátký," Marill bouchl do knih, ležících před nim. "Emigrace se vzdělává. Na stará kolena se ještě učím francouzsky a anglicky." "Někdy nemohu slovo emigrant už ani slyšet," řekl Kern mrzutě. "Správně." Marill se opět ovanul novinami. "Víte, co jsem právě četl?" "Ze můžeme za to, že neprší." "Ne." "Že teprve úlomek granátu v břiše je pro pravého muže celým štěstím." "Taky ne." "Ze Kristus byl árijec. Nemanželský syn germánského legionáře -" Marill se dal do smíchu. "Ne, to neuhodnete. Četl jsem nabídky k sňatku. Poslyšte si: Kde je milý, sympatický muž, který mě učiní šťastnou? Právě taková slečna, hluboce založená, vybraného a ušlechtilého charakteru, milující vše dobré a krásné s prvotřídními znalostmi v hotelovém oboru hledá stejně smýšlející duši mezi pětácti a čtyřiceti roky v dobrém postavení -" Marill vzhlédl. "Mezi pětácti a čtyřiceti! Jednačtyřicet se už vylučuje! To je důvěra, co? Anebo tady: Kde tě najdu, můj protějšku? Hluboce založený diblík. Lady a hospodyňka. S křídly zlomenými všedností, s temperamentem a duchem, niterní krásou a s kamarádkým porozuměním touží poznat gentlemana s odpovídajícím příjmem, milujícího umění a sport, který by byl zároveň milým chlapcem-krásné, co říkáte? Anebo si poslechněte tohle: Duševně osamělý padesátiletý muž senzitivní povahy, vypadající mlaději, úplný sirotek -" Marill se zarazil. "Úplný sirotek!" opakoval. "V padesáti letech! Jaké politováníhodné stvoření, tenhle senzitivní padesátník!" "Podívejte, můj milý!" Podal Kernovi noviny. "Dvě strany! Každý týden plné dvě strany, jen v těchto jediných novinách! Koukněte se jenom na titulky, jak se hemží dušemi, dobrem, kamarádstvím, láskou, přátelstvím! Učiněný ráj. Oáza blaženosti v poušti politiky! To člověka osvěží a posilní! Vidi, že i v téhle zoufalé době existují dobří lidé. To vždycky vzpruží -" Odhodil noviny. "Proč by tam taky jednou nemělo stát: Velitel koncentračního tábora, hluboce založený, něžné duše-" "Určitě si myslí, že takový je," řekl Kern. "Určitě! Čím je člověk primitivnější, tím víc se považuje za lepšího, to vidíte tady na těch nabídkách. To propůjčuje," Marill se ušklíbl, "člověku průbojnost! Slepé přesvědčení! Pochybovačnost a snášenlivost jsou vlastnostmi kulturního člověka. Proto na ně vždycky zajde. Stará sisyfovská dřina. Jedno z nejhlubších podobenství lidstva." "Pane Kern, někdo chce s vámi mluvit," ohlásil mu náhle rozčilený pikolík. "Zdá se, že to není nikdo od policie." Kern spěšně vstal. "Dobrá, že přijdu." Na první pohled hned nepoznal onoho staršího, ošumělého muže. Měl dojem, jako by viděl neurčité, rozmazané zaostření na nějaké fotografické matnici, která ponemáhlu nabývá ostrosti a známějších rysů. "Tatínku!" řekl pak hluboce otřesen. "Ano, Ludvíku." Starý Kern si setřel pot z čela. "Je tu horko," řekl s matným úsměvem. "Ano, velmi horko. Pojďme si sednout tady do pokoje s klavírem. Tam je chladno." Usedli. Kern však zase ihned vstal, aby došel otci pro citrónovou limonádu. Byl velmi rozrušen. "Dlouho jsme se neviděli, tatínku," řekl, když se vrátil. Starý Kern přikývl. "Smíš tu zůstat, Ludvíku?" "Myslím, že ne. Vždyť to znáš. Jsou docela slušní. Čtrnáct dní povolení k pobytu a snad ještě dva nebo tři dny navíc, - ale pak je konec." "A chceš tu zůstat dál ilegálně?" "Ne, tatínku. Je tu nyní příliš mnoho emigrantů. To jsem nevěděl. Pokusím se dostat zpátky do Vídně. Tam se člověk snáze ztratí. A co ty?" "Byl jsem nemocný, Ludvíku. Chřipka. Teprve před několika dny jsem zase vstal." "Ach tak -" Kern ulehčeně vydechl. "Byl jsi nemocný! Teď jsi zase zdrav?" "Ano, vždyť vidíš, že jsem -"

"A co děláš, tatínku?"

"Našel jsem si přístřeší."

"Jsi dobře hlídán," řekl Kern a usmál se.

Stařík na něho pohlédl tak ztrápeně a rozpačitě, že se Kern zarazil. "Nedaří se ti dobře, tatínku?" zeptal se.

"Dobře, Ludvíku? Co pro nás znamená dobře? Trocha klidu, už to je dobré. Něco dělám; trochu pracuji: vedu knihy. Není toho moc. Ale je to zaměstnání. V jednom obchodě s uhlím."

"Ale to je ohromné. Kolik si tam vyděláš?"

"Nevydělám si nic; jen kapesné. Mám za to stravu a byt."

"To je už taky něco. Zítra tě přijdu navštívit."

"Ano - ovšem - nebo já mohu taky přijít sem."

"Ale proč bys chodil sem? Já přijdu -"

"Ludvíku -" Starý Kern polkl. "Raději bych přišel k tobě."

Kern na něho udiveně pohlédl. A tu všechno pochopil. Ta silná žena ve dveřích - srdce mu na okamžik zabušilo v hrudi jako kladivo. Chtěl vyskočit, uchopit otce a odejít s ním pryč, ve zmatku si vzpomněl na matku, na Drážďany a na klidná, nedělní dopoledne, kdy byli všichni pohromadě - pak uviděl před sebou osudem zlomeného muže, který se na něho díval se strašlivou pokorou a pomyslel si: Je zničen! Hotov! Pak křeč povolila a Kern opět cítil jen nekonečný soucit.

"Dvakrát mě vyhostili, Ludvíku. Byl jsem tam jen jeden den a už mě našli. Nebyli na mě zlí. Ale nemohou si nás tu všechny nechat. Roznemohl jsem se; pořád pršelo. Zápal plic s recidivou. A tu mě - ošetřovala - jinak bych byl umřel, Ludvíku. A nemyslí to špatně -"

"Jistě, tatínku," řekl Kern klidně.

"Také trochu pracuji. Vydělám na sebe. Není tomu tak - však rozumíš - to ne. Nemohu však už spát na lavičkách a mít pořád strach, Ludvíku -"

"Rozumím, tatínku."

Starý Kern hleděl před sebe. "Někdy si myslím, že by se matka měla nechat se mnou rozvést. Mohla by se potom vrátit do Německa."

"Ty bys to chtěl?"

"Ne, kvůli sobě ne. Jsem přece vším vinen. Ale když už nebude za mne provdaná, může se vrátit. Jsem přece vinen. I na tobě jsem vinen. Já mohu za to, že nemáš žádný domov!"

Kernovi bylo strašně. To už nebyl jeho veselý otec z Drážďan, který se dovedl radovat ze života; - to byl dojemný, starší, bezmocný muž, který byl s ním spřízněn a který se už nedovedl vypořádat se životem. Zmateně vstal a učinil něco, co ještě nikdy neudělal. Objal ho kolem úzkých, skleslých ramen a políbil ho.

"Chápeš to, Ludvíku?" zamumlal Siegmund Kern. "Ano, tatínku. Nic na tom není. Vůbec nic." Něžně mu dlaní poplácal na kostnatá záda a hleděl přes jeho ramena na obraz tání sněhu v Tyrolích, který visel nad klavírem. "Už budu muset jít -"

"Ano."

"Jenom ještě zaplatím citronovku. Přinesl jsem ti taky krabičku cigaret. Vyrostl jsi, Ludvíku. Vyrostl jsi a zesílil."

Ano a ty jsi zestárl a celý se chvěješ, pomyslel si Kern. Kéž bych tu měl po ruce jen jednoho z těch tam na druhé straně, kteří tě dostali až tam, kde jsi, abych mu mohl rozbít tu jeho sytou, spokojenou, pitomou hubu! "Taky ses dobře držel, tatínku," řekl. "Citronovka je už zaplacená. Vydělávám teď trochu peněz. A víš čím? Našími starými, vlastními věcmi. S tvým mandlovým krémem a tvou Farrovou toaletní vodou. Zdejší drogistka je má ještě na skladě, kupuji je od něho."

Oči Siegmunda Kerna poněkud ožily. Pak se smutně usmál. "A ty s tím teď musíš obchodovat po domech. Musíš mi odpuště, Ludvíku."

"Prosím tě!" Kern polkl něco, co mu náhle vhrklo do krku. "To je ta nejlepší škola na světě, tatínku. Učím se poznávat život zdola. A lidi taky. Nemohu být později už nikdy ničím zklamán."

"Hlavně nebuď nemocný."

"Ne, hodně jsem se otužil."

Vyšli ven. "Máš tolik naděje, Ludvíku -"

Můj bože, říká tomu naděje, pomyslel si Ivem. "Však bude jednou zase všechno v pořádku," řekl. "Takhle to nemůže zůstat."

"Ovšem -" Stařík pohlédl před sebe. "Ludvíku," řekl pak tiše, "až budeme zase všichni pohromadě a až tu bude zase matka -" mávl rukou za sebe, "bude vše zapomenuto - nebudeme už na to myslet, vid'?"

Mluvil tiše a dětinsky a krotce; znělo to jako štěbetání unaveného ptáka. "Kdyby nebylo mne, byl bys mohl studovat, Ludvíku," řekl poněkud teskně a mechanicky jako někdo, kdo o tom přemýšlel tak často, že se pocit viny stal časem v jeho podvědomí automaticky.

"Bez tebe bych nebyl vůbec na světě, tatínku," odpověděl Kern.

"Hlavně zůstaň zdravý, Ludvíku. Nevezmeš si cigarety? Jsem přece tvůj otec, rád bych ti něco dal."

"Dobrá, tatínku. Vezmu si je."

"Nezapomeň tak docela na mne," řekl starý muž a rty se mu náhle rozechvěly. "Myslel jsem to dobře, Ludvíku." Zdálo se, jako by se nechtěl rozloučit s tímto jménem, neustále je opakoval. "I když jsem to nedokázal, Ludvíku. Chtěl jsem se o vás postarat."

"Staral ses o nás, pokud jsi mohl."

"Tak už tedy půjdu. Hodně štěstí, mé dítě."

Dítě, pomyslel si Kern. Kdo z nás dvou je dítě? Hleděl za otcem, jak pomalu kráčí ulicí, slíbil mu, že mu bude psát a že se zase shledají, ale věděl, že ho viděl naposledy. Díval se za ním široce rozevřenýma očima, tak dlouho, až mu zmizel z očí. Pak zbyla jen prázdnota.

Šel zpátky. Na terase seděl Marill a stále ještě četl noviny, tváře se přitom zhnusené a pohrdavě. Zvláštní, pomyslel si Kern, jak rychle se může něco zhroutit, - zatímco si druhý stále ještě čte noviny. Úplný sirotek, padesátník - usmál se křečovitě a posměšně - úplný sirotek - jako by se jím člověk nemohl stát, aniž by jeho otec a matka museli být mrtví.

..*

Za tři dny poté odjížděla Ruth Hollandová do Vídně. Dostala telegram od jedné přítelkyně, u níž mohla bydlet. Chtěla se pokusit, zda by také nesehnala práci a nemohla chodit na universitu.

Toho večera před odjezdem šla s Kernem do restaurace "U černého selete". Až dosud jedli oba každý den v lidové jídelně; Kern však navrhl, aby poslední večer podnikli něco zvláštního.

Restaurace "U černého selete" byl malý, zakouřený lokál, kde se jedlo dobře a levně. Kernovi pověděl o lokále Marill. Řekl mu také přesné ceny a doporučil mu především specialitu hostinského, totiž telecí guláš. Kern si spočítal peníze a vypočetl si, že mu musí vystačit ještě i na tvarohový koláč jako moučník. Ruth mu totiž jednou řekla, že jí vášnivě ráda tvarohové koláče. Když přišli, očekávalo je nemilé překvapení. Guláš už nebyl. Přišli příliš pozdě. Kern si starostlivě prohlížel jídelní lístek. Většina ostatních jídel byla drahá. Vedle něho drmolil číšník svou litanii: "Uzené se zelím, vepřová kotleta se salátem, kuře na paprice, čerstvá husí játra -"

Husí játra, pomyslel si Kern - ten blázen si patrně myslí, že jsme multimilionáři. Podal Ruth lístek. "Co bys raději chtěla místo guláše?" zeptal se. Vypočítal si, že objedná-li kotlety, je po tvarohových koláčích.

Ruth vrhla na lístek krátký pohled. "Párek s bramborovým salátem," řekla. Bylo to nejlevnější jídlo.

"Vyloučeno," prohlásil Kern. "To není žádné jídlo na rozloučenou."

"Jím je velmi ráda. Po polévkách v lidové jídelně jsou přímo hostinou."

"A co bys říkala hostině s vepřovými kotletami?"

"To je příliš drahé."

"Pane vrchní," objednával Kern, "dvakrát vepřovou kotletu. Ale ať jsou velké!"

"Jsou jedna jako druhá," odvětil číšník netečně. "Co napřed? Polévku, hors d'oeuvre, huspeninu?"

"Nic," řekla Ruth dřív, než se jí mohl Kern zeptat.

Objednali ještě láhev levného vína, pak číšník téměř pohrdavě odplul - jako by tušil, že Kernovi sotva zbude padesátník na spropitné pro něho.

Lokál byl skoro prázdný. U jednoho stolu v rohu seděl jen jediný host. Muž měl monokl a na široké, červené tváři měl šrámy. Před sebou měl sklenici piva a hleděl na Kerna a na Ruth.

"Škoda že tu sedí tamhleten," řekl Kern. Ruth přikývla. "Aspoň kdyby to byl někdo jiný. Ale tenhle mi připomíná -"

"Ano, určitě to není žádný emigrant," řekl Kern. "Spíše naopak."

"Což abychom se tam vůbec nedívali -" Ale Kern to přece jen učinil. Povšiml si, že na ně muž tvrdošíjně hledí.

"Bůhví, co mu je," řekl zlostně. "Nespustí z nás oči."

"Snad je to agent gestapa. Slyšela jsem, že se to tu špicly jen hemží."

"Mám jít k němu a zeptat se ho, co od nás chce?"

"Ne!" Ruth položila poděšeně ruku na Kernovu paži. Číšník přinesl kotlety. Byly křupavé a měkké a byl k nim čerstvý hlávkový salát. Přesto jim nechutnalo tak, jak očekávali. Byli příliš nervózní.

"Kvůli nám tu nemůže být," řekl Kern. "Nikdo neví, že jsme sem šli."

"Ano," odvětila Ruth. "Ale snad je tu náhodou. Pozoruje nás však, to je vidět -"

Číšník odnesl misky. Kern za ním hleděl mrzutě. Chtěl touto večeří udělat Ruth radost a teď ten strach z toho chlapíka všechno zkazil. Zlostně vstal; rozhodl se. "Okamžik, Ruth -"

"Co chceš dělat?" zeptala se úzkostlivě. "Zůstaň tu."

"Ne, ne. Nejde o toho člověka. Chci si jen promluvit s restaurátorem."

Když odcházeli na večeři, vzal si prozíravě dvě lahvičky parfému. Teď se chtěl pokusit vyměnit u restaurátora jednu za dva tvarohové koláče. Lahvičky měly ovšem daleko větší cenu, ale na tom mu nyní nezáleželo. Po nezdařených kotletách měla Ruth dostat alespoň moučník, který měla tak ráda. Možná, že k moučníku dostane ještě i kávu.

Vyšel ven a učinil restaurátrovi návrh. Ten rázem zrudl. "Hleďme! Šejdíř jeden! Najíst se a pak nemít čím zaplatit! Kdepak, můj milý! Na to je jen jedno: policie!"

"Mohu zaplatit, co jsem snědl!" Kern zlostně mrštil penězi na stůl.

"Přepočtete to," řekl restaurátér číšníkovi. A obrátiv se ke Kernovi, zafuněl: "Schovejte si tu brečku! Co vlastně chcete? Jste host nebo podomní obchodník?"

"Zatím jsem host," pravil Kern hněvivě. "A vy jste -"

"Okamžik," ozvalo se za ním.

Kern se otočil. Neznámý s monoklem stál přímo za ním, "Mohu se vás na něco zeptat?"

Muž poodešel několik kroků od pultu. Kern šel za ním. Srdce se mu náhle prudce rozbušilo. "Vy jste němečtí emigranti, vidíte?" zeptal se muž.

Kern na něho pohlédl. "Co je vám po tom?"

"Nic," odvětil muž klidně. "Jenom jsem zaslechl, o čem jste právě jednali. Neprodal byste mi tu lahvičku?"

Kern se domníval, že už ví, co má muž za lubem. Když mu láhev prodá, proviní se nedovoleným obchodováním a může být okamžitě zatčen a vyhoštěn.

"Ne," řekl.

"Proč ne?"

"Nemám nic, co bych vám mohl prodat. Neprovozují žádný obchod."

"Pak tedy učiníme výměnu. Dám vám za ni to, co vám nechce dát pan restaurátor: koláč a kávu."

"Vůbec nechápu, co mi chcete?" řekl Kern.

Muž se usmál. "A já chápu, že jste nedůvěřivý. Podívejte, jsem z Berlína a za hodinu zase odjíždím zpátky. Vy zpátky nemůžete -"

"Ne -" řekl Kern.

Muž na něho pohlédl. "To je důvod, proč tu stojím. A proč bych vám rád vypomohl touto maličkostí. Za války jsem byl velitelem roty. Jedním z mých nejlepších lidí byl jakýsi Žid. Dal byste mi teď tu malou lahvičku?"

Kern mu ji dal. "Odpusťte," řekl. "Myslel jsem si o vás něco docela jiného."

"To si dovedu představit." Muž se zasmál. "A teď už nenechávejte tu mladou slečnu déle o samotě. Jistě má už strach.

Přeji vám oběma hodně štěstí!" Podal Kernovi ruku.

"Děkuji. Mnohokrát vám děkuji."

Kern se zmateně vracel. "Ruth," řekl. "Bud' jsou vánoce, anebo jsem se zbláznil."

Vzápětí se objevil číšník. Na podnose nesl kávu a stříbrný stojánek s pečivem narovnaným na sobě ve třech vrstvách.

"Co je to?" zeptala se Ruth udiveně.

"Zázraky Kernova parfému značky Farr!"

Kern s rozzářenou tváří nalil kávu. "Každý z nás má právo na jeden libovolný kousek pečiva. Který bys chtěla, Ruth?"

"Tvarohový koláč."

"Tady máš tvarohový koláč. Já si vezmu indiánka."

"Ostatní vám mám zabalit?" zeptal se číšník.

"Ostatní? Jak to?"

Číšník ukázal rukou na tři vrstvy zákusků. "Všechno je přece objednáno pro vás!"

Kern na něho překvapeně pohlédl. "Všechno pro nás? Kde je - cožpak ten pán nepřijde?"

"Ten už dávno odešel. Všechno je vyřízeno. Nuže -?"

"Počkat!" řekl Kern rychle, "počkat, pro boha živého! Ruth, ještě jeden krémový řez? Šáteček? Nebo třenou bábovku?"

Naložil ji plný talíř a také si ještě vzal několik kousků. "Tak," řekl pak a zhluboka si vydechl, "zbytek laskavě zabalte do dvou balíčků. Jeden dostaneš ty, Ruth. Jak je to krásné, když se může člověk jednou o tebe starat."

"Šampaňské se už chladí," odvětil číšník a uchopil krásný, stříbrný kbelík s ledem.

"Šampaňské! To je dobrý vtíp!" Kern se zasmál.

"Žádný vtíp." Číšník ukázal rukou ke dveřím, kde se právě objevil sám restaurátor a nesl nádobu s ledem, z něhož vyčnívalo hrdlo láhve šampaňského.

"Nic ve zlém," zašklebil se restaurátor sladce, "To předtím byl jen žert -"

Kern vyvalil oči a opřel se v židli.

Číšník přikývl. "Všechno je už zapláceno."

"Smím?" řekl Kern a přešel si rukou přes oči, "Už jsi někdy pila šampaňské, Ruth?"

"Ne. Viděla jsem je jen ve filmu."

Kern se jen s námahou vzbavil. "Pane restaurátor," řekl důstojně. "Vidíte, jakou jsem vám navrhoval výhodnou výměnu. Láhev světoznámého Kernova parfému značky Farr za dva směsné koláče. Tady vidíte, co za to dají znalci."

"Člověk taky nemůže znát všechno," pravil. "Já rozumím spíš nápojům."

"Ruth," řekl Kern, "ode dneška věřím na zázraky. Kdyby sem nyní vlétla oknem bílá holubice a držela v zobáku dva platné pasy pro nás na pět let nebo neomezené povolení k práci - nebyl bych vůbec překvapen."

..*

Dopili láhev. Byli by považovali za hřích, kdyby v ni nechali jen jedinou kapku. Nijak zvlášť jim nechutnalo; ale pili, byli stále veselejší a nakonec měli oba trochu v hlavě.

Zvedli se k odchodu. Kern vzal balíčky a chtěl zaplatit kotlety. Ale číšník odmítl. Všechno už bylo vyrovnáno.

"Ruth," řekl Kern s lehké zadržutým hlasem, "život je samé překvapení. Ještě jeden takový den a stanu se romantikem."

Zastavil je restaurátor. "Máte ještě nějaký parfém? Myslel jsem jako pro mou ženu -"

Kern opět procítl. "Náhodou mám ještě jeden s sebou. Poslední." Z kapsy vytáhl druhou láhev. "Ale už ne jako předtím, můj milý. Propásl jste příležitost. Dvacet korun!" zatajil dech. "Že jste to vy!"

Restaurátor bleskurychle počítal. Tomu rytmistrovi napočítal u šampaňského a pečiva o třicet korun víc. Zbude mu tedy ještě deset korun výdělku. "Patnáct!" nabídl.

"Dvacet." Kern se zatvářil, jako by chtěl láhev zase schovat.

"Tak tedy dobrá." Restaurátor vytáhl z kapsy zmačkanou bankovku. Rozhodl se, že řekne své milé švarné Barboře, že láhev stála padesát korun. Tak aspoň ušetří za klobouk, který po něm chce už čtrnáct dní a který stojí čtyřicet osm korun. Dvojnásob dobrý obchod!

Kern a Ruth se vrátili do hotelu. Vyzvedli Ruthin kufr a pak zamířili na nádraží.

Ruth byla zamlklá. "Nebud' smutná," řekl Kern. "Přijedu brzy za tebou. Nejpozději do týdne musím odtud. Vím, jak to chodí. Pak odjedu do Vídně. Chceš, abych přijel do Vídně?"

"Ano, přijed'! Ale jen jestli ti to nebude vadit."

"Proč neřekneš prostě: Ano, přijed?"

Pohlédla na něho trochu provinile. "Není to druhé víc?"

"Nevím. Zní to opatrněji."

"Ano," odpověděla náhle smutně, "opatrněji, to je to."

"Nebud' smutná," řekl Kern. "Před chvílí jsi byla ještě tak veselá."

Bezradně na něho pohlédla. "Neposlouchej mě," zamumlala. "Někdy pletu páté přes deváté. Snad je to tím vínem. Alespoň si myslí, že je to vínem. Pojď, máme ještě několik minut času."

Usedli v sádech na lavičku. Kern jí položil ruku kolem ramen. "Bud' přece veselá, Ruth. Všecko ostatní není k ničemu. Zní to hloupě, ale pro nás to hloupé není. Máme té špetky veselosti trpce zapotřebí. Právě my."

Ruth hleděla před sebe. "Byla bych ráda veselá, Ludvíku. Ale se vším se vyrovnávám tak těžce. Tak ráda bych chtěla snášet všechno lehčeji. Ráda bych dělala vše dobře, ale je to vždycky neobratné a těžkopádné." Vyrážela ze sebe hněvivě slova a Kern náhle spatřil, že má tvář zalitou slzami. Plakala tiše, hněvivě, bezmocně. "Nevím ani, proč pláču," řekla, "zrovna teď k tomu mám tak málo důvodů. Ale snad pláču právě proto. Nedívej se - ne, nedívej se na mě -"

"Ale ano," odpověděl Kern.

Sklonila tvář kupředu a položila mu ruce na ramena. Přivinul ji k sobě a ona ho políbila - slepě, se zavřenýma očima a tvrdými, zavřenými ústy, divoce a hněvivě, jako by ho od sebe odstrkávala.

"Ach -" Trochu se uklidnila. "Co ty víš -" Hlava jí klesla na jeho rameno, oči měla zavřené, "- co ty víš -" Její ústa se otevřela a rty byly měkké jako zralý plod.

..*

Šli dál. Na nádraží Kern zmizel a koupil kytici růží. V duchu přitom žehnal muži s monoklem a hostinskému od "Černého selete".

Když se vrátil s květinami, byla Ruth zmatena. Začervenala se a z tváře jí zmizel všechny žal. "Květiny," řekla. "Růže! Odjíždím jako nějaká filmová hvězda!"

"Odjíždíš jako žena neobyčejně úspěšného obchodníka," pravil Kern pyšně.

"Obchodníci nedarovávají květiny, Ludvíku."

"Ale ano, mladší generace to už zase dělá."

Uložil její kufr a balíček s pečivem do sítě na zavazadla. Vystoupila s ním z vagónu. Na nádraží mu vzala obličej do svých rukou a vážně na něho pohlédla: "A teď jdi. Odejdi, zatímco budu nastupovat. Nechci se znovu rozbřechet. Jinak by sis myslel, že nedovedu nic jiného. Jdi -"

Nehýbal se. "Nemám strach z loučení," řekl. "Už jsem jich zažil hodně. Tohle není žádné loučení."

Vlak se rozjel. Ruth mávala. Kern stál, dokud mu vlak nezmizel z očí. Pak se vracel zpátky. Měl pocit, jako by město vymřelo.

Před vchodem do hotelu se setkal s Rabem. "Dobrý večer," řekl, vytáhl krabičku cigaret a podával mu ji. Rabe uskočil a zvedl ruku, jako by se chtěl chránit před úderem. Kern na něho překvapeně pohlédl. "Odpusťte," řekl Rabe rozpačitě.

"To je ještě takový - takový bezděčný pohyb -"

Vzal si cigaretu.

..*

Steiner byl už čtrnáct dní číšníkem v hostinci "U zeleného stromu". Bylo pozdě v noci. Hostinský už dvě hodiny spal a v lokále sedělo jen několik hostů.

Steiner stáhl rolety. "Zavíráme!" řekl. "Vypijme ještě jednu, Johann," odpověděl jeden z hostů, truhlářský mistr s obličejem jako okurka.

"Dobrá," řekl Steiner. "Mikolášku?"

"Ne, už nic maďarského. Začneme teď slivovicí." Steiner přinesl láhev a sklenky. "Dej si taky jednu," řekl truhlářský mistr.

"Dnes ne. Bud' už ani kapku, nebo bych se musel opít."

"Tak se opij." Truhlářský mistr si přejel po tváři. "Já se taky opiju. Jenom si představ: Třetí dcera! Tak vám dneska vyjde porodní bába a povídá: "Blahopřeji! Pane Blau, třetí zdravá dcera!" A já myslel, že to tentokrát bude určitě kluk!" Tři holky a žádný potomek po meči! Nyní to k zbláznění? No řekni, Johann, nezbláznil by ses? Jsi přece člověk, jistě to chápeš!"

"No a jak," řekl Steiner. "Co abychom si vzali větší sklenice?"

Truhlářský mistr uhodil pěstí do stolu. "Krucinál, to tedy máš zatracenou pravdu! To je ono! Větší sklenice, to je přece nápad! Ze mě to nenapadlo už dřív!"

Vzali si větší sklenice a pili celou hodinu. Pak už si truhlářský mistr všecko pletl a naříkal, že prý mu žena porodila tři kluky. S námahou zaplatil a vypotácel se se svými kumpány ven.

Steiner uklidil. Nalil si ještě plnou odlivku slivovice a vyprázdnil ji. Hlava mu brněla. Sedl si na stůl a zadumaně hleděl před sebe. Pak vstal a šel do svého pokojíku. Vyhrabal fotografii své ženy a dlouho se na ni díval. Nic o ní neslyšel. Taký jí nepsal, neboť se domníval, že kontrolují její poštu. Věřil, že se s ním nechala rozvést.

"Ksaku!" Vstal. „Možná, že už dávno žije s někým jiným a na mě zapomněla." Jedním rázem roztrhl fotografii a hodil ji na zem. "Musím se i z tohoto dostat! Jinak mě to oddělá. Jsem muž, který žije sám, jsem Johann Huber a už žádný Josef Steiner. A dost."

Vypil ještě sklenku, pak zavřel a vyšel na ulici. Nedaleko náměstí ho oslovilo děvče. "Nešel bys se mnou, miláčku?"
"Šel."
Kráčeli vedle sebe. Děvče zvědavě hledělo ze strany na Steinera. "Ani jednou ses na mě nepodíval."
"Ale podíval," odvětil Steiner, aniž zvedl oči.
"Myslím, že ne. Líbím se ti?"
"Ano. Líbíš se mi."
"To to ale u tebe jde rychle."
"Ovšem," řekl, "u mně to jde rychle."
Vsunula mu ruku pod paži. "Copak mi dáš, miláčku?"
"Nevím. Co bys chtěla?"
"Zůstaneš u mě celou noc?"
"Ne."
"Co bys říkal dvaceti šilinkům."
"Deset. Jsem číšník, který moc nevydělá."
"Nevypadáš na číšníka."
"Existují taky lidé, kteří nevypadají jako presidenti, a přece jimi jsou."
Děvče se zasmálo. "Ty jsi mi veselý. Veselé lidi mám ráda. Tak tedy deset, budiž. Mám krásný pokoj. Uvidíš, udělám tě šťastným."
"Myslíš?" řekl Steiner.
Pokoj byl přeplněn rudým plyšem a ozdobnými figurkami a dečkami na stolcích i židlích. Na pohovce seděla řada vycpaných medvídků, loutek a opiček z látky. Nad pohovkou visela zvětšená fotografie nějakého šikovatele v parádní uniformě s vypoulenýma očima a s navoskovaným knírem.
"To je tvůj muž?" zeptal se Steiner.
"Ne, to je nebožtík staré."
"Je asi ráda, že se ho zbavila, co?"
"Co ty víš!" Děvče si rozepjalo blůzu. "Dodnes pro něho brečí, jak prý byl báječný. Byl to štramák, víš?"
"Proč ho tedy pověsila sem k tobě?"
"Má u sebe ještě jiný jeho obraz. Větší a barevný. Přirozeně, jen uniforma je barevná, rozumíš? Pojd', rozepni mi to vzadu."
Steiner ucítil pod rukama její pevná ramena. Nečekal to. Z dob, kdy vojančil, věděl, jaké byly holky na dotek - vždycky tak trochu rozplihlé a všední.
Děvče odhodilo blůzu na pohovku. Prsa měla plná a pevná. Hodila se k jejím silným ramenům a krku. "Posaď se, miláčku," řekla. "Udělej si pohodlí. Číšníka a našince vždycky bolí nohy."
Svlékla si sukni.
"Zatraceně," řekl Steiner, "ty jsi ale pěkná!"
"To už mi leckdo řekl." Děvče pečlivě složilo sukni. "Jestli ti to nevadí -"
"Ano, vadí mi to!"
Pootočila se. „Děláš vtipy - jsi prostě veselý patron."
Steiner se na ni zahleděl.
"Co se tak na mne koukáš?" zeptalo se děvče. "Aby se tě člověk bál. Ježíši, jako nějaký rváč. Už jsi dlouho neměl ženskou, co?"
"Jak se jmenuješ?" zeptal se Steiner.
"Budeš se smát - Elvíra. Byl to nápad mé matky. Vždycky toužila dostat se nahoru - Pojd' do postele."
"Ne," řekl Steiner. "Ještě se něčeho napijem!"
"Máš peníze?" zeptala se spěšně.
Steiner přikývl. Elvíra šla nahá a bezstarostná ke dveřím. "Paní Poschniggová!" vykřikla. "Něco k pití!"
Bytná se objevila tak rychle, jako kdyby byla poslouchala za dveřmi. Byla kulatáoučká, upjatá v černém sametu, měla červené tváře a lesknoucí se kulatá očka.
"Něco ostrého," odvětil Steiner, aniž na ni pohlédl. "Slivovici, višňovku, encián, jedno co!"
Ženy na sebe pohlédly. "Višňovku," řekla Elvíra. "Tu dobrou, co stojí na horní desce. Stojí deset šilinků, miláčku."
Steiner jí dal peníze. "Kde jsi vzala takovou plet'?" zeptal se.
"Ani jeden uhřík, vid'?" Elvíra se před ním otáčela. "Takovou plet' najdeš jen u zrzavých."
"Pravda," řekl Steiner. "Nepovšíml jsem si předtím, že máš zrzavé vlasy."
"To proto, že jsem měla klobouk, miláčku." Elvíra vzala od bytné láhev. "Vypijete si s nám sklenku, paní Poschniggová?"
"Smím?" Bytná usedla. "Vám je hej, slečno Eivíro!" Vzdychla. "Ale našinec, chudák vdova - pořád sama -"
Chudák vdova do sebe obrátila sklenku a spěšně si nalila další. "Na zdraví, fešáku!"
Vstala a koketně pohlédla na Steinera. "Tak pěkně děkuju. A hezkou zábavu!"
"U té máš šance, miláčku," řekla Elvíra.
"Podej mi odlivku," řekl Steiner. Nalil ji plnou a vypil.
"Kristepane!" Elvíra na něho znepokojeně pohlédla. "Přece tu nic neroztřískáš, miláčku? Byt je drahý, rozumíš? Něco takového stojí prachy, miláčku!"
"Posaď se sem!" řekl Steiner. "Vedle mě!"
"Co abychom si raději někam vyjeli? Do Prátru nebo někam do lesa?"

Steiner zvedl hlavu. Měl pocit, jako by mu višňovka bušila jemnými kladívky zpod čela do očí. "Do lesa?" zeptal se. "Ano, do lesa. Anebo někam do žitného pole, vždyť je léto." "Do žitného pole - v létě? Jak jsi přišla na žitné pole?" "No tak, jak to člověka zrovna napadne," řekla Elvíra horlivě a znepokojeně. "Prostě proto, že je léto, miláčku. A to si člověk zajde rád do žitného pole, víš?" "Neschovávej tu láhev, kvartýr ti nerozmlátím. Říkáš, do žitného pole - v létě?" "Ovšem, že v létě, miláčku. V zimě je přece chladno." Steiner si nalil. "Hrome, jak ty voníš -" "Zrzavé voní všechny stejně, miláčku." Bušení ve spáncích se zrychlilo. Pokoj se rozkolébal. "Žitné pole -" řekl Steiner zvolna a těžce - "a noční vítr..." "Pojď už do postele, miláčku, svlékni se -" "Otevři okno -" "Vždyť okno je otevřené, miláčku. Pojď už, udělám tě šťastným." Steiner se napil. "Už jsi byla někdy šťastná?" zeptal se, pohlížeje upřeně na stůl. "To víš, často." "Ach, drž zobák! Zhasni!" "Nejdřív se ale svlékni." "Zhasni!" Elvíra poslechla. Pokoj se ponořil do tmy. "Pojď do postele, miláčku." "Ne. Do postele ne. Postel je něco jiného. Ksaku! Postel ne!" Steiner vratkou rukou nalil višňovku do odlivky. V hlavě mu hučelo. Děvče prošlo pokojem. Kráčelo kolem okna, na okamžik se zastavilo a vyhlédlo ven. Slabé světlo pouličních lamp jí dopadlo na tmavá ramena. Za hlavou se jí rozprostírala noc. Zajela si rukou do vlasů -- "Pojď sem," řekl Steiner chraplavě. Otočila se a přistoupila k němu měkce a nehlučně. Přišla. zralá jako žitné pole, v temnotě, nerozeznatelná, s vůní a s pletí tisíce žen a jedné jediné - "Marie," zamumlal Steiner. Děvče se něžně zasmálo hlubokým smíchem. "A pak že nejsi opilý, miláčku - jmenuji se přece Elvíra!"

VIII.

Kernovi se podařilo dosáhnout prodloužení povolení k pobytu o dalších pět dní; potom byl vyhoštěn. Dostal volnou jízdenku až na hranice a jel k celníci. "Bez dokladů?" zeptal se ho český úředník. "Ano." "Jdete dovnitř. Jejich tam už několik. Asi za dvě hodiny bude nejpříhodnější doba." Kern vstoupil do baráku, kde byla celnice. Byli tam ještě tři lidé, - velmi bledý muž s nějakou ženou a starý Žid. "Dobrý večer," řekl Kern. Ostatní cosi zamručeli. Kern postavil kufr na zem a usedl. Byl unavený a zavřel oči. Věděl, že ho čeká. ještě dlouhá cesta, a pokusil se spát. "Dostaneme se přes," slyšel, jak říká bledý muž, "uvidíš, Anno, že pak bude všechno lepší." Žena neodpověděla. "Určitě se dostaneme přes," začal muž znovu, "docela určitě! Proč by nás neměli pustit přes hranice?" "Protože nás tam nechťejí," odvětila žena. "Ale vždyť jsme taky lidé -" Ty ubohý blázne, pomyslel si Kern. Slyšel, jak muž ještě něco mumlá, a pak usnul. Probudil se, až když přišel celní úředník, aby je odvedl. Šli přes pole a dorazili k listnatému lesu, který se před nimi ve tmě rozprostíral mohutně jako černý balvan. Celník se zastavil. "Jděte touhle cestou a držte se vpravo. Až se dostanete na cestu, dejte se vlevo. Hodně štěstí!" Pak ho pohltila noc. Čtyři lidé stáli nerozhodní. "Co si počneme?" zeptala se žena. "Zná někdo z vás cestu?" "Půjdu napřed," řekl Kern. "Byl jsem tu už jednou před rokem -" Táпали tmou. Měsíc ještě nevyšel. Tráva byla mokrá a dotýkala se jejich bot neviditelná a cizí. Pak je ovanul dech lesa a pohltil je. Šli dlouho. Kern slyšel, jak ostatní jdou za ním. Náhle se před nimi zablýskly elektrické svítilny a hrubý hlas zvolal: "Stát! Kdo tam!" Kern se skokem vrhl stranou. Prchal tmou, narážeje na stromy a prodíraje se ostružinovým houštím, do něhož odhodil kufr. Slyšel, jak za ním někdo běží. Otočil se. Byla to ona žena. "Schovejte se!" zašeptal. "Já vylezu tady na strom!" "Můj muž - ach ten -" Kern rychle vylezl na strom. Pod sebou ucítil měkké, šelestící listy a schloulil se v rozsoše stromu. Pod ním stála nepohnutě žena; neviděl ji, jen cítil, že tam stojí. Z dálky slyšel, jak starý Žid něco říká. "To je mi jedno," odvětil nato hrubý hlas. "Bez pasu neprojdete a hotovo!" Kern naslouchal. Po chvíli zaslechl také slabý hlas druhého muže, který odpovídal četníkovi. Chytil tedy oba. V témže okamžiku pod ním zachrastilo. Žena cosi zamumlala a šla zpátky. Chvilí bylo ticho. Pak se mezi stromy kmitlo světlo kapesní svítilny. Kroky se přiblížily, Kern se přitiskl ke kmeni. Byl

dobře zakryt hustým listovím, které bylo pod ním. Tu uslyšel tvrdý, ječivý hlas ženy: "Tady musí být! Vylezl na strom, tady -"

Světlo vyjelo do výše. "Slezte dolů!" vykřikl hrubý hlas. "Jinak střelím!"

Kern okamžik přemýšlel. Nemělo to smysl. Slezl dolů. Kapesní svítilny mu oslnivě svítily do obličeje. "Pas."

"Kdybych měl pas, nelezl bych na strom."

Kern pohlédl na ženu, která ho prozradila. Neovládala se, byla skoro jako beze smyslu. "To tak!" zasyčela na něho.

"Utéct a my ať tu zůstaneme! Ať tu zůstaneme tedy všichni!" křičela. "Všichni!"

"Držte hubu!" zařval celník. "A všichni k sobě!"

Posvítíl si na skupinu. "Měli bychom vás vlastně zavít, to víte dobře! Nedovolený přechod přes hranice! Ale k čemu vás ještě krmit! Celem vzad, marš! Táhněte zpátky do Československa! Ale pamatujte si: Příště budeme hned střílet!"

Kern vytáhl kufr z houští. Pak se všichni čtyři husím pochodem vraceli. Za nimi šli celníci s kapesními svítilnami.

Vypadalo to strašidelně, že ze svých protivníků viděli jen bílé kruhy světla svítilen; pouhé hlasy a světla.

Světelné kruhy se zastavily. "Táhněte vpřed tímhle směrem!" rozkázal hrubý hlas. "Kdo se vrátí, bude zastřelen!"

Ti čtyři šli dál, až světlo zmizelo za stromy.

Kern za sebou zaslechl tichý hlas manžela ženy, která ho prozradila. "Odpusťte - byla bez sebe - promiňte - určitě toho teď lituje -"

"To je mi jedno," řekl Kern za sebe.

"Pochopte přece," šeptal muž, "ta hrůza, ten strach -"

"Chápu, budiž!" Kern se otočil. "Ale abych odpustil, to je pro mě příliš namáhavé. Raději na to zapomenu."

Zastavil se. Octli se na malé mýtině. Také ostatní se zastavili. Kern ulehl do trávy a přitáhl si kufr pod hlavu. Ostatní mezi sebou šeptali. Pak žena pokročila vpřed. "Anno," řekl muž.

Žena stanula před Kernem. "Nechtěl byste nám ukázat cestu zpátky?" Zeptala se zostrá.

"Ne," odpověděl Kern.

"Vy! - Jste přece vinen, že nás dopadli! Vy lumpe!"

"Anno!" řekl muž.

"Jen ji nechte," řekl Kern. "Člověku to dělá dobře, když se může vymluvit."

"Vstaňte!" vykřikla žena.

"Zůstanu tady. Vy si dělejte, co chcete. Hned za lesem vlevo vede cesta k české celnici."

"Ty židovský klacku!" křičela žena.

Kern se dal do smíchu. "To ještě chybělo."

Viděl, jak bledý muž cosi šeptá nepřičetné ženě a táhne ji pryč.

"Určitě se zase vrátí," vzlykala, "já vím, že se vrátí a že se dostane přes hranice. Ať nás - je povinen nás -"

Muž pomalu odváděl ženu k lesu. Kern sáhl po cigaretě. Tu spatřil, jak se několik metrů před ním vynořilo ze země cosi tmavého, jako nějaký skřítek. Byl to starý Žid, který si rovněž lehl na zem. Napřímil se a potřásl hlavou. "Tihle Gojové!"

Kern na to nic neřekl. Zapálil si cigaretu.

"Zůstaneme přes noc tady?" zeptal se stařec po chvíli.

"Do tří. Pak je nejpříhodnější čas. Teď ještě hlídají. Když nikdo nejde, unaví se,"

"Budeme tedy čekat," řekl stařec mírně.

"Je to daleko a kus cesty se budeme muset určitě plížit," odvětil Kern.

"Nevadí. Bude tedy ze mne na stará kolena židovský Indián."

Seděli mlčky. Na nebi se pomalu rozžihaly hvězdy. Kern rozeznal Velkého medvěda a Polárku.

"Musím do Vídně," řekl stařec po chvíli.

"Já vlastně nernusím nikam," odvětil Kern.

"To se stává." Stařec žvýkal stéblo trávy. "Později se zase musí jít. Tak už to chodí. Musí se jen čekat."

"Ano," odpověděl Kern. "To se musí. Ale nač se čeká?"

"V podstatě na nic," odpověděl stařec klidně. "Když to pak přijde, nic to není. Pak se zase čeká na něco jiného."

"Ano, snad." Kern se opět natáhl. Pod hlavou ucítil kufr. Bylo příjemné ho cítit.

"Jsem Moric Rosenthal z Godesbergu na Rýnu," řekl po chvíli stařec. Vytáhl z batohu tenký, šedý havelok a přehodil si ho přes ramena. Teď se ještě více podobal nějakému skřítku. "Někdy je to směšné, že má člověk jméno, co? Zvláště v noci."

Kern hleděl do temného nebe. "Když ho člověk nemá, taky. Jména musí být zapsána, jinak člověku nepatří."

Vítr se zachytil v korunách stromů, ozvalo se šumění, jako by za lesem bylo moře. "Myslíte, že tam, na druhé straně, budou střílet?" zeptal se Moric Rosenthal.

"Nevím. Snad ne."

Stařec zakýval hlavou. "Jednu výhodu to má, když je člověku přes sedmdesát; neriskuje už ze svého života tolik -"

..*

Steiner se konečně dověděl, kde jsou ukryty děti starého Seligmanna. Adresa, která byla založena v hebrejské modlitební knize, byla správná; avšak děti byly mezitím odvezeny jinam. Trvalo dlouho, než Steiner zjistil, kam - protože zpočátku ho všude považovali za špicla a byli nedůvěřiví.

Došel si do penzionu pro kufr a vydal se na cestu. Dům stál ve východní části Vídně. Než tam došel, trvalo mu to přes hodinu. Stoupal po schodech. V každém poschodí byly troje dveře od bytu. Zažehl zápalku a hledal. Konečně našel ve čtvrtém poschodí na oválném mosazném štítku adresu Samuel Bernstein. Hodinář.

Zaklepal,

Za dveřmi uslyšel šuškáni a šelestem. Pak se obezřetný hlas zeptal: "Kdo je?"

"Mám něco odevzdat," řekl Steiner. "Kufr."

Tu měl pocit, že je pozorován, a rychle se obrátil.

Dveře od bytu za jeho zády se nehlučně otevřely. Mezi dveřmi stál hubený muž v košili s vyhrnutými rukávy. Steiner postavil kufr na zem.

"Ke komu jdete?" zeptal se muž ve dveřích.

Steiner na něho pohlédl. "Bernstein tu není," dodal muž.

"Mám tu věci starého Seligmanna," řekl Steiner. "Jeho děti jsou prý tady. Byl jsem při tom, když utrpěl úraz."

Muž si ho ještě chvíli prohlížel. "Můžeš ho klidně pustit dál, Moric!" zavolal pak.

Ozvalo se zachrastění řetězu a skřípot klíče. Dveře od Bernsteinova bytu se otevřely. Steiner pohlédl do kalnéhosvětla.

"Cože -" řekl, "- to přece není - ale ovšem, to je otec Moric!"

Ve dveřích stál Moric Rosenthal. V ruce držel dřevěnou lopatku na uhlí. Přes- ramena měl havelok. "Jsem to já -" odvětil. "Ale kdo - ach, Steiner!" řekl náhle srdečně a překvapeně. "Že mě to hned nenapadlo. Opravdu, oči mi už neslouží. Věděl jsem, že jste ve Vídni. Kdypak jsme se to viděli naposled?"

"Tomu je už asi rok, otče Morici."

"V Praze?"

"V Curychu."

"Správně, v Curychu ve vězení. Milí lidé. Trošku si to poslední dobou pletu. Není tomu ani půl roku, co jsem byl zase ve Švýcarsku. V Basileji. Výtečná strava, bohužel však žádné cigarety, právě tak jako v městském vězení v Locarnu.

Měl jsem v cele dokonce keř kamélií. Litoval jsem, když jsem musel pryč. Milán s tím nelze vůbec srovnat." Zarazil se.

"Ale pojdte dál, Steinere. Stojíme tu na chodbě jako staří loupežní vrahové a hrabeme se ve vzpomínkách."

Steiner vešel dovnitř. Byt se skládal z kuchyně a komory. V kuchyni bylo několik židlí, stůl, skříň a dvě matrace s přikrývkami. Na stole ležela kupa náradí. Mezi náradím stály levné budíky a skříňka, pomalovaná barokními anděly, kteří drželi staré hodiny, jejichž vteřinová ručička představovala kývající se smrt s kosou. Nad plotnou visela kuchyňská lampa se zelenkavě bílým, opotřebovaným hořákem. Na plotýnce plynového vaříče stál velký hrnec s polévkou, z níž se kouřilo.

"Právě vařím něco dětem," řekl Moric Rosenthal. "Jsou tu jako myši v pasti. Bernstein je v nemocnici."

Tři děti mrtvého Seligmanna seděly na bobku vedle plotny. Steinera si nevšimaly. Hleděly jen na hrnec s polévkou.

Nejstaršímu bylo kolem čtrnácti; nejmladšímu asi osm.

Steiner postavil kufr na zem. "Tady je kufr vašeho otce," řekl.

Děti na něho pohlédly současně, aniž se téměř pohnuly. Sotvaže otočily hlavu.

"Ještě jsem ho viděl," řekl Steiner. "Mluvil o vás."

Děti na něho pohlédly, ale nic neřekly. Oči jim zářily jako kulaté, broušené, černé drahokamy. Světlo plynového hořáku syčelo. Steiner se cítil nesvůj. Měl pocit, že by měl říci něco vřelého, něco lidského, ale všechno, co ho napadalo, připadalo mu hloupé a vymyšlené tvář v tvář opuštěnosti, která z těchto tří dětí vydychovala.

"Co je v tom kufru?" zeptal se po chvíli nejstarší. Měl zastřený hlas a mluvil pomalu, tvrdě a obezřetně.

"Nevím to už tak přesně. Různé věci vašeho otce. Taky trochu peněz."

"Kufr teď patří nám?"

"Ovšem. Proto jsem váni ho taky přinesl."

"Mohu si ho vzít?"

"Ale ovšem!" řekl Steiner udiveně.

Chlapec vstal. Hubený, černovlasý a velký. Pohlížeje upřeně na Steinera, blížil se zvolna ke kufru. Pak po něm sáhl rychlým, jakoby zvířecím pohybem a hned uskočil zpět, jako by se bál, že mu Steiner kořist opět vytrhne. Odtáhl spěšně kufr do vedlejší komory. Ostatní dvě děti odešly hned za ním, přitisknuty těsně k sobě jako dvě velké, černé kočky.

Steiner pohlédl na otce Morice. "Inu ano," řekl s ulehčením. "Věděly to jistě už dávno -"

Moric Rosenthal zamíchal polévkou. "Už se jich to moc nedotýká. Viděly, jak jim umřela matka a dva bratři. To už se jich to pak tolik nedotkne. Co se stává často, už tolik nebolí."

"Anebo ještě víc," řekl Steiner.

Moric Rosenthal se na něho zahleděl očima, ověnčenými vráskami. "Když je člověk ještě velmi mlád, tak ne. Když je velmi starý, také ne. Ale ta léta mezi tím, to je ten nejhorší čas."

"Ano," řekl Steiner. "Těch padesát všivých let mezi tím, ty to jsou."

Moric Rosenthal klidně pokývl. "To se mě už netýká." Položil pokličku na hrnec. "Už jsme je umístili," řekl. "Jednoho vezme Mayer do Rumunska, druhý přijde do dětského útulku v Locarnu. Znam tam někoho, kdo na něho bude platit. Nejstarší zatím zůstane tady u Bernsteina -"

"Vědí už, že se musí rozejít?"

"Ano. Ale moc jim to nevadí. Spíše to považují za štěstí." Rosenthal se otočil. "Steinere," řekl, "znal jsem ho dvacet let. Jak zemřel? Skočil dolů?"

"Ano."

"Neshodili ho?"

"Ne. Byl jsem při tom."

"Doslechl jsem se o tom v Praze. Tam se povídalo, že ho srazili z vozu. Pak jsem přišel sem. Abych se podíval po dětech. Kdysi jsem mu to slíbil. Byl ještě mlád. Přesně šedesát. Nemyslel jsem, že takhle skončí. Ale od té doby, co mu

umřela Ráchel, býval vřdycky trochu bezhlavý." Moric Rosenthal pohlédł na Steinera. "Měl hodně dětí. Židi mívají často hodně dětí. Milují rodinu. Ale vlastně by žádnou neměli mít." Přehodil si havelok přes ramena, jako by mu byla zima a náhle vypadal velmi staře a unaveně.

Steiner vytáhl balíček cigaret. "Jak jste tu už dlouho, otče Morici?" zeptal se.

"Tři dny. Na hranicích nás jednou chytli. Přesl jsem s jedním mladým mužem, kterého znáte. Vyprávěl mi o vás. Jmenuje se Kern."

"Kern? Ovšem, toho znám. Kde je?"

"Taky někde tady ve Vídni. Ale nevím kde."

Steiner vstal. "Pokusím se ho vyhledat. Na shledanou, otče Morici, starý poutníče. Nebesa vědí, kdy se zase spolu shledáme."

Šel do komory, aby se rozloučil s dětmi. Všechny tři seděly na jedné matraci a měly před sebou rozložený obsah kufru. Na hromadě ležely pečlivě seřazené cívky přize, vedle nich šněrovadla, pytlík s šilinkovými mincemi a několik balíčků šicího hedvábí. Prádlo, boty, šaty a ostatní věci starého Seligmanna byly ještě v kufru. Když Steiner vešel s Moricem Rosenthalem, nejstarší vzhledl. Bezděčně roztáhl ruce nad věcmi, ležícími na matraci. Steiner se zastavil.

Chlapec pohlédł na Morice Rosenthala. Tváře mu zčervenaly a oči se zaleskly.

"Když tohle tady prodáme," řekl vzrušeně a ukázal na věci v kufru, "budeme mít ještě asi o třicet šilinků víc. Pak můžeme všechny peníze vložit do látek a mít za ně - manšestr, buckskin a ještě i punčochy - na tom se vydělá víc. Začnu hned zítra. Začnu v sedm hodin ráno." Vážně a napjatě hleděl na starého muže.

"Dobrá!" Moric Rosenthal ho pohladil po drobné hlavě. "Začneš zítra v sedm hodin."

"Pak nebude muset. Walter do Rumunska," řekl chlapec. "Může mi pomáhat. Vřak my už se protlučeme. Pak bude muset pryč jen Max."

Tři děti hleděly na Morice Rosenthala. Max, nejmladší, přikývl. Považoval to tak za správné.

"Uvidíme. Ještě si o tom promluvíme."

Moric Rosenthal doprovodil Steinera ke dveřím.

"Není čas na starosti," řekl. "Je příliš mnoho bídy, Steinere."

Steiner přikývl. "Doufejme, že chlapce hned tak nechytanou -"

Moric Rosenthal zavrtěl hlavou. "Vřak si dá pozor. Ví dost. Učíme se brzy."

Steiner zašel do kavárny Sperler. Nebyl tam už dlouho. Od té doby, co měl falešný pas, se vyhýbal místům, kde ho kdysi znali.

Kern seděl na židli u zdi. Nohy měl opřené na kufru, hlavu zvrácenou nazad a spal. Steiner usedl opatrně vedle něho; nechtěl ho probudit. Trochu zestárl, pomyslel si. Zestárl a zmužněl.

Rozhlédł se po lokále. Vedle dveří seděl zemský soudní rada Epstein. Měl před sebou několik knih a skleničku vody, Seděl tu sám a nespokojen, plný strachu a s padesáti groši v ruce. Steiner se ohlédl; právní zástupce Silber, jeho konkurent, zřejmě na sebe strhl zákazníky. Ale Silber tu nebyl.

Přisl číšník, aniž ho Steiner volal. Tvář mu zazářila. "Tak zase jednou tady?" zeptal se důvěrně.

"Pamatujete se na mě?"

"Aby ne! Už jsem měl o vás strach. Vřacko je teď mnohem ostřejší. Zase koňáček, pane?"

"Ano. Kdepak je advokát Silber?"

"Taky jedna oběť, pane. Zatkli ho a vyhostili."

"Ach tak. Byl tu v poslední době pan Cernovič?"

"Tenhle týden ne."

Číšník přinesl koňak a postavil tácek na stůl. V témže okamžiku otevřel Kern oči. Zamžikal; pak vyskočil.

"Steinere!"

"Pojď," řekl Steiner klidně. "A hod' do sebe tenhle koňak. Nic tak člověka nevzpruží, když spal v sedě, jako něco ostrého."

Kern vypil koňak. "Byl jsem tu už dvakrát, abych tě našel," řekl.

Steiner se usmál. "Nohy na kufru. Tedy bez přístřeší, co?"

"Ano."

"Můžeš spát u mne."

"Opravdu? To by bylo skvělé. Až do dnešního dne jsem bydlel u jedné židovské rodiny. Ale musel jsem pryč. Příliš se bála přechovávat u sebe někoho déle jak dva dny."

"U mne nemusíš mít žádný strach. Bydlím daleko za městem. Můžeme vyrazit ihned. Vypadáš, že by ses potřeboval pořádně vyspat."

"To ano," řekl Kern. "Jsem unavený. Nevím proč." Steiner kývl na číšníka. Přiklusal jako starý válečný oř, který už dlouho tahal káru a náhle zaslechl signál k nástupu. "Děkuji," řekl pln očekávání ještě dřív, než Steiner zaplatil, "děkuji uctivě, pane!"

Pohlédł na spropitné. "Rukulíbám," koktal zjihle. "Nejoddanější služebník, pane hrabě!"

..*

"Musíme do Prátru," řekl Steiner venku.

"Půjdu kamkoli," odvětil Kern. "Už jsem zase úplně fit."

"Pojedeme tramvají. Je to lepší, protože máš kufr. Stále ještě toaletní voda a mýdlo?"

Kern přikývl.

"Změnil jsem zatím jméno; ale můžeš mi říkat i dál Steiner. Užívám ho pro všechny případy jako uměleckého jména. Můžu aspoň vždycky tvrdit, že je to pseudonym. Anebo že to druhé je pseudonym. Podle toho."

"Co teď vlastně děláš?"

Steiner se zasmál. "Nějaký čas jsem dělal výpomocného číšníka. Když se ten bývalý vrátil z nemocnice, musel jsem zase jít. Teď jsem asistentem zábavního podniku Potzloch. Poskokem ve střelnici a jasnovidcem. Máš tu něco v úmyslu?"

"Nic."

"Snad bych tě mohl umístit u nás. Stále se příležitostně potřebují lidé na výpomoc. Zítra si promluvíme se starým Potzlochem. Tady to má tu výhodu, že se po tobě v Prátru nikdo neshání. Nemusíš být ani hlášen."

"Panebože," řekl Kern, "to by bylo skvělé. Rád bych teď zůstal nějakou dobu ve Vídni."

"Tak?" Steiner se na něho podíval úkosem. "Rád bys?"

"Ano."

Vystoupili a kráčeli nočním Prátre. Steiner se zastavil před maringotkou, která stála nedaleko prostranství se střelnicemi a kolotoči. Otevřel a zažehl lampu.

"Tak, děťátko, a jsme doma. Nejdřív ti vyčarujeme něco na způsob postele."

Došel do kouta pro několik přikrývek a starou matraci a všechno rozložil na podlaze vedle své postele. "Máš jistě hlad, co?" zeptal se.

"Už ani nevím."

"V té skřínce je chleba, máslo a kus salámu. Připrav mi s tím taky krajíc chleba."

Někdo tiše zaklepal na dveře. Kern odložil nůž a poslouchal. Očima hledal okno. Steiner se dal do smíchu. "Starý strach, co chlapče? Patrně se ho už nikdy nezbavíme. Pojď dál, Lilo!" zvolal.

Do vozu vstoupila štíhlá žena a zůstala stát u dveří. "Mám návštěvu," řekl Steiner. "To je Ludvík Kern. Mladý, ale v cizině už zběhlý. Zůstane u nás. Uděláš nám trochu kávy, Lilo?"

"Ano."

Žena vzala lihový vaříč, zapálila ho, postavila na něj kotlík s vodou a začala mlít kávu. Všechno dělala téměř nehlučně pomalými, klouzavými pohyby.

"Myslel jsem, že už dávno spíš, Lilo?" řekl Steiner.

"Nemohu spát."

Žena měla hluboký, zastřený hlas. Obličej měla úzký a pravidelný a černé vlasy rozdělené uprostřed pěšinkou.

Kern seděl na rozlámáné rákosové židli. Byl velmi unaven, nejen duševně - zmocnila se ho ospalá ochablost, jakou už dávno nepocítil. Zaplavilo ho vědomí hřejivé bezpečnosti.

"Polštář," řekl Steiner. "Nechybí už nic než polštář."

"To nevadí," řekl Kern. "Dám si pod hlavu sako nebo nějaké spodní prádlo, které mám v kufru."

"Já mám polštář," řekla žena.

Spařila kávu, pak vstala a vyšla nehlučně jako stín.

"Pojď a jez!" řekl Steiner a nalil kávu do dvou šálek s modrým cibulovým vzorem bez oušek.

Jedli chléb a salám... Žena se vrátila. Přinesla polštář. Položila ho na Kernovo lůžko a usedla ke stolu.

"Nechceš kávu, Lilo?" zeptal se Steiner.

Zavrtěla hlavou. Mlčky hleděla na oba, zatímco jedli a pili. Pak Steiner vstal. "Je čas jít spát. Jsi přece unavený, chlapče, ne?"

"Teď už zase pomalu jsem."

Steiner pohladil ženu po vlasech. "Jdi si taky lehnout, Lilo -"

"Ano." Poslušně vstala. "Dobrou noc -"

..*

Kern a Steiner ulehli. Steiner zhasl lampu. "Viš," řekl po chvíli z teplé tmy, "člověk má žít tak, jako kdyby se už nikdy neměl vrátit domů."

"Ovšem," odvětil Kern. "Pro mě to těžké není."

Steiner si zapálil cigaretu. Kouřil pomalu. Kdykoli vtáhl do sebe kouř, rudý hrot cigarety zaplál jasněji. "Chceš taky cigaretu?" zeptal se. "Ve tmě chutná docela jinak."

"Ano." Kern ucítil Steinerovu ruku, která mu podávala balíček s cigaretami a zápalky.

"Jaké to bylo v Praze?" zeptal se Steiner.

"Dobré," Kern čekal a kouřil. Pak řekl: "Setkal jsem se tam s někým."

"Proto jsi teď přijel do Vídně?"

"Nejen proto. Ale ona je taky ve Vídni."

Steiner se ve tmě usmál. "Nezapomeň, děťátko, že jsi poutník. Poutníci mají mít svá dobrodružství; ale nic, co by jim rvalo srdce, když musí opět dál."

Kern mlčel.

"To ovšem nijak nemluví proti dobrodružství," dodal Steiner. "Ani proti srdci. A nejmíň už proti těm, kteří nás na našem putování zahrnují trochou tepla. Snad jen to trochu mluví proti nám samým, protože člověk bere - a dává za to může jen hrozně málo."

"Myslím, že nemohu dát vůbec nic." Kern náhle pocítil hlubokou sklíčenost. Co vůbec mohl? A co vůbec mohl Ruth dát? Jen svůj cit. A to se mu zdálo být ničím. Byl mladý a nevědomý, to bylo vše.

"Vůbec nic je mnohem víc, než málo, děťátko," řekl Steiner klidně. "Je to téměř všechno -"

"Záleží na tom, od koho -"

Steiner se usmál. "Neměj strach, chlapče. Všechno, co člověk cítí, je správné. Skoč do toho po hlavě, ale neuvízni v tom!" Zdusil cigaretu. "Vyspi se dobře. Ráno zajdeme k Potzlochovi -"

..*

"Díky. Určitě se tu vyspím dobře -"

Kern zdusil cigaretu a zabořil hlavu do polštáře neznámé ženy. Stále ještě pocíťoval sklíčenost; ale také jakési štěstí.

IX.

Ředitel Potzloch byl hbitý, drobný človíček s rozježeným knírem, obrovským nosem a se skřípcem, který mu ustavičně klouzal z nosu. Měl neustále naspěch, nejvíce pak, když nebylo co dělat.

"Oč jde? Rychle!" zeptal se, když k němu přišli Steiner s Kernem.

"Potřebujeme přece výpomoc," řekl Steiner. "Přes den na úklid, večer pro telepatické experimenty. Tady je." Ukázal na Kerna.

"Umí něco?"

"Umí to, co potřebujeme."

Potzloch zamžikal. "Nějaký známý? Co žádá?"

"Jídlo, byt a třicet šilinků. Zatím."

"Celé jmění!" vykřikl ředitel Potzloch. "To je gáze filmové hvězdy! Chcete mě zruinovat, Steinere? Tolik se přibližně platí legálně hlášenému zaměstnanci," dodal mírněji.

"Zůstanu i bez platu," odvětil Kern rychle.

"Výborně, mladý muži! Tak se člověk stane milionářem! Jenom skromný člověk to v životě někam dotáhne!" Potzloch s úsměvem zafuněl a zachytil skřípec, který mu sjel s nosu. "Ale to neznáte Leopolda Potzlocha, posledního lidumila! Dostanete gázi! Patnáct lesklých šilinků měsíčně. Gázi, řekl řekl jsem milý příteli! Gázi, nikoli služné! Ode dneška jsi totiž umělcem! Patnáct šilinků gáze je víc než tisíc šilinků služného. Umí ještě něco zvláštního?"

"Trochu hrát na klavír," řekl Kern.

Potzloch si prudce nasadil skřípec na nos. "Umíte hrát tiše? Náladovou hudbu?"

"Tiše líp než hlasitě."

"Dobrá!" Potzloch se proměnil v polního maršála. "Ať si nacvičí něco egyptského! Při přepilované mumii a dámě bez spodní části těla můžeme hudbu potřebovat."

Zmizel. Steiner pohlédl na Kerna a potřásl hlavou. "Potvrzuješ mou teorii," řekl. "Vždycky jsem považoval Židy za nejhloupější a nejdůvěřivější lidi na světě. Byli bychom z něho hladce vyrazili třicet šilinků."

Kern se usmál. "Nepočítáš s jedním: s panickým strachem, který vypěštovalo několik tisíc let pogromů a ghetta.

Vezmeme-li toto v úvahu, pak jsou Židé ještě šíleně odvážným národem. A koneckonců, já jsem jen ubohý míšenec."

Steiner se ušklíbl. "No dobrá, pojď si tedy sníst macesy! Oslavíme slavnost pod zelenou. Lilo je báječná kuchařka!"

Potzlochův podnik se skládal z kolotoče, střelnice a panoramy světových senzací. Steiner hned zrána zasvětil Kerna do části jeho prací. Měl čistit mosazné části strojů lepších koní na kolotoči a zametat ho.

Kern se dal ihned do práce. Vyčistil nejen koně, ale i jeleny, kteří se pohupovali v taktu, a labutě a slony. Byl do práce zabrán tak, že ani neslyšel, když k němu Steiner přistoupil. "Pojď, chlapče, je čas k obědu."

"Už zase jíst?"

Steiner přikývl. "Už zase, Něco nezvyklého, víd? Jsi mezi umělci; zde vládnu nejmenší áčtější mravy na světě.

Odpoledne je dokonce svačina. Káva s koláčem."

"Země blahobyti!" Kern vylezl z jedné gondoly tažené velrybou. "Panebože, Steinere," řekl. "Až mám strach, jak jde všechno v poslední době báječně. Nejdřív v Praze - a teď tady. Ještě včera jsem nevěděl, kde budu spát - a dnes mám místo, byt a dokonce jsem pozván na oběd. Stále tomu ještě nemohu uvěřit."

"Ale jen uvěř," odvětil Steiner. "Nepřemýšlej a ber! Staré heslo tuláků."

"Doufejme, že to ještě chvíli potrvá."

"To je úžasně zajištěné místo," řekl Steiner. "Aspoň na tři měsíce. Do té doby, než bude příliš zima."

Lilo postavila do trávy před maringotkou rozviklaný stůl. Přinesla velkou mísu se zeleninovou polévkou a maso a přisedla k Steinerovi a Kernovi. Bylo jasné počasí a vzduch voněl předtuchou podzimu. Na louce bylo rozvěšeno prádlo, mezi nímž si hrálo několik žlutozelených žluťásků.

Steiner roztáhl paže. "Zdravé živobytí. A teď vzhůru do střelnice."

Ukázal Kernovi pušky a jak se nabíjejí. "Jsou dva druhy střelců," řekl. "Ctižádostiví! a chamtivci."

"Jako v životě," zabručel ředitel Potzloch, který se právě mihl kolem nich.

"Ctižádostiví! střelí na karty a na čísla," vysvětloval Steiner dál. "Ti nejsou nebezpeční. Chamtivci však chtějí něco vyhrát." Ukázal na několik polic vřadu v boudě, které byly plné látkových medvídků, panenek, popelníků, lahví vína, bronzových figurek, předmětů pro domácnost a podobných věcí.

"Ať tedy něco vyhraji. Pochopitelně že z dělení příhrad. Když se však někdo přiblíží k padesáti bodům, dostane se do horní příhrady, kde jsou věci v hodnotě deseti i více šilinků. Tu pak vložíš do pušky jednu z originálních kouzelných kulek ředitele Potzlocha, které vypadají zrovna tak jako ostatní. Leží tady, na straně. Muž je překvapen, když vystřelí a zasáhne jen dvojku nebo trojku. Je v ní jen o trošku míň prachu, rozumíš?"

"Ano."

"Ale hlavně nikdy nevyměňujte pušky, mladý muži!", prohlásil ředitel Potzloch, který opět stanul za nimi. "K puškám mají lidé nedůvěru. Ke kulkám však ne. A pak nezapomínat na balanc! Vyhrávat se má, ale vydělávat se musí! To musí být v rovnováze. Dovedete-li to, jste životní umělec. Nepřeháním. Kdo střílí často, má pochopitelně právo na třetí příhradu."

"Kdo utratí pět šilinků, smí vyhrát jednu z bronzových bohyň," řekl Steiner. "Má cenu šilink."

"Mladý muži," řekl náhle Potzloch s patetickou výhrůžkou, "ale na jedno vás upozorňuji: na hlavní výhru. Tu nelze získat, rozumíte? Je to soukromý kus z mého bytu: hotová perla!"

Ukázal na tepaný stříbrný košík na ovoce s dvanácti stříbrnými talířky a příbory. "Pro vás musí platit: spíše zemřít, než dopustit, aby někdo vystřílel šedesát bodů. Slibte mi to!"

Kern mu to slíbil. Potzloch si utřel z čela pot a chytil skřípec. "Už jenom to pomyslení!" zamumlal. "Moje žena by mě zabila! Je to dědictví, mladý muži!" vykřikl, "dědictví v téhle době, která, nezná tradic! Víte, co to je dědictví? Ale ne, to vy nevíte -"

Odběhl. Kern hleděl za ním. "Není to tak zlé," řekl Steiner. "Pušky, které tu jsou, pocházejí beztak z dob obléhání Tróje. A kromě toho máš k ruce Lilo, kdyby to začlo smrdět."

Přešli k panoramě světových senzací. Byla to bouda polepená pestrými plakáty. Stála na třístupňovitém podstavci. Vpředu byla pokladna postavená v podobě čínského chrámu - nápad Leopolda Potzlocha. Steiner ukázal na plakát, který představoval muže, z jehož očí šlehaly blesky. "Alvaro, zázrak telepatie - to jsem já, děťátko. A ty budeš mým asistentem."

Vešli do zešeřelé boudy, kde to zatuchle páchlo. Několik řad prázdných židlí stálo rozházeno kolem jako strašidla. Steiner vystoupil na jeviště. "Teď dávej pozor! Někdo v hledišti schová něco u někoho druhého; většinou to bývají krabičky cigaret, zápalky, pudřenky nebo kupodivu špendlíky. Pánbůhví, kam lidé na ty špendlíky chodí! Já to pak mám najít. Divák, který projeví zájem, je požádán, aby přišel nahoru, já ho uchopím za ruku a pustím se do toho. Buď to budeš ty, pak mě tam jednoduše dovedeš a čím pevněji mi budeš svírat ruku, tím blíže budu u schovaného předmětu. Jemné ťuknutí prostředním prstem znamená, že jsem u toho pravého. To je jednoduché. Já pak hledám tak dlouho, dokud budeš ťukat prstem. Jestli se předmět nalézá výše nebo níže, naznačíš mi to tím, že pohneš rukou nahoru nebo dolů."

Ve vchodu se s hřmotem objevil ředitel Potzloch. „Naučí se to?"

"Hned si to vyzkoušíme," odvětil Steiner. "Posaďte se sem, řediteli, a něco si u sebe schovejte. Máte nějaký špendlík?"

"Přirozeně!" Potzloch si sáhl na klop kabátu.

"Přirozeně že má. špendlík!" Steiner se otočil. "Schovejte ho. A teď pojď, Kerne a veď mě!"

Leopold Potzloch vzal s vychytralým pohledem špendlík a zapíchl si ho mezi podešve.

"Začněte, Kerne!" řekl pak.

Kern šel na jeviště a vzal Steinera za ruku. Odvedl ho k Potzlochovi a Steiner začal hledat.

"Jsem lechtivý, Steinere!" vyprskl Potzloch a zaječel.

Po několika minutách Steiner našel špendlík. Ještě několikrát pokus zopakovali. Kern si osvojil znamení, a čas, než Steiner našel Potzlochovy zápalky, byl stále kratší a kratší.

"Jde to," řekl Potzloch. "Cvičte to ještě odpoledne. Ale teď to hlavní: Obecenstvo nesmí vytušit, že jde o podfuk. Proto musíte otálet. Udělejte to ještě jednou, Steinere, já mu to předvedu."

Usedl na židli vedle Kerna.

Steiner vystoupil na pódium. "A teď bych prosil," zahřím hlasem vyvolávače do prázdné boudy, "někoho z váženého panstva, aby se laskavě obtěžoval sem na jeviště! Pouhopouhým hmatem, bez jediného slova, bude následovat přenášení myšlenek a bude nalezen schovaný předmět!"

Ředitel Potzloch se předklonil, jako by chtěl vstát a něco říct. Pak začal váhat. Vrtěl se na židli, posunul si skřípec a nesměle se rozhlížel. Pak se omluvně usmál, povstal, zazubil se, zase rychle usedl, nakonec si dodal odvalu a vykročil vážně, rozpačitě, zvědavě a váhavě současně k Steinerovi, který se prohýbal smíchy.

Před pódium se obrátil. "A teď to udělejte po mně, mladý muži!" vybidl samolibě Kerna.

"To se nedá napodobit," zvolal Steiner.

Potzloch se polichoceně zašklebil. "Rozpaky jde těžko napodobit a předvést, to vím jako starý divadelní kozák. Myslím, skutečně rozpaky."

"On je rozpačitý od přirozenosti," pravil Steiner. "Však to už dokáže."

"No dobrá! Musím teď ke kolotoči."

Potzloch zmizel jako blesk.

"Vulkanický temperament!" pravil Steiner uznale. "Je mu přes šedesát. Teď ti ukážu, co máš dělat, když nemůžeš váhat ty, ale když váhá někdo jiný. Je tu deset řad židlí. Po prvé, když si přejedeš rukou po vlasech, ukážeš mi řadu, v které je předmět ukryt. Jednoduše počtem prstů. Podruhé, kolikátá je to židle zleva. Pak na sobě nenápadně ukážeš, kde je předmět schovaný. Potom ho už najdu -"

"Copak to stačí?"

"Stačí. V takovýchhle případech nemají lidé ani špetku fantazie."

"Mně se to zdá příliš jednoduché."

"Klam musí být jednoduchý. Složitě podfuky se skoro nikdy nepodaří. Dnes odpoledne si tu věc ještě jednou zkusíme. Lilo nám taky pomůže. A teď ti ukážu ten klimpr. Má muzeální cenu. Je to jeden z prvních klavírů, které byly kdy postaveny,"

"Bojím se, že hraju příliš špatně."

"Nesmysl! Najdi si pár pěkných akordů. Při přeříznuté mumii je hraj slavnostně, při dámě bez spodní části těla svižněji a staccato. Bez tak tě nebude nikdo poslouchat."

"Dobrá. Zkusím to a pak ti to přehraji."

Kern vlezl do přístěnku za jevištěm, odkud se na něho šklebil klavír se žlutými klávesami. Po krátkém rozvažování si zvolil pro mumii chrámový tanec z "Aidy" a pro chybějící spodní části salonní kousek. Svatební sen chroustů'. Ťukal do kláves a myslel na Ruth, na Steinera, na týden klidu a na večere a myslel si, že se v životě neměl ještě nikdy tak dobře.

..*

Týden nato se v Prátru objevila Ruth. Přišla ve chvíli, kdy začínalo noční představení panoramy senzací. Kern ji odvedl do první řady. Pak zmizel, značně rozčilený, aby obsluhoval klavír. Na oslavu dne změnil program. Pro výstup s mumii hrál "Japonskou pochodňovou serenádu" a k dámě bez spodní části těla "Světluško zasvit". Skladby byly efektní. Pak ještě pro Munga, australského lesního muže, zahrál Prolog z 'Paňáci', své parádní číslo, které nabízelo hojnost možností k apergiím a oktavám.

Venku ho chytil Leopold Potzloch. "Prima!" řekl uznale. "Mnohem ohnivěji než jindy! Něco pil?"

"Ne," odpověděl Kern. "Jen taková nálada -"

"Mladý muži!" Potzloch uchopil skřípec. "Tak se mi zdá, že jste mne až dodnes podváděl. Měl bych vlastně chtít od vás zpátky gáži. Ode dneška jste povinen být neustále v náladě. Umělec je toho schopen, rozumíte?"

"Rozumím."

"A abychom si byli kvít, budete ode dneška doprovázet i ochočené tuleně. Nějakou klasiku, jasné?"

"Dobrá," řekl Kern. "Umím část z Deváté symfonie; to se bude hodit."

Vrátil se do boudy a usedl v jedné ze zadních řad. Mezi kloboukem s péry a pleší viděl daleko vpředu hlavu Ruth, zahalenou cigaretovým kouřem. Zdála se mu pojednou nejútlejší a nejkrásnější hlavou na světě. Chvillemi mu zmizela, když se diváci hýbali anebo smáli; pak se mu zase překvapivě objevila jako vzdálený, křehký prelud a Kern si dovedl jen stěží představit, že patří k někomu, s nímž pak bude mluvit a vedle něhož půjde.

Na scénu vystoupil Steiner. Měl na sobě černý trikot, na němž bylo namalováno několik astrologických znaků. Nějaká tlustá žena schovala svou rtěnku do náprsní tašky nějakého mladíčka a Steiner se obrátil k obecenstvu, aby se někdo k němu dostavil na jeviště.

Kern začal s otálením. Váhal přímo mistrovsky; dokonce, když už byl uprostřed uličky, chtěl se ještě jednou vrátit. Potzloch na něho vrhl souhlasný pohled - omylem, neboť to nebyla žádná zralá umělecká nuance, nýbrž Kern měl najednou pocit, že není schopen projít kolem Ruth.

Ale nakonec šlo všechno jako na drátku, a docela snadno.

Po představení si Potzloch zavolal Kerna. "Mladý muži," řekl, "co je to dneska s vámi? Byl jste prvotřídně rozpačitý. Dokonce vám rozpaky vyvstal pot na čele. Pot lze těžko znázornit, to já vím. Jak jste to dokázal? Zadržel jste dech?"

"Myslím, že to byla pouhá tréma."

"Tréma?" Potzloch zářil. "Konečně! Opravdové vzrušení skutečného umělce před vystoupením! Něco vám povím: Budete hrát při vystoupení tulaňů a od této chvíle i při výstupu lesního muže z Neuköllnu a já vám zvýším plat o pět šilinků. Souhlasíte?"

"Souhlasím," řekl Kern. "A deset šilinků zálohy."

Potzloch na něho pohlédl: "Slovo záloha už znáte taky?" Vytáhl z kapsy desetišilinkovou bankovku. "Teď již není pochyb: jste skutečně umělec!"

..*

"Tak, děti," řekl Steiner, "běžte! Ale v jednu ať jste zpátky k jídlu."

Kern a Ruth kráčeli přes louku podél střelnice k rámusícím kolotočům. Z obrovského prostranství vyrazila proti nim světla a hudba jako jasná, zářivá vlna a zaplavila je penou bezstarostného veselí.

"Ruth!" Kern ji vzal za ruku. "Musíš dnes prožít velký večer. Utratím s tebou nejméně padesát šilinků!"

"To neuděláš!" Ruth se zastavila.

"Udělám! Utratím s tebou padesát šilinků. Ale tak jako německá Říše: Aniž je mám. Uvidíš, jak to udělám. Pojd'!"

Zamířili k strašidelné dráze. Byl to obrovský komplex s kolejemi, které vedly vysoko ve vzduchu a po nich se řítily malé vozíky, plné smíchu a křiku. Před vchodem byla tlačenice. Kern se prodral zástupem a táhl za sebou Ruth. Muž u pokladny na něho pohlédl: "Haló, George!" řekl. "Zase tady? Jděte dovnitř!"

Kern otevřel dvířka jednoho z nízkých vozíků. "Nastup!" Ruth na něho překvapeně pohlédla. Kern se zasmál. "Už je to tak! Skutečně čáry! Nemusíme nic platit."

Vyrazili. Vůz vyjel příkře vzhůru a pak se vrátil do temného tunelu. Přišera, ověšená řetězy, se kňučivě zvedla a sáhla na Ruth. Ruth vykřikla a přitiskla se na Kerna. V příštím okamžiku se otevřel hrob a několik kostlivců zachrastilo kostmi v rytmu monotónního smutečního pochodu. Vzápětí vystřelil vůz z tunelu, prolétl zatáčkou a znovu se vrátil do šachty. Proti nim se s rachotem přihnul druhý vůz, seděli v něm dva těsně k sobě přimknutí lidé, vyděšeně zírající před sebe, neboť se zdálo, že srážka je nevyhnutelná - tu vůz prolétl zatáčkou, obraz v zrcadle zmizel a oni vlétli do jeskyně plné par, kde se jejich obličejů dotkly jakési vlhké ruce. Přejeli ještě posledního, sténajícího starce, pak opět vyjeli na denní světlo a vůz zastavil. Vystoupili. Ruth si protřela oči. "Jak je všechno náhle zase krásné," řekla a usmála se, "Světlo, vzduch - že člověk dýchá a může chodit -"

"Byla jsi už někdy v bleším cirkuse?" zeptal se Kern.

"Ne."

"Pak tedy pojď!"

"Servus Charlie!" řekla žena u vchodu Kernovi. "Máš dnes vycházku? Jdi dál. Máme dnes uvnitř Alexandra II."

Kern vesele pohlédl na Ruth. "Opět zadarmo!" pravil. "Pojď!"

Alexandr II. byla značně silná, zrzavá blecha, která poprvé pracovala volně před obecnstvem. Krotitel byl poněkud nervózní; Alexandr II. působil až dosud jako levý kůň čtyřspřeží a měl prudkou, nevypočitatelnou povahu.

Obecnstvo, skládající se včetně Ruth a Kerna z pěti osob, ho napjatě pozorovalo.

Ale Alexandr II. pracoval bezvadně, byl jako klusák, šplhal a cvičil na visuté hrazdě a své parádní číslo vykonal dokonce bez opratí na balanční hůlce, aniž jen jedenkrát zašlhal stranou.

"Bravo, Alfonsi!" Kern potřásl hrdému krotiteli rozpíchanou rukou.

"Děkuji. Jak se vám to líbilo, madame?"

"Bylo to zázračné." Také Ruth mu potřásla rukou. "Nechápu, jak jste to jen dokázal?"

"Toje docela jednoduché. Všecko je věc drezůry. A trpělivosti. Jednou mi někdo řekl, že kdyby měl člověk dost trpělivosti, vydrežíroval by i kameny." V krotitelových očích se kmitl vychytralý úsměv. "Viš, Charlie, u Alexandra II. Jsem si vypomohl trikem. Nechal jsem tu mršku před představením tahat půl hodiny kanón. Těžký hmoždíř. To ho unavilo. A únava dělá povolným."

"Tahala kanón?" zeptala se Ruth. "Cožpak mají už i blechy kanóny?"

"Dokonce těžké polní dělostřelectvo." Krotitel dovolil, aby ho Alexandr II. kousl podle chuti za odměnu do předloktí.

"Je to prostě to nejpopsatelnější, madame. A popularita nese peníze."

"Ale nestřílejí do sebe," řekl Kern. "Nehubí se navzájem - v tom jsou rozumnější než my."

Zamířili k autodromu.

"Pozdrav tě pánbůh, Peperi," zaječel muž u vchodu skrze kovový rachot. "Vem si sedmičku, tou se dobře-najíždíš."

"Nepovažuješ mě pomalu za vídeňského starostu?" zeptal se Kern Ruth.

"Za mnohem víc; za majitele Prátru."

Vyrazili, sráželi se s ostatními vozy a brzy se octli uprostřed změti vozíků. Kern se dal do smíchu a pustil volant. Ruth se zcela vážně, se svaštělým obočím, snažila řídit vůz. Ale nakonec se toho vzdala, obrátila se ke Kernovi, jako by se omlouvala a usmála se - vzácný úsměv, který zjasnil její tvář a učinil ji měkkou a dětskou. Pak se náhle objevila plná, rudá ústa a zachmuřené brvy zmizely.

Prošli ještě asi půl tuctem bud a podniků - od počítajících lvounů až po indického jasnovidce; nikde nemuseli platit.

"Vidíš," řekl Kern pyšně, "pletou si sice všude mé jméno, ale vstup máme všude volný. To je nejvyšší forma popularity."

"Pustí nás také zadarmo na ruské kolo?" zeptala se Ruth.

"Určitě! Jako umělce ředitele Potzlocha. Dokonce se zvláštní poctou. Pojď, zajdeme si tam ihned."

"Servus, Schani," řekl muž u pokladny. "Se slečnou nevěstou?"

Kern přikývl, zrudl, ale na Ruth nepohlédl.

Muž vzal dvě barevné pohlednice z hromádky ležící vedle něho a podal je Ruth. Byly to snímky ruského kola s panoramou Vídně. "Na památku, slečno."

"Děkuji."

Nastoupili do jedné klece a usedli u okna. "To s tou nevěstou jsem nechtěl uvádět na správnou míru," řekl Kern. "Bylo by to trvalo příliš dlouho, než bych mu to vysvětlil."

Ruth se zasmála. "Zato nám byla prokázána zvláštní pocta. Dostali jsme pohlednice. Jenže nevíme, komu bychom je měli poslat."

"Máš pravdu," řekl Kern. "Nikoho neznám. A ti, které znám, nemají adresu."

Klec se zvolna vznášela do výše a pod nimi se poněnáhu rozevírala jako vějíř panorama Vídně. Zprvu Práter s jasnými šňůrami osvětlených alejí, které ležely na tmavé šíji lesa jako dvouřadé perlové náhrdelníky - pak pestrobarevný lesk bud jako obrovitý šperk ze smaragdů a rubínů - a posléze, se všemi světly, téměř do nedozírma město a za ním úzký, temný opar pohoří.

Byli sami v kleci, která stoupala v jemném oblouku stále výše, pak sklouzla doleva - a tu se jim pojednou zdálo, jako by to už nebyla klec, ale jako by seděli v nehluchém letadle a pod nimi se zvolna otáčela země - jako by k ní už vůbec nepatřili, jako by byli v nějakém strašidelném letadle, které nemělo kde přistát a pod nímž ubíhalo tisíce domovů, tisíce osvětlených domů a pokojů a večerní světla, vyzařující teplo domácího krbu a linoucí se až k obzoru a nad tím lampy a byty a ochranné střechy, které volaly a vábily a žádná nebyla jejich. Vznášeli se nad tím vším tmou života lidí bez domova a vše, co mohli zažehnout, byla jen bezútěšná svíce touhy -

Okna maringotky byla otevřena dokořán. Bylo dusno a ticho. Lilo přehodila přes postel pestrou přikrývku a přes Kernovo lůžko starý sametový závěs ze střelnice. V okně se houpaly dva lampióny.

"Benátská noc dnešních nomádů," řekl Steiner. "Byli jste v malém koncentračním táboře?"

"Jak to myslíš?"

"Na strašidelné dráze."

"Ano."

Steiner se zasmál. "Cely, hladomorny, řetězy, krev a slzy - strašidelná dráha se stala najednou moderní, vidíte, Ruth?"

Vstal. "Což abychom se napili vodky?"

Došel pro láhev, která stála na stole. "Vypijete s námi taky sklenku, Ruth?"

"Ano, velkou."

"A Kern?"

"Dvojitou."

"Děti, vy jste úžasné!" řekl Steiner.

"Jednu vypiji z čisté radosti ze života!" prohlásil Kern.

"Nalej mi taky jednu," řekla Lilo, která vešla dovnitř s podnosem chlebičků. Steiner nalil. Pak pozvedl sklenku a zašklebil se: "Ať žije sklíčenost! Ponurá matka radosti ze života!"

Lilo postavila podnos na stůl a došla pro kameninový džbán s okurkami a pro talíř s tmavým chlebem. Pak vzala svou sklenku a pomalu ji vyprázdnila. Světla lampiónů se blyštěla v čiré tekutině, takže se zdálo, jako by ji pila z růžové červeného diamantu.

"Naleješ mi ještě sklenku?" zeptala se Steinera. "Kolik jich chceš, mé melancholické dítě stepi. A co vy, Ruth?"

"Také ještě jednu."

"Dejte mi taky ještě jednu," řekl Kern. "Byl mi zvýšen plat."

Vyprázdnili sklenky a pak jedli teplou masovou paštiku s kapustou. Po jídle se Steiner uchýlil na postel a kouřil. Kern a Ruth usedli na zem, kde měl Kern své lože. Lilo přecházela po voze a sklízela. Její stín se míhal na stěnách maringotky.

"Zapívej něco, Lilo," řekl Steiner po chvíli.

Přikývla a vzala kytaru, která visela v rohu na stěně. Její hlas, který byl chraplavý, když mluvila, byl nyní, když zpívala, jasný a hluboký. Seděla v šeru. Její jinak nehybná tvář ožila a oči se jí divoce a zádumčivě zaleskly. Po chvíli zmlkla a pohlédla na Steinera. V očích se jí zrcadlilo světlo. "Zpívej dál," řekl Steiner.

Přikývla a zadrnkala na kytaru několik akordů. Pak si začla pobrukovat drobné, monotónní melodie, z nichž chvílemi vzlétla slova jako ptáci ze tmy daleké stepi - tulácké písně, písně prchavého klidu mezi stany a zdálo se, jako by se i vůz proměnil v neklidné světlo lampiónů ve stan, spěšně postavený v noci a jako by ráno museli opět všichni putovat dál.

Ruth seděla před Kernem a opírala se o něho; rameny se dotýkala jeho zvednutých kolen a Kern cítil hladké teplo jejich zad. Zvrátila hlavu nazad a položila ji Kernovi do dlaní. Teplo mu proudilo rukama do krve a činilo ho bezmocným k přáním druhého. Così proudilo do něho a toužilo opět ven, così temného, co bylo v něm i mimo něj, co bylo v hlubokém, vášnivém hlase Lilo a v dechu noci, ve zmateném sledu jeho myšlenek a v zářivé záplavě, která se ho náhle zmocnila a unášela pryč. Jeho ruce se položily jako šál kolem útlé šije před ním, jež se k němu ochotně zaklonila. Když Kern s Ruth odcházeli, bylo venku ticho. Boudy už byly zakryty plachtami, hlomoz utichl a nad povykem a praskotem výstřelů a ječivými výkřiky z lochnesky se opět tiše rozklenul les a pohřbil pod sebou pestrost stanů.

"Už chceš jít domů?" zeptal se Keni.

"Nevím. Ne."

"Zůstaňme tu ještě. Projdeme se. Chtěl bych, aby nikdy nenastal zítřek."

"Ano. Zítřek znamená vždycky strach a nejistotu. Jak je tu krásné!"

Kráčeli tmou. Stromy nad nimi se ani nepohnuly. Byly zahaleny do měkkého mlčení jako do neviditelné vaty. Jediný list nezašelesl.

"Jsme asi jediní, kteří jsou ještě vzhůru -"

"Kdoví. Policajti jsou vzhůru vždycky déle."

"Tady nejsou policajti. Tady ne. Tady je les. Jak se tu krásně jde. Člověk neslyší ani své kroky."

"Ano, nic není slyšet."

"Ale ano, tebe slyším. Ale snad jsem to i já. Nedovedu si už představit, jaké by to bylo bez tebe."

Šli dál. Byl takový klid, že se zdálo, jako by ticho šeptalo - jako by zatajovalo dech a očekávalo cosi děsivě neznámého, přicházejícího zdaleka.

"Podej mi ruku," řekl Kern. "Mám strach, že mi najednou zmizíš."

Ruth se o něho opřela. Na tváři ucítil její vlasy. "Ruth," řekl, "vím, že to není nic jiného než troška sounáležitosti v té spoustě útěků a prázdnoty, - ale pro nás je to určitě víc než mnohé, co má velká jména -"

Přikývla mu na rameni. Tak stáli chvíli. "Ludvíku," řekla Ruth. "Někdy bych nejraději už nikam nejela. Prostě ulehnout do trávy a usnout -"

"Jsi unavená?"

"Ne, unavená ne. Unavená nejsem. Mohla bych jít takhle dál. Je to tu tak měkké. Člověk nikde na nic nenarazí."

Začal vanout vítr. Listí nad nimi se rozšumělo. Kern ucítil na ruce teplou krůpěj. Druhá mu zavadila o tvář. Vzhlédl.

"Začíná pršet, Ruth."

"Ano."

Kapky dopadaly pravidelněji a hustěji. "Vezmi si mé sako," řekl Kern. "Mně to nevádí, jsem na to zvyklý."

Přehodil Ruth sako přes ramena. Ucítila teplo, které v něm ještě bylo a náhle se cítila podivuhodně bezpečná.

Vítr ustal. Na okamžik se zdálo, jako by les zatajil dech, pak tmou projel nehluchý, bělostný blesk, po něm zaburácel hrom a náhle se spustil déšť, jako by blesk roztrhl nebesa.

"Pojď rychle," zvolal Kern.

Běželi ke kolotoči, který se v noci nejasně rýsoval svými spuštěnými plátěnými postranicemi z celtoviny jako tupá věž loupežnického hradu. Kern nadzvedl na jednom místě plachtu, podlezli pod ní dovnitř a udýchání stanuli náhle v bezpečí jako pod obrovitým, temným bubnem, na který s rachotem dopadal déšť.

Kern uchopil Ruth za ruku a táhl ji za sebou. Jejich oči záhy přivykly tmě. Obrisy vzpínajících se koní trčely strašidelně do výše; jeleni tu stáli jakoby zkameněli ve věčném, přeludném úprku; labutě rozpínaly křídla plná tajuplného příšeří a mohutné hřbety slonů stály klidně, jsouce v temnotě ještě temnější.

"Pojď!" Kern táhl Ruth k jedné gondole. Sebral několik sametových polštářů z vozíků a kočárků a položil je do

gondoly. Pak z jednoho slona strhl jeho zlatem vyšívanou čabruku. "Tak a teď máš příkrývku jako nějaká princezna -" Venku bez ustání burácel hrom. Do teplé tmy stanu vrhaly blesky matný, bledý svit - a při každém zablesknutí se vynořily pestré parohy a postroje zvířat, jež tu parádovaly pokojně za sebou ve věčném kruhu jako měkký, vzdálený prelud čarovného ráje. Kern viděl bledý obličej Ruth s temnými očima, a když ji přikrýval, dotkl se rukou jejích ňader; byla opět tak neznámá a cizí a vzrušující jako tehdy poprvé v noci v pražském hotelu Bristol. Přihlala se bouře. Hromobití svým rachotem přehlušovalo bubnování deště na napjatou celtovou střechu, z níž se voda proudem řinula dolů; zem se zachvívala pod mohutnými údery a vtom, v doznívajícím tichu jednoho z posledních zvlášť silných úderů, se kolotoč uvolnil a začal se zvolna točit. Pomaleji než ve dne, skoro jako by se vzpouzel a jakoby z tajemného donucení - a taky hudba hrála pomaleji než ve dne a byla podivným způsobem přerušována pauzami. Kolotoč se točil jen půl kola, jako by se na okamžik probudil ze spánku - pak se zase tiše zastavil a taky varhany umlkly, jako by se únavou polámaly, a pak už jen šuměl déšť, déšť, ta nejstarší ukolébavka na světě.

ČÁST DRUHÁ

X.

Náměstí před universitou bylo zaplaveno studeným poledním sluncem. Vzduch byl jasný a modrý a nad střechami kroužilo hejno neklidných vlaštovek. Kern stál na okraji náměstí a čekal na Ruth.

První studenti prošli velkými dveřmi a sestupovali po schodech. Kern natáhl krk, aby objevil hnědý baskický baret, který nosila Ruth. Obvykle bývala jedna z prvních, která vyšla z budovy. Ale nespátřil ji. Náhle přestali další studenti vycházet. Naopak: několik těch, kteří už byli venku, se opět vrátilo do budovy. Zdálo se, že se něco stalo.

Tu, jakoby vyražen explozí, vyřítl se ze dveří houf do sebe vklíněných studentů. Byla to rvačka. Kern už teď také rozeznával jednotlivé výkřiky. "Židi ven!" "Vyžeňte je do Palestiny!"

Kern spěšně přešel náměstí a zastavil se u pravého křídla budovy. Musel se vyvarovat toho, aby se dostal do bitky. Přitom ji však chtěl být co nejbližší, aby mohl vyprostit Ruth.

Skupina asi třiceti židovských studentů se pokusila o útek. Sestupovali po schodech přimknuti těsně k sobě. Byli obklopeni asi stem ostatních studentů, kteří na ně zaútočili ze všech stran.

"Roztrhněte je od sebe!" vykřikl velký, černovlasý student, který vypadal židovštěji než většina z napadených.

"Chopte se jich jednotlivě!"

Postavil se v čelo houfu, který s hurónským řevem rozrazil skupinu Židů, odtrhl jednoho po druhém od sebe a hodil je ostatním, kteří se na ně okamžitě vrhli a bili je pěstmi, knihami a holemi.

Kern znepokojeně vyhlížel Ruth. Nikde ji neviděl a jen doufal, že zůstala na universitě. Nahoře na schodech stáli už jen dva profesori. Jeden s růžovým obličejem a vousy, rozdělenými na způsob Franc-Josefa, který si s úsměvem mnul ruce - a druhý, hubený a přísný, který s nepohnutou tváří shlížel na vřavu.

Několik policistů přiklusalo směrem od náměstí. Policista, který šel v čele, se zastavil nedaleko Kerna. "Stop!" řekl dvěma ostatním. "Do ničeho se nemíchejte!"

Oba se zastavili. "Židi, co?" zeptal se jeden.

První přikývl. Pak zpozoroval Kerna a ostře na něho pohlédl. Kern dělal, jako by nic neslyšel. Rozvláčně si zapaloval cigaretu a přitom poodešel jakoby bezděčně několik kroků dál. Policisté založili ruce a zvědavě přihlíželi rvačce.

Malý židovský student unikl z vřavy. Jako oslepený se na okamžik zastavil. Pak zahlédl policisty a běžel k nim.

"Pojďte!" vykřikl. "Rychle! Pomozte! Vždyť ji ubijí k smrti!"

Policisté si ho prohlíželi jako nějaký exotický hmyz. Žádný z nich neodpověděl. Chlapec na ně chvíli nechápavě hleděl, pak se beze slova otočil a šel zpátky k hlučícímu zástupu.

Neušel ani deset kroků, když se z velkého houfu odpojili dva studenti. Vrhli se na něho. "Ta jedna židovská svině!" vykřikl student, který byl vpředu. "Ta svině židovská ještě skuhrá o spravedlnost! Máš ji tedy mít!"

Srazil ho k zemi ranou do obličeje, až to mlasklo. Židovský student se pokusil povstat. Druhý ho kopnutím do břicha srazil zpátky. Pak ho oba uchopili za nohy a táhli ho po dlažbě jako nějakou káru. Chlapec se marně snažil zachytit se rukama o kameny. Jeho bílá tvář civěla na policisty jako maska hrůzy, ústa měl jako černou, rozchlípenou díru, z níž mu prýštila po bradě krev. Nekřičel. Kern cítil, jak mu vysychá v krku. Měl pocit, že musí na oba skočit. Ale viděl, že ho policisté sledují a tak, sžíraje se zlostí, přešel na druhý roh náměstí.

Oba studenti prošli těsně kolem něho se svou obětí. Zuby jim svítily, smáli se a v jejich tvářích nebylo ani stopy po nějakém zlu. Zářili prostě jen upřímnou, nevinnou veselostí - jako by to byl pro ně jen nějaký sport a netáhli za sebou zkrváceného člověka.

Vtom se objevila pomoc. Velký, plavovlasý student, který až dosud jen nečinně přihlížel, se zhnuseně zatvářil, když kolem něho táhli židovského chlapce. Povyhnul si rukávy, zvolna vykročil vpřed a pak dvěma prudkými ranami srazil k zemi oba trýznitele židovského chlapce.

Umazaného chlapce zvedl za límec a postavil na nohy. "Tak a teď koukej zmizet!" zamumlal. "Ale rychle!"

Pak zamířil, právě tak pomalu a zamyšleně jako předtím, k zuřícímu houfu. Spočinul pohledem na černovlasém štváči a pak mu zasadil tak strašlivou ránu do nosu a hned nato skoro neviditelný úder do brady, že se černovlasý složil se žuchnutím na dlažbu.

V témž okamžiku Kern uviděl Ruth. Stála bez čapky, kterou ztratila, na okraji vřavy. Běžel k ní. "Rychle! Pospěš si, Ruth! Musíme odtud!"

V první chvíli ho nepoznala. "Policie!" koktala bledá rozčilením. "Policie musí pomoci!"

"Policie nepomůže! A nesmí nás tu ani dopadnout! Musíme pryč, Ruth!"

"Ano." Pohlédla na něho, jako by právě procitla. Její tvář se změnila. Vypadala, jako by chtěla propuknout v pláč.

"Ano, Ludvíku," řekla podivně zlomeným hlasem. "Pojď, utečeme!"

"Ano, rychle!" Kern ji uchopil za ruku a táhl ji za sebou. Tu se za nimi rozlehl křik. Skupině židovských studentů se podařilo prorazit z obklíčení. Část jich běžela přes náměstí. Tlačence se přiblížila a Kern a Ruth se náhle octli uprostřed ní.

"Hele, Rebeka! Sára!" Jeden z útočníků chytil Ruth.

Kern měl pocit, jako by se vymrštilo pero. Až užasl, když viděl, jak student pomalu klesá k zemi. Nebyl si vůbec vědom toho, že ho udeřil.

"Pěkný direkt!" řekl někdo vedle něho uznale.

Byl to velký, plavovlasý student, který právě držel dva z útočníků a tloukl jim hlavami o sebe. "Nic vzácného se nepoškodí!" řekl, pustil oba, kteří dopadli na zem jako mokré pytle a popadl další dva.

Kdosi udeřil Kerna holí do ruky. Kern se zuřivě vrhl do rudé tmy a bil kolem sebe. Roztříštil nějaké brýle a někoho porazil. Pak strašlivě zadunělo a rudá mlha zčernala.

..*

Procitl na policejní stanici. Límec měl roztržený, tvář mu krvácela a v hlavě mu stále ještě hučelo. Posadil se.

"Servus!" řekl někdo vedle něho. Byl to ten velký, plavovlasý student.

"Zatraceně!" odvětil Kern. "Kde to jsme?" Plavovlasý se zasmál. "Ve vazbě, můj milý. Den dva a zase nás pustí."

"Mě ne." Kern se rozhlédl. Bylo jich tam osm. Kromě plavovlasého všichni Židé. Ruth tam nebyla.

Student se dal opět do smíchu. "Co se tak rozhlížíte! Myslíte si, že jsou tady ti, co sem nepatří? Omyl, přáteli. Vinen není útočník, ale napadený! On je příčinou pohoršení. Nejmodernější psychologie!"

"Viděl jste, co se stalo s dívkou, která byla se mnou?" zeptal se Kern.

"Dívka?" Blondýn chvíli přemýšlel. "Té dívce se nic nestane. Co by se jí mělo stát? Děvčata se nechávají při rvačce na pokoji."

"Víte to určitě?"

"Celkem ano. A pak, přišla přece policie."

Kern hleděl před sebe. Policie. To bylo právě to. Avšak Ruthin pas byl ještě platný. Nemohlo se jí tolik stát. Ale už i to bylo příliš mnoho.

"Bylo kromě nás zatčeno ještě víc lidí?" zeptal se.

Blondýn zavrtěl hlavou. "Myslím, že ne. Byl jsem poslední. Na mě šli jen váhavě."

"Určitě ne?"

"Ne. Jinak by tu byli taky. Dosud jsme ještě na strážnici."

Kern vydechl. Snad se Ruth opravdu nic nestalo.

Plavovlasý student si ho ironicky prohlížel. "Kocovina, co? Takhle je člověku vždycky, když je nevinný. Lepší, když má nějaký důvod k tomu, co se mu stalo. Víte, jediný, kdo tu sedí podle starého, dobrého práva, jsem já. Já jsem se do toho zamíchal dobrovolně. Proto taky mám dobrou náladu."

"Bylo to od vás slušné."

"Ach, slušné!" Blondýn mávl odmítavě rukou. "Jsem starý antisemita. Ale při takové rvačce člověk přece nemůže nečinně přihlížet. A taky jste tloukl tak krásným přímým direktem. Suše a rychle. Učil jste se někde boxovat?"

"Ne."

"Pak byste měl. Máte dobré vlohy. Jenom jste příliš ukvapený. Kdybych byl papežem Židů, přikázal bych vám, abyste měl každý den hodinu boxu. To byste pak viděl, jakou by měli ti chlapíci před vámi úctu."

Kern si opatrně sáhl na hlavu. "V téhle chvíli nemám na box nejmenší chuť."

"Pendrek," pravil student věčně. "Naše udatná policie. Vždycky po boku vítěze. Večer budete mít už lebku v pořádku."

Pak začneme cvičit. Něco přece musíme dělat." Natáhl nohy na prýčnu a rozhlédl se. "Jsme tu už dvě hodiny. Zatraceně nudná díra! Kdybychom aspoň měli karty! Černého Petra nebo něco podobného přece umí hrát každý!" Pohrdavě si změřil studenty.

"Mám u sebe karty." Kern si sáhl do kapsy. Steiner mu kdysi daroval karty kapesního zloděje. Od té doby je nosil neustále při sobě jako amulet.

Student se na něho uznale podíval. "Všechna čest! Ale jenom mi neříkejte, že hrajete bridž! Všichni Židé hrají bridž, jinak nic,"

"Jsem položid. Hraju skat, taroky, jasy a pokra," odvětil Kern s nádechem pýchy.

"To je kolosální! To mě přetrumfnete. Jasy neumím."

"Je to švýcarská hra. Jestli chcete, naučím vás je."

"Dobrá. Zato vám dám lekci v boxu. Výměna duchovních hodnot."

Hráli až do večera. Židovští studenti se zatím bavili o politice a spravedlnosti. Nedošli k žádnému závěru. Kern a blondýn hráli nejprve jasy; později pokra. Kern vyhrál v pokru sedm šilinků. Stal se z něho dobrý Steinerův žák. V hlavě se mu pozvolna rozjasňovalo. Snažil se nemyslet na Ruth. Ne mohl pro ni nic udělat; a hloubání samé by ho bylo unavilo. Chtěl mít nervy v pořádku, až bude stát před vyšetřujícím soudcem.

Blondýn složil karty a zaplatil Kernovi. "Teď přijde část druhá," řekl. "Rychle, do toho, ať je z vás druhý Dempsey."

Kern vstal. Byl ještě velmi slabý. "Myslím, že to nepůjde," řekl. "Moje hlava ještě nesnese další úder."

"Vaše hlava byla dost jasná, aby mě obrala o sedm šilinků," odvětil blondýn s posměchem. "Kupředu, překonejte v

sobě toho poseru a ať z vás promluví árijská rváčská krev! Zasaďte humánní židovské polovině pořádnou ránu!"

"To už dělám celý rok."

"Výborně! Zatím tedy budeme šetřit hlavu. Začneme s nohama. Hlavní věcí v boxu je mít lehké nohy. Ty musí tančit. S tanečními krůčky pak člověk vyrazí soupeři zuby. Aplikovaný Nietzsche!"

Blondýn se postavil do střehu, zhoupal se v kolenou a jeho nohy se roztančily. "Udělejte to po mně."

Kern ho napodobil.

Židovští studenti přestali diskutovat. Jeden z nich, v brýlích, vstal. "Naučil byste mě to taky?" zeptal se.

"Ano. Ale brýle dolů a do toho!" Blondýn mu poklepal na ramena. "Nechť vzkypí makabejská krev!"

Přihlásili se ještě další dva žáci. Ostatní seděli na pryčně odmítavě, avšak plní zvědavosti.

"Dva vpravo, dva vlevo!" usměřňoval blondýn. "A teď vzhůru na bleskový kurs! Dohnat výchovu v surovce, po tisíciletí zanedbávanou! Ruka netluče - tluče celé tělo -"

Svlékl si sako. Ostatní to učinili po něm. Pak byl krátký výklad práce těla a zkouška. Čtyři postavy horlivě poskakovaly v setmělé cele.

Blondýn otcovsky přehlížel potící se houf žáků. "Tak," prohlásil po chvíli, "to už znáte. Cvičte si to během toho týdne, který si tu budete muset odsedět pro vydražďování pravých árijců k rasové nenávisti! Pohov! Teď několik minut zhluboka dýchejte! A teď vám ukážu krátký direkt, zlatý hřeb boxinku!"

Předvedl jim, jak se má tlouct. Pak si vzal sako, sbalil ho, Zvedl do výše obličej, a ostatní do něho tloukli. Když byli uprostřed nejlepšího, otevřely se dveře. Vězeňský kápo vešel do cely s několika kouřícími se mísami. "Ale to je přece..."

Spěšně odložil mísy a vykřikl za sebe: "Stráž! Rychle! Ta banda se rve dál dokonce i na policii!"

Dva policisté vtrhli dovnitř. Plavovlasý student odložil klidně sako. Čtyři žáci boxinku se rychle uchýlili do kouta cely.

"Ty troubo!" řekl blondýn s velkou autoritou kápovi. "Blbče! Ty pitomá vězeňská onuce!" Pak se obrátil na policisty.

"To, co tu vidíte, je vyučovací hodina moderní humanity. Váš příchod a vaše dychtivá ruka s pendrekem byly zbytečné, jasné?"

"Ne!" řekl jeden z policistů.

Blondýn na něho soucitně pohlédl. "Tělesné otužování. Gymnastika! Prostná cvičení! Už chápete? Tohle má být naše večere?"

Blondýn se sklonil nad jednou mísou a zhnuseně se zašklebil. "Pryč s tím!" vybuchl pak náhle ostře. "To se opovažujete přinést sem tenhle hnů? Splašky pro syna presidenta senátu? Chcete být degradováni?" Pohlédl na policisty. "Budu si stěžovat! Přeji si okamžitě mluvit s revírním inspektorem! Odveďte mě k policejnímu presidentovi! Zítřka kvůli vám zatopí můj otec ministrovi spravedlnosti, že budete koukat!"

Oba policisté na něho zírali. Nevěděli, zda si mohou dovolit být hrubí, anebo zda si mají dát pozor. Blondýn na ně hleděl. "Pane," řekl starší opatrně, "toto zde je normální vězeňská strava."

"Jsem snad ve vězení?" Blondýn se zatvářil hrozně uraženě. "Jsem ve vazbě! Nevíte, jaký je v tom rozdíl?"

"Vím, vím -" Policista byl nyní očividně otřesen. "Můžete se pochopitelně stravovat sám, pane! Na to máte právo!

Když zaplatíte, může vám služba dojít pro guláš -"

"Konečně rozumné slovo!" Blondýn se začal ve svém chování mírnit.

"A k tomu třeba pivo -"

Blondýn pohlédl na strážníka. "Líbíte se mi! Přimluvím se za vás. Jak se jmenujete?"

"Rudolf Egger,"

"V pořádku. Pohov!" Student vytáhl z kapsy peníze a podal je kápovi. "Dva hovězí guláše s bramborami. Láhev slivovice -"

Strážník Rudolf Egger otevřel ústa. "Alkoholické -"

"Jsou dovoleny," dodal blondýn. "Dvě láhve piva, jednu pro strážníky, jednu pro nás."

"Děkuju uctivě, rukulíbám," řekl Rudolf Egger.

"Když nebude pivo černé a chlazené," prohlásil syn presidenta senátu kápovi, "přerazím ti nohu. Když bude dobré, můžeš si zbytek peněz nechat."

Kápo se vesele zašklebil. "Udělám, pane hrabě!" Celý zářil. "To je přece pravý, zlatý, vídeňský humor!"

Přinesl jídlo. Student pozval Kerna. Kern zprvu nechtěl. Viděl, jak studenti požívají s vážnými tvářemi splašky. "Buďte zrádce! To je moderní!" vybízel ho blondýn.

"A kromě toho, večere je záležitostí nás karbaníků."

Kern usedl. Guláš byl dobrý, koneckonců pas neměl a byl míšenec.

"Víš váš otec o tom, že jste tady?" zeptal se.

"Dobrý bože!" Blondýn se dal do smíchu. "Můj otec! Ten má v Linci obchod prádlem."

Kern se na něho překvapeně podíval.

"Můj milý," řekl student klidně. "Zdá se, že ještě nevíte, že žijeme ve věku šalby a klamu. Demokracii vystřídala demagogie. Přírozený důsledek. Na zdraví!"

Odzátkoval láhev slivovice a nabídl sklenku studentovi s brýlemi.

"Děkuji, nepiji," odvětil rozpačitě.

"No ovšem! To jsem si mohl myslet!" Blondýn obrátil do sebe sklenku sám. "Už jen proto budou ti ostatní věčně pronásledováni! A co my, Kerne? Vyprázdníme láhev?"

"Ano."

Vypili láhev. Pak ulehli na pryčny. Kern si myslel, že bude moci spát. Ale probouzel se každým okamžikem. Zatraceně, co jenom udělali s Ruth, myslel si. A jak dlouho si mě tu nechají?

Dostal dva měsíce vězení. Ublížení na těle, vzpoura, zpěčování se státní moci, opětovný ilegální pobyt - byl překvapen, že nedostal deset let.

Rozloučil se s blondýnem, který byl zatím propuštěn. Pak ho odvedli dolů. Musel odevzdat své věci a dostal vězeňské šaty. Když stál pod sprchou, napadlo ho, že měl kdysi skličující pocit, když mu navlékali na ruce pouta. Nyní shledával vězeňské šaty docela praktickými; šetřil tak aspoň své soukromé věci.

Jeho spoluvězni byli zloděj, malý defraudant a profesor z Kodaně, který seděl pro potulku. Všichni čtyři pracovali ve vězeňské krejčovské dílně.

První večer byl zlý. Kern si vzpomněl na to, co mu jednou řekl Steiner: - že si zvykne. Přesto však seděl skleslý na pryčně a hleděl do zdi.

"Mluvíte francouzsky?" zeptal se ho náhle profesor, který ležel na druhé pryčně.

Kern se polekal. "Ne."

"Chcete se naučit?"

"Ovšem. Můžeme začít ihned."

Profesor vstal. "Člověk se musí umět něčím zaměstnat, víte? Jinak se stane obětí svých myšlenek."

"Ano." Kern přikývl. "A francouzštinu mohu taky docela dobře potřebovat. Až se odtud dostanu, budu patrně muset do Francie."

Usedli vedle sebe na roh dolení pryčny. Nad nimi hlomozil defraudant. Měl špačka tužky a pomalovával zdi sviňáckými kresbami. Profesor byl neobyčejně hubený. Vězeňské šaty na něm plandaly. Měl ryšavé, rozčuchané vousy a dětský obličej s modrými očima. "Začneme tedy s nejkrásnějším a nejmarnějším slovem na světě," řekl s překrásným úsměvem bez nejmenší ironie, - "se slovem svoboda - la liberto."

..*

Kern se za tu dobu naučil mnoho. Po třech týdnech už dovedl za vycházky po dvoře mluvit s vězni, kteří šli před ním i za ním, aniž pohnul rty. V krejčovské dílně se právě tak horlivě učil s profesorem nazpaměť francouzská slovesa. Večer, když byl unaven francouzštinou, zloděj ho učil dělat z drátu paklíče a uklidňovat hlídací psy. Také ho naučil znát dobu zrání všech polních plodin a techniku jak se nepozorovaně dostat do stohu slámy a tam se vyspat, Defraudant propašoval do cely několik sešitů "Elegantního světa". Kromě bible to bylo jediné, co měli ke čtení a poučili se z nich, jak se má člověk oblékat při diplomatických recepcích a kdy si má vzít k fraku červený nebo bílý karafiát. V jedné věci byl však zloděj, bohužel, nepoučitelný; tvrdil, že k fraku patří černý motýlek - prý to viděl u číšníků v mnoha lokálech. Když byli pátý den ráno vyvedeni z cel, vrazil vězeňský kápo do Kerna tak prudce, že se zapotácel proti zdi.

"Dávej pozor, osle!" zařval.

Kern se tvářil, jako by se nemohl udržet na nohou. Chtěl tak kápa kopnout do holeně, aniž za to mohl být potrestán.

Vypadalo by to jako náhoda. Avšak dřív, než to mohl udělat, zatahal ho kápo za rukáv a pošeptal mu: "Hlas se za hodinu na malou stranu. Řekni, že máš křeče v břiše. Kupředu!" vykřikl potom. "Myslíš si, že na tebe budeme čekat?!"

Kern během procházky přemýšlel o tom, zda ho kápo nechce doběhnout. Nesnášeli se. Později, když byli opět v dílně, svěřil se s tím zloději, který byl vězeňským specialistou.

"Vymočit se můžeš vždycky," prohlásil zloděj. "Na to máš lidské právo. Zato ti nemohou nic udělat. Někdo močí víc, někdo méně, taková je lidská přirozenost. Ale pak si dej pozor."

"Dobrá. Uvidím, co chce. Rozhodně je to však změna."

Kern předstíral bolesti v břiše a kápo ho vyvedl ven. Odvedl ho k latrině a rozhlédl se. "Cigaretu?" zeptal se.

Bylo zakázáno kouřit. Kern se dal do smíchu. "Tak je to tedy! Ne, příteli, na to mě nenachytáš!"

"Ech, drž hubu! Myslíš, že tě chci doběhnout? Znáš Steinera?"

Kern se upřeně zahleděl na kápa. "Ne," řekl pak. Domníval se, že je to lest, aby dostali Steinera.

"Ty neznáš Steinera?"

"Ne."

"Dobrá, tak tedy poslouchej: Steiner ti vzkazuje, že Ruth je v bezpečí. Nemusíš mít o ni žádnou starost. Až tě odsud pustí, máš se nechat vyhostit do Čech a zase se vrátit. Znáš ho už tedy?"

Kern náhle cítil, že se chvěje. "Teď už chceš cigaretu?" zeptal se kápo.

Kern přikývl. Kápo vytáhl z kapsy krabičku memfisek a balíček zápalek. "Tady máš! Od Steinera! Kdyby tě chytli, nic jsi ode mne nedostal, rozumíš?! A teď si tu sedni a jednu si vykuř. Kouř foukej do díry v latrině. Budu venku hlídat."

Kern usedl na poklop. Vytáhl cigaretu, rozlomil ji na dvě půlky a jednu si zapálil. Kouřil pomalu a kouř zhluboka vdechoval. Ruth byla v bezpečí. Steiner bděl. Kern hleděl na špinavou zeď s chlipnými kresbami a myslel si, že to je ta nejkrásnější místnost na světě.

"Proč jsi neřekl, že znáš Steinera," řekl kápo, když vyšel opět ven.

"Vezmi si cigaretu," řekl Kern.

Kápo zavrtěl hlavou. "Kdepak."

"Odkud ho vlastně znáš?" zeptal se Kern.

"Jednou mě vytáhl z bryndy. Ze zatracené bryndy. Ale teď už pojď!"

Vrátili se do dílny. Profesor a zloděj pohlédli na Kerna. Přikývl a usedl. "V pořádku?" zeptal se profesor tiše.

Kern opět přikývl.

"Nuže, pokračujeme," zašeptal profesor do svého ryšavého vousu. "Aller. Nepravidelné sloveso. Jevais, tu vás, il-"

"Ne," odvětil Kern. "Dnes si vezmeme jiné. Jak se řekne milovat?"

"Milovat? Aimer. Ale to je pravidelné sloveso -"

"Právě proto," řekl Kern.

..*

Po čtyřech týdnech byl profesor propuštěn. Zloděj po šesti; defraudant o několik dní později. V posledních dnech se snažil obrátit Kerna na homosexualitu; avšak Kern byl dost silný, aby si ho držel od těla. Jednou mu uštědřil krátký direkt, jemuž ho naučil plavovlasý student; od té doby měl pokoj.

Několik dní byl sám; pak dostal nové dva společníky. Hned poznal, že to jsou emigranti. Jeden byl starší a velmi mlčenlivý, mladšímu bylo kolem třiceti. Měli na sobě obnošené šaty, na nichž bylo vidět, s jakým úsilím byly udržovány v čistotě. Starší muž si hned lehl na pryčnu.

"Odkud?" zeptal se Kern mladšího.

"Z Itálie."

"Jaké to tam je?"

"Ušlo to. Byl jsem tam dva roky. Ale teď to tam už nestojí za nic. Samá kontrola."

"Dva roky!" řekl Kern. "To už stojí za to."

"Ano, ale tady mě chytli za týden. Chodí to tu tak pořád?"

"Poslední půl roku se to tu zhoršilo."

Nový si podepřel rukama hlavu. "Všude se to zhoršuje. Jak jen to půjde dál? Jaké je to v Československu?"

"Také horší. Je tam příliš mnoho emigrantů. Byli jste ve Švýcarsku?"

"Švýcarsko je moc malé. Člověk se tam stane hned nápadným." Muž pohlížel před sebe. "Měl jsem přece jen odejít do Francie."

"Umíte francouzsky?"

"Ano. Ovšem." Muž si prohrábl vlasy.

Kern na něho pohlédl. "Nemohli bychom si trochu pohovořit francouzsky? Naučil jsem se a nerad bych zapomněl."

Muž udiveně vzhlédl. "Hovořit francouzsky?" Suše se zasmál. "Ne, toho nejsem schopen. Octnout se ve vězení a pak konverzovat francouzsky - to je přespříliš absurdní! Opravdu, zdá se, že máte divné nápady!"

"Vůbec ne. Jenom vedu podivný život!"

Kern ještě chvíli čekal, zda si muž nedá říci. Pak vylezl na pryčnu a opakoval si nepravdělná slovesa tak dlouho, až usnul.

..*

Probudil se, neboť jím kdosi zatřásl. Byl to muž, který s ním nechtěl konverzovat francouzsky. "Pomozte!" sípal.

"Rychle! Oběsil se!"

Kern se rozespale narovnal. V sinálé šedi časného jitra visela v okně černá postava se skleslou hlavou. Seskočil z přeny. "Nůž! Rychle!"

"Nůž nemám. Máte ho vy?"

"Zatraceně, ne! Vzali mi ho! Nadzvednu ho. Stáhněte mu řemen přes hlavu!"

Kern vylezl na pryčnu a snažil se nadzvednout oběšeného. Byl těžký jako hrom. Byl mnohem těžší, než jak vypadal. Jeho šaty byly studené a mrtvé jako on. Kern ho uchopil vši silou. Ale jen s námahou s ním mohl pohnout. "Rychle!" zasupěl.

"Uvolněte řemen! Nevydržím ho takhle dlouho držet!"

"Ano." Druhý vylezl nahoru a začal něco kutit u krku oběšence. Náhle ustal, zavrával a pozvracel se.

"Zatracená práce!" vykřikl Kern. "Víc nesvedete? Uvolněte ho! Rychle!"

"Nemohu to ani vidět!" zasténal druhý. "Ty oči! A ten jazyk!"

"Slezte tedy dolů. Zvedněte ho do výše a já ho vyprostím!" Předal těžké tělo do rukou druhého a vyskočil na pryčnu.

Pohled na něho byl opravdu strašlivý. Naběhlý, sinálý obličej, vypoulené, jakoby puklé oči, tlustý, černý jazyk - Kern uchopil tenký kožený řemen, který se hluboce zařídil do naběhlého krku. "Výš!" zvolal. "Zdvihněte ho výš!"

Zaslechl pod sebou dávení. Muž znovu zvracel. Současně pustil oběšence, kterému trhnutím vylezly oči a jazyk, jako by si dělal příšerným způsobem legraci z bezmocných živých. "Ksaku!" Kern zoufale vzpomínal na něco, čím by přiměl muže, který stál pod ním, aby se vzpamatoval. Náhle mu jako bleskem prolétla mozkem scéna, která se odehrála mezi plavovlasým studentem a vězeňským kápem. "Jestli hned pořádně nezabereš, posero jeden," zařval, "vykopu ti vnitřnosti z těla! Rychle, zbabělce jeden!" Přitom vymrštil nohu a cítil, že se strefil. Znovu kopl vši silou. "Rozbiju ti lebku!" křičel. "Zvedej a honem!"

Muž pod ním mlčel a zvedal. "Výš!" zuřil Kern. "Výš, chcípáku!"

Muž nadzvedl tělo oběšence. Kernovi se podařilo uvolnit smýčku a stáhnout ji přes oběšencovu hlavu. "Tak a teď dolů!"

Oba uchopili ochablé tělo a položili ho na pryčnu. Kern mu rozepjal vestu a kalhoty. "Výrazte poklop na špehýrce!" řekl. "Přivolejte stráž! Začnu s umělým dýcháním!"

Poklekl za černošedou hlavou, uchopil studené, mrtvé ruce do svých teplých, plných života a začal pohybovat pažemi. Slyšel drsné, skřípavé vsrknutí, jak se hrudní koš zvedal a klesal a chvílemi se zaposlouchal - dech se však nedostavoval.

Muž, který nechtěl hovořit francouzsky, zabušil na dveře, zaharašil záklopkou a pak zvolal: "Stráž! Stráž!" Jeho hlas se tlumeně rozléhal celou.

Kern pokračoval v umělém ožívání. Věděl, že je třeba dělat to po celé hodiny - ale po chvíli přestal. "Dýchá?" zeptal se druhý.

"Ne." Kern byl náhle strašlivě unaven. "Taky to všechno nemá smysl. Ten muž chtěl umřít. Proč mu v tom bránit?"

"Ale proboha -"

"Hergot, buďte zticha!" řekl Kern tiše a hrozivě. Nebyl by už snesl jediného slova. Věděl vše, co muž chce říct. Věděl však také, že by se ten druhý oběsil znovu, kdyby ho přivedli k vědomí. "Pokuste se o to vy," řekl za chvíli už klidněji. "Tehle tady jistě věděl, proč nechtěl žít."

Vzápětí přišla stráž. "Co je to tu za kravál? Zbláznili jste se?"

"Tady se někdo oběsil."

"Hergot! To zas budou oplétačky! Žije ještě?"

Strážník otevřel dveře. Páchl silně tlačenkou a vínem. Rozsvítil kapesní svítilnu. "Je mrtev?"

"Pravděpodobně."

"Pak to má čas do zítřejšího rána. Ať se s tím zlobí Sternikosch. Já nevím o ničem."

Chtěl odejít. "Stůjte!" řekl Kern. "Okamžitě dojděte pro sanitářky od úrazovky!"

Strážník na něho pohlédl.

"Když tu nebude v pěti minutách, bude takový binec, že přijdete o místo!"

"Může být ještě zachráněn! Kyslíkem!" zvolal druhý vězeň zezadu, kde jako stín pohyboval pažemi oběšence.

"Pěkně ten den začíná," zamručel strážník a odešel.

Za několik minut nato přišli sanitáři a odnesli oběšence. Vzápětí se objevil strážník znovu. "Máte odevzdat šle, opasky a tkaničky."

"Já se neoběsím," řekl Kern.

"To je mi jedno, máte to odevzdat!"

Odevzdali věci a usedli na pryčny. V cele to kysele páchlo zvrátky. "Za hodinu se rozední, pak to můžete uklidit," řekl Kern. V hrdle měl vyschlo. Pociťl velkou žízeň. Všechno v něm bylo vyschlé a zaprášené. Měl pocit, jako by spolkl uhlí a vatu. Jako by neměl být už nikdy v životě čistý.

"Hrozné, co?" řekl druhý za chvíli.

"Ne," odvětil Kern.

..*

Příští večer je odvedli do větší cely, kde už byli čtyři lidé. Kern měl dojem, jako by to byli všichni emigranti, ale nestaral se o to. Byl velmi unaven a vylezl na svou pryčnu; usnout však nemohl. Ležel s otevřenýma očima a upřeně pohlížel na malý čtverec zamřížovaného okna. Pozdě, o půlnoci, přišli do cely ještě další dva. Kern je neviděl; jen slyšel, jak hlomozí.

"Za jak dlouho se odtud zase dostaneme ven?" ozval se po chvíli nesměle tmou hlas nově přichozího.

Trvalo chvíli, než se dočkal odpovědi.

Pak zavrčel čísi hlas:

"Záleží na tom, co jste provedl. Za loupežnou vraždu je doživotí - za politickou týden."

"Chytili mě jen podruhé bez pasu."

"To je horší," zamručel bas. "Počítejte klidně se čtyřmi týdny."

"Panebože! A já mám v kufru kuře. Pečené kuře! Než se odtud dostanu ven, tak se mi zkazí!"

"Bezpochyby!" potvrdil bas.

Kern napjal sluch. "Neměl jste už jednou, kdysi, kuře v kufru?" zeptal se.

"Ano! Máte pravdu!" odvětil po chvíli nový udiveně. "Odkudpak to víte, pane?"

"Nebyl jste tenkrát také zatčen?"

"Ovšem! Kdo se mě na to ptá? Kdo jste? Jak to, že to víte, pane?" zeptal se podrážděný hlas ze tmy.

Kern se dal do smíchu. Náhle se smál tak, že se skoro dusil. Zachvátilo ho to jako nějaká nutnost, jako bolestivá křeč, která v něm uvolňovala vše, co se v něm nahromadilo za posledních dva měsíce - opuštěnost, strach o Ruth, úsilí nepropadnout zoufalství, hrůza z oběšence, smál se a smál, trhavě a prudce a nemohl přestat. "Kuře!" zajíkal se.

"Skutečně, je to Kuře! A zase má kuře v kufru! Taková náhoda!"

"Tomu říkáte náhoda?" nadávalo Kuře vztekle. "Něčemu takovému říkám sakramentský osud!"

"Zdá se, že máte s kuřaty smůlu," řekl bas.

"Ticho!" vyštěkl druhý. "K čertu s vašimi pečenými kuřaty! Dejte pokoj s takovými řečmi před člověkem bez domova, kterému kručí v břiše!"

"Snad mezi ním a kuřaty existuje nějaký hlubší vztah," řekl bas záhadně.

"Ať si je zkusí s pečenými houpacími koňmi!" zařval muž bez domova.

"Anebo se žaludeční rakovinou!" zaječel vysoký tenor.

"Možná že byl ve svém dřívějším životě liškou," hádal bas. "A zato se teď na něm kuřata mstí!"

Kuře se ještě víc rozzlobilo. "Taková sprostárna, ještě se člověku v neštěstí posmívá!"

"A kdy jindy?" zeptal se bas velebně.

"Ticho!" vykřikla venku stráž. "Tady je slušné vězení a žádný hampejz!"

Kern podepsal své druhé vyhoštění z Rakouska. Bylo na doživotí. Tentokrát přitom nic necítil. Myslel jen na to, že bude pravděpodobně už zítra dopoledne zase v Prátru.

"Máte ve Vídni ještě nějaké věci, které si chcete vzít s sebou?" zeptal se úředník.

"Ne, nic."

"Víte, že riskujete nejméně tři měsíce vězení, vrátíte-li se znovu do Rakouska?"

"Vím."

Úředník chvíli pohlížel na Kerna. Pak vzal tašku a podal mu pětišilinkovou bankovku. "Tady máte, dejte si za to jednu čtvrtičku. Ani já nemohu změnit zákony. Dejte si gumpoldkirchenské, je letos nejlepší. A teď jděte!"

"Děkuji!" řekl Kern překvapeně. Bylo to poprvé, kdy dostal na policii něco darem, "Děkuji vám mnohokrát. Ty peníze se mi opravdu hodí."

„No dobrá, dobrá. Ale koukejte už, ať jdete. Váš doprovodce na vás čeká v předpokojí."

Kern uschoval peníze. Mohl jimi zaplatit nejen dvě čtvrtky gumpoldkirchenské, ale i kus cesty vlakem, až se bude vracet zpátky do Vídne. Nebylo to tak nebezpečné.

Jeli stejnou cestou, jako poprvé se Steinerem. Kern měl pocit, že od té doby uběhlo deset let.

Od stanice museli jít ještě kousek cesty pěšky. Po chvíli přišli k výčepu s letošním vínem. V zahradce před výčepem stálo několik stolků a židlí. Kern si vzpomněl na úředníkovu radu. "Což abychom si vypili sklenku?" zeptal se svého doprovodce.

"Čeho?"

"Gumpoldkirchenské. Je letos nejlepší."

"Proč ne. Beztak je ještě příliš brzy na celnici."

Usedli v zahradě a popíjeli čiré, trpké gumpoldkirchenské. Kolem vládl klid a mír. Nebe bylo jasné a vysoké a nazelenalé. Letadlo šumělo jako sokol směrem do Německa. Hostinský přinesl lampu a postavil ji na stolek. Byl to první Kernův večer, který trávil zase venku. Po celé dva měsíce nespátřil širé nebe a širý kraj. Zdálo se mu, jako by opět poprvé dýchal. Seděl tiše a vychutnával tu trošku míru, který mu ještě zbýval. Za jednu dvě hodiny začnou nanovo starosti a štvání.

"Je to opravdu k blití," zamručel náhle úředník.

Kern vzhlédl. "Taky si to myslím."

"Já myslím něco jiného."

"To si dovedu představit."

"Myslím tím vás, emigranty," pravil úředník nevrle. "Vy přímo otráсите v člověku jeho stavovskou cti! Člověk už neeskortuje nikoho jiného než vás, emigranty! Každý den jedno a totéž! Vždycky z Vídne na hranice. Jaký je tohle život? Už ani jeden poctivý, krásný transport s řetízky na rukou!"

"Možná že nás za rok nebo dva budete vyprovázet na hranice taky s řetízky," odvětil Kern suše.

"To není žádná náhrada!" Úředník na něho pohlédl skoro s opovržením. "Vy přece nejste nic, v policejním smyslu! Eskortoval jsem čtyřnásobného loupežného vraha Müllera II., revolverem připraveným ke střelbě a před dvěma roky vraha žen Bergmanna a později Brusta rozparovače - a to už ani nemluví o przniteli mrtvol Teddy Blumelovi! Jo, to bývaly časy! Ale dnes? S vámi člověk pojede nudou!" Vzdychl a vyprázdnil sklenku. "Ale co - aspoň trošku rozumíte vínu. Vypijme si ještě jednu čtvrtku. Tentokrát platím já."

"Dobrá."

Svorně vypili druhou čtvrtku. Pak vstali a vydali se na cestu. Zatím se setmělo. Netopýři a noční můry se míhali přes cestu.

Celnice byla jasně osvětlená. Ještě tam byli staří úředníci. Průvodce odevzdal Kerna. "Sedněte si zatím dovnitř," řekl jeden z úředníků. "Ještě je příliš brzy."

"Vím," odvětil Kern.

"Tak, to vy už tedy víte?"

"Ovšem. Vždyť hranice jsou našim domovem."

..*

Za svítání byl Kern zase v Prátru. Neodvážil se však zajít do maringotky a vzbudit Steinera, neboť nevěděl, co se zatím stalo. Potloukal se kolem. Mlhou prosvítalo barevné listoví. Zatímco byl ve vězení, nastal podzim. Chvilí postál před kolotočem zakrytým šedivou plachtou. Pak ji nadzvedl a vlezl dovnitř. Usedl do jedné gondoly. Tady byl v bezpečí před patrolujícími policisty.

Procítl, když uslyšel, jak se někdo směje. Rozednilo se a plachty byly již zase svinuty. Prudce se vzpřimil. Před ním stál Steiner v modrém svetru.

Kern jedním skokem vyskočil z gondoly. Byl okamžitě doma. "Steinere!" zvolal rozzářeně. "Zaplať pánbůh, už jsem zase tady!"

"To vidím. Ztracený syn, navrátilš se z hladomoren kriminálu! Pojď a ukaž se! Z toho vězeňského blafu jsi trochu pobledl a pohubl. Proč jsi nepřišel k nám?"

"Nevěděl jsem, jestli jsi ještě tady."

"Dosud jsem. Ale teď se nejdřív nasnídáme. Pak bude svět vypadat jinak. Lilo!" zvolal Steiner naproti do vozu. "Náš maličký je zase tu! Potřebuje silnou snídani!" Obrátil se opět ke Kernovi. „Vyrosl jsi a trochu jsi zmužněl. Naučil ses v té době něčemu, děťátko?"

"Ano. Že člověk musí být tvrdý, nechce-li chcípnout. A že mě neudělají. A taky jsem se naučil šít pytle a francouzsky."

A taky to, že poroučet znamená často víc než prosit!"

"Ovšem!" Steiner se usmíval. "Ovšem, děťátko."

"Kde je Ruth?" zeptal se Kern.

"V Curychu. Byla vyhoštěna. Jinak se jí nic nestalo. Lilo má pro tebe dopisy. Je našim poštovním úřadem. Má totiž jako jediná pravé papíry. Ruth na ni posílala dopisy pro tebe."

"V Curychu -" řekl Kern.

"Ano, děťátko. Je to zlé?"

Kern na něho pohlédl. "Ne."

"Bydlí tam u známých. Však budeš taky brzy v Curychu, toť vše. Tady se beztak stává půda pomalu horká."

"Ovšem"

Vešla Lilo. Přivítala Kerna, jako by se byl vrátil z procházky. Klidnými pohyby postavila na stůl podnos se šálky a konvici s kávou.

"Dej mu jeho dopisy, Lilo," řekl Steiner. "Jinak nezačne snít."

Lilo ukázala na podnos. Dopisy byly opřeny o šálek. Kern je roztrhl. Začal číst a náhle na vše zapomněl. Byly to jeho první dopisy od Ruth. První milostné dopisy v jeho životě. Všechno z něho jako kouzlem spadlo - zklamání, že tu Ruth není, neklid, strach, nejistota, opuštěnost - četl a černé inkoustové čáry začínaly svítit a fosforeskovat - a pojednou tu byl člověk, který měl o něho strach, který byl zoufalý nad tím, co se stalo a který mu říkal, že ho miluje. Tvá Ruth. Můj bože, pomyslel si, tvá Ruth! Tvá! Zdálo se mu to skoro nemožné. Tvá Ruth. Co mu vlastně až dosud náleželo? Co bylo jeho? Několik lahví, několik kusů mýdla a věci, které měl na sobě. A nyní člověk? Celý člověk? Husté černé vlasy, oči! Bylo to téměř neuvěřitelné!

Vzhlédl. Lilo odešla do vozu. Steiner kouřil cigaretu. "Všechno v pořádku, děťátko?" zeptal se.

"Ano. Píše, abych za ní nejedl. Nemám kvůli ní znovu pokoušet osud."

Steiner se dal do smíchu. "Co se tak všechno píše, co?" Nalil mu šálek kávy. "Pojď, nejdřív to vypij a sněz!"

Opřel se o vůz a hleděl na Kerna, jak jí a pije. Slunce se prodralo slabou, bílou mlhou. Kern je ucítil na tváři; ucítil je, jako by se nadechl vůně vína. Ještě včera ráno jedl z odporné plechové misky ve smradlavé místnosti vlažnou omáčku a tulák Leo mu k tomu vesele bzdil, což byla jeho specialita, když se probudil. Teď mu po ruku váł lehký, svěží ranní vánek, jedl bílý chléb a pil dobrou kávu, dopis od Ruth mu šelestil v kapse a Steiner se opíral vedle něho o vůz.

"Jednu výhodu to má, když byl člověk ve vězení," řekl. "Všecko je pak zázračné."

Steiner přikývl. "Chtěl bys dnes večer nejraději upláchnout, co?" zeptal se.

Kern na něho pohlédl. "Chtěl bych pryč a chtěl bych zůstat. Chtěl bych, abychom mohli jít všichni společně."

Steiner mu podal cigaretu. "Zůstaň tu zatím dva tři dny," řekl. "Vypadáš mizerně. Vězeňská šlichta tě zdrtila. Trochu se vykrm. Pro silnice potřebuješ mít v sobě trochu páry. Uděláš líp, když tu pár dní počkáš, než aby ses cestou někde zhroutil a chytli tě. Švýcarsko není žádná legrace. Cizí země - na to musí být člověk už pořádně fit."

"Mohu tu něco dělat?"

"Můžeš pomáhat ve střelnici. A večer při jasnovidectví. Musel jsem si k tomu sice už vzít někoho jiného, ale je vždycky lepší, když jsou dva."

"Dobrá," řekl Kern. "Máš jistě pravdu. Musím se nejprve dát trochu do pořádku, než se vydám na cestu. Mám nějaký hrozný hlad - nejen v žaludku, - ale i v očích, v hlavě, všude. Bude líp, když se nejdřív trochu seberu."

Steiner se zasmál. "Správně! Tady už jde Lilo s jídlem. Najez se důkladně, děťátko. Půjdu zatím vzbudit Potzlocha."

Lilo postavila podnos před Kerna. Dal se znovu do jídla. Chvilími si sáhl na dopisy.

"Zůstanete tady?" zeptala se Lilo.

Kern přikývl.

"Žádný strach," řekla Lilo. "O Ruth nemusíte mít strach. Ta už se protluče. Vyznám se v obličejích."

Kern jí chtěl říci, že proto strach nemá. Ze má jen starost, aby Ruth nechytli v Curychu dřív, než se tam dostane...

Avšak pohled do temné tváře Rusky, zastíněné hlubokým smutkem, ho umlčel. Proti jejímu smutku bylo vše nepatrné a bezvýznamné. Zdálo se však, jako by cosi vycítila. "Není zle," řekla. "Nikdy není zle, dokud druhý žije."

..*

Bylo to odpoledne, o dva dny později. Několik lidí se přilouďovalo ke střelnici. Lilo byla zaměstnána skupinou mládenců, a proto se noví příchozí obrátili na Kerna. "Pojďme si zastřílet!"

Kern podal prvnímu pušku. Společnost nejprve několikrát vystřelila na figury, které s rachotem spadly, a pak stříleli na tenké, skleněné kuličky, které poskakovaly na vrcholku tryskající fontány. Pak začali studovat tabuli výher a požádali o terče, aby vystřelili nějakou výhru.

První dva dosáhli čtyřiatřiceti a čtyřiačtyřiceti bodů. Vyhráli látkového medvídka a postříbřené cigaretové pouzdro.

Třetí, podsaditý muž s vlasy sestříženými na ježka a s hustým, hnědým kartáčkem pod nosem mířil dlouho a pečlivě a dosáhl čtyřiceti osmi bodů. Jeho přátelé propukli v bouři nadšení. Lilo vrhla krátký pohled na Kerna. "Ještě jednou pět ran!" žádal muž a posunul si klobouk do týla. "A stejnou pušku!"

Kern nabil. Muž dosáhl třemi ranami šestatřiceti bodů. Pokaždé to byla dvanáctka.

Kern viděl, že se stříbrný košík na ovoce s příbory, dědictví a rodinný kus, který nesměl nikdo vyhrát, octl v nebezpečí. Vzal jednu z Potzlochových kulek pro štěstí. Příští rána byla šestka.

"Holá!" Muž odložil pušku. "Tady něco nehraje. Střelil jsem bezvadně!"

"Snad jste přece jen trochu cukl," řekl Kern. "Vždyť máte tutéž pušku."

"Já necukám," odvětil muž podrážděně. "Starý policejní feldvébl necuká. Vím, jak střílím."

Tentokrát sebou cukl Kern. Policista, třebaš v civilu, mu šel na nervy. Muž se na něho zahleděl. "Tady něco neklape!" řekl výhružně.

Kern neodpověděl. Podal mu znovu nabitou pušku. Tentokrát do ní vložil normální náboj. Feldvébl na něho ještě jednou pohlédl, než zalíčil. Zasáhl dvanáctku a odložil pušku. "Tak co?"

"To se stává," řekl Kern.

"To se stává? To se nestává! Čtyři dvanáctky a jednu šestku! Tomu přece ani vy sám nevěříte!"

Kern mlčel. Muž k němu přiblížil svou červenou tvář. "Vás přece odněkud znám -"

Jeho přátelé ho přerušili. Hlučné se domáhali jedné rány zdarma navíc. Ta šestka prý neplatí. "Něco jste provedli s kulkami, vy bando!" křičeli.

Přišla Lilo. "Co se děje?" zeptala se. "Mohu vám pomoci? Ten mládenec je tu teprve krátce."

Ostatní do ní začali hučet. Policista však mlčel. Hleděl na Kerna a usilovně přemýšlel. Kern jeho pohled vydržel.

Rozpomínal se na všechny lekce, které mu uštědřil jeho neklidný život. "Promluvím s ředitelem," řekl pak nedbale. "Já tu nemám právo o ničem rozhodovat."

Napadlo ho, aby nechal policistu vystřelit jednou zdarma. Ale už viděl, jak by Potzloch zuřil, kdyby šlo rodinné dědictví jeho ženy k čertu. Byl mezi Scyllou a Charybdou. Pomalu vytáhl cigaretu a zapaloval si ji. Železnou vůli se přinutil, že se mu ruce netřáslly. Pak se obrátil a loudavě přešel k Lilo.

Lilo se postavila na jeho místo. Navrhovala narovnání. Policista ať znovu vystřelí pět ran. Zdarma, ovšem. Ostatní však nechtěli. Lilo pohlédla na Kerna. Viděla, že je bledý a pochopila, že jde o víc než o spor o Potzlochovu čarovnou kulku.

"Takový fešák bude mít i podruhé dobrou mušku," řekla. "Pojďte a zkuste to! Pět ran zdarma pro krále střelců!"

Policista polichocně povytáhl hlavu jako krocan. "Kdo má takovou ruku, ten nemá strach," řekla Lilo a položila štíhlou ruku na silnou, ryšavě porostlou feldvéblovu pracku,

"Strach? Neznáme!" Policista se udeřil do prsou a škrobeně se zasmál. "To by tak ještě hrálo!"

"To bych si myslela!" Lilo se na něho obdivně zadívala a podala mu pušku.

Policista ji vzal, pečlivě zacítil a vystřelil. Jedna dvanáctka. Spokojeně se podíval na Lilo. Lilo se usmála a znovu nabila pušku. Policista vystřelil osmapadesát bodů.

Lilo ho zahrmla zářícím pohledem. "Jste nejlepší střelec, jaký tu kdy byl," pravila. "Vaše žena nemusí mít opravdu žádný strach."

"Nemám dosud ženu."

Lilo mu pohlédla do očí. "Asi jen proto, že nechcete."

Zazubil se. Jeho přátelé hlučeli. Lilo šla pro košík, který vyhrál. Policista si přejel přes knír a s malýma, studenýma očima náhle řekl Kernovi: "Však až na to kápnu, jak to s vámi je. Přijdu jednou v uniformě!"

Pak si s úšklebkem vzal košík a odešel se svými přáteli dál.

"Poznal vás?" zeptala se Lilo rychle.

"Nevím. Myslím, že ne. Nikdy jsem ho neviděl. Ale snad viděl někde mne."

"Jděte zatím odtud. Bude líp, když vás už neuvidí. Řekněte o tom Steinerovi."

..*

Ten den už policista nepřišel. Kern se však rozhodl, že ještě toho večera odejde.

"Musím pryč," řekl Steinerovi. "Mám pocit, že se jinak něco stane. Jsem tu už dva dny. Myslím, že jsem opět v pořádku, co myslíš?"

Steiner přikývl. "Odjed', děťátko. Za několik týdnů půjdu taky. Mému pasu je všude líp než tady. V Rakousku to začíná být nebezpečné. V posledních dnech jsem slyšel všelicos. Pojď, zajdeme k Potzlochovi."

Ředitel Potzloch zuřil pro košík. "Hodnota třiceti šilinků, mladý muži, netto, nákup ve velkém!" vytruboval. "Vy mě zruinujete!"

"Vždyť už jde," řekl Steiner a vysvětlil mu situaci. "Bylo to čistě v sebeobraně," uzavřel. "Jinak by bylo vaše rodinné dědictví v prachu."

Potzloch se dodatečně poděsil a pak se uklidnil. "No dobrá, to je tedy něco jiného." Vyplatil Kernovi gázi a pak ho odvedl před střelnici. "Mladý muži!" řekl. "Ať poznáte Leopolda Potzlocha, posledního lidumila! Vyberte si něco tady z těch věcí! Na památku! Abyste měl co prodávat, samozřejmě! Pořádný člověk si neschovává památky. Ztrpčují jen život. Budete přece s něčím obchodovat, ne? Vyberte si! A discrétion -"

Zmizel směrem k panoramě senzací. "Jen si klidně vyber," řekl Steiner. "Šmejď jde vždycky na odbyt. Vezmi si malé, lehké věci. A pospěš si, než si to Potzloch rozmyslí."

Ale Potzloch si to nerozmyslel. Naopak: k popelníkům, hřebenům a těžítům, které si Keni vybral, přidal ještě sám od sebe tři malé nahé bohyně z pravé náhražky bronzu, "S tímhle budete mít největší úspěch v menších městech," pravil, posměšně se zasmál a uchopil cvikr. "Člověk z maloměsta zná temnou říji. Ovšem člověk z maloměsta, kde nejsou bordely! A nyní, bohu poručeno, Kerne! Musím na konferenci svolanou proti vysokým daním ze zábav. Daně ze zábav! Typické pro naše století! Místo aby za ně dávali prémie!"

Kern si zapakoval kufr. Vypral si punčochy a košile a rozvěsil je, aby mu uschly. Pak povečeřel s Lilo a se Steinerem.

"Buď smutný, maličký," řekl Steiner. "Máš na to právo. Staří řeční hrdinové plakali víc než leccjaká bláznivá sentimentální ženská našich dnů. Věděli, že se nemají smutkem užirat sami v sobě. Naším ideálem je neoblomná statečnost sochy. To je pro kočku. Buď smutný, tak se smutku aspoň brzy zbavíš!"

"Smutek je často - posledním štěstím," řekla Lilo a podala Kernovi talíř boršče se smetanou.

Steiner se usmál a pohládl ji po vlasech. "Posledním štěstím pro tebe, milý světoobčane, budiž zatím dobré jídlo. To je

stará vojácká moudrost! A ty jsi voják, nezapomeň na to. Za jeden jediný den můžeš přeletět letadlem deset hranic, jedna potřebuje druhou - a přece se všechny vyzbrojují až po zuby. Tak to nezůstane. Jsi jedním z prvních Evropanů - nezapomeň na to. A buď na to hrdý!"

Kern se usmál. "To všechno je krásné. Jsem taky na to hrdý. Ale co si počnu dnes večer, až budu sám?"

..*

Odjel nočním vlakem. Koupil si lístek nejlevnější třídy nejlevnějšího vlaku a oklikami dojel do Innsbrücku. Odtud pokračoval v cestě pěšky, vyhlížeje nějaké auto, které by ho svezlo. Ale nedočkal se. Večer přišel do malého hostince a snědl porci opékaných brambor; bramborami se nasytil a byly levné. Přenocoval na seníku. Přitom použil techniky, které ho ve vězení naučil zloděj. Byla prvotřídní. Druhý den ráno se mu poštěstilo zastavit auto, které ho svezlo až do Landecku. Majitel vozu si od něho koupil za pět šilinků jednu bohyni ředitele Potzlocha. Večer se dalo do deště. Kern zůstal v malém hostinci a hrál taroky s několika dřevorubci. Přitom prohrál tři šilinky. Zlobil se na sebe kvůli tomu tak, že nemohl až do půlnoci usnout. Ale ještě víc ho rozzlobilo to, že za nocleh zaplatil dva šilinky a že tak přijde i o něj. Nakonec však přece usnul. Ráno pokračoval v cestě. Zastavil auto, ale řidič chtěl na něm za svezení pět šilinků. Byl to Austro-Daimler v ceně patnácti tisíc šilinků. Kern odmítl. Později ho vzal na vůz nějaký sedlák a svezl ho kus cesty. Dal mu ještě krajíc chleba s máslem. Večer zalezl do sena. Pršelo. Naslouchal dlouho monotónnímu šumění a vdechoval drsnou a dráždivou vůni vlhkého, pařícího se sena. Příští den vylezl a překročil Ariberský průsmyk. Když ho nahoře zadržel četník, byl velmi unaven. Přesto však musel jít celou cestu až do sv. Antona vedle četníka, který jel na kole. Ve sv. Antonu ho zavřeli na jednu noc. Ani na okamžik neusnul. Báł se, že zjistí, že byl ve Vídni a že ho pošlou zpátky a tam ho odsoudí. Ale uvěřili mu, že chtěl přes hranice, a druhý den ráno ho zase pustili. Na nádraží podal kufr jako spěšninu až do Feldkirche, neboť se domníval, že by ho četník poznal podle kufru. Příštího dne dorazil do Feldkirche, došel si pro kufr, čekal, až nastane noc, pak se svlékl a přebrodil se přes Rýn, drže kufr a šaty vysoko nad hlavou. Byl ve Švýcarsku, šel po dvě noci, až se konečně dostal z nebezpečného pásma. Pak poslal kufr vlakem a brzy potom sehnal auto, které ho dovezlo až do Curychu.

..*

Bylo odpoledne, když přišel na hlavní nádraží. Kufr nechal v úschovně zavazadel. Adresu Ruth znal; ale za dne nechtěl jít do jejího bytu. Nějakou dobu zůstal na nádraží; pak se v několika židovských obchodech vyptal na Komitét pro uprchlíky. V jednom obchodě s pleteným zbožím mu dali adresu náboženské obce. Kern. se tam vypravil.

Přijal ho nějaký mladík. Kern mu vysvětlil, že včera přešel přes hranice.

"Legálně?" zeptal se mladík.

"Ne."

"Máte doklady?"

Kern na něho udiveně pohlédl. "Kdybych měl doklady, nebyl bych tady."

"Žid?"

"Ne. Položid."

"Náboženství?"

"Evangelické."

"Evangelické, ach tak! Pak pro vás můžeme udělat jen málo. Naše prostředky jsou velmi omezené a jako náboženská obec se především staráme - jistě chápete - o židy naší víry."

"Chápu," řekl Kern. "Z Německa jsem byl vyhnán proto, že mám židovského otce. Vy mi tu nemůžete pomoci proto, že mám křesťanskou matku. Podivný svět!"

Mladík pokrčil rameny. "Lituji. Ale máme k dispozici jen soukromé milodary."

"Můžete mi aspoň říct, kde mohu bydlet po několik dní nehlášen?" zeptal se Kern.

"Bohužel ne. Nevím a ani nesmím. Předpisy jsou velmi přísné a my se jimi musíme přesně řídit. Musíte si dojít na policii a požádat o povolení k pobytu."

"Nu," řekl Kern, "s tím mám již určité zkušenosti,"

Mladík na něho pohlédl. "Počkejte ještě okamžik, prosím vás." Odešel do kanceláře, která byla vzadu, a brzy se zase vrátil. "Můžeme vám výjimečně vypomoci dvaceti franky. Víc pro vás, bohužel, nemůžeme udělat."

"Děkuji vám! Tolik jsem vůbec neočekával." Kern velmi pečlivě složil bankovku a uložil si ji do peněženky. Byly to jediné švýcarské peníze, které měl.

Na ulici se zastavil. Nevěděl, kam jít. "Tak co, pane Kerne?" řekl kdosi za ním s lehkým posměškem.

Kern se otočil. Za ním stál mladík, asi v jeho věku, dost elegantně oblečený. Usmíval se. "Neděste se! Také jsem byl nahoře." Ukázal na dveře náboženské obce. "Jste v Curychu poprvé, vidíte?"

Kern na něho hleděl vteřinu nedůvěřivě. "Ano," řekl pak. "Jsem dokonce ve Švýcarsku poprvé."

"To jsem si myslel. Tváří jste se tak. Trochu nešikovně - odpusťte. Nebylo nutné říkat, že jste evangelík. Ale i tak jste dostal podporu. Chcete-li, rád vám poskytnu několik informací. jmenuji se Binder. Což abychom si někam zašli na šálek kávy?"

"Ano, rád. Je tu nějaká emigrantská kavárna nebo něco podobného?"

"Je jich tu několik. Nejlip, když půjdeme do kavárny Greif. Není daleko a policie ji ještě moc nezná. Až dosud tam nebyla žádná šťára."

Zamířili ke kavárně Greif. Podobala se vídeňské kavárně Sperler jako vejce vejci.

"Odkud přicházíte?" zeptal se Binder.

"Z Vídně."

"To se musíte trochu přeškolit. Podívejte! Na policii můžete ovšem žádat povolení ke krátkému pobytu. Jen na několik dní, pochopitelně, pak musíte zase odtud. Tak ze dvou procent máte naději, že dostanete bez dokladů povolení, ale z osmdesátých procent vyhlídka na to, že vás odtud vyhostí okamžitě. Chcete to riskovat?"

"Rozhodně ne."

"Správně! Riskujete při tom totiž také to, že vám bude pobyt okamžitě zakázán - na rok, na tři, na pět i více, podle toho. Chytí-li vás i pak, zavřou vás."

"To vím," řekl Kern. "Jako všude."

"Dobrá. Zůstanete-li tady ilegálně, tohle nebezpečí aspoň oddálíte. Ovšem jen do té doby, než vás poprvé chytí. To je už věc dovednosti a štěstí."

Kern přikývl. "Je tu nějaká možnost sehnat práci?" Binder se dal do smíchu. "Vyloučeno. Švýcarsko je malá země a má samo dost nezaměstnaných."

"Tak tedy jako obvykle: legálně nebo ilegálně hladovět nebo se prohřešovat proti zákonům."

"Přesně tak!" odvětil Binder hladce a hbitě. "A teď, pokud jde o kantony. V Curychu je velmi horká půda. Neobyčejně horlivá policie. Je v civilu, což je nepříjemné. Tady se udrží jen rutiněři. Žádní diletanti. V současné chvíli jsou dobré francouzské Švýcarsko. Především Ženeva. Socialistická vláda. Tessin taky není špatný, ale města jsou tam příliš malá. Jak pracujete? Hladce nebo obraze?"

"Co to znamená?"

"To znamená, zda se jenom snažíte dostat podporu, anebo zda děláte totéž tím, že něco prodáváte."

"Rád bych něco prodával."

"Nebezpečné. Posuzuje se jako práce. Dvojnásob trestné. Jako ilegální pobyt a ilegální práce. Zvláště, jste-li udán."

"Udán?"

"Můj milý," odvětil odborník Binder, poučuje trpělivě Kerna, "já byl už jednou udán Židem, který měl víc miliónů než vy franků. Rozčilil se proto, že jsem ho požádal o peníze na jízdenku do Basileje. Nuže, budete-li něco prodávat, tedy jen drobné věci: tužky, tkaničky, knoflíky, gumy na mazání, zubní kartáčky a podobné věci. Nikdy si neberte kufr, krabici nebo aktovku. Už jen tím jste lidem nápadný. Uděláte nejlíp, budete-li nosit všechno po kapsách. To jde teď na podzim snáze, protože si můžete vzít plášť. Čím obchodujete?"

"Mýdlem, parfémy, toaletními vodami, hřebeny, patentními špendlíky a podobnými věcmi."

"Dobrá. Čím bezcennější je předmět, tím víc se na něm vydělá. Já sám zásadně neobchoduji. Jsem obyčejná šelma žijící z podpor. Tak se vyhýbám paragrafům týkajícím se ilegální práce a vztahuje se na mě jen žebrota a tuláctví. Jak je to s adresami? Máte nějaké?"

"Jaké adresy?"

Binder se zaklonil v židli a udivené pohlédl na Kerna. "Proboha!" řekl. "Ale to je přece to nejdůležitější! Adresy lidí, na které se můžete obrátit, přirozeně! Nemůžete přece lítat nazdařbůh od domu k domu! To byste byl za tři dny vyřízen!" Nabídl Kernovi cigaretu. "Dám vám několik spolehlivých adres," pokračoval. "Tři série - ortodoxní židi, smíšení a křesťanství. Adresy vám dám zadarmo. Já jsem musel za první zaplatit dvacet franků. Ti lidé jsou sice hrozně obtěžováni, ale aspoň člověku nedělají žádné obtíže."

Prohlédl si Kernův oblek. "Šaty máte v pořádku. Tady ve Švýcarsku na to musíte dbát. Kvůli tajným. Aspoň plášť musíte mít dobrý; zakryje roztrhané šaty, které mohou vzbudit nedůvěru. Existuje ovšem spousta lidí, kteří odmítnou dát člověku podporu, je-li jen trochu slušně oblečen. Máte nějakou dobrou historku, kterou můžete vyprávět?"

Vzhlédl a zachytil Kernův pohled. "Můj milý," řekl, "vím, co si teď myslíte. Taky jsem si to kdysi myslel. Ale věřte mi; udržet se nad vodou v bídě, to je už umění. A dobročinnost je kráva, která dává mléka málo a ztěžka. Znáám lidi, kteří mají po ruce tři různé příběhy; jeden sentimentální, jeden brutální a jeden věčný; podle toho, jaký chce slyšet člověk, který má vyklopit několik franků podpory. Dopouštíte se lži, ovšem. Ale jen proto, že musíte. Základní příběh je vždy týž: útek a hlad."

"Vím," odvětil Kern. "Na něco takového jsem taky vůbec nepomýšlel. Jsem jen ohromen, že toho víte tolik a všechno tak důkladně."

"Koncentrované zkušenosti tří let pečlivě vnímaného životního boje. Jsem mazaný, ovšem. Ne každý je takový. Například můj bratr takový nebyl. Před rokem se zastřelil."

Binderova tvář se na okamžik zachmuřila. Pak se opět vyjasnila. "Jestli nevíte, kam se obrátit, můžete přespat u mne. Mám náhodou na týden bezpečné bydlo. Pokoj jednoho curyšského známého, který je na dovolené. Od jedenácti jsem tady. Ve dvanáct je totiž policejní hodina. Po dvanácté buďte opatrný. Ulice se tajnými jen hemží."

"Zdá se, že je ve Švýcarsku zatraceně horká půda," řekl Kern. "Zaplať pánbůh, že jsem vás potkal. Bez vás by mě asi chytli už první den. Upřímně vám děkuji. Moc jste mi pomohl."

Binder mávl odmítavě rukou. "Ale to se přece rozumí samo sebou mezi lidmi, kteří jsou na dně. Soudržnost ilegálních - skoro jako mezi zločinci. Každý z nás se může zítra octnout v bryndě a taky potřebovat pomoc. Tak tedy, eventuálně, v jedenáct tady!"

Zaplatil kávu, podal Kernovi ruku a vyšel sebejistý a elegantní z kavárny.

..*

Kern počkal v kavárně Greif do té doby, než se setmělo. Dal si předložit plán města a poznamenal si cestu k domu, kde bydlela Ruth. Pak vstal, vyšel z kavárny a kráčet rychle ulicemi, plný znepokojujícího napětí. Trvalo mu asi půl hodiny,

než našel dům. Stál v tiché čtvrti, plné zákoutí a v měsíčním světle tu zářil veliký a bílý. Stanul přede dveřmi. Pohlédl na širokou mosaznou kliku a napětí náhle povolilo. Pojednou nevěřil, že stačí jen vystoupit po schodech, aby našel Ruth. Po všedi těch měsících to bylo příliš prosté. Nebyl zvyklý, že je něco prosté. Zahleděl se vzhůru do oken. Snad ani není doma. Snad ani není v Curychu.

Přešel podél domu. O několik rohů dál byla trafika. Vstoupil. Za pultem se objevila nevrlá žena.

"Baliček Parisienne," řekl Kern.

Žena před něj položila baliček. Pak sáhla do krabice pod pultem, vytáhla zápalky a položila je na cigarety. Byly to dva baličky, které byly přilepeny k sobě. Žena si toho povšimla, rozlepila je a hodila jeden zpátky do krabice. "Padesát rapů," řekla.

Kern zaplatil. "Mohu si zatelefonovat?" zeptal se.

Žena přikývla. "Telefon je vlevo v koutě."

Kern hledal číslo v telefonním seznamu. Neumann - zdálo se, že je v tomto městě na sta Neumannů. Konečně našel číslo, které hledal. Zvedl sluchátko a ohlásil číslo. Žena stála u pultu a pozorovala ho. Kern se k ní zlostně otočil zády. Trvalo dlouho, než se někdo ohlásil.

"Mohu mluvit se slečnou Hollandovou?" zeptal se do černé škeble.

"Kdo je tam?"

"Ludvík Kern."

Hlas v telefonu se na okamžik odmlčel. "Ludvíku -" řekl pak hlas, jakoby bez dechu. "To jsi ty, Ludvíku?"

"Ano -" Kern náhle cítil, že mu buší srdce, jako by to bylo kladivo. ...Ano to jsi ty, Ruth? Nepoznal jsem tvůj hlas.

Ještě jsme spolu nikdy netelefonovali."

"Kde jsi? Odkud voláš?"

"Jsem tady. V Curychu. V jedné trafice."

"Tady?"

"Ano, v téže ulici jako ty."

"Proč nepřijdeš ke mně? Stalo se něco?"

"Ne, nic. Přijel jsem dnes. Už jsem myslel, že tu nejsi. Kde se můžeme sejít?"

"Tady! Přijď sem! Rychle! Znáš dům? Je to ve druhém poschodí."

"Ano, vím. Ale jde to? Myslím kvůli lidem, u nichž bydlíš?"

"Jsem sama. Všichni odjeli na víkend. Přijď!"

"Ano."

Kern zavěsil. Nepřítomně se rozhlédl. Zdálo se mu, že už to není týž obchod jako před chvílí. Pak se vrátil k pultu. "Co stojí hovor?" zeptal se.

"Deset rapů."

"Jen deset rapů?"

"Však je to dost peněz." Žena shrábla niklák. "Nezapomeňte si tu ty cigarety."

"Ach ano - ovšem."

Kern vyšel na ulici. Nebudu utíkat, pomyslel si. Kdo utíká, je podezřelý. Budu se ovládat. Steiner by taky neutíkal. Půjdu. Nikdo nesmí nic zpozorovat. Ale mohu jít rychle. Mohu jít velmi rychle. Právě tak rychle, jako kdybych běžel. Ruth stála na schodišti. Byla tma, takže ji Kern viděl jen nejasně. "Dej pozor!" řekl chraptivě a rychle. "Jsem špinavý! Věci mám na nádraží. Nemohl jsem se umýt ani převléci."

Neodpověděla. Stála předkloněna na odpočívadle a čekala na něho. Vyběhl po schodech a náhle byla u něho, teplá a skutečná, sám život a víc než život.

Ležela mu tiše v náručí. Slyšel, jak dýchá a cítil vůni jejích vlasů. Stál nepohnutě a zdálo se mu, jako by nejasná tma kolem něho kolísala. Pak zpozoroval, že Ruth pláče. Pohnul se. Zavrtěla hlavou na jeho rameni, aniž se ho pustila.

"Jen mě nech. To nic není. Hned mi bude zase dobře." Dole byly dveře. Kern se opatrně a téměř nepozorovaně obrátil ke straně, aby mohl přehlédnout schodiště. Zaslechl kroky. Pak cvakl vypínač a rozsvítilo se. Ruth se vylekala. "Pojď! Pojď rychle dovnitř." Táhl ho ke dveřím.

Seděli v obývacím pokoji Neumannovy rodiny. Bylo to opět poprvé po dlouhé době, kdy byl Kern zase v pokoji. Pokoj byl zařízen měšťanský a nepříliš vkusně nábytkem z přírodního mahagonu, moderními perskými koberci, několika křesly potaženými ripsem a několika lampami, jejichž stínidla byla z pestrobarevného hedvábí - ale Kernovi se pokoj zdál být přeludem míru a ostrovem bezpečí.

"Kdy ti prošel pas?" zeptal se.

"Před sedmi týdny, Ludvíku." Ruth vytáhla z bufetu dvě sklenky a láhev.

"Zažádala sis o prodloužení?"

"Ano. Byla jsem na zdejší konzulátě v Curychu. Odmítli mi pas prodloužit. Ani jsem nic jiného nečekala."

"Já vlastně taky ne. I když jsem ještě věřil v zázrak. Jsme prostě nepřáteli státu. Nebezpečnými státními nepřáteli.

Vlastně bychom si měli připadat důležití, nemyslíš?"

"Mně je to jedno," řekla Ruth a postavila sklenky a láhev na stůl. "Teď už nemám před tebou žádnou výhodu, a to je také něco."

Kern se zasmál. Vzal ji kolem ramen a ukázal na láhev. "Co je to? Koňak?"

"Ano. Nejlepší koňak Neumannovy rodiny. Chci se s tebou napít, protože jsi zase u mně. Bez tebe to byla strašná doba. A bylo hrozné vědět, že jsi ve vězení. Ti zločinci tě bili! A všechno byla moje vina."

Pohlédla na něho. Usmívala se, ale Kern viděl, že je rozrušená. Její hlas se zachvíval hněvem, a když nalévala sklenky, její ruka se chvěla. "Bylo to hrozné!" řekla ještě jednou a podala mu sklenku. "Ale teď jsi zase tady."

Napili se. "Nebylo to vůbec tak zlé," řekl Kern. "Opravdu ne!"

Ruth postavila sklenku. Vypila ji naráz. Položila ruce kolem Kernovy šíje a políbila ho. "Ale teď tě už nepustím," zamumlala. "Nikdy!"

Kern na ni pohlédl. Až dosud ji takovou nikdy nespatriil. Byla celá změněná. Cośi neznámého, co stálo dřív často mezi nimi jako stín, zmizelo. Byla teď sdílná a byla tu jen pro něho a poprvé cítil, že patří k němu. Dříve to nikdy tak docela jistě nevěděl.

"Ruth," řekl, "chtěl bych, aby se strop rozevřel a přilétlo letadlo a my odletěli na ostrov s palmami a koraly, kde nikdo neví, co je to pas a povolení k pobytu!"

Opět ho políbila. "Obávám se, že to vědí i tam, Ludvíku. Mezi palmami a korály mají jistě pevnosti a děla a válečné lodi a hlídají ještě víc než tady v Curychu."

"Ano. Určitě! Vypijme ještě sklenku." Vzal láhev a naplnil sklenky. "Ale už ani Curych není bezpečný. Nelze se tu dlouho skrývat."

"Pak tedy odtud odejdeme!"

Kern hleděl na pokoj, na damaškové závěsy, na křesla a na lampy potažené žlutým hedvábím. "Ruth," řekl a ukázal rukou na to všechno, "bylo by to nádherné jít společně, a ani jsem si to nikdy jinak nepředstavoval. Ale musíš si uvědomit, že tohle pak už nebude existovat. Pak bude jen skrývání a silnice a kupky slámy a malé, nuzné pokojíky v penziónech se strachem před policií, budeme-li mít ovšem štěstí. A taky vězení."

"To vím. A je mi to jedno. Kvůli tomu si nemusíš dělat těžkou hlavu. Musím tak jako tak odtud pryč. Nemohu tu už déle zůstat. Ti lidé taky mají strach z policie proto, že nejsem hlášena. Budou rádi, až zmizím. Mám ještě trochu peněz, Ludvíku. A budu ti pomáhat při obchodování. Nebudu mnoho stát. Myslím, že jsem docela praktický člověk."

"Tak," řekl Kern, "máš dokonce i trochu peněz a chceš mi pomáhat prodávat! Ještě slovo a rozbřečím se jako stará bába. Máš hodně věcí, které by sis vzala s sebou?"

"Mnoho ne. Co nepotřebuji, nechám zde."

"Dobrá. Co uděláme s tvými knihami? Především s těmi tlustými o chemii? Necháme je zatím tady?"

"Knihy jsem už prodala. Poslechla jsem tvé rady, kterou jsi mi dal v Praze. Člověk s sebou nemá tahat nic z dřívějšíka. Nic. A taky se nemá dívat zpátky, to ho unavuje a zeslabuje. Knihy nám přinesly štěstí. Prodala jsem je. Taky by byly moc těžké na to, abychom je vláčeli s sebou."

Kern se usmál. "Máš pravdu, jsi praktická, Ruth. Myslím, že se nejprve vydáme do Luzernu. Poradil mi to Georg Binder, profesionál na Švýcarsku. Je tam spousta cizinců, nebudeme tak aspoň nápadní a taky policie tam není tak přísná. Kdy vyrazíme?"

"Pozítří ráno. Až do té doby tu můžeme zůstat."

"Dobrá. Mám kde spát. Jenom musím být do dvanácti v kavárně Greif."

"Nebudeš do dvanácti v kavárně Greif! Zůstaň tady, Ludvíku! Celé dva dny nevyjdeme na ulici. Vždyť bych jinak umřela strachy."

Kern na ni pohlédl. "Cožpak to jde? Není tu nějaká služebná nebo někdo, kdo by nás mohl prozradit?"

"Služebná, má volno až do pondělního poledne. Vráti se vlakem v jedenáct čtyřicet. Ostatní pak ve tři hodiny odpoledne. A do té doby máme čas."

"Pane na nebi!" zvolal Kern. "Na tak dlouho máme celý tento byt sami pro sebe?"

"Ano."

"A můžeme v něm žít, jako by patřil nám, i se salónem a ložnicí a vlastní jídelnou a bílým květovaným ubrusem a porcelánem a třeba i se stříbrnými vidličkami a noži a zvláštními nožičky na jablka a mokka šálky a rádiem?"

"Se vším všudy! A já budu vařit a péct a obléknu si kvůli tobě večerní šaty Sylvie Neumannové."

"A já dnes večer smoking pana Neumanna! Ať je jak chce velký! Poučil jsem se z "Elegantního světa", jak se má člověk oblékat."

"Určitě ti bude!"

"Báječné! To tedy musíme oslavit!" Kern nadšeně vyskočil. "Pak mohu mít i horkou koupel se spoustou mýdla, co? To jsem dlouho postrádal. Ve vězení existoval jen jakýsi druh lyzolového svinstva!"

"Ovšem! Horkou koupel, dokonce se světoznámým Kernovým parfémem značky Farr!"

"Právě jsem ho doprodal."

"Ale já mám ještě lahvičku! Tu, kterou jsi mi dal v Praze v kině. Na našem prvním večeru. Opatrovala jsem ji."

"To je vrchol!" zvolal Kern. "Požehnaný Curych! Ty jsi prostě úžasná, Ruth! Štěstí nám přeje!"

XII.

V Luzernu obléhal Kern po dva dny vilu komerčního rady Arnolda Oppenheima. Bílý dům stál jako nějaký hrad na výšině nad Vierwaldstättským jezerem. U adresy, kterou profesionál Binder dal Kernovi, stála za Oppenheimem poznámka: Němec, Žid. Dá, ale jen když musí. Nacionalista. Nemluvit o sionismu.

Třetího dne byl Kern přijat. Oppenheim ho přijal ve velké zahradě, plné aster, slunečnic a chryzantém. Byl to tělnatý, dobře naladěný muž s tlustými, krátkými prsty a malým, hustým knírkem. "Přicházíte tedy právě z Německa?" zeptal se.

"Ne. Z Německa jsem už přes dva roky pryč."

"A odkud jste?"

"Z Drážďan."

"Ach, Drážďany!" Oppenheim si přejel rukou přes lesknoucí se pleš a snivě vzdychl: "Drážďany jsou nádherné město! Klenot! Brühlské terasy! Něco jedinečného, nemyslíte?"

"Ano," řekl Kern. Bylo mu horko a toužil po sklenici hroznové šťávy, která stála před Oppenheimem na kamenném stolku. Oppenheima však nenapadlo, aby mu ji nabídl. Zasněně pohlížel do čirého vzduchu. "A Zwinger - Zámek - Galérie - to znáte ovšem všechno důkladně, což?"

„Ne tak důkladně. Spíše zvenčí."

"Ale milý, mladý příteli!" Oppenheim na něho vyčítavě pohlédl. "Neznat něco takového! Nejušlechtilejší německé baroko! Neslyšel jste nikdy o Danielu Pöppelmannovi?"

"Ano, samozřejmě." Kern neměl ani ponětí o staviteli baroka, ale chtěl udělat Oppenheimovi radost.

"No tak vidíte!" Oppenheim se zvrátil do křesla. "Ach ano, naše Německo! V tom se nám nikdo nevyrovná, což?"

"Jistě ne. A je to taky dobře."

"Dobře? Jak to? Jak to myslíte?"

"Docela jednoduše. Je to tak dobře pro Židy. Jinak bychom byli ztraceni."

"Ach tak! Vy to myslíte politicky! Nu, víte - ztraceni - ztraceni - jakápak to jsou veliká slova? Věřte mi, dnes se také velmi mnoho přehání. Vím z nejlepšího pramene: není to zdaleka tak zlé."

"Tak?"

"Určitě!" Oppenheim se předklonil a důvěrně ztlumil hlas: "Mezi námi řečeno, Židé mají sami hodně viny na tom, co se dnes děje. Hodně viny, to vám říkám a vím, co říkám. Mnohé nebylo nutné, co udělali, a já tomu trochu rozumím."

Kolik mi asi dá, pomyslel si Kern. Jestlipak to bude stačit, abychom se dostali do Bernu?

"Vezměte si například tu věc s východními Židy, s haličskými a polskými přistěhovalci," pravil Oppenheim a upil hroznové šťávy. "Bylo nutno dovolit, aby se všichni přistěhovali? Co mají všichni tito lidé v Německu co pohledávat? Jsem proti tomu právě tak jako vláda. Žid jako Žid, říká se pořád - ale co má společného nějaký špinavý podomní obchodník s promaštěným kaftanem a s peizy se starou, po staletí již usedlou měšťanskou židovskou rodinou?"

"Jedni se přistěhovali dřív, druzí později," řekl Kern bezmyšlenkovitě a hned se polekal. Rozhodně nechtěl Oppenheima dráždit.

Oppenheim však nic nepostřehl; byl příliš zaměstnán vlastním problémem. "Jedni se asimilovali, stali se hodnotnými, důležitými, nacionálně prvořadými měšťany - a druzí cizími přistěhovalci! Tak je tomu, příteli! Co máme my společného s těmi lidmi? Vůbec nic, naprosto docela nic. Měli je nechat v Polsku!"

"Ale tam je také nechtějí!"

Oppenheim učinil široké gesto a zlobně pohlédl na Kerna. "To přece nemá nic co dělat s Německem! Vždyť to je docela něco jiného! Člověk musí být objektivní! Nenávídím, když se všechno jedním šmahem zatracuje. Ať si proti Německu říká kdo chce co chce, pravda je, že ti lidé na druhé straně teď něco dělají. A dokážou to! To musíte přece uznat, ne?"

"Ovšem." Dvacet franků, pomyslel si Kern, to jsou čtyři dny živobytí. Možná že dá i víc.

"Že se při tom jednotlivci vede špatně, nebo určitým skupinám -" Oppenheim krátce zafuněl, "nu, to jsou tvrdé politické nezbytnosti. Vysoká politika nezná sentimentality. S tím se už musíme smířit."

"Ovšem -"

"Hled'te," řekl Oppenheim, "národ má práci. Národní vážnost je pozvednuta. Přirozené, občas se něco přežene, ale to se na začátku vždycky stává. To se již časem poddá. Jen si všimněte, co se stalo z naší armády! Něco takového je přece jedinečné! Náhle jsme se stali zase rovnocennými s ostatními národy. Národ bez mohutné a silné armády nic neznamená. Nic, vůbec nic!"

"Tomu já nerozumím," řekl Kern. Oppenheim na něho úkosem pohlédl. "Ale to byste měli!" prohlásil a vstal. "Právě v cizině!" Ohnal se po komáru a pečlivě ho rozmáčkl. "Ostatní národy už z nás mají zase strach! A strach je všechno, to mi věřte! Jen když má druhý strach, lze něčeho dosáhnout!"

"Tomu rozumím," řekl Kern.

Oppenheim vypil hroznovou šťávu a prošel se několik kroků zahradou. Dole zářilo jezero jako modrý, z nebe spadlý štít. "A co vy?" zeptal se změněným tónem. "Kam máte namířeno?"

"Do Paříže."

"Proč zrovna do Paříže?"

"Nevím. Jen abych měl nějaký cíl. Je tam prý snazší zakotvit."

"Proč nezůstanete ve Švýcarsku?"

"Pane komerční rado!" Kern náhle ztratil dech. "Kdybych mohl! Kdybyste mi k tomu mohl dopomoci, abych tu zůstal! Snad nějaké doporučení, nebo kdybyste byl sám ochoten opatřit mi práci - kdybyste svým jménem -"

"Já nemohu vůbec nic dělat," přerušil ho spěšně Oppenheim. "Vůbec nic. Naprosto docela nic! Tak jsem to taky nemyslel. Byla to jen pouhá otázka. Musím být politicky neutrální, v každém směru. Nemohu se do ničeho plést."

"Vždyť to není nic politického -"

"Dnes je všechno politické! Švýcarsko je zem, kde jsem hostem. Ne, ne, s něčím takovým na mě nechod'te!"

Oppenheim byl stále mrzutější. "Chtěl jste ještě něco?"

"Chtěl jsem se zeptat, zda byste nemohl potřebovat něco z těchto drobností." Kern vytáhl z kapsy hrst věcí.

"Co máte? Parfém? Toaletní vodu? Ani nápad." Oppenheim odstrčil lahvičky stranou. "Mýdlo? To spíš. Mýdlo člověk může potřebovat vždycky. Ukažte! Dobrá. Nechte mi tu jeden kousek. Počkejte -" Sáh do kapsy, na okamžik zaváhal, pak zase několik mincí schoval a položil na stůl dva franky. "Nu, je to jistě velmi dobře zaplacené, ne?"

"Dokonce příliš dobře. Mýdlo stojí jeden frank."

"Nu, to už nechte," pravil Oppenheim velkoryse. "Ale nikde o tom nemluvte. Člověk je dnes už beztak hrozně obtěžován."

"Pane komerční rado," řekl Kern klidně, "právě proto bych chtěl jen tolik, kolik to mýdlo stojí."

Oppenheim na něho pohlédl poněkud udiveně. "Jak chcete. Ostatně, dobrá zásada. Nenechat si nic darovat. To bylo

odjakživa i moje heslo."

Odpoledne prodal Kern ještě dva kousky mýdla, jeden hřeben a tři balíčky patentních špendlíků. Celkem vydělal tři franky. Spíše z lhostejnosti zašel nakonec do obchůdku s prádlem, který patřil Sáře Grünbergové.

Paní Grünbergová, s rozčuchanými vlasy a se skřipcem, ho trpělivě vyslechla.

"To není vaše zaměstnání, vidíte?" zeptala se.

"Ne," řekl Kern. "Myslím, že na to nejsem ani dost šikovný."

"Chcete pracovat? Děláme zrovna inventuru. Na dva tři dny bych měla pro vás práci. Sedm franků denně a dobré jídlo k tomu. Můžete přijít ráno v osm -"

"Rád," řekl Kern, "ale -"

"Vím - ode mne se nikdo nic nedoví. A teď mi dejte jedno mýdlo. Stačí tři franky?"

"To je příliš mnoho."

"To není příliš mnoho. To je příliš málo. Neztrácejte odvalu."

"S pouhou odvahou se člověk daleko nedostane," řekl Kern a vzal si peníze. "Ale ještě existuje štěstí. A to je lepší."

"Můžete mi ještě teď pomoci několik hodin s úklidem. Frank za hodinu. Tomu říkáte také štěstí?"

"Ano," řekl Kern. "Pro štěstí se člověk nemusí stydět sestoupit třeba až docela dolů. Tím častěji pak přijde."

"Takovéhle lekce dostáváte na cestách?" zeptala se paní Grünbergová.

"Na cestách ne; ale v přestávkách, kdy na cestách nejsem. Pak o všem přemýšlím a snažím se vzít si z toho nějaké poučení. Člověk se každý den něčemu naučí. Někdy i od komerčních radů."

"Rozumíte taky trochu prádla?" zeptala se paní Grünbergová.

"Jen tomu nejhruššímu. Nedávno jsem se učil v jednom ústavu dva měsíce šít. Ovšem jen velmi jednoduché věci."

"To nemůže nikdy škodit," pravila paní Grünbergová. "Já dokonce umím tahat zuby. Naučila jsem se tomu před dvaceti lety u jednoho dentisty. Kdoví - možná že s tím ještě příležitostně udělám štěstí!"

..*

Kern pracoval až do deseti hodin a kromě dobré večeře dostal ještě pět franků. Těch pět franků spolu s tím, co měl, stačilo na dva dny živobytí a měl z nich větší radost, než kdyby byl dostal sto franků od komerčního rady Oppenheima. Ruth na něho čekala v malém penzionu, který si vybrali ze seznamu adres, jež mu dal Binder. V tomto penzionu bylo možno bydlet po několik dní, aniž se museli hlásit na policii. Ruth nebyla sama. Vedle ní u stolu na malé terase seděl štíhlý, starší muž.

"Chvála bohu, že už jsi tady," řekla Ruth a vstala. "Měla jsem už o tebe strach!"

"Nemusíš mít žádný strach. Když má člověk strach, většinou se nic nestane. Něco se přihodí jen tehdy, když s tím člověk vůbec nepočítá."

"To je sofismus, ale žádná filosofie," řekl muž, který seděl s Ruth u stolu.

Kern se k němu otočil. Muž se usmíval. "Pojďte a vypijte se mnou sklenku vína. Slečna Hollandová vám poví, že jsem zcela neškodný člověk. Jmenuji se Vogt a kdysi jsem býval soukromým docentem v Německu. Dělejte mi trochu společnost při mé poslední láhvi."

"Proč při poslední láhvi?"

"Protože zítra odcházím na čas do penzionu. Jsem unaven. Musím si trochu odpočinout."

"Do penzionu?" zeptal se Kern nechápavě. "Tak tomu říkám. Lze tomu taky říkat vězení. Zítra se přihlásím na policii a prohlásím, že se už po dva měsíce zdržuji ilegálně ve Švýcarsku. Za to mě pak zavrou na několik týdnů, protože jsem byl už dvakrát vyhoštěn. Státní penzion. Je důležité uvést, že je člověk už nějakou dobu zase v zemi; jinak platí porušení zákazu pobytu jako východisko z nouze a člověka jen odsunou za hranice."

Kern pohlédl na Ruth. "Potřebujete-li nějaké peníze - měl jsem dnes slušný výdělek."

Vogt odmítl. "Děkuji vám, ale mám ještě deset franků. To mi stačí na víno a nocleh. Jsem unaven; chci si zase jednou odpočinout. A to je možné jen ve vězení. Tím věčným běháním a skrýváním jsem opravdu znaven. Pojďte, posadte se oba ke mně. Když je člověk tolik sám, těší se ze společnosti."

Nalil víno do sklenek. "Je to neuchátelské, mladé a čiré jako voda z ledovců."

"Avšak vězení -" řekl Kern.

"Vězení v Luzernu je dobré. Známe je - ostatně, jediný luxus, který si mohu dopřát, je, že si mohu vybrat vězení, kde bych chtěl být. Mám jenom strach, že se do něho nedostanu. Že najdu příliš humánní soudce, kteří mě pošlou postrkem přes hranice. A pak to zase začne nanovo. Pro nás, takzvané árijce, je to ještě těžší než pro Židy. My nemáme náboženské obce, které by nás podporovaly - ani souvěrce. Ale mluvme raději o něčem jiném -"

Pozvedl sklenku. "Připijme na všechno, co je na světě krásné - to je nezničitelné!"

Přitukli si. Sklenky jasně zazvonily. Kern se napil chladného vína. Hroznová šťáva, pomyslel si. Oppenheim Přisedl si k Vogtovi a k Ruth.

"Už jsem myslel, že asi zůstanu sám," řekl Vogt. "A teď jste tu vy. Jak krásný večer. To jasné, podzimní světlo,"

Seděli na poloosvětlené terase dlouho a mlčeli. Několik pozdních nočních můr vytrvale naráželo svými trupy na horké sklo elektrické žárovky. Vogt se poněkud nepřítomně a velmi pokojně opíral v křesle. Měl štíhlou tvář a jasné oči a Kernovi a Ruth se náhle zdálo, jako by se tu klidně a vyrovnaně loučil s životem a světem člověk z dávno již uplynulého století.

"Veselost," řekl Vogt zamyšleně, jako by mluvil sám k sobě. "Veselost, mírná dcera snášenlivosti - je pro naši dobu ztracena. Patří k ní příliš mnoho - vědění, rozmyslnost, rozhodnost a moudrá rezignovanost před nemožným. To vše prchlo před divokým kasárenským idealismem, který dnes chce netrpělivě zlepšit svět. Zlepšovatelé světa byli

odjakživa jeho kaziteli - a diktátoři nebývají nikdy veselí."

"Ti, jimž poroučejí, také ne," řekl Kern. Vogt přikývl a zvolna se napil bílého vína. Pak ukázal na jezero, které se stříbrně lesklo ve světle půlměsíce a které obklopovaly hory jako stěny vzácnou mísu. "Těm nelze poroučet," řekl. "Ani motýlům, ani listoví stromů. A ani těm ne -" Ukázal na několik rozečtených knih. "Hölderlin a Nietzsche. První napsal nejčistší hymny na život - druhý vysnil božské tance dionýské veselosti - a oba nakonec zešileli -jako kdyby příroda stanovila kdesi nějaké hranice."

"Diktátoři nikdy nezešilejí," řekl Kern. "Ovšemže ne," řekl Vogt a usmál se. "Ale ani nezmoudří."

"Chcete jít opravdu na policii?" zeptal se Kern.

"Ano, chci. Sbohem a díky za to, že jste mi chtěli pomoci. Zajdu si ještě na hodinku dolů k jezeru."

Kráčel pomalu ulicí. Byla prázdná a jeho kroky zněly ještě chvíli poté, kdy ho už nebylo vidět.

Kern pohlédl na Ruth. Usmála se na něho. "Máš strach?" zeptal se.

Zavrtěla hlavou.

"S námi je to něco jiného," řekl. "My jsme mladí. My už se životem nějak protlučeme."

..*

Za dva dny poté se v Luzernu objevil Binder; chladný, elegantní a sebejistý.

"Jak se daří?" zeptal se. "Všechno klaplo?" Kern mu vyprávěl o své zkušenosti s komerčním radou Oppenheimem. Binder mu pozorně naslouchal. Když mu Kern vyprávěl o tom, jak ho požádal o přímluvu, dal se Binder do smíchu. „To jste udělal chybu," řekl. "Ten muž je nejzbabělejší krysa, jakou znám. Ale podniknu proti němu trestní výpravu."

Zmizel a večer se opět vrátil s dvacetifrankovou bankovkou. "Všechna čest," řekl Kern.

Binder zavrtěl hlavou. "Nebylo to krásné, to mi věřte. Nacionální pan Oppenheim, který všemu rozumí kvůli svým miliónům. Peníze dělají člověka zatraceně bezcharakterním, co?"

"Žádné peníze taky."

"To se nestává už tak často. Důkladně jsem ho postrašil divokými zprávami z Německa. Klopí jen ze strachu. Aby se vykoupil osudu. Což to nestojí v seznamu?"

"Ne. Tam stojí: Klopí, jen když musí."

"To je totéž. Nu, možná že se ještě jednou setkáme s komerčním radou jako s kolegou na silnici. To by mě za leccos odškodnilo."

Kern se zasmál. "Ten už si pomůže. Ale co děláte v Luzernu?"

"V Curychu byla už poněkud horká půda. Měl jsem v patách neustále tajného. A pak -" zakabonil se, "- občas se tu zastavím, abych si vyzvedl dopisy z Německa."

"Od rodičů?"

"Od matky."

Kern mlčel. Vzpomněl si na svou matku. Někdy jí napsal. Ale nemohl od ní očekávat odpověď, neboť ustavičně měnil adresu.

"Jíte rád pečivo?" zeptal se po chvíli Binder.

"Ano, ovšem. Máte nějaké?"

"Ano. Počkejte okamžik."

Vrátil se s balíčkem. V krabici z lepenky ležela třená bábovka, pečlivě zabalená do hedvábného papíru.

"Přišlo to dnes z celnice," řekl Binder. "Vyzvedli to zdejší lidé."

"Sníte ji přece sám," řekl Kern. "Pekla ji vaše maminka, to se hned pozná."

"Ano, sama ji pekla. A právě proto ji nechci jíst. Nemohu. Ani kousek."

"To nechápu. Můj bože, kdybych tak dostal bábovku od své matky! Ujídal bych z ní po celý měsíc. Každý večer kousek."

"Ale pochopte přece!" řekl Binder vznětlivým hlasem. "Neposlala ji mně! Je pro mého bratra!"

Kern na něho pohlédl. "Vždyť jste říkal, že váš bratr je mrtev."

"Ano, ovšem. Ale ona to dosud neví."

"Ona to neví?"

"Ne. Nemohu jí to napsat. Prostě nemohu. Doví-li se to, umře. Byl jejím miláčkem. Mě neměla nikdy zvlášť ráda. Byl taky lepší než já. Proto také nevydržel. Já už se protluču. Samozřejmě! Vždyť vidíte!" Mrštil na zem peníze, které dostal od Oppenheima.

Kern zvedl bankovku a položil ji zase na stůl. Binder usedl na židli a zapálil si cigaretu. Pak vytáhl z kapsy dopis. "Tohle je poslední dopis od ní. Byl přiložen v krabici k bábovce. Když ho čtete, pochopíte, že to jednomu leze na mozek."

Dopis byl napsán na bleděmodrém papíru měkkým, ležatým písmem, jako kdyby ho psala mladá dívka. "Můj nejvroucnější milovaný Leopolde! Včera jsem dostala tvůj dopis a měla jsem z něho takovou radost, že jsem si musela nejdřív sednout a počkat, až se uklidním. Pak jsem ho otevřela a začala číst. Všiml jsem si rozčilováním nemám srdce už dávno v pořádku, to si jistě dovedeš představit. Jak jsem ráda, žeš konečně našel práci! I když nevyděláš mnoho, nebud' nešťastný; budeš-li pilný, budeš mít určitě úspěch. Pak budeš moci jistě Z3se studovat. Milý Leopolde, dávej pozor na Georga. Je ve všem tak prudký a prchlivý. Ale dokud jsi tady ty, jsem klidná. Dnes ráno jsem ti upekla bábovku, kterou jsi vždycky tak rád jedl. Posílám ti ji a doufám, že ji nedostaneš příliš vyschlou, třebaže bábovka může být suchá, proto jsem ti ji také upekla, jinak bych ti poslala frankfurtský věneček, který máš nejraději. Ale ten by se cestou jistě zkazil. Milý Leopolde, napiš mi zase brzo, až budeš mít kdy. Jsem stále tak neklidná. Nemáš nějakou svou fotografii? Doufám, že se zase brzy všichni shledáme. Nezapomeň na mě. Tvá tebe milující matka. Pozdravuj Georga."

Kern položil dopis zpátky na stůl. Nedal ho Binderovi do ruky; položil dopis vedle něho na stůl.

"Fotografii," řekl Binder. "Kde bych ji vzal?"

"Poslední dopis od vašeho bratra dostala teprve nyní?" Binder zavrtěl hlavou. "Zastřelil se před rokem. Od té doby jí píše já. Vždycky po několika týdnech. Rukopisem mého bratra. Dovedu ho už napodobit. Nesmí se nic dovědět. Zabílo by ji to. Nemyslíte sám, že se nesmí nic dovědět?"

Dychtivě pohlédl na Kerna. "Řekněte přece, co si o tom myslíte?"

"Ano. Myslím, že je to tak lepší."

"Je jí šedesát a srdce má zničené. Dlouho tu už nebude. Jistě to dokáží, že se nic nedoví. Nikdy by nepochopila, že to udělal sám - rozumíte?"

"Ano."

Binder vstal. "Musím jí teď zase napsat dopis. Od něho. Pak to budu mít z krku. Fotografii - kde jen mám vzít fotografii?"

Vzal se stolu dopis. "Vezměte si tu bábovku, prosím vás o to! Nechcete-li ji vy, vezměte ji pro Ruth. Nemusíte jí říkat, jak to s tou bábovkou je."

Kern zaváhal. "Je to dobrá bábovka. Ukrojil bych si jen maličký kousek - právě jen tak -"

Binder vytáhl z kapsy nůž, ukrojil úzký řez z okraje bábovky a vložil ho do dopisu své matky. "Víte," řekl pak s podivně strhanou tváří, "můj bratr neměl matku nikdy moc rád. Zato však já -já ano; zvláštní, co?" Odešel do svého pokoje.

..*

Byl večer, kolem jedenácté hodiny. Kern a Ruth seděli na terase. Binder přicházel po schodech dolů. Byl opět tak chladný a elegantní jako předtím.

"Pojďte se mnou ještě někam," řekl. "Nemohu usnout. A nechtěl bych dnes být sám. Jen na hodinku. Vím o jednom podniku, kde je bezpečně. Prokažte mi tu laskavost."

Kern pohlédl na Ruth. "Jsi unavená?" zeptal se.

Zavrtěla hlavou.

"Buďte tak laskavá," řekl Binder. "Jenom na hodinku. Abychom viděli zase něco jiného."

"Dobrá."

Zavedl je do kavárny s barem, kde se tančilo. Ruth nahlédla dovnitř. "Tady je to moc elegantní," řekla. "To není nic pro nás."

"A pro koho by to mělo být, když ne pro nás, světoobčany?" odvětil Binder se zasmušilým posměškem. "A když se podíváte dovnitř, není to zdaleka tak elegantní, jak se vám zdá. Je to elegantní jen natolik, aby se tu člověk cítil bezpečný před tajnými. A koňak tu není dražší než kdekoli jinde. Zato hudba je tu mnohem lepší. A něco takového člověk taky potřebuje. Pojďte, prosím vás. Tamhle je místo."

Usedli a objednali si něco k pití. "Jinak to nejde," řekl Binder a pozvedl sklenku. "Buďme veselí! Život brzy skončí a pak nám nikdo nic nedá za to, jestli jsme byli smutní nebo veselí."

"Máte pravdu." Také Kern uchopil sklenku. "Prostě se domnívejme, že jsme praví domorodci, co říkáš, Ruth? Ze jsme lidé, kteří bydlí v Curychu a jsou na výletě v Luzernu."

Ruth přikývla a usmála se na něho.

"A nebo turisté," řekl Binder. "Bohatí turisté!"

Vyprázdnil sklenku a objednal další. "Dáte si taky ještě jednu?" zeptal se Kerna.

"Později."

"Dejte si ještě jednu. Člověk dostane aspoň rychleji náladu. Prosím vás, udělejte to!"

"Dobrá."

Seděli u stolu a dívali se na tančící. Bylo tu mnoho mladých lidí, kteří nebyli starší než oni - ale přesto se jakýmsi podivným způsobem podobali třem zbloudilým dětem, jež tu seděly s velikýma očima, aniž k tomu všemu patřily. Nebylo tomu jen proto, že neměli domov, což je sužovalo jako šedivý krunýř - byla to také neutěšenost mládí, které žilo bez velkých nadějí a bez budoucnosti. "Co jen to s námi je?" myslel si Kern, "vždyť jsme chtěli být veselí! Vždyť mám všechno, co jen mohu mít, ba skoro ještě víc, co to jenom je?"

"Líbí se ti tu?" zeptal se Ruth.

"Ano, velmi," odvětila.

Místnost potemnila, barevný reflektor přelétl po taneční ploše a hezká štíhlá tanečnice zavířila po parketu.

"Obdivuhodné, co?" řekl Binder a zatleskal.

"Znamení!" Kern rovněž zatleskal.

"Hudba je báječná, nemyslíte?"

"Prvotřídní."

Seděli tu a byli ochotni považovat všechno za nádherné a být lehkomyšlní a veselí; ale na všem jako by ležel prach a popel a oni nevěděli, odkud se vzal.

"Proč si nezatančíte?"

"Půjdeme?" Kern vstal.

"Mám strach, že to nedovedu," řekla Ruth.

"Já to taky nedovedu. Tím je to jednodušší."

Ruth ještě okamžik váhala, pak odešla s Kernem na parket. Barevné reflektory klouzaly po tančících. "Teď se zrovna blíží fialové světlo," řekl Kern. "Vhodná příležitost, abychom v něm splynuli s ostatními tančícími."

Tančili opatrně a poněkud plaše. Pozvolna se stávali jistějšími, zvláště když zpozorovali, že se na ně nikdo nedívá. "Jak je to krásné tančit s tebou," řekl Kern. "S tebou je stále něco nového a krásného. Nejenže jsi tady - ale všechno kolem je i jiné a krásnější."

Přisunula ruku blíž k jeho rameni a opřela se o něho. Zvolna klouzali v rytmu hudby. Reflektory se nad nimi vlnily jako barevné vlny a na okamžik zapomněli na vše ostatní - byli jen měkkým, mladým životem, který prahl po druhém a byl znovu a znovu rozdělován stíny strachu, skrývání se a nedůvěry.

Hudba umlkla. Vrátili se ke stolu. Kern pohlédl na Ruth.

Oči jí zářily a ve tváři se jí zračilo dojetí. Tu však její tvář přijala zářící, nesobecký, téměř odvážný výraz. Zatraceně, pomyslel si Kern, kdyby tak člověk mohl žít, jak by chtěl - a na vteřinu pocítil kruté rozhořčení.

"Podívejte se, kdo sem přichází," řekl Binder. Kern vzhlédl. Komerční rada Arnold Oppenheim krácel napříč místností a mířil k východu. U jejich stolu se užasle zarazil a zastavil se. Chvilí upřeně hleděl na Kerna, Ruth a na Bindera.

"Opravdu zajímavé," zamružel pak. "Neobyčejně poučné!"

Nikdo z nich neodpověděl. "To má člověk za svou dobrotu a podporu!" pokračoval Oppenheim rozhořčeně. "Peníze se zase hned prohýří po barech!"

"Někdy člověk potřebuje trochu zapomnění víc než večeri, pane komerční rado," odvětil Binder klidně.

"Fráze! Tak mladí lidé nemají v barech co dělat!"

"Na silnicích taky ne," odpověděl Binder.

"Smím vás seznámit?" řekl Kern a obrátil se k Ruth. "Tento pán, který se nad námi rozhořčuje, je komerční rada

Oppenheim. Koupil ode mne jeden kousek mýdla. Vydělal jsem na něm čtyřicet centimů."

Oppenheim na něho ohromeně pohlédl. Pak zafuněl cosi, co znělo jako "ta drzost" a hned nato odsupěl.

"Co to bylo?" zeptala se Ruth.

"To nejvšednější na světě," odvětil Binder hlasem, plným opovržení. "Uvědomělá dobročinnost. Tvrdší než ocel."

Ruth vstala. "Jistě půjde pro policii. Musíme pryč!"

"Na to je příliš zbabělý. Narušilo by to jeho pohodlí."

"Ale což abychom přece jen šli?"

"Dobrá."

Binder zaplatil, zvedli se a vydali se k penzionu. Nedaleko nádraží přicházeli proti nim dva muži. "Pozor!" zašeptal

Binder. "Tajný! Chovejte se nenuceně!"

Kern si začal tiše pohvizdovat, vzal Ruth za ruku a zvolnil krok. Cítil, že Ruth chce přidat do kroku. Stiskl jí ruku, a dal se do smíchu a loudal se zvolna dál.

Oba muži je minuli. Jeden měl na hlavě tuhý klobouk a lhostejně kouřil doutník. Druhým mužem byl Vogt. Poznal je a učinil téměř nepostřehnutelné, lítostivé znamení očima.

Kern se po chvíli ohlédl. Oba muži zmizeli. "Směr Basilej, vlak ve dvanáct hodin patnáct minut, směr hranice," pravil Binder znalecky.

Kern přikývl. "Dostal nějakého příliš humánního soudce."

Šli dál. Ruth se zachvěla zimou. "Je tu najednou trochu nevlídně," řekla.

"Francie," odvětil Binder. "Paříž! Velké město je nejlepší."

"Proč tam tedy neodjedete?"

"Neumím ani slova francouzsky. A pak jsem specialista na Švýcarsy. Kromě toho -" Odmlčel se.

Mlčky pokračovali v cestě. Od jezera vál studený vítr. Nad nimi se klenulo nebe, vysoké, ocelově šedivé a cizí.

..*

Před Stermerem seděl bývalý právní zástupce dr. Goldbach II., od nejvyššího berlínského soudu. Byl novým telepatickým médiem. Steiner ho našel v kavárně Sperler.

Goldbachovi bylo kolem padesáti let a jako Žid byl vyhoštěn z Německa. Obchodoval kravatami a na černo též právními poradami. Tím si však vydělával právě tolik, aby nepošel hladý. Měl velmi krásnou, třicetiletou ženu, kterou miloval. Zatím žila z prodeje svých šperků; věděl však, že ji sotva udrží pro sebe. Steiner vyslechl jeho příběh a angažoval ho pro večerní představení. Přes den se pak mohl věnovat svým ostatním zaměstnáním.

Po krátké době se ukázalo, že Goldbach se za médium nehodí. Všechno spletl a představení zkazil. V noci pak seděl zoufalý před Steinerem a úpěnlivě ho prosil, aby ho nevyhazoval.

"Goldbachu," řekl Steiner, "dnes to bylo zvlášť špatné! Takhle to opravdu dál nejde! Vždyť vy mě nutíte, abych byl skutečným jasnovidcem!"

Goldbach na něho hleděl jako umírající ovčácký pes.

"Je to přece tak jednoduché," pokračoval Steiner. "Počet vašich kroků k první stanové tyči znamená, kolikátá je to řada židlí. Právě zavřené oko znamená dámu, levé pána. Počet neřekl provinile, "naučil jsem se tomu z paměti, zkouším to každý den - pánbůh ví, je to jako začarované -"

"Ale Goldbachu!" řekl Steiner trpělivě. "Ve své praxi jste si přece musel zapamatovat víc věcí!"

Goldbach sepjál ruce. "Umím nazpaměť občanský zákoník, znám stovky dodatků a soudních výroků, věřte mi, pane Steinere, já byl svou pamětí postrachem soudců - ale tohle tady je jako začarované -"

Steiner zavrtěl hlavou. "I dítě si to dokáže zapamatovat. Osm různých znamení, nic víc! A pak ještě čtyři pro zvláštní případy."

"Vždyť je znám! Můj bože, vždyť je cvičím každý den. Je to jen rozčilením -"

Goldbach seděl malý a shrbený na bedně a bezradně hleděl před sebe. Steiner se dal do smíchu. "Ale v soudní síni jste

přece nebyl nikdy rozčilený! Vedl jste přece velké procesy, při nichž jste musel dokonale a chladnokrevně zvládnout obtížnou látku!"

"Ano, ano, to bylo snadné. Ale tady! Než to začne, vím docela přesně každou podrobnost - jakmile však vejdu do boudy, všechno si rozčilením popletu -"

"Proč jste, proboha, tak rozčilený?"

Goldbach chvíli mlčel. "Nevím," řekl pak tiše. "Je toho všeho dohromady tolik, proč jsem nervózní."

Vstal. "Chtěl byste to zítra se mnou ještě jednou zkusit, pane Steinere?"

"Ano. Ale zítra se to musí podařit. Jinak máme na krku Potzlocha."

Goldbach zalovil v kapse saka a vytáhl kravatu zabalenou do hedvábného papíru. Podal ji Steinerovi. "Tady jsem vám přinesl takovou maličkost. Máte se mnou tolik dřiny ..."

Steiner odmítl. "Vyloučeno! To se mezi námi nedělá -"

"Nic mě nestojí."

Steiner poklepal Goldbachovi na rameno. "Pokus o podplacení právníkem. O kolik se tím zvýší trest při procesu?"

Goldbach se chabě usmál. "Na to se musíte zeptat státního návladního. Dobrého advokáta se člověk jen ptá: oč méně vynese. Ostatně, výměra trestu je stejná; jenom polehčující okolnosti jsou v takovém případě vyloučeny. Posledním větším případem toho druhu byla aféra Hauer a spol."

Poněkud ožil. "Tenkrát měl obhajobu Freygang. Šikovný muž s poněkud upřílišněnou zálibou v paradoxech. Paradox jako detail je neocenitelný, neboť ohromuje; ale nevystačí jako základ obhajoby. Na tom právě Freygang ztroskotál. Chtěl svou obhajobou dosáhnout polehčujících okolností pro zemského soudního radu," rozveseleně se zasmál, "pro neznalost zákonů!"

"Dobrý nápad," řekl Steiner. "Pro vtip -- ale ne pro proces."

Goldbach tam stál s hlavou lehce skloněnou ke straně a s pohledem, pojednou ostrým, s víčky přivřenými - náhle již nebyl ubohým emigrantem a podomním obchodníkem s kravatami - ale byl zase dr. Goldbachem II. od nejvyššího soudu, obávaným tygrem v džungli paragrafů.

Rychle, rovně, vzpřímeně, tak jako už dávno ne, kráčel dolů hlavní alejí Prátru. Neuvědomoval si zámčivou náladu jasné podzimní noci, stál opět v přeplněné soudní síni, s poznámkami před sebou, stál na místě právního zástupce Freyganga, viděl, jak státní návladní, skončiv obžalovací řeč, usedl, upravil si talár, lehce se opřel o kotníky rukou, postavil se do střehu jako šermíř a pak kovovým hlasem spustil: "Slavný soude - obžalovaný Hauer -"

Věty běžely za sebou, krátké a ostré, nevyvratitelné ve své logice. Zabýval se motivy státního návladního jedním po druhém, zdálo se, že sleduje argumentaci, jako by sám obžalovával a nikoli obhajoval, sál ztichl, soudci pozvedli hlavy - ale tu náhle, s virtuózním obratem otočil, citoval paragraf o korupci a čtyřmi tázacími větami objasnil jeho dvojsmyslnost, aby pak jako slehnutím biče rychle snesl polehčující materiál, který působil zcela nově - Stanul před domem, kde bydlel. Zvolna vystupoval po schodech - stále váhávěji a pomaleji.

"Je už má žena doma?" zeptal se ospalé dívky, která mu otevřela.

"Přišla před čtvrt hodinou."

"Děkuji." Goldbach prošel chodbou do svého pokoje. Byl úzký a okno vedlo na dvůr. Přičísil si vlasy. Pak zaklepal na spojovací dveře.

"Ano -"

Žena seděla před zrcadlem a pozorně si prohlížela svou tvář. Neotočila se. "Co je?" zeptala se.

"Jak se máš, Leno?"

"Jak bych se měla mít, když žiju takhle? Špatně! Proč se ptáš?" Žena si prohlížela víčka.

"Byla jsi pryč?"

"Ano."

"Kde jsi byla?"

"Někde. Nemohu tu přece celý den sedět a civět do zdi."

"Vždyť také nemusíš. Jsem rád, když se bavíš."

"Pak je tedy všechno v pořádku."

Žena si začala pomalu vtírat krém do kůže. Mluvila s Goldbachem jako s kusem dřeva-bez nejmenšího rozechvění, se strašnou lhostejností. Stál u dveří a díval se na ni - hladový po vlídném slovu. Měla narůžovělou neposkvřenou pleť, která zářila ve světle lampy. Její tělo bylo kypré a měkké. "Našels něco?" zeptala se.

Goldbach se schoulil do sebe. "Víš přece, Leno - nemám ještě povolení k práci. Byl jsem u kolegy Höpfnera; ani on nemůže nic dělat. Všechno trvá tak hrozně dlouho -"

"Ano, trvá to už příliš dlouho."

"Dělám, co mohu, Leno."

"Ano, vím. Jsem unavena."

"Už jdu, dobrou noc."

Goldbach zavřel dveře. Nevěděl, co má dělat. Vtrhnout dovnitř a zapřísahat ji, aby ho pochopila, doprošovat se jí, aby se s ním vyspala, jen jednu noc - anebo? Ochable zaťal pěsti. Zmlátit, pomyslel si, všechno to ponížení a zahanbení vpráskat do toho růžového masa, popustit jednou pořádně uzdu, všemu tomu hněvu dát průchod, roztřískat pokoj a bít, až začnou ta lhostejná, pohrdavá ústa křičet a nařikat a to měkké tělo se svíjet na zemi.

Chvěl se a naslouchal. Karbatke, ne, správně Karbutke, tak se tenkrát jmenoval onen muž; podsaditý chlap s vlasy, jež mu rostly hluboko do čela, a s tváří, jakou si laik představuje u vraha - bylo těžké zaměřit právě pro ten jeho obličej obhajobu na jeho osvobození, že jednal v pohnutí mysli. Tento muž vyrazil své dívce zuby, zlomil jí ruku a hluboce roztrhl ústa; ještě během líčení měla opuchlé oči, jak ji zřídil. Přesto však visela na tomto zvířeckém chlapovi s

psovskou oddaností - anebo snad právě proto. Tenkrát to byl veliký úspěch, když dosáhl osvobozujícího rozsudku, byla to psychologicky důkladná mistrovská obhajoba, jak mu tehdy blahopřál kolega Cohn III. Goldbachovi poklesly ruce. Hleděl na výběr levných kravat z umělého hedvábí, které ležely na stole. Ano, tenkrát v advokátském pokoji mezi kolegy - jak tenkrát bystře dokazoval, že láska oné ženy toužila po pánu a veliteli; tenkrát, kdy vydělával šedesát tisíc marek ročně a daroval Leně skvosty, z jejichž prodeje nyní žila a všechno spotřebovávala jen pro sebe. Naslouchal, jak uléhá do postele. Každý večer takhle naslouchal a za to se nenáviděl, ale nebyl schopen se toho zbavit. Když uslyšel zaskřípění per, vyskočily mu na tváři skvrny. Stiskl zuby, šel k zrcadlu a pohlédl na sebe. Pak vzal židli a postavil ji doprostřed pokoje. "Předpokládejme, že je to devátá řada, třetí žena, klíč je schován v botě," mumlal. Pozorně udělal devět krátkých kroků k židli, přimhouřil pravé oko, přejel si třemi prsty přes čelo a vysunul kupředu levou nohu - dále - nyní byl už plně soustředěn, viděl, jak Steiner hledá a vysunul nohu ještě o kousek vpřed. Jeho žalostný schoulený stín tančil po stěně v narudlém světle žárovky.

..*

"Co asi dělá náš maličký, Lilo?" řekl v téže době Steiner. "Bůhví, není to jen kvůli tomu pitomému Goldbachovi - ten maličký mi tu opravdu chybí!"

..*

Kern a Ruth byli v Bernu. Bydleli v penziónu Immergrün. Byl v Binderově seznamu. Bylo v něm možno zůstat po dva dny, aniž se museli policejně hlásit.

Příští večer zaklepal kdosi velmi pozdě na Kernovy dveře. Kern už byl svlečen a právě se chystal, že si půjde lehnout. Kern, aniž se pohnul, okamžik čekal. Znovu se ozvalo zaklepání. Bos doběhl tise k oknu. Bylo příliš vysoko, aby mohl skočit dolů a ani kolem dokola nebyla žádná okapová roura, aby se po ní mohl vyšplhat. Pomalu šel zpátky a otevřel dveře.

Venku stál asi třicetiletý muž. Byl o hlavu vyšší než Kern, měl kulatý obličej s vodově modrými očima, neobyčejně plavé, kučeravé vlasy a v ruce držel šedý velurový klobouk, po kterém nervózně přejížděl prsty.

"Promiňte," řekl, "jsem emigrant jako vy -"

Kern měl pocit, jako by mu náhle narostla křídla. Zachráněn! pomyslel si. Žádná policie!

"Jsem ve velkých rozpacích," pokračoval muž. "Jmenuji se Binding. Richard Binding. Jsem na cestě do Curychu a nemám ani centim, abych mohl někde přespát. Nechci od vás žádné peníze. Chtěl jsem se jen zeptat, zda bych se mohl u vás vyspat někde na podlaze?"

Kern na něho pohlédl. "Tady?" řekl. "V tomhle pokoji? Na podlaze?"

"Ano. Jsem tomu zvyklý a určitě vás nebudu rušit. Jsem už třetí noc na cestě. Víte sám, jaké to je spát venku na lavičkách s věčným strachem, že vás chytí policie. Člověk je pak rád, může-li někde zůstat alespoň pár hodin v bezpečí."

"To znám. Ale podívejte se na pokoj! Nikde tu není tolik místa, abyste se mohl pořádně natáhnout. Jak byste tu chtěl spát?"

"To nevadí!" prohlásil Binding horlivě. "To půjde! Tamhle v koutě, například! Mohu spát vsedě a opřít se o skříň. Našinec se vyspí všude, jen když má trochu klidu."

"Ne, to nejde." Kern okamžik uvažoval. "Pokoj tu stojí dva franky. Dám vám peníze. To je nejjednodušší. Můžete se tak aspoň pořádně vyspat."

Binding zvedl odmítavě ruce. Byly velké a červené a tlusté. "Peníze od vás nechci! Proto jsem nepřišel. Kdo bydlí tady, má sám zapotřebí těch pár grošů! A pak - byl jsem už dole a ptal jsem se, jestli bych se tu mohl někde vyspat. Ale žádný pokoj není volný."

"Jeden by snad volný byl, kdybyste měl v ruce dva franky."

"Myslím, že ne. Hoteliér mi řekl, že by nechal člověka, který byl dva roky v koncentračním táboře, vyspat zadarmo. Ale že prý skutečně nemá ani pokoj volný."

"Cože?" řekl Kern. "Vy jste byl dva roky v koncentračním táboře?"

"Ano." Binding vklínil svůj velurový klobouk mezi kolena a vytáhl z náprsní tašky roztrhaný průkaz. Rozložil ho a podal Kernovi. "Tady - podívejte se. To je můj propouštěcí list z Oranienburku."

Kern vzal opatrně listinu, aby nepotřhal její chatrné záhyby. Ještě nikdy neviděl propouštěcí list z koncentračního tábora. Přečetl hlavičku, předtištěný text, psacím strojem vepsané jméno Richarda Bindinga - pak pohlédl na razítko s hákovým křížem a na pečlivý, zřetelný podpis nějakého úředníka - vše souhlasilo. Souhlasilo to dokonce pedantsky pořádným a byrokratickým způsobem a právě proto z toho čísel a až hrůza - jako kdyby se někdo vrátil s povolením k pobytu a s vízem z pekla.

Vrátil listinu Bindingovi.

"Poslyšte," řekl, "vím, co uděláme! Přespíte tady v mém pokoji. Znáš tu v penziónu někoho, kdo má větší pokoj. Mohu se tam docela dobře vyspat. Tak nám bude oběma, pomůžeme."

Binding na něho pohlédl svými kulatými očima. "Ale to je přece vyloučeno!"

"Naopak! To je to nejsnazší na světě!" Kern si vzal plášť a přehodil si ho přes pyžamo. Pak si položil přes ruku šaty a vzal boty. "Podívejte, věci si беру s sebou. Nebudu vás muset aspoň časně ráno rušit. Mohu se obléci naproti. Jsem rád, že mohu udělat něco pro někoho, kdo tolik vytrpěl."

"Ale -" Binding náhle uchopil Kerna za ruce. Zdálo se, že je chce políbit. "Můj bože, vy jste anděl!" koktal.

"Zachránce života!"

"Ale co vás to napadá," odvětil Kern rozpačitě. "Prostě člověk pomůže druhému, to je vše. Co by z nás jinak bylo? Dobře se vyspěte."

Kern na okamžik uvažoval, má-li také vzít kufr. V malé postranní kapse měl schováno čtyřicet franků. Ale peníze byly dobře schovány, kufr byl uzamčen na klíč a mimo to se styděl dát tak otevřeně najevo nedůvěru muži, který byl v koncentračním táboře. Emigranti se navzájem neokrádají. "Dobrou noc! Spěte dobře!" řekl ještě jednou a odešel.

Ruth bydlela na téže chodbě. Kern dvakrát krátce zaklepal na její dveře. Bylo to smluvené znamení. Okamžitě otevřela.

"Stalo se něco?" zeptala se vyděšeně, když uviděla věci v rukou. "Musíme prchnout?"

"Ne. Přenechal jsem jen pokoj jednomu chudákovi, který byl v koncentračním táboře a nespál několik nocí. Mohu se tu u tebe vyspat na pohovce?"

Ruth se usmála. "Lenoška je stará a rozviklaná; ale nemyslíš, že postel je dost velká pro nás oba?"

Kern rychle vešel dovnitř a políbil ji. "Někdy mám opravdu ty nejhoupější otázky na světě," řekl. "Ale věř mi, je to jen z rozpačitosti. Je to pro mne všechno ještě příliš nové."

Pokoj Ruth byl poněkud větší než jeho. Až na lenošku byl podobně zařízen - Kern však měl dojem, že vypadá docela jinak. Zvláštní, pomyslel si - je to jistě jen těch několik věcí, které má v pokoji - úzké střevíce, blůza, hnědá sukně a přece, kolik je v tom něžnosti. S mými věcmi vypadá pokoj jen nepořádně.

"Ruth," řekl, "kdybychom se chtěli vzít - víš, že bychom to ani nemohli udělat? Vždyť nemáme žádné doklady."

"Vím. Ale to nám starost dělat nemusí. Proč vlastně vůbec máme dva pokoje?"

Kern se dal do smíchu. "Kvůli vysoké švýcarské morálce. Nehlášení, to ještě jde - ale neoddání, to je vyloučeno!"

Příští den čekal až do deseti hodin, pak šel do svého pokoje, aby si vzal kufr. Chtěl si opsat několik adres a nechat Bindinga spát dál.

Ale pokoj byl prázdný. Binding byl bezpochyby již zase pryč. Kern otevřel kufr. Nebyl uzamčen, což ho překvapilo. Byl přesvědčen, že ho večer uzamkl. Spěšně ho prohledal. Malá obálka ve skryté postranní kapse byla na místě. Otevřel ji a okamžitě poznal, že jeho švýcarské peníze jsou pryč. Jen dvě opuštěné rakouské pětišilinkové bankovky vypadly na zem.

Znovu všechno prohledal; i svůj oblek, třebaže si byl jist, že v něm peníze nemá. Nikdy nic při sobě nenosil pro případ, že by ho chytili. Ruth by tak aspoň zůstal kufr a peníze. Ale čtyřicet franků zmizelo.

Usedl na zem vedle kufru. "Ten darebák!" řekl ohromen. "Ten zatracený darebák! Cožpak je něco takového možné?"

Chvilí tak seděl, pak uvažoval, má-li to říci Ruth. Rozhodl se však, že jí to řekne až tehdy, až mu nebude zbývat nic jiného. Nechtěl ji zneklidňovat dřív, dokud to nebude bezpodmínečně třeba.

Nakonec vytáhl Binderův seznam a poznamenal si několik bernských adres. Pak si naplnil tašku mýdly, tkaničkami, patentními špendlíky a toaletními vodami a sestoupil po schodech do přízemku.

Dole potkal hoteliéra.

"Znáte nějakého muže, který se jmenuje Richard Binding?" zeptal se ho Kern.

Hoteliér chvíli přemýšlel. Pak zavrtěl hlavou.

"Myslím někoho, kdo tu byl včera večer. Ptal se na pokoj."

"Včera večer nikdo nechtěl pokoj. Vůbec jsem tu nebyl. Hrál jsem až do půlnoci kuželky."

"Ach tak! Pokoj jste měl tedy volný?"

"Ano, tři pokoje. Jsou volné ještě i dnes. Očekáváte někoho? Můžete mít pokoj číslo sedm, u vás na chodbě."

"Ne. Nemyslím, že ten, na koho čekám, se ještě vrátí. Bude už na cestě do Curychu."

V poledne měl Kern vydělány tři franky. Zašel do laciné restaurace, aby snědl chléb s máslem a pak zase ihned pokračoval v podomním obchodování.

Stál u pultu a jedl hladově. Tu mu vypadl chléb z ruky. U jednoho z nejvzdálenějších stolů poznal Bindinga.

Rychle vsunul zbytek chleba s máslem do úst, spolkl ho a pak pomalu zamířil ke stolu. Binding seděl s podepřenými lokty sám před velkou misou s vepřovými kotletami, červeným zelím a bramborami a jedl, pohroužen do sebe.

Vzhlédl, až když před ním Kern stanul. "Ale, hleďme," pravil lhostejně. "Jápak se vede?"

"V peněžence mi chybí čtyřicet franků," řekl Kern.

"Politováníhodné," odvětil Bindinga polkl velký kus pečeně. "Opravdu politováníhodné."

"Vraťte mi zbytek, který ještě máte, a tím bude věc vyřízena."

Binding vypil doušek piva a oťel si ústa. "Nevím, co by se mělo vyřizovat," pravil bodře. "Nebo jste zamýšlel něco jiného?"

Kern na něho pohlédl. Ve svém hněvu dosud nepomyslel

na to, že skutečně nemůže nic dělat. Kdyby šel na policii, chtěli

by po něm doklady, zavřeli by ho a vyhostili.

Změřil si Bindinga přimhouřenýma očima. "Žádné šance," řekl Binding. "Jsem velmi dobrý boxer. O čtyřicet liber těžší než vy. A pak: Dojde-li v lokále k virválu, znamená to policii a vyhoštění."

Kerna v tom okamžiku málo zajímalo, co by se stalo s ním; myslel však na Ruth. Binding měl pravdu; neměl nejmenší možnost něco udělat. "Děláte tohle častěji?" zeptal se. "Žiju z toho. A jak vidíte, dobře."

Kern se až zalykal bezmocným vztekem. "Vraťte mi aspoň dvacet franků," řekl chraptivě. "Potřebuji peníze. Ne pro sebe. Pro někoho druhého, komu patří."

Binding zavrtěl hlavou. "Sám potřebuji peníze. Ostatně, vyvázl jste z toho lacině. Za čtyřicet franků se vám dostalo největšího poučení, jaké v životě existuje: nebýt důvěřivý!"

"Máte pravdu." Kern na něho pohlédl. Chtěl odejít, ale nemohl. "Všechny ty vaše papíry - to je tedy přirozeně všechno

jen podvod!"

"Představte si, že ne!" odvětil Binding. "Byl jsem skutečně v koncentračním táboře." Dal se do smíchu. "Arciže kvůli okradení jednoho gauleitera. Řídký případ!"

Sáhl po poslední kotletě, která byla ještě v míse. V příštím okamžiku ji držel Kern v ruce. "Klidně udělejte skandál!" řekl. Binding se usklíbl. "To mě ani nenapadne! Už jsem se najedl. Ať vám přinesou talíř a vezměte si k tomu červené zeli. Jsem dokonce ochoten zaplatit za vás sklenici piva."

Kern neodpověděl. V té chvíli by si byl nejraději napráskal čímkoli, co by mu přišlo do ruky. Rychle se otočil a odešel s kotletou v ruce. U pultu požádal o kus papíru, aby si ji zabalil. Servírka na něho zvědavě pohlédla. Pak vylovila ze sklenice dvě okurky. "Tady," řekla, "něco k tomu."

Kern si vzal i okurky. "Děkuji," řekl. "Mockrát vám děkuji." Večeře pro Ruth, pomyslel si. Ztraceně drahá, za čtyřicet franků!

U dveří se otočil. Binding ho pozoroval. Kern si odplívl. Binding, usmívaje se, zasalutoval dvěma prsty pravé ruky.

..*

Za Bernem začalo pršet. Ruth a Kern neměli už dost peněz, aby jeli vlakem k nejbližšímu většímu městu. Měli sice ještě malou železnou rezervu, ale na tu chtěli sáhnout až ve Francii. Asi padesát kilometrů je svezlo kolenjedoucí auto. Pak museli zase pěšky. Kern se ve vesnicích odvážil jen zřídkakdy něco prodat. Bylo to příliš nápadné. Na jednom a téže místě spali vždy jen jednu noc. Přišli pozdě večer, kdy už byly policejní úřadovny zavřeny a odcházeli časně zrána, ještě dřív, než se zase otevřely. Když došla četnictvu policejní přihláška, byli už vždy z obce venku. Binderův seznam pro tuto část Švýcar selhal; obsahoval jen větší města.

Nedaleko Murtenu přespali v prázdné stodole. V noci se strhla průtrž mračen. Střecha byla poškozená, a když se probudili, byli promoklí na kůži. Pokusili se usušit si věci, ale nemohli rozdělát oheň. Všechno bylo vlhké a jen stěží našli místo, kde do stodoly nepršelo. Spali přitisknutí těsně k sobě aby se zahřáli, ale jejich pláště, jimiž se přikryli, byly příliš vlhké, - brzy se opět probudili zimou. Tak čekali, až se rozední, a pak se vydali dál na cestu.

"Chůze se zahřejeme," řekl Kern. "A za hodinu už jistě někde seženeme trochu kávy."

Ruth přikývla. "Snad vysvitne slunce. Pak rychle uschneme."

Avšak po celý den zůstalo chladno a větrno. Přeháňky se honily po polích. Byl to první velmi chladný den v tomto měsíci, chuchvalcovité mraky visely nízko nad zemí a odpoledne se přihnala druhá prudká bouře. Ruth a Kern ji přečkali v jedné malé kapli. Snesla se tma, po chvíli začalo hřmít a blesky probodávaly barevné skleněné tabulky, na nichž svatí v modrém a rudém drželi v rukou průpovědi o míru nebes a duše.

Kern cítil, jak se Ruth chvěje. "Je ti zima?" zeptal se.

"Ne, moc ne."

"Pojď, budeme se trochu procházet, je to lepší. Mám strach, aby ses nenachladila."

"Nenachladím se. Nech mě jen chvilku sedět."

"Jsi unavena?"

"Ne. Jenom bych ráda ještě chvíli takhle seděla."

"Nechceš se přece jen raději procházet? Jen několik minut? V mokřích šatech se nemá tak dlouho sedět. Kamenná země je příliš studená."

"Dobrá."

Procházeli se pomalu kaplí. Jejich kroky se rozléhaly prázdným prostorem. Kráčeli podél zpovědnic, jejichž zelené závěsy se vzdouvaly v průvanu, podél oltáře k sakristii a zase zpátky.

"Do Murtenu je ještě devět kilometrů," řekl Kern. "Musíme hledět, abychom si našli někde nocleh už dříve."

"Těch devět kilometrů ještě urazíme."

Kern cosi zamručel.

"Co říkáš?" zeptala se Ruth,

"Nic. Proklínám jen jistého Bindinga."

Zavěsila se do něho. "Zapomeň na to! To je nejjednodušší. Myslím, že už přestalo pršet."

Vyšli ven. Ještě poprchávalo, ale nad horami se pnula velká duha. Klenula se nad celým údolím jako obrovský barevný most. Za lesy se nad krajem rozlévala záplava žlutobílého světla, prýšticího mezi protřhanými mračky. Slunce nemohli spatřit; viděli jen světlo, které se rozlévalo jako zářivá mlha.

"Pojď," řekla Ruth. "Teď už bude líp."

Večer došli k ovčinci. Pastýř, starší mlčenlivý sedlák, seděl přede dveřmi. Vedle něho leželi dva ovčáctí psi. Se štěkotem se vyřítili na příchozí. Sedlák vyňal z úst dýmku a zapískal na psy.

Kern k němu přistoupil. "Můžeme tu přespat? Jsme celí promoklí a unavení a nemůžeme už dál."

Muž na něho dlouho hleděl. "Nahoře je seník," řekl pak.

"Nic víc nepotřebujeme."

Muž se na něho opět dlouze zahleděl. "Dejte mi zápalky a cigarety," řekl posléze. "Nahoře je spousta sena."

Kern mu je dal. "Nahoru musíte po žebříku," řekl sedlák. "Chlév za vámi uzavřu. Bydlím ve vsi. Zítra ráno vás zase pustím ven."

"Děkuji. Mnohokrát vám děkuji."

Vylezl po žebříku. Nahoře bylo šero a teplo. Za chvíli přišel sedlák. Přinesl jim hrozny vína, kousek ovčího sýra a tmavý chléb. "Já teď zamknu," řekl. "Dobrou noc."

"Dobrou noc. A mockrát vám děkuji."

Naslouchali, dokud zase neslezl dolů. Pak se vysvlékli ze svých mokrých věcí a položili je na seno. Z kufru vyhrabali noční prádlo a dali se do jídla. Měli veliký hlad.

"Jak ti chutná?" zeptal se Kern.

"Báječně," Ruth se o něho opřela.

"Máme štěstí, vid'?"

Přikývla.

Sedlák dole zamkl. Seník měl kulaté okno. Schoulili se u něho a dívali se za sedlákem, jak odchází. Nebe se rozjasnilo a zrcadlilo se v jezeře. Sedlák šel zvolna přes pokosená pole rozvázným krokem lidí, kteří jsou denně ve styku s přírodou. Kromě něho nebylo nikoho vidět. Šel poli sám a zdálo se, jako by nesl na svých temných ramennou celé nebe.

Seděli u okna, dokud bezbarvá přednoční hodina neproměnila všechno světlo v šed'. Za jejich zády vyrostlo seno ve hře stínů ve fantastické pohoří. Jeho vůně se mísila s vůní rašeliny vycházející z ovčí. Mohli je vidět otvorem v podlaze: - nezřetelné hemžení chomáčovitých hřbetů s mnoha drobnými zvuky, které postupně utichaly a zmlkaly.

Sedlák přišel příštího jitra a chlév zase odemkl. Ruth ještě spala. Ve tváři byla rudá a prudce oddychovala. Kern pomohl sedlákovi vyhnat ovce.

"Můžeme tu ještě jeden den zůstat?" zeptal se. "Rádi si to nějak odpracujeme."

"Co byste odpracovávali. Jen si tu klidně ještě zůstaňte."

"Díky."

Kern se vyptal na adresy Němců, bydlících ve městě. Město totiž nebylo v Binderově seznamu. Sedlák mu vyjmenoval několik lidí a popsal mu, kde bydlí.

Odpoledne, když se zešeřilo, vydal se Kern na cestu. První dům našel velmi snadno. Byla to bílá vila, která stála v malé zahradě. Čist'ouňka služebná mu otevřela. Nenechala ho stát venku, nýbrž ho hned zavedla do malé předsíně. Dobré znamení, pomyslel si Kern. "Mohu mluvit s panem Ammersem? Nebo s paní Ammersovou?" zeptal se.

"Okamžik, prosím."

Děvče zmizelo a znovu se objevilo. Odvedlo ho do salónu s novým mahagonovým nábytkem. Kern málem uklouzl, jak byla podlaha hladká. Na všech kusech nábytku ležely krajkové dečky.

Po chvíli se objevil pan Ammers. Byl to malý muž s bílou bradkou a vypadal účastně. Kern se rozhodl, že mu poví ze dvou příběhů, které měl v zásobě, ten pravdivý.

Ammers mu vřídle naslouchal. "Jste tedy emigrant bez pasu a bez povolení k pobytu?" řekl pak. "A máte na prodej mýdlo a věci pro domácnost?"

"Ano."

"Dobrá." Ammers vstal. "Moje žena si prohlédne vaše věci."

Odešel. Po chvíli vešla jeho žena. Bylo to vybledlé neutrum s vodnatýma tresčima očima a s obličejem, jehož barva se podobala příliš dlouho vařenému masu.

"Copak to máte na prodej?" zeptala se upejpavým hlasem.

Kern vybalil věci. Mnoho toho nebylo. Paní se v nich probírala, prohlížela si šicí jehly, jako by ještě nikdy žádnou neviděla, čichala k mýdlu a o palec zkoušela kartáček na zuby; - pak se zeptala na ceny a nakonec rozhodla, že dojde pro svou sestru.

Její sestra jako by jí z oka vypadla.

Bradatý Ammers, třebaže byl maličký, jistě doma nastolil železný režim, neboť i sestra byla jakoby bez života a měla bázlivý, stísněný hlas. Pohledy obou žen každým okamžikem zalétávaly ke dveřím. Váhaly a otálely, takže se Kern nakonec stal netrpělivý. Viděl, že se ženy nerozhodnou, a proto zase věci zabalil. "Snad se rozmyslíte do zítřka," řekl.

"Mohu se tu ještě zastavit."

Žena na něho poděšeně pohlédla. "Nechtěl byste šálek kávy?" zeptala se ho.

Kern si už ani nevzpomínal, kdy pil naposled kávu. "Hrozně rád," řekl šťastně.

"Ale ovšem! Hned. Okamžik -"

Vyhrnula se neohrabané ven jako křivá bečka, ale rychle. Sestra zůstala v pokoji. "Šálek kávy přijde docela vhod," řekl Kern, jen aby něco řekl.

Sestra se zasmála, jako když zahudruje krocan a náhle zase ztichla, jako by se byla zalkla. Kern na ni udiveně pohlédl.

Schoulila se a vyrazila nosem vysoký hvízdatý zvuk.

Paní Ammersová vešla do salónu a postavila před Kerna na stůl šálek s kouřící kávou. "Jen klidně pijte," řekla starostlivě. "Máte dost času, a káva je velmi horká."

Sestra ze sebe vyrazila krátký, vysoký smích a hned nato se vyděšeně schoulila.

Kern se však nedostal k tomu, aby se napil kávy. Dveře se otevřely a do salónu vešel krátkým, pružným, krokem Ammers, sledován nevrle vyhlížejícím četníkem.

Ammers ukázal gestem vlekně na Kerna. "Pane četníku, konejte svou povinnost! Individuum bez vlasti a bez pasu, vyhoštěné z německé Říše!"

Kern strnul. Četník si ho prohlédl. "Pojďte se mnou!" zamručel pak.

Kern měl na okamžik pocit, jako by mu vyschl mozek. Očekával všechno, jenom ne tohle. Pomalu a mechanicky, jako ve zpomaleném filmu, shraboval dohromady své věci. Pak se napřímil. "Proto tedy ta káva a ta přívětivost!" řekl přerývaně a s námahou, jako by si všechno teprve uvědomoval. "Všechno jen proto, abyste mě tu zadrželi! Proto tedy!" Zaťal pěsti a vykročil proti Ammersovi, který rychle ustoupil. "Žádný strach," řekl Kern tiše, "ani se vás nedotknu! Jen vás proklínám! Z hloubi duše proklínám vás a vaše děti a vaši ženu! Kež se na vás sesype všechno neštěstí světa! Ať se proti vám vzbouří vaše děti a opustí vás a nechají vás opuštěného a chudého v utrpení a bídě!"

Ammers zbledl. Bradka se mu roztřásla. "Chraňte mě!" rozkázal četníkovi.

"Dosud vás neurazil," odvětil celník lhostejně. "Až dosud vás jen proklínal. Kdyby vám byl například řekl: - Špinavý udavači, byla by to urážka, a to pro slovo špinavý!"

Ammers na něho vztekale pohlédl. "Konejte svou povinnost!" vyprskl.

"Pane Ammersi," prohlásil četník klidně, "vy mi nemáte co udělovat žádné příkazy. To mohou jen moji představení. Na tohoto muže jste podal udání; přišel jsem tedy a to ostatní je už má věc. Pojdte se mnou!" řekl Kernovi.

Oba odešli. Domovní dveře se za nimi zavřely. Kern šel mlčky vedle četníka. Stále ještě nebyl schopen kloudně uvažovat. Měl jen jakýsi temný pocit: Ruth - dál se však už prostě neodvažoval myslet.

"Příteli," řekl četník po chvíli, "ovce někdy opravdu pokoušejí hyeny. Cožpak jste nevěděl, kdo to je? Tajný špión německé nacistické strany ve zdejším městě. Ten už udal všelijaké lidi."

"Dobrý bože!" řekl Kern.

"Ano," odvětil četník. "Tomu se říká mít pech, co?" Kern mlčel. "To nevím," řekl pak tupě. "Vím jen, že na mě čeká někdo, kdo je nemocný."

Četník se rozhlédl po ulici a pokrčil rameny. "To všechno je málo platné! Taky mi do toho ani nic není. Já vás musím předvést na policii!" Rozhlédl se. Ulice byla prázdná. "Neradil bych vám, abyste utekl!" pokračoval. "Nemá to žádný smysl. Mám sice vyvrknutou nohu a nemohl bych za vámi běžet, ale hned bych zvolal 'Stůj', a když byste se nezastavil, vytáhl bych revolver." Po několika vteřinách si prohlížel Kerna. "Ovšem, chvíli by to trvalo," pravil pak. "Zatím byste mi mohl pláchnout, zvláště na jednom místě, kam hned dojdeme, kde jsou všelijaké uličky a zákoutí a kde se nedá o nějakém střílení moc mluvit. Kdybyste mi tam utekl, těžko bych vás mohl chytit. Musel bych vám dát nanejvýš napřed náramky."

Kernovi se náhle rozsvítilo. Zaplavila ho nesmyslná naděje. Pohlédl na četníka.

Četník šel klidně dál. "Víte," řekl po chvíli zamyšleně, "určité věci člověk považuje pod svou důstojnost."

Kern cítil, jak mu rozčilením vlhnu ruce. "Poslyšte," řekl rychle, "na mě čeká člověk, který beze mne zahyne! Pusťte mě! Jsme na cestě do Francie, chceme tak jako tak opustit Švýcarsko a je přece jedno, zda je opustíme tak či onak."

"To nemohu!" odvětil četník lhostejně. "To je proti mým služebním předpisům. Mou povinností je předvést vás na policii. Nanejvýše byste mi mohl utéci, proti tomu bych ovšem nemohl nic dělat." Zastavil se. "Kdybyste například běžel touhle ulicí dolů - zahrnul za roh a hned vlevo - byl byste pryč dříve, než bych mohl vystřelit." Netrpělivě pohlédl na Kerna. "Tak a teď vám tedy nasadím náramky! Ksakru, kde jen ten krám mám!"

Zpola se odvrátil a hrabal se důkladně v kapse.

"Děkuji vám!" řekl Kern a rozeběhl se.

Na rohu se v běhu spěšně ohlédl. Četník tam stál s rukama založenýma v bok a šklebil se za ním.

Příští noc se Kern probudil; slyšel, jak Ruth prudce a trhaně oddychuje. Sáhl ji na čelo; bylo horké a vlhké. Neodvážil se ji probudit; spala tvrdě, avšak velmi neklidně. Seno pronikavě vonělo, přestože byly přes ně rozestřeny přikrývky a hrubé ručníky. Po chvíli Ruth sama procitla. Rozespálým, dětským hlasem požádala o vodu. Kern došel pro konvici a sklenici a Ruth se dychtivě napila.

"Je ti horko?" zeptal se.

"Ano hodně. Ale snad je to tím senem. V krku mám vyschlo."

"Doufejme, že nemáš horečku."

"Nesmím mít horečku. Nesmím být nemocná. Také nejsem. Nejsem nemocná."

Otočila se, položila si hlavu na jeho ruku a zase usnula.

Kern ležel zticha. Byl by rád měl světlo, aby viděl, jak Ruth vypadá. Podle vlhkého horka jejího obličeje cítil, že má určité horečku. Neměl však při sobě kapesní svítilnu. Ležel tedy tiše a naslouchal, jak prudce a trhaně oddychuje, a pozoroval nekonečně zvolna obíhající ručičku na světélkujícím číselníku svých hodinek, které probleskovaly tmou jako nějaký vzdálený, zsinálý pekelný stroj. Dole do sebe vrážely ovce, chvílemi zabečely a zdálo se, jako by se za kruhovým okýnkem jen ztěžka rodilo jítro.

Ruth procitla. "Podej mi vodu, Ludvíku."

Kern jí podal sklenici. "Máš horečku, Ruth. Můžeš zůstat hodinku sama?"

"Ano."

"Doběhnu do města a přinesu ti něco proti horečce."

Přišel sedlák a odemkl. Kern mu řekl, co se stalo. Sedlák se kysele zatvářil.

"To asi bude muset do nemocnice. Tady pak nemůže zůstat."

"Uvidíme, jestli se to do poledne nezlepší."

Přestože měl strach, aby nepotkal četníka nebo někoho z Ammersovy rodiny, odešel Kern do města do lékárny a požádal lékárníka, aby mu půjčil teploměr. Lékárník mu ho dal, až když za něj položil na pult peníze, pak koupil ještě tubičku Arkanolu a běžel zpátky.

Ruth měla horečku 38,5 stupně. Spolkla dvě tabletky a Kern ji uložil do sena, zabaliv ji do svého saka a jejího pláště. V poledne stoupla teplota na 39 stupňů přesto, že snědla prášky.

Sedlák se poškrábal na hlavě. "Potřebuje ošetření. Na vašem místě bych ji odvezl do nemocnice."

"Nechci do nemocnice," řekla Ruth chraptivě a slabě. "Zítra jsem zase zdravá."

"Nevypadá to na to," řekl sedlák. "Měla byste ležet v pokoji v posteli, a ne tady na seníku."

"Ne, tady je teplo a hezky. Prosím vás, nechte mě tu ležet."

Sedlák sešel dolů a Kern šel za ním. "Proč vlastně nechce odtud?" zeptal se sedlák.

"Protože bychom už pak nebyli spolu."

"Ale co na tom. Vždyť na ni můžete počkat."

"To nemohu. Až bude ležet v nemocnici, vyjde najevo, že nemá pas. Možná, že si ji tam nechají, i když nemáme dost

peněz; ale pak ji pošle policie na hranice a já nebudu vědět, kdy a kam."

Sedlák zavrtěl hlavou. "A vy jste nic neudělal? Nic jste neprovedl?"

"Nemáme pasy a žádné nemůžeme dostat, to je vše."

"Tak to nemyslím. Neukradl jste někde něco nebo někoho nepodvedl či něco podobného?"

"Ne."

"A přece vás honí, jako kdyby byl na vás vydán zatykač?"

"Ano."

Sedlák si odplívl. "Tomu ať rozumí, kdo umí. Prostý člověk tomu ale rozumět nemůže!"

"Já tomu rozumím," řekl Kern.

"Může to být zápal plic, tady nahoře, víte to?"

"Zápal plic?" Kern na něho zděšeně pohlédl. "To není možné! Vždyť to by bylo životu nebezpečné!"

"Ovšem," řekl sedlák. "Proto vám to říkám."

"Bude to chřipka."

"Má horečku, vysokou horečku, a co to skutečně je, tu může říct jen lékař."

"Pak musím přivolat lékaře."

"Sem?"

"Snad sem nějaký přijde. Podívám se do adresáře."

Kern se znovu vrátil do města. V trafice koupil dvě cigarety a požádal o telefonní seznam. Našel v něm jakéhosi lékaře, doktora Rudolfa Beera a zašel k němu.

Když přišel, návštěvní hodiny už skončily a tak musel přes hodinu čekat. Zatím si prohlížel časopisy a magazíny, díval se na obrázky a nedovedl pochopit, že existují soutěže v tenise a recepce a polonahé ženy na Floridě a veselí lidé, zatím co on tu sedí bezmocný a Ruth je nemocná.

Konečně přišel lékař. Byl to ještě mladý muž. Mlčky vyslechl Kerna, pak si připravil tašku a vzal si klobouk. "Pojďte se mnou. Dole mám vůz, zajedeme k vám."

Kern polkl. "Nemohli bychom jít pěšky? Autem to bude stát mnohem víc. Máme strašně málo peněz."

"Tohle přenechte už na starost mně," odvětil Beer.

Odjeli k ovčinci. Lékař prohlédl Ruth. Úzkostně pohlédla na Kerna a lehce zavrtěla hlavou. Nechtěla odtud.

Beer vstal. "Musíte do nemocnice. Ochablost pravé plíce. Chřipka a nebezpečí zánětu plic. Vezmu vás s sebou!"

"Ne! Nechci do nemocnice. Ani to nemůžeme zaplatit!"

"O peníze se nestarejte. Musíte odtud. Jste vážně nemocná."

Ruth pohlédla na Kerna. "Ještě si o tom spolu promluvíme," řekl. "Vrátím se hned."

"Za půl hodiny pro vás přijedu," pravil lékař k Ruth. "Máte na sebe něco teplého a nějaké přikrývky?"

"Máme jen tohle," řekl Kern.

"Vezmu něco s sebou. Tak tedy za půl hodiny."

Kern s ním sešel dolů. "Je to nezbytně nutné?" zeptal se.

"Ano. Tady v seně nemůže zůstat ležet. Také nemá smysl uložit ji někde v pokoji. Patří do nemocnice, a rychle."

"Dobrá," řekl Kern. "Pak vám musím říci, co to pro nás znamená."

Beer ho vyslechl. "Vy si tedy myslíte, že ji nebudete moci navštěvovat?" zeptal se pak.

"Ne. Za několik dní by se to rozkřiklo a policie by si na mě už počkala. Takhle však mám alespoň možnost být jí nablízku a slyšet od vás, jak se jí vede a co se s ní děje a podle toho se moci zařídit."

"Rozumím. Můžete ke mně kdykoli přijít a poptat se."

"Děkuji vám. Je to s ní nebezpečné?"

"Nebezpečné se to může stát. Proto musí bezpodmínečně odtud."

Lékař odjel. Kern pomalu stoupal po žebříku na půdu. Byl otupělý a nic nevnímal. Z přítmi nízké místnosti se k němu otočil bílý obličej s temnými skvrnami očních důlků. "Vím, co mi chceš říci," zašeptala Ruth.

Kern přikývl. "Nejde to jinak. Musíme být šťastni, že jsme našli toho lékaře. Jsem přesvědčen, že tě nechají v nemocnici zdarma."

"Ano." Hleděla upřeně před sebe. Pak se náhle zděšeně vzpřímila. "Můj bože, ale kde jen zůstaneš ty, když mě odvezou do nemocnice? A jak se zase shledáme? Nemůžeš přece za mnou přijít, vždyť by tě tam jistě zatkli!"

Usedl vedle ní a pevně uchopil její horké ruce do svých. "Ruth," řekl. "Musíme být teď velmi střízliví a rozumní."

Všechno jsem už promyslel. Zůstanu tady a skryji se. Sedlák mi to dovolil. Prostě na tebe budu čekat. Bude líp, když tě v nemocnici nenavštívím. Udělám to jinak. Každý večer přijdu k nemocnici a budu se dívat do tvého okna. Lékař mi řekne, kde budeš ležet. Bude to, jako bych tě navštívil."

"V kolik hodin?"

"V devět."

„To už je tma, neuvidím tě."

"Mohu přijít, jen když je tma, jinak by to bylo nebezpečné. Ve dne se nesmím venku ukázat."

"Neměl bys tam vůbec chodit. Neboj se o mne. Však to přečkám."

"Ne, přijdu. Jinak bych to nevydržel. A teď se musíš obléknout."

Omyl jí obličej trochou vody z cínové konvice a osušil kapesníkem. Rty měla popraskané a horké. Položila mu obličej do dlaní. "Ruth," řekl. "Uvažme všechno: až budeš zase zdravá a já bych tu už nebyl, anebo kdyby tě vyhostili - ať tě pošlou na hranice do Ženevy. Ujednejme si, že si budeme psát poste restante Ženeva. Tak se můžeme vždycky opět shledat. Ženeva, poste restante hlavní pošta. Budu-li dopaden, pošleme naše adresy také lékaři. Vždycky je pak může předat druhému. Slíbil mi, že to udělá. Jeho pomocí se všechno dovím a budu ti také po něm posílat všechny zprávy."

Tak budeme mít jistotu, že se sobě nikdy neztratíme."

"Ano, Ludvíku," zašeptala. "Neměj žádný strach, Ruth. Tohle ti říkám jen pro případ, kdyby došlo k nejhoršímu. Jen kdyby mě chytli. Nebo kdyby tě prostě nechtěli pustit z nemocnice. Ale já pevně věřím, že tě pustí, aniž se policie něco doví, a pak spolu odjedeme."

"A když se něco dozví?"

"Mohou tě poslat jen na hranice. A tam už budu na tebe čekat. V Ženevě, na hlavní poště."

Důvěřivě na ni pohlédl. "Tady máš peníze. Schovej si je, snad je budeš potřebovat na cestu."

Dal jí zbytek peněz, které ještě měl. "V nemocnici neříkej, že je máš. Musíš si je ponechat na pozdější dobu."

Zdola se ozval lékař. "Ruth!" řekl Kern a vzal ji do náruče. "Budeš statečná, Ruth?"

Přitiskla se k němu. "Chci být statečná. A chci se s tebou zase shledat."

"Poste restante Ženeva, dopadne-li všechno špatně. Jinak sem přijdu pro tebe. Každý večer v devět budu stát venku a přeji ti, co si lze jen přát."

"Přijdu k oknu."

"Zůstaneš v posteli, jinak nepřijdu. Zasměj se ještě jednou!"

"Jste hotoví?" zavolal lékař.

Usmívala se v slzách. "Nezapomeň na mě!"

"Jak bych mohl! Vždyť jsi mi vším, co mám!"

Políbil ji na suché rty. V otvoru podlahy se objevila lékařova hlava. "Nedejte se rušit," řekl. "Ale teď už pojďme."

Snesli Ruth do auta a přikryli ji. "Mohu se dnes večer přijít zeptat?" otázal se Kern.

"Ovšem. Zůstanete nyní zde? Ano, je to tak lepší. Můžete ke mně přijít kdykoli."

Auto odjelo. Kern stál, dokud mu nezmizelo z očí. Stál, ale zdálo se mu, jako by ho vichřice strhávala zpátky.

..*

V osm hodin zase! k doktorovi Beerovi. Lékař byl doma. Uklidnil ho; horečka je prý sice vysoká, ale zatím nehrozí žádné velké nebezpečí. Zdá se, že jde o běžný zápal plic.

"Jak dlouho to trvá?"

"Půjde-li to dobře, dva týdny. A pak týden zotavení."

"Jak to bude s placením?" zeptal se Kern. "Nemáme nic."

Beer se zasmál. "Hlavní věc, že leží v nemocnici. O zaplacení se už postará nějaká dobročinná instituce."

Kern se na něho podíval. "A váš honorář?"

Beer se opět zasmál. "Jen si ponechte těch pár franků. Já už se bez nich obejdu. Zítra se můžete přijít zase zeptat."

Vstal.

"Kde leží?" zeptal se Kern. "V kterém poschodí?"

Beer si položil kostnatý ukazováček na nos. "Počkejte - pokoj číslo 35, druhé patro."

"Které je to okno?"

Beer zamžikal očima. "Myslím, že je to druhé okno zprava. Ale není vám to nic platné; bude již spát."

"Proto se na to neptám."

"Ovšem, že ne," odvětil Beer.

Kern se vyptal na nemocnici. Našel ji brzy a pohlédl na hodinky. Bylo tři čtvrti na devět. V druhém okně zprava byla tma. Čekal. Nikdy by nevěřil, že to může trvat tak dlouho, než bude devět. Tu viděl, jak se okno osvětlilo. Stál napjatě a hleděl do narůžovělého čtverce. Jednou slyšel něco o přenášení myšlenek a snažil se nyní soustředit se, aby přenesl na Ruth sílu. "Dej, ať se uzdraví! Dej, ať se uzdraví!" myslel si ustavičně, aniž věděl, ke komu se modlí. Zhluboka se nadechl a pak pomalu vypouštěl dech; vzpomněl si, že v nějaké knize četl o tom, jak důležité je zhluboka dýchat. Zaťal pěsti a napjal svaly, povytáhl se na špičkách prstů nohou, jako by chtěl vyskočit a znovu a znovu šeptal do noci směrem k osvětlenému čtverci: "Uzdrav se! Uzdrav se! Miluji tě!"

Okno potmělo. Spatřil čísi stín. Vždyť má ležet v posteli! pomyslel si, zatímco ho zaplavovala prudká vlna štěstí.

Kývla; divoce zamával do okna. Pak ho napadlo, že ho nemůže vidět. Zoufale se rozhlédl po nějaké pouliční lampě, po nějakém zdroji světla, aby se postavil před něj. Ale nespatrił nic. Tu dostal nápad. Vytrhl z kapsy krabičku zápalek, kterou dostal ráno darem ke dvěma cigaretám, zažehl jednu zápalku a zvedl ji do výše.

Stín pokynul. Odpověděl opatrným mávnutím zápalky. Pak vytrhl z krabičky několik dalších a držel je rozžaty tak, že mu ozářily obličej. Ruth zamávala. Dal jí znamení, aby si šla lehnout. Zavrtěla hlavou. Ozářil si obličej a důrazně kývl.

Neuposlechl. Pochopil, že musí odejít, aby ji přinutil opět si lehnout. Udělal několik kroků, aby ukázal, že odchází.

Pak vyhodil do vzduchu všechny zapálené sirky. Plápolající snášely se k zemi a zhasínaly. Světlo v okně ještě chvíli hořelo, pak zhaslo a okno vypadalo temnější než vše ostatní.

..*

"Blahopřeji, Goldbachu!" řekl Steiner. "Dnes jste byl poprvé dobrý. Bez jediné chyby, klidný a rozvázný. To, jak jste mi dal tip s tou zápalkou v podprsence, bylo prostě báječné! Bylo to opravdu těžké!"

Goldbach na něho vděčně pohlédl. "Ani nevím sám, jak se to stalo. Tak nějak náhle, jakoby nějaké osvětlení, ze včerejška na dnešek. Uvidíte, že ze mě bude ještě dobré médium. Zítra si začnu vymýšlet další triky."

Steiner se dal do smíchu. "Pojďte, vypijeme sklenku na tuto radostnou událost!"

Došel pro láhev meruňkovice a nalil. "Na zdraví, Goldbachu!"

"Na zdraví!"

Goldbach se zakuckal a postavil sklenku. "Odpusťte," řekl, "ale už jsem tomu odvykl. Jestli nemáte nic proti tomu, rád bych už šel."

"Ale ovšem! Vždyť tu jsme už hotovi. Nechcete aspoň dopít svou sklenku?"

"Ano, rád." Goldbach ji poslušně vyprázdnil.

Steiner mu podal ruku. "A příliš mnoho triků si nenacvičujte. Jinak bych se v těch fintách ani nevyznal."

"Ne, ne."

Goldbach pospíchal alejí dolů do města. Cítil se lehký, jako kdyby z něho spadlo těžké břímě. Ale byla to lehkost bez radosti - jako kdyby byly jeho kosti plné vzduchu a jeho vůle z plynu, ne již ovladatelné a vydané napospas každému zavanutí větru.

"Je moje žena doma?" zeptal se dívky u dveří penzionu.

"Ne." Dívka se dala do smíchu.

"Pročpak se smějete?" zeptal se Goldbach udiveně.

"Proč bych se nesmála? Je snad zakázáno se smát?"

Goldbach na ni nepřítomně pohlédl. "Tak jsem to nemyslel," zamumlal. "Jen se smějte."

Prošel úzkou chodbou do svého pokoje a naslouchal, co se děje vedle. Neslyšel nic. Pečlivě si učešal vlasy a okartáčoval šaty; pak zaklepal na spojovací dveře, třebaže mu dívka řekla, že jeho žena není doma. Snad se zatím vrátila, pomyslí si. Snad ji dívka neviděla. Znovu zaklepal. Nikdo neodpověděl. Opatrně stiskl kliku a vešel. Světlo u zrcadla svítilo. Hleděl na světlo jako lodník na maják. "Hned se vrátí," pomyslel si. "Jinak by nenechala hořet světlo."

Avšak kdesi ve svých kostech, lehkých jako vzduch, v šedé popelavé spleti svých žil již věděl, že se nevrátí. Věděl to v podvědomí svých myšlenek, ale jeho mozek se s umíněností strachu chystal oněch nesmyslných slov: musí se vrátit, jinak by světlo nehořelo - jako trámu, který ho měl zachránit před potopou.

Pak odhalil prázdnotu pokoje. Před zrcadlem chyběly kartáče a kelímky s krémy; dveře skříně byly zpola otevřeny a ve skříní chyběla růžově a pastelově zbarvená skvrna šatů; otvor skříně zel černý a prázdný. Jen vůně byla ještě v pokoji; závan života, ale také již řídký - vzpomínka a číhající bolest. Pak našel dopis a otupěle se podívil, že ho nespatřil už dřív - ležel uprostřed stolu.

Trvalo dlouho, než ho otevřel. Věděl už beztak všechno - proč ho tedy ještě otevírat? Nakonec ho roztrhl zapomenutou vlásenkou, která ležela vedle něho na židli. Četl dopis, ale slova nepronikala ledovou vrstvou jeho mozku; zůstávala mrtva, slova z nějakých novin, z nějaké knihy, nahodilá slova, která se ho již netýkala. Vlása v jeho ruce byla životnější.

Seděl tam klidně a čekal na bolest a divil se, že bolest nepřichází. Byl to jen hluchý pocit, nesmírné omámení podobné úzkostnému okamžiku před usnutím, když si vzal příliš velkou dávku bromu.

Dlouho tak seděl. Hleděl na své ruce; - ležely mu na kolenou jako bílá, mrtvá zvířata; bledé, necitlivé chobotnice s pěti ochablými chapadly. Nepatřily k němu. Nepatřil vůbec sám k sobě; byl tělem kohosi druhého, jehož oči shlížely do jeho nitra a patřily na otupělost, která se jen chvílemi otřásla sama v sobě.

Konečně vstal a vrátil se do svého pokoje. Viděl, jak na stole leží kravaty. Mechanicky našel nůžky a začal kravaty rozstříhovat, pečlivě, pruh za pruhem. Neodhazoval rozstříhané kusy na zem, nýbrž je pedantsky shromažďoval v dlani a pak je na stole nakupil v pestrou hromádku. Uprostřed tohoto automatického počínání se udiveně přistihl při tom, co dělá; odložil nůžky a přestal stříhat. Vzápětí zapomněl na to, co před chvílí dělal. Toporně prošel pokojem a usedl v koutě. Tam seděl schoulený a podivně unavenými stařeckými pohyby si ustavičně třel ruce, jako by mu byla zima a jako by už neměl sil, aby se opravdu zahřál.

XIV.

Kern vyhodil do vzduchu poslední zápalku. Vtom mu někdo položil ruku na rameno. "Copak to tu děláte?"

Trhl sebou, otočil se a spatřil uniformu. "Nic," zakoktal. "Promiňte! Jen takový žert, nic víc."

Policista mu pozorně pohlédl do tváře. Nebyl to týž, který ho zatkl u Ammerse. Kern rychle pohlédl vzhůru k oknu.

Ruth už nebyla vidět. Pravděpodobně ani ona nic nespatřila; byla už příliš tmá.

Kern se pokusil o dobrosrdečný úsměv. "Promiňte, prosím," řekl, jako by se nic nestalo. "Byl to jen takový malý žert."

Vidíte sám dobře, že se tím nemohlo nic stát. Bylo to jen několik zápalek, nic víc. Chtěl jsem si zapálit cigaretu. Pořádně mi nehořela, tak jsem si jich tedy vzal rovnou půl tuctu a málem jsem si spálil prsty."

Dal se do smíchu, mávl rukou a chtěl odejít. Ale policista ho zadržel. "Okamžik! Vy nejste Švýcar, co?"

"Proč ne?"

"To přece slyším. Proč lžete?"

"Vůbec nelžu," odvětil Kern. "Jenom mě zajímá, jak jste to hned poznal?"

Policista si ho velmi nedůvěřivě prohlížel. "Že bychom se snad - " zamručel a pak rozsvítil kapesní svítilnu. "Poslyšte!" řekl a jeho hlas se náhle změnil. "Znáte pana Ammerse?"

"Ani trochu," odvětil Kern klidně, jak jen mohl.

"Kde bydlíte?"

"Jsem tu teprve od dnešního rána, právě jsem si chtěl najít nějaký hostinec. Můžete mi nějaký doporučit? Ne příliš drahý."

"Nejdřív pojdte se mnou. Je tu udání pana Ammerse, které se hodí přesně na vás. To si musíme nejprve prověřit."

Kern šel za ním. Proklínal se, že nedával lepší pozor. Policista se k němu jistě přiblížil na gumových podešvích. Celý týden měl štěstí, v tom to asi bylo. Stal se příliš jistým. Kradmo se rozhlédl, pátraje po nějaké možnosti útěku. Ale cesta

byla příliš krátká; za několik minut už byli na policejní strážnici.

Strážník, který ho nechal poprvé utéci, seděl u stolu a psal. Kernovi se vrátila odvaha: "Je to on?" zeptal se policista, který ho přivedl.

První strážník pohlédl letmo na Kerna. "Snad. To nemohu tak přesně říci. Bylo příliš tma."

"Zavolám tedy pana Ammerse, ten ho přece jistě zná."

Odešel. "Člověče," řekl strážník Kernovi. "Měl jsem zato, že jste už dávno pryč. Teď bude zle. Ammers vás tenkrát udal."

"Nemohu opět utéci?" zeptal se Kern rychle.

"Vyloučeno. Jediná cesta vede předpokojem na druhé straně a tam stojí náš přítel a telefonuje. Ne - teď jste v tom. A to jste padl do rukou zrovna, tomu našemu nejostřejšímu muži, který by rád povýšil."

"Zatraceně."

"Ano. Zvláště proto, že jste už jednou upláchl. Musel jsem podat tenkrát hlášení, protože jsem věděl, že Ammers bude špiclovat."

"Ježíši!" Kern ustoupil o krok.

"Můžete říci dokonce i Ježíši Kriste!" pravil strážník. "Tentokrát vám to nic nepomůže, dostanete několik týdnů."

Za několik minut přišel Ammers. Sípál, jak běžel. Bradka se mu leskla. "No ovšem!" řekl. "Je to on! V celé své životní velikosti, ten drzoun!"

Kern se na něho podíval. "Tentokrát už neupláchne, co?" zeptal se Ammers.

"Tentokrát ne," potvrdil policista.

"Boží mlýny melou pomalu," zadeklamoval Ammers velebně a triumfálně. "Pomalou, ale jistě. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne."

"Víte, že máte rakovinu jater?" přerušil ho Kern. Ani nevěděl, co říká. Taky nevěděl, jak ho to napadlo. Byl jen náhle zachvácen hněvem, a aniž si dosud plně uvědomoval své neštěstí, všechny jeho myšlenky se automaticky soustředily jen na to, aby nějak zasáhl Ammerse. Uhodit ho nemohl, to by mu bylo jen při tížilo v trestu.

"Cože?" Ammers zapomněl překvapením zavřít ústa.

"Rakovinu jater! Typickou rakovinu jater!" Kern viděl, že ho zasáhl. Okamžitě pokračoval v útoku. "Jsem medik, tak to vím! Za rok začnou šílené bolesti! Skončíte strašlivou smrtí! Proti tomu se nedá nic dělat. Nic!"

"Ale to je přece -"

"Boží mlýny!" zasyčel Kern. "Jakže jste to řekl? Melou pomalu, ano pomalu! Celá léta!"

"Pane četníku!" zaúpěl Ammers. "Žádám vás, abyste mě chránil před tímto individuem!"

"Udělejte závěť," vyrazil ze sebe Kern. "Už vám nic jiného nezbyvá. Budete se rozkládat zevnitř a shnijete!"

"Pane četníku!" Ammers se divoce rozhlédl, hledaje pomoc. "Před takovými urážkami mě máte ochraňovat!"

První policista se na něho se zájmem podíval. "Až dosud vás ještě neurazil," pravil pak. "Až dosud stále jen konstatuje lékařská fakta."

"Žádám, aby toto všechno bylo zaprotokolováno," vykřikl Ammers.

"Jen se podívejte!" Kern ukázal na Ammerse, který se škubnutím couvl, jako by Kernův prst byl had. "Olověně šedivá kůže na obličejí při rozčilení, zažloutlé bulvy - naprosto bezpečné příznaky! Kandidát smrti! Lze se za něho už jen modlit!"

"Kandidát smrti!" vztekal se Ammers. "Taky toho kandidáta smrti zaprotokolujte!"

"Ani kandidát smrti není žádná urážka," pravil první policista se zjevnou škodolibostí. "To nemůžete žalovat. Všichni jsme kandidáty smrti."

"Játra se rozloží v živém těle!" Kern viděl, jak Ammers náhle zbledl. Postoupil o krok vpřed. Ammers před ním couvl jako před ďáblem. "Zpočátku není nic vidět!" vysvětloval Kern s hněvivým triumfem. "Také lze jen stěží něco zjistit. A když to člověk konečně zpozoruje, je už pozdě, příliš pozdě! Rakovina jater! Nejdelší a nejstrašlivější smrt, jaká existuje!"

Ammers na Kerna jen zíral. Neodpovídal. Bezděčně zajel rukou na místo, kde měl játra.

"Buďte už zticha!" vyjel náhle ostře druhý policista. "Už je toho dost! Tamhle se posaďte a odpovídejte na naše otázky. Jak dlouho jste již ve Švýcarsku?"

..*

Příštího rána byl Kern předveden k okresnímu soudu. Soudce byl starší, tlustý muž s kulatým, červeným obličejem. Byl lidský, ale Kernovi pomoci nemohl. Paragrafy byly jednoznačné.

"Proč jste se nepřihlásil na policii, když jste ilegálně přešel hranice?" zeptal se.

"Protože bych byl pak zase ihned vyhoštěn," odvětil Kern unaveně.

"Ano, ovšem, to byste byl."

"A na druhé straně, když bych nechtěl přestoupit zákony, musel bych se zase hned hlásit na nejbližší policejní stanici a odtamtud by mě příští noc zase poslali zpátky do Švýcar. A ze Švýcar opět na druhou stranu. A odtamtud znovu zpátky. Tak bych pomalu ale jistě posel mezi pohraničními strážemi hlady. Nebo bych věčně putoval od jedné policejní stanice ke druhé. Co tedy máme dělat jiného než se prohřešovat proti zákonu?"

Soudce pokrčil rameny. "Nemohu vám pomoci. Mám vás odsoudit. Nejmenší trest je čtrnáct dní vězení. Takový je zákon. Musíme svou zem chránit před záplavou uprchlíků."

"Vím."

Soudce nahlédl do spisů. "Vše, co pro vás mohu udělat, je to, že žádost pošlu k vrchnímu soudu, abyste byl vzat do

vazby a ne do vězení."

"Mnohokrát vám děkuji," řekl Kern. "Ale je mi to jedno. V téhle věci je mi už všechno jedno."

"To není jedno," pravil soudce s jistou horlivostí. "Naopak, je to dokonce velmi důležité, pokud jde o čestná práva občanská. Snad ještě nevíte, že je-li na vás uvalena vazba, nezapočítává se to do vašeho trestního rejstříku."

Kern chvíli pohlížel na toho nic netušícího, dobromyslného muže. "Čestná práva občanská," řekl pak. "Co s nimi? Vždyť já nemám ani ta nejprostší práva občanská! Jsem stínem, přízrakem, občanskou mrtvolou! K čemu je mi platno všechno to, čemu vy říkáte čestná práva občanská?"

Soudce chvíli mlčel. "Musí přece existovat nějaká možnost, abyste dostal papíry," řekl posléze. "Snad lze požádat o průkaz pro vás prostřednictvím německého konzulátu."

"To už udělal před rokem český soud. Žádost však byla zamítnuta. Pro Německo už neexistujeme. Pro ostatní svět leda jako policejní subjekty."

Soudce zavrtěl hlavou. "Cožpak pro vás dosud nic neudělala Společnost národů? Vždyť je vás mnoho tisíc; přece vám musí být dána nějaká možnost existovat!"

"Společnost národů se už několik let radí o tom, že nám vydá doklady totožnosti," odvětil Kern trpělivě. "Každá země se tam také snaží přehrát nás některé jiné země. Bude to tedy patrně trvat ještě řádku let."

"A zatím -?"

"Zatím - vždyť vidíte -"

"Ale panebože," řekl soudce náhle bezradně měkkým, širokým dialektem, "vždyť to je problém! Co jenom z vás bude?"

"To nevím. Důležitější je, co se mnou bude teď."

Soudce si přejel přes lesknoucí se tvář a zahleděl se na Kerna. "Mám syna," řekl, "je asi tak starý jako vy. Kdybych si měl představit, že by byl štván z místa na místo jen proto, že se narodil -"

"Mám otce," řekl Kern, "Kdybyste ho viděl -"

Zahleděl se z okna. Podzimní slunce pokojně svítilo na jabloň, která byla obalena plody. Tam venku byla svoboda. Tam venku byla Ruth.

"Rád bych se vás na něco zeptal," řekl soudce po chvíli. "K věci to nepatří. Ale přesto bych se vás na to rád zeptal. Věříte ještě v něco?"

"Ale ano; věřím ve svatý egoismus! V bezcitnost! V lež! V netečnost srdcí!"

"Toho jsem se obával. Jak byste také jinak mohl -"

"To ještě není všechno," odpověděl Kern klidně. "Věřím taky v dobro, v kamarádství, v lásku a v ochotu pomoci! To všechno jsem poznal. Možná že víc než leckdo, komu se daří dobře."

Soudce vstal, nemotorně obešel židli a přistoupil ke Kernovi. "Je pěkné něco takového slyšet," zamumlal. "Kdybych jen věděl, co bych mohl pro vás udělat."

"Nic," řekl Kern. "Taky už znám zákony a mám známého, který je na ně dokonce specialista. Pošlete mě do vězení."

"Pošlu vás do vyšetřovací vazby a předám váš případ vrchnímu soudu."

"Když vám to usnadní rozsudek, prosím. Kdyby to však mělo trvat déle, chtěl bych raději do vězení."

"Déle to trvat nebude, o to se už postarám."

Soudce vytáhl z kapsy obrovskou peněženku. "Bohužel existuje jen tato primitivní forma pomoci," řekl váhavě a vyňal z ní složenou bankovku. "Je mi to trapné, že pro vás nemohu víc udělat -"

Kern si vzal peníze. "To je to jediné, co nám skutečně pomáhá," odvětil a pomyslel si: dvacet franků! Jaké štěstí! S těmi se Ruth dostane až na hranice!

Neodvážil se jí psát. Vyšlo by tak najevo, že je už delší dobu v zemi a mohla by být odsouzena. Takto však měla stále ještě možnost, že bude jen vyhoštěna anebo, bude-li mít štěstí, že ji propustí z nemocnice bez dalších potíží.

První večer byl nešťastný a neklidný a nemohl spát. Viděl, jak Ruth leží v horečce na lůžku a vyděsil se, neboť se mu zdálo, že ji pohřbívají. Schoulil se na pryčně a tak seděl dlouho, objímaje rukama kolena. Nechtěl se tomu poddávat, cítil však, že je to silnější než on. Je noc, myslel si, noc a strach noci. Strach ve dne je rozumný; strach noci nezná hranic. Vstal a přecházel po malém prostoru. Dýchal zvolna a zhluboka. Pak si svlékl sako a začal cvičit. Nesmím ztratit nervy, pomyslel si; jinak jsem ztracen. Musím zůstat zdravý. Dělal dřepy a otáčel trupem a pomalu dosáhl toho, že se soustředil na své tělo. Pak si vzpomněl na onen večer, kdy byl na policejní stanici ve Vídni, a na studenta, který mu udělal lekci v boxu. Usmál se. Kdyby nebylo toho studenta, nebyl bych dnes určitě takový na Ammerse, pomyslel si. Bez něho, a ani bez Steinera. A ani bez toho celého tvrdého života; ať mě učiní tvrdým, ale ať mě nezničí. Budu se bránit. Začal boxovat, pěruje měkce v nohách a celým tělem vymršťoval do tmy dlouhé direkty, pravé a levé, pak je vystřídal několika krátkými zvedáky, švihal rychleji a rychleji - a tu se před ním ve tmě jako přízrak zaleskla bílá bradka Ammerse, toho játraře, a zdálo se, jako by přízrak byl z masa a kostí. Zasadil mu krátký direkt a prudký hák na bradu a uši a po nich následovaly dva divoké švihy na srdce a jeden strašlivý úder na solar plexus. Vtom se mu zdálo, jako by zaslechl svalit se Ammerse se záupněm na zem. Ale to mu ještě nestačilo. Nechal ho opět vstát a pak systematicky bušil do stínu svého nepřítele, sípaje vzrušením, přičemž ho nakonec napadlo, aby sérii ran korunoval těžkým hákem do jater. Rozednilo se. Kern byl tak vyčerpán a unaven, že dopadl na pryčnu a okamžitě usnul, překonav tak v sobě strach noci.

*. *. *

Za dva dny vstoupil do cely doktor Beer. Kern vyskočil. "Jak se jí daří?"

"Docela dobře; to znamená normálně."

Kern si oddychl. "Jak jste se dověděl, že jsem tady?"

"To bylo jednoduché. Nepřišel jste. Musel jste být tedy zde."

"Pravda. Ví to?"

"Ano. Když jste včera nevystoupil jako Prométheus, udělala vše, co bylo v jejích silách, aby se spojila se mnou. Za hodinu jsme už věděli, co se přihodilo. Ostatně byl to bláznivý nápad s těmi zápalkami."

"Ano, to byl! Člověk si někdy myslí, že už je dost mazaný, a pak obvykle udělá nějakou hloupost. Prozatím mě odsoudili ke čtrnácti dnům. Za dvanáct dní budu pravděpodobně zase venku. Bude pak již zdravá?"

"Ne. Rozhodně ne natolik, aby se mohla vydat na cestu. Myslím, že ji necháme v nemocnici tak dlouho, jak jen to půjde."

"Ano!" Kern se zamyslel. "Budu na ni tedy muset počkat v Ženevě. Beztak ji nemohu vzít s sebou. Budu vyhoštěn."

Beer vytáhl z kapsy dopis. "Něco jsem vám přinesl."

Kern spěšně sáhl po dopisu; - ale pak ho schoval do kapsy. "Můžete si ho klidně přečíst," řekl Beer. "Já mám čas."

"Ne, přečtu si ho až pak."

"Vrátím se tedy do nemocnice. Oznámím jí, že jsem vás viděl. Dáte mi něco s sebou?" Beer vyňal z pláště plnicí pero a dopisní papír. "Všecko jsem vám přinesl."

"Děkuji vám. Mokrát vám děkuji." Kern rychle napsal dopis; daří se mu dobře a nechť se Ruth rychle uzdraví. Bude-li vyhoštěn dřív, bude na ni čekat v Ženevě. Každé poledne ve dvanáct hodin před hlavní poštou. Beer jí jistě oznámí všechno přesně.

Vložil do dopisu soudcův dvacetifrank a zalepil obálku. "Tady je."

"Nechcete si nejdřív přečíst její dopis?" zeptal se Beer.

"Ne. Ještě ne. Ne tak honem. Vždyť nemám na celý den nic jiného."

Beer se na něho trochu udiveně podíval; pak schoval dopis. "Dobrá. Za několik dní vás zase navštívím."

"Určitě?"

Beer se zasmál. "Proč ne?"

"Ano, máte pravdu. Teď už je všechno v pořádku. Aspoň v tomto směru. Příštích dvanáct dní se už nemůže přihodit žádné překvapení. To je vlastně docela uklidňující."

Když Beer odešel, Kern vytáhl dopis od Ruth, Tak lehký, pomyslel si, kousíček papíru a několik čar inkoustem - a tolik štěstí.

Položil dopis na hranu pryčny. Pak začal opět cvičit. Znovu srazil pěsti Ammerse k zemi a tentokrát mu ještě uštědřil několik zakázaných drtvých úderů do ledvin. "Nedáme se udolat!" řekl směrem k dopisu a znovu poslal Ammerse nádherným švihem na bradu k zemi. Odpočinul si a pak se bavil s dopisem. Teprve odpoledne, když se setmělo, dopis otevřel a přečetl si první řádky. Každou hodinu si přečetl další kus. Večer došel až k podpisu. Viděl Ruthinu starost, její strach, její lásku i její statečnost, vyskočil a znovu se pustil do Ammerse. Tento zápas nebyl ovšem veden v příliš sportovním duchu, - Ammers inkasoval pohlavky a kopance a nakonec přišel i o svou bílou bradku.

..*

Steiner si sbalil věci. Chtěl do Francie. V Rakousku bylo nebezpečno a připojení Rakouska k Německu bylo už jen otázkou času. Kromě toho Práter i podnik ředitele Potzlocha se chystal k velkému přezimování.

Potzloch potřásl Steinerovi rukou: "My, potulní lidé, jsme přece zvyklí na to, že se rozcházíme. Však se jistě někde opět shledáme."

"Jistě."

"Tak tedy!" Potzloch uchopil skřípec. "Přežijte dobře zimu. Nejsem přítelem scén loučení."

"Já taky ne," odvětil Steiner.

"Víte," Potzloch zamžoural. "Je to všechno čistě věc zvyku. Když člověk viděl tolik lidí přijít a zase odejít jako já - je to nakonec čistě věc zvyku. Jako když člověk prostě přejde od střelnice ke kolotoči."

"Krásný obraz! Od střelnice ke kolotoči - a od kolotoče zase zpátky ke střelnici - obraz dokonce k pomilování!"

Potzloch se polichoceně usmál. "Mezi námi, Steinere - víte, co je na světě nejstrašnější? Důvěrně řečeno: že se nakonec všechno stane věcí zvyku." Nasadil si skřípec na nos. "Dokonce i takzvané extáze!"

"Dokonce i válka," řekl Steiner. "Dokonce i bolest! I smrt! Znáám někoho, komu během deseti let zemřely čtyři ženy. Teď má pátou. Už churaví. Co vám mám povídat, už se ve vší tichosti rozhlíží po šesté. Všechno je věc zvyku. Jenom vlastní smrt ne."

Potzloch mávl rukou. "Na tu člověk nikdy vážně nemyslí, Steinere. Dokonce ani ve válce ne; jinak by přece žádná válka nebyla. Každý vždycky věří, že se právě jemu smrt vyhne. Mám pravdu?"

Zaklonil hlavu a pohlédl na Steinera. Steiner pobaveně přikývl. Potzloch mu znovu podal ruku. "Tak tedy servus!

Musím rychle ke střelnici, abych se podíval, jestli dobře balí servis."

"Servus! Já si ještě jednou zajdu na kolotoč!" Potzloch se usmál a odběhl.

Steiner zamířil k maringotce. Pod nohama mu šelestilo suché listí. Nad lesem se klenula tichá, nemilosrdná noc. Od střelnice zaznívaly úderý kladiv. Ve zpola strženém kolotoči se kmitalo několik lamp.

Steiner se šel rozloučit s Lilo. Lilo zůstávala ve Vídni. Její doklady a pracovní povolení platily jen pro Rakousko. I kdyby byla mohla, nešla by a ním. Steiner a ona byli kamarádi, které svedl dohromady osud a svál dohromady vítr času - což oba věděli.

Byla ve voze a prostírala na stůl. Když vstoupil, otočila se. "Přišla ti pošta," řekla.

Steiner vzal dopis a pohlédl na známku. "Ze Švýcarska. Jistě od našeho maličkého." Roztrhl oblaku a četl. "Ruth je v nemocnici," řekl pak.

"Co je jí?" zeptala se Lilo.

"Zápal plic. Ale jak se zdá, není to nic vážného. Jsou v Murtenu. Maličký jí dává večer před nemocnicí ohnivá znamení. Snad je ještě zastihnu, až budu projíždět Švýcarskem."

Steiner schoval dopis do náprsní tašky. "Doufejme, že maličký ví, co má dělat, aby se zase shledali."

"Jistě to ví," řekla Lilo. "Hodně se naučil,"

"Ano, ale přesto -"

Steiner chtěl Lilo vysvětlit, že to bude pro Kerna těžké, pošlou-li Ruth z nemocnice na hranice. Ale pak si uvědomil, že se oba dnes vidí naposledy - a že bude lepší, když nebude mluvit o dvou lidech, kteří patří k sobě a opět se sejdou. Odešel k oknu a vyhlédl ven. Na prostranství, osvětleném karbidkami, zahalovali dělníci do šedých pytlů labutě, koně a žirafy z kolotoče. Zvířata ležela nebo stála kolem dokola na zemi, jako by bomba náhle rozmetala toto rajske soužití. V jedné odpojené gondole seděli dva dělníci a pili z lahví pivo. Saka a čepice zavěsili na parohy bílého jelena, který se opíral o bednu nataženým nohama, jako kdyby byl ustrnul ve věčném skoku.

"Pojď," řekla za ním Lilo. "Připravila jsem ti něco k jídlu."

Steiner se otočil a vzal ji kolem ramen. "Jídlo," řekl. "Pro nás, stěhovavé ubožáky, je už jídlo něčím jako domov, což?"

"Je ještě něco jiného, ale to ty neznáš." Okamžik čekala. "Neznáš, protože nedoveďeš plakat a nechápeš, co to je - být společně smutný."

"Máš pravdu, to neznám," řekl Steiner. "Ale my jsme nebyli často smutní, Lilo."

"Ne. Ty ne. Ty jsi divoký nebo lhostejný, nebo se směješ nebo jsi to, čemu se říká statečný. To není to."

"A co je to tedy, Lilo?"

"Strach vydat se napospas citu. Strach ze slz. Ty jsi nikdy neotevřel své srdce."

"Ne," řekl Steiner.

"Nač čekáš?"

"Nevím. A ani to nechci vědět."

Lilo si ho pozorně prohlížela. Pak řekla: "Pojď jíst. A pak, dřív než odejdeš, ti požehnám, ty věčný neklide - dost možná, že i tomu se budeš smát."

"Nebudu."

Postavila na stůl mísu s jídlem.

"Posaď se ke mně, Lilo."

Zavrtěla hlavou. "Dnes jez sám. Budu tě obsluhovat a nosit ti jídlo. Je to tvá poslední večeře."

Stála a podávala mu chleba, maso a okurky. Dívala se, jak jí a mlčky mu připravovala čaj. V malém voze přecházela pružným, širokým krokem jako panther, který si už zvykl na malou klec. Její stíhlé, bronzové ruce mu krájely maso, její obličej měl soustředěný, neproniknutelný výraz a Steinerovi náhle připadala jako nějaká biblická postava.

Vstal a došel si pro své věci. Od té doby, co měl pas, vyměnil batoh za kufr. Otevřel dveře od vozu, pomalu sestoupil po schůdkách a venku postavil kufr na zem. Pak se zase vrátil.

Lilo stála u stolu. Opírala se o něj rukou a v očích se jí zrcadlila taková slepá prázdnota, jako by nic neviděla a jako by už byla sama. Steiner k ní přistoupil. "Lilo -"

Pohnula se a podívala se na něho. Výraz jejích očí se změnil. "Těžko člověk odchází," řekl Steiner.

Přikývla a položila mu ruku kolem krku. "Budu bez tebe sama."

"Kam půjdeš?"

"Ještě nevím."

"Budeš v Rakousku v bezpečí. I když bude německé."

"Ano."

Upřela na něho vážný pohled. Její oči byly hluboké a třípytily se.

"Škoda, Lilo," zamumlal Steiner. "Ano."

"Ty víš, proč."

"Vím to a ty to o mně také víš."

Stále ještě na sebe hleděli. "Zvláštní," řekl Steiner, "je to jen kus času a života, co stojí mezi námi. Všechno ostatní je tu."

"Všechn čas, Steinere," odvětila Lilo měkce - všechn čas a celý náš život -"

Přikývl. Lilo uchopila jeho tvář do svých rukou. Pak mu podala kus chleba a trochu soli. "Sněz jej, až budeš pryč. Ať je ti v cizině chlebem bez starostí. A teď jdi."

Steiner ji chtěl políbit, ale když na ni pohlédl, nepolíbil ji. "Jdi už!" řekla tiše. "Jdi -"

Šel lesem. Po chvíli se ohlédl. Město pohltila noc a už tu nebylo nic než strašlivá, hučící tma s osvětleným čtvercem dalekých otevřených dveří a malá postava, která nemávala.

XV.

Za čtrnáct dní byl Kern znovu předveden k okresnímu soudu. Tlustý muž s obličejem jako jablko na něho starostlivě pohlédl. "Musím vám oznámit něco nepříjemného, pane Kerne -"

Kern se napřimil. Čtyři týdny, pomyslel si, doufejme, že nedostanu víc než čtyři týdny. Tak dlouho ještě může Beer v krajním případě nechat Ruth v nemocnici.

"Vaše odvolání bylo vrchním soudem zamítnuto. Byl jste příliš dlouho ve Švýcarsku. Pojem nouzového východiska nebyl už opodstatněn. A pak tu byla také ta věc s četníkem. Jste odsouzen ke čtrnácti dnům vězení."

"Čtrnáct dní navíc?"

"Ne. Jen ke čtrnácti dnům vězení. Vyšetřovací vazba je vám do toho plně započítána."

Kern si zhluboka oddychl. „To bych tedy měl být dnes propuštěn?"

"Ano. Pakliže si vzpomínáte, seděl jste místo ve vazbě ve vězení. Zlé je na tom jen to, že váš trest už patří do trestního rejstříku."

"To už vydržím."

Soudce na něho pohlédl. "Bylo by lepší, kdybyste měl trestní rejstřík čistý. Nedalo se však nic dělat."

"Budu dnes vyhoštěn?" zeptal se Kern.

"Ano. Přes Basilej."

"Přes Basilej? Do Německa?" Kern se bleskurychle ohlédl. Byl připraven vyskočit okamžitě oknem ven a dát se na útěk. Několikrát už slyšel o tom, že posílají emigranty postrkem do Německa. Většinou to však byli uprchlíci, kteří právě přišli z Německa.

Okno bylo otevřené a kancelář soudu byla v přízemí. Venku svítilo slunce. Venku jabloň kolébala větvemi a za jabloní bylo křoví, které bylo možno přeskočit, a za křovím byla svoboda.

Soudce zavrtěl hlavou. "Budete dopraven do Francie, ne do Německa. Basilej je naše německá a francouzská hranice."

"Nemohu být vyhoštěn přes hranice v Ženevě?"

"Ne, to bohužel nejde. Basilej je nejbližší místo. Máme pro to své předpisy. Ženeva je mnohem dál."

Kern na okanzík mlčel. "Budu docela určitě vyhoštěn do Francie?" zeptal se pak.

"Docela určitě."

"Nikdo, kdo je tu dopaden bez papírů, není vyhoštěn do Německa?"

"Nikdo, pokud vím. Něco takového se může leda přihodit v pohraničních městech. Ale ani o tom jsem neslyšel."

"Žena by nebyla určitě vyhoštěna zpátky do Německa?"

"Určitě ne. Aspoň já bych to rozhodně nikdy neudělal. Proč to chcete vědět?"

"Ach, jen tak. Setkal jsem se totiž občas s ženami, které byly bez dokladů. Pro ně to bylo všechno ještě daleko těžší. Proto se vás ptám."

Soudce vyňal z desek listinu a ukázal ji Kernovi. "Tady je váš vyhošťovací příkaz. Už věříte, že budete dopraven do Francie?"

"Ano."

Soudce uložil opět listinu do desek. "Vlak vám jede za dvě hodiny."

"Je tedy naprosto vyloučeno, abych byl poslán do Ženevy?"

"Naprosto. Uprchlíci nás stojí mnoho peněz za jízdenky. Máme přísné předpisy dopravit je jen na nejbližší hranice. V tom vám opravdu nemohu pomoci."

"A kdybych si zaplatil cestu do Ženevy, mohl bych být pak dopraven do Ženevy?"

"Ano, to by bylo možné. Chtěli byste si cestu zaplatit?"

"Ne, na to nemám dost peněz. Ptal jsem se jen tak."

"Příliš mnoho se neptejte," řekl soudce. "Kdybyste měl peníze, měl byste si vlastně zaplatit i cestu do Basileje. Upustil jsem od toho, abych to prošetřoval." Vstal. "Sbohem! Přeji vám hodně štěstí! Doufáme, že se dostanete do Francie! A doufáme, že se to všechno brzy změní!"

"Ano, snad. Jinak bychom se mohli hned oběsit!"

..*

Kern už neměl možnost dát Ruth zprávu. Beer byl u něho den předtím a řekl mu, že Ruth musí zůstat ještě asi týden v nemocnici. Kern se rozhodl, že mu napíše hned, jak se dostane na francouzské hranice. Nyní věděl to nejdůležitější, - že Ruth nebude rozhodně vyhoštěna do Německa a že může být dopravena do Ženevy, bude-li mít peníze na cestu. Přesně za dvě hodiny přišel pro něho tajný v civilu. Šli na nádraží. Kern nesl kufr. Beer mu ho vyzvedl den předtím v ovčinci a přinesl mu ho.

Kráčeli kolem hostince. Okna výčepu, který byl v příjemku, byla otevřena dokořán. Kapela citeristů hrála sousedskou a mužský sbor ji doprovázel. U okna stáli dva zpěváci v alpském kroji a jódlovali. Přitom se kolébali sem a tam a jeden druhého objímal kolem ramen.

Tajný se zastavil. Jeden z jódlujících ustal. Byl to tenor. "Kde jsi tak dlouho, Maxi?" zeptal se. "Všichni už čekají."

"Služba!" odvětil tajný.

Zpěvák přelétl pohledem Kerna. "Takový nesmysl!" zamručel náhle hlubokým hlasem. "Pak tedy máme dnes večer po kvartetu!"

"Kdepak. Za dvacet minut jsem zpátky!"

"Určitě?"

"Určitě!"

"Dobrá. Dneska musíme bezpodmínečně nacvičit ten dvojhlasný jódl. Nenachlad' se!"

"Ne, ne."

Šli dál. "Cožpak se mnou nepojedete na hranice?" zeptal se Kern po chvíli.

"Ne. Máme na vás nový figl."

Došli na nádraží. Tajný vyhledal vlakvedoucího. "Tady je," řekl a ukázal na Kerna. Pak odevzdal vlakvedoucímu Kernův vyhošťovací příkaz. "Šťastnou cestu, pane," řekl náhle velmi zdvořile a odešel.

"Pojďte se mnou!"

Vlakvedoucí odvedl Kerna k brzdářské budce nákladního vagónu. "Tady si nastupte."

V malé kabině bylo jen dřevěné sedátko. Kern pod ně uložil na zem kufr. Vlakvedoucí zvenčí zavřel dveře. "Tak! A v Basileji vás zase pustí ven!"

Šel dál podél osvětleného nástupiště. Kern hleděl z okna budky. Opatrně zkusil, zda by se jím mohl protáhnout. Nešlo to, okno bylo příliš úzké.

Za několik minut se vlak rozjel. Kolem se míhaly světlé čekárny s prázdnými stoly a prázdným, nesmyslným světlem. Tma pohltila výpraviho stanice s červenou čepicí. Kmitlo se několik přikrčených ulic, závora s čekajícími automobily, malá kavárnička, v níž hrálo několik lidí v karty - a pak město zmizelo.

Kern usedl na dřevěnou desku. Nohy si opřel o kufr. Pevně je tlačil proti němu a díval se z okna. Noc byla temná, neznámá a větrná a náhle se cítil velmi nešťastný.

..*

V Basileji pro něho přišel policista a odvedl ho na celnici. Dali mu najíst. Pak jel s policistou tramvají do Burgfeldenu. Ve tmě šli kolem židovského hřbitova. Pak minuli cihelnu a odbočili ze silnice. Po chvíli se policista zastavil. "Tady jděte dál - pořádku rovně."

Kern pokračoval v cestě. Věděl přibližně, kde asi je a šel směrem na St. Louis. Neskrýval se; bylo mu jedno, jestli ho ihned chytí.

Spletl si směr a do St. Louis přišel až k ránu. Okamžitě se přihlásil na francouzské policii a prohlásil, že byl v noci vyhoštěn z Basileje. Musel předejít tomu, aby ho vsadili do vězení. To bylo možné jen tehdy, když se ještě týž den ohlásil na policii nebo na celnici. Pak se nedopustil trestného činu a mohli ho jen poslat zpátky.

Policie ho nechala přes den ve vazbě. Večer ho poslala na pohraniční celnici.

Na celnici byli dva celníci. Jeden seděl u stolu a cosi psal. Druhý dřepěl na lavici u kamen. Kouřil cigaretu z těžkého alžírského tabáku a občas si změnil Kerna.

"Co máte v kufru?" zeptal se po chvíli.

"Pár věcí, které jsou moje."

"Otevřte ho."

Kern odklopil víko. Celník vstal a líně přistoupil ke kufru. Pak se nad ním se zájmem sklonil. "Toaletní voda, mýdlo, parfém! Podívejme se, - to jste si přivezl všechno ze Švýcarska? Přece nebudete tvrdit, že to všechno potřebujete sám - pro svou osobní potřebu?"

"Ne. Obchodoval jsem tím."

"Pak to musíte proclít!" pravil úředník. "Vyndejte to ven! Tenhle krám tady, -" ukázal na jehly, tkaničky a ostatní drobnosti, "- vám prominu!"

Kernovi se zdálo, že sní. "Vylít?" zeptal se. "Mám něco vylít?"

"Samozřejmě! Nejste přece žádný diplomatický kurýr, ne? Nebo si snad myslíte, že si chci ty lahvičky koupit? Přinesl jste do Francie zboží, které podléhá clu. - Tak rychle, ven s tím!"

Celník sáhl po celním tarifu a přisunul váhy.

"Nemám peníze," řekl Kern.

"Nemáte peníze?" Celník strčil ruce do kapes u kalhot a zhoupl se v kolenou. "Dobrá, pak vám tedy ty věci zabavíme. Dejte je sem."

Kern seděl na bobku na zemi a pevně držel kufr. "Hlásil jsem se tu, abych se vrátil zpátky do Švýcar. Nemusím nic vylívat."

"Podívejme se! Chcete mě asi ještě poučovat, co?"

"Nech ho na pokoji, Francois," řekl celník, který seděl u stolu a psal.

"Kdepak! Bož, který ví všechno líp, jako celá ta banda tam na druhé straně! Tak rychle, ven s těmi lahvičkami!"

"Nejsem žádný bož!" řekl Kern.

V tom okamžiku vešel třetí úředník. Kern viděl, že má vyšší hodnost než oba dva. "Copak se tu děje?" zeptal se krátce. Celník vysvětlil, co se stalo. Inspektor si prohlédl Kerna. "Hlásil jste se ihned na policii?" zeptal se.

"Ovšem."

"A chcete zpátky do Švýcar?"

"Ano. Proto jsem tady."

Inspektor chvíli přemýšlel. "Pak za nic nemůže," rozhodl. "Není žádný pašerák. Sám byl propašován. Pošlete ho zpátky a hotovo!"

Opustil místnost. "Vidíš, Francois," řekl celník, který seděl u stolu. "Proč se pořád rozčiluješ? Škodí to jen tvému žlučníku!"

Francois neodpověděl. Jen upíral pohled na Kerna. Kern zase upřeně hleděl na něho. Tu ho napadlo, že mluvil francouzsky a že Francouzům rozuměl, a v duchu žehnal profesorovi z vídeňského vězení.

..*

Příští ráno byl opět v Basileji. Nyní změnil taktiku. Nešel hned zrána na policii. Zůstane-li přes den v Basileji a ohlásí se až večer, nemůže se mu moc stát. Pro Basilej však měl Binderův seznam adres. Basilej byla sice z celého Švýcarska nejvíce zaplavena emigranty, přesto se však rozhodl, že se pokusí něco si vydělat. Začal s pastory. Bylo téměř jisté, že ho neudají. První ho okamžitě vyhodil; druhý mu dal chléb s máslem; třetí pět franků. Obchodoval dál a měl štěstí - než bylo poledne, vydělal si sedmáct franků. Především se snažil zbavit se

posledního parfému a toaletní vody pro případ, že by se ještě jednou setkal s Francoisem. Pastorům bylo těžké prodat tyto věci - uspěl však na dalších adresách. Odpoledne měl vyděláno již dvacet osm franků. Zašel do katolického kostela. Byl otevřen a byl nejbezpečnějším místem, kde si mohl odpočinout. Nespal celé dvě noci.

V kostele bylo šero a prázdné. Vonělo to v něm kadidlem a svíčkami. Kern usedl do lavice a napsal doktorovi Beerovi dopis. Pro Ruth přiložil dopis a peníze. Pak dopis zalepil a uložil do kapsy. Cítil se velmi unavený. Zvolna se svezl na klekátka a hlavu položil na lavici. Chtěl si jen na okamžik odpočinout; avšak usnul.

Když se probudil, nebyl hned schopen si uvědomit, kde je. Mžoural do matné, červené záře věčného světla a pomalu přicházel k sobě. Když zaslechl kroky, byl okamžitě při plném vědomí.

Cestičkou mezi lavicemi k němu pomalu přicházel nějaký duchovní v černém kněžském rouchu. Zastavil se u Kerna a zadíval se na něho. Kern pro jistotu sepal ruce.

"Nechtěl jsem vás vyrušit," řekl duchovní.

"Právě jsem byl na odchodu," odpověděl Kern.

"Viděl jsem vás ze sakristie. Jste tu již dvě hodiny. Modlil jste se za něco zvláštního?"

"Ach, ano," řekl Kern, poněkud překvapen, ale hned se vzchopil.

"Nejste odtud?" Duchovní pohlédl na Kernův kufr,

"Ne." Kern na něho pohlédl. Kněz působil důvěryhodným dojmem. "Jsem emigrant. Dnes v noci musím přes hranice. V kufru mám věci, které prodávám." Odpoledne si ponechal ještě jednu láhev toaletní vody a náhle ho napadla bláznivá myšlenka, že ji prodá v kostele duchovnímu. Bylo to nepravděpodobné; ale byl zvyklý na nepravděpodobné věci.

"Toaletní voda," řekl. "Velmi dobrá

a velmi laciná. Právě ji doprodávám." Chtěl otevřít kufr.

Kněz odmítl. "Neotvírejte ho. Věřím vám. Nebudeme však napodobovat kupčíky v chrámu. Mám radost, že jste se modlil tak dlouho. Pojdte se mnou do sakristie. Máme malý fond pro potřebné věřící."

Kern dostal deset franků. Trochu se styděl, ale ne dlouho. Deset franků znamenalo pro něho a pro Ruth kus cesty francouzskou železnicí. Zdá se, že řetěz smůly skončil, pomyslel si. Vrátil se znovu do kostela a opravdu se pomodlil. Nevěděl přesně, ke komu - sám byl protestant, jeho otec byl Žid a on klečel v katolickém kostele, - domníval se však, že v době, jaká panovala, vládl i v nebi zmatek, a předpokládal, že jeho modlitba si už jistě najde správnou cestu.

Večer odjel vlakem do Ženevy. Měl náhle pocit, že by Ruth mohla být propuštěna už dřív z nemocnice. Do Ženevy přijel ráno, kufr uložil na nádraží a šel na policii. Úředníkovi vysvětlil, že byl právě vyhoštěn z Francie. Protože měl u sebe vyhošťovací příkaz ze Švýcar, který byl starý teprve několik dní, uvěřili mu. Přes den si ho ponechali na policii a v noci ho poslali přes hranice směrem do Cologny.

Okamžitě se přihlásil na francouzské celnici. "Jděte dovnitř," řekl ospalý celník. "Je tam už někdo. Ve čtyři vás pošleme zpátky."

Kern vešel do celnice. "Vogte!" řekl překvapeně. "Kde se tu berete?"

Vogt pokrčil rameny. "Zas jednou obléhám švýcarské hranice."

"To už od té doby, co vás odvedli v Luzernu na nádraží?"

"Od té doby."

Vogt vypadal špatně. Byl pohublý a kůži měl jako ze šedivého papíru. "Mám smůlu," řekl. "Nepodařilo se mi dostat se do vězení. A teď už jsou noci tak studené, že to nemohu vydržet."

Kern si k němu přisedl. "Byl jsem ve vězení," řekl. "A jsem rád, že jsem zase venku. Takový je už život!"

Celník jim přinesl kus chleba a červené víno. Pojedli a pak hned na lavici usnuli. Ve čtyři hodiny ráno byli probuzeni a odvedeni na hranice. Byla ještě tma. Při cestě se bledě leskla ojíňená pole.

Vogt se roztřásl zimou. Kern si svlékl svetr. "Oblečte si ho. Mně není zima."

"Opravdu ne?"

"Ne."

"Vy jste mladý," řekl Vogt, "to je to." Navlékl si svetr. "Jen na těch pár hodin, než vyjde slunce."

Před Ženevou se rozloučili. Vogt se chtěl pokusit dostat se přes Lausanne hlouběji do Švýcarska. Dokud byl v blízkosti hranic, mohl být kdykoli prostě zase poslán zpátky a neměl naději, že by se dostal do vězení.

"Svetr si nechte," řekl Kern.

"Vyloučeno! Vždyť je to kapitál!"

"Mam ještě jeden. Dar vězeňského duchovního ve Vídni. Mám ho v úschovně zavazadel v Ženevě."

"Opravdu?"

"Opravdu. Je to modrý svetr s červeným okrajem. Už mi věříte?"

Vogt se usmál. Vytáhl z kapsy tenkou knihu. "Vezměte si za něj tohle."

Byly to Hölderlinovy básně. "Ale to přece můžete postrádat ještě daleko méně," řekl Kern.

"Ale mohu. Většinu jich umím nazpaměť."

Kern došel do Ženevy. Dvě hodiny prospal v kostele a ve dvanáct byl na hlavní poště. Věděl, že Ruth nemůže ještě přijít, ale přesto čekal až do dvou hodin. Pak se opět uchýlil o radu k Binderově seznamu adres. Znovu měl štěstí. Do večera vydělal sedmáct franků a s nimi zašel na policii.

Byla sobota. Noc byla neklidná. Už v jedenáct hodin byli na policii přivedeni dva opilci. Povrhli místnost a pak začali zpívat. V jednu hodinu jich bylo pět. Ve dvě hodiny přivedli Vogta.

"Je to jako začarované," řekl melancholicky. "Ale aspoň jsme dva."

Za hodinu poté byli odvedeni. Noc byla chladná. Hvězdy se třpytily a byly velmi vzdálené. Srpek měsíce svítil jako roztavený kov.

Četník se zastavil. "Tady vpravo odbočíte a pak -"

"Vím," přerušil ho Kern. "Znám cestu."

"Pak tedy hodně štěstí."

Šli dál, úzkým pruhem země nikoho, mezi dvěma hranicemi.

Čekali, že je pošlou ještě téže noci zpátky, ale nestalo se tak. Odvedli je na prefektům a sepsali s nimi protokol. Pak jim dali najíst. Příští noc je zase vyhostili.

Bylo větrno a pošmurno. Vogt byl velmi unaven. Sotva promluvil a působil skoro zoufalým dojmem. Když byli kus cesty za hranicemi, ulehli v seníku k odpočinku. Vogt spal až do rána jako zabitý.

Probudil se, až když slunce vyšlo. Nepohnul se; jen otevřel oči. Na Kerna to působilo podivně, když viděl tu útlou, nehybnou postavu, jak leží pod tenkým pláštěm, tu lidskou trosku s tichýma, široce otevřenýma očima.

Leželi na mírně klesajícím svahu, odkud viděli na ranní město a na jezero. Do svěžího vzduchu stoupal kouř z komínů a probouzel pocit tepla, bezpečí, snídaň a peřin. Jezero se třpytilo ve svém měkkém neklidu. Vogt sledoval, jak lehce plynoucí mlhy jsou pohlcovány sluncem a jak mizí a jak bílý masív Montblanku se zvolna vynořuje z cárů mračen a začíná se lesknout jako jasné zdi vysoko čnějícího, nebeského Jeruzaléma.

V devět hodin se vydali na cestu. Dorazili do Ženevy a kráčeli cestou podle jezera. Po chvíli se Vogt zastavil.

"Podívejte se!" řekl

"Copak?"

Vogt ukázal na palácovou budovu, která stála ve velkém parku. Obrovský dům se skvěl ve slunci jako zámek bezpečí a poklidného života. Nádherný park hýřil zlatem a červení podzimního listí. Dlouhé řady aut stály zaparkované na rozlehlém nádvoří vjezdu a zástupy spokojených lidí vcházely do budovy a zase z ní vycházely.

"Úžasné," řekl Kern. "Vypadá to, jako by tu bydlel sám císař Švýcarska!"

"Cožpak nevíte, co to je?"

Kern zavrtěl hlavou.

"To je přece palác Spojených národů," řekl Vogt hlasem plným smutku a ironie.

Kern na něho překvapeně pohlédl.

Vogt přikývl. "Tady je to, kde se už po několik let radí o našem osudu. Zda nám mají dát doklady a udělat z nás zase lidi, nebo ne."

Z řady automobilů se odpojil otevřený cadillac a zamířil k výjezdu. Sedělo v něm několik elegantních, mladších lidí, mezi nimi velmi krásná dívka v norkovém plášti. Smáli se a mávali na druhý vůz a ujednávali si snídani u jezera.

"Ano," řekl Vogt po chvíli. "Už chápete, proč to tak dlouho trvá?"

"Ano," odvětil Kern.

"Beznadějně, což?"

Kern pokrčil rameny. "Pochybuji, že mají příliš naspěch."

Přistoupil k nim vrátný a nedůvěřivě si je změřil. "Hledáte někoho?"

Kern zavrtěl hlavou.

"Co byste rádi?" zeptal se vrátný.

Vogt pohlédl na Kerna. V očích mu blýskla unavená jiskra výsměchu. "Nic," řekl pak vrátnému, "Jsme jen turisté. Prostí poutníci na zemi Páně."

"Pak bude lepší, když půjdete dál," řekl vrátný, jemuž bleskla hlavou myšlenka na šílené anarchisty.

"Ano," řekl Vogt. "To bude jistě lepší."

V rue de Montblanc si prohlíželi výlohy obchodů. Vogt se zastavil před výkladem klenotnictví. "Tady se s vámi rozloučím."

"Kam máte namířeno?" zeptal se Kern.

"Daleko ne. Jdu tady do toho obchodu."

Kern nechápavě pohlédl oknem do výkladu, kde byly na šedém sametu vyloženy brilanty, rubíny a smaragdy.

"Myslím, že tam neuděláte žádné štěstí," řekl. "Klenotníci jsou známi svou tvrdostí. Snad proto, že se neustále zaměstnávají kameny. Nikdy nic nedají."

"Nic nechci. Chci jen něco ukrást."

"Co?" Kern se nedůvěřivě podíval na Vogta. „Myslíte to vážně? Jak teď vypadáte, tak se s tím daleko nedostanete."

"Taky nechci. Právě proto to udělám."

"Tomu nerozumím," řekl Kern.

"Hned tomu porozumíte. Všecko jsem si už důkladně rozvážil. Je to pro mě Jediná možnost, jak přežít zimu. Dostanu za to aspoň několik měsíců. Nemám žádnou jinou volbu. Jsem skoro hotov. Ještě několik týdnů hranic a dodělá mě to. Musím to udělat!"

"Ale -" začal Kern.

"Vím všechno, co mi chcete říci." Vogtův obličej se náhle propadl, jako by se zpřetrhala vlákna, držící ho pohromadě.

"Já už nemohu dál -" zamumlal. "Sbohem."

Kern viděl, že by bylo marné ještě mu něco říkat. Stiskl Vogtovu ochablou ruku. "Doufejme, že se brzy zotavíte."

"Ano, doufejme. Vězení tu docela ujde." Vogt počkal, až Kern odešel kus dál. Pak vešel do obchodu. Kern se zastavil na rohu ulice a pozoroval vchod, tvář se, jako by čekal na tramvaj. Za krátkou chvíli spatřil, jak se z obchodu vyřítí mladý muž a vzápětí se vracel s policistou. Doufejme, že má nyní klid, pomyslel si Kern a pokračoval v cestě.

..*

Kousek za Vidní chytil Steiner auto, které ho svezlo až k hranicím. Protože nechtěl riskovat, že by musel předložit pas

rakouským celním úředníkům, vystoupil nedaleko hranic a zbytek cesty šel pěšky. V deset hodin večer se přihlásil na celnici. Prohlásil, že byl právě vyhoštěn ze Švýcarska.

"Dobrá," řekl celní úředník s vousy a la císař Franz-Josef. "To známe. Ráno vás zase pošleme zpátky. Jen si někde sedněte."

Steiner usedl venku před celnicí a zapálil si. Kolem vládl klid. Úředník, který byl právě ve službě, civěl do prázdna. Chvillemi projelo kolem nějaké auto, Asi za hodinu vyšel úředník s vousem a la Franz-Josef. "Poslyšte," zeptal se Steinera. "Vy jste Rakušan?"

Steiner byl okamžik ve střehu. Měl svůj pas zašitý do klobouku. "Jak jste na to přišel?" zeptal se klidně. "Kdybych byl Rakušan, nebyl bych přece emigrant."

Úředník se uhodil do čela, až mu zavál stříbrný vous. "Pravda, pravda! Na co všechno člověk často nezapomene! Ptal jsem se jen proto, že jsem si myslel, že jako Rakušan byste snad uměl hrát taroky."

"Taroky umím. Naučil jsem se jim už jako dítě ve válce. Byl jsem nějaký čas u jedné rakouské divize."

"Báječné, báječné!" Císař Franz-Josef poklepal Steinerovi na rameno. "Ale to jste skoro krajan! Tak co? Hodíme si partičku? Jdete akorát do počtu!"

"Ovšem"

Vešli dovnitř. Za hodinu vyhrával Steiner sedm šilinků. Nehrál podle metody falešného hráče Freda - hrál poctivě. Hrál však mnohem lépe než celníci, takže vyhrát musel, když měl jen trochu přijatelnou kartu.

V jedenáct hodin společně povečeřeli. Celníci prohlásili, že je to jejich snídaň: služba jim trvá až do osmi do rána.

Snídaň byla vydatná a dobrá. Pak pokračovali ve hře.

Steinerovi chodil velmi dobrý list. Rakouská celnice hrála proti němu se zoufalou statečností. Bojovali, avšak hráli fair.

V jednu hodinu v noci si už říkali křestními jmény. Ve tři si tykali. Ve čtyři byli zcela familiární; označení "prase", "dobytku" a "sračko" se nepovažovaly za urážku, nýbrž za spontánní výraz údivu, obdivu a sympatie.

V pět hodin vešel celník, konající službu. "Děti, je nejvyšší čas, abyste dovedli Josefa přes hranice."

Rozhostilo se všeobecné mlčení. Oči všech se zahleděly na peníze, které ležely před Steinerem. Nakonec císař Franz-Josef mávl rukou. "Co je pryč, je pryč," řekl rezignovaně. "Svlékl nás. Ted' odtud uletí jako vlaštovka na podzim, ten holomek!"

"Chodila mi dobrá karta," odvětil Steiner. "Zatraceně dobrá karta!"

"To je právě to," řekl císař Franz-Josef melancholicky. "Měl jsi dobrou kartu. Zítra bychom snad měli dobrou kartu zase my. Ale to tu už nebudeš! V tom je jistá nespravedlnost!"

"To je pravda. Ale kde existuje dnes spravedlnost, kamarádi?"

"Spravedlnost v kartách je v tom, že kdo vyhraje, musí nabídnout revanš. Když vyhraje i potom, nedá se nic dělat. Ale takhle -" Císař Franz-Josef zvedl ruce a podržel je ve vzduchu, "- je v tom něco, co člověka nemůže uspokojit."

"Ale pánové," řekl Steiner. "Když jde jen o to! Vy mě vyhostíte přes hranice, zítra večer mě Švýčari zase pošlou zpátky - a dáme si revanš!"

Císař Franz-Josef spráskl roztaženě ruce. Místností to jen pláclo. "O to šlo!" zasténal ulehčeně. "Sami jsme ti to nemohli navrhnout, rozumíš? Protože jsme ouřad. Karty hrát smíme. to není zakázané. Ale nesmíme tě navádět k tomu, abys znovu přešel hranice. Když přijdeš sám od sebe, to je něco jiného."

"Přijdu," řekl Steiner. "Na to se můžete bezpečně spolehnout."

Ohlásil se na švýcarské pohraniční stráž a prohlásil, že se chce v noci vrátit zpátky do Rakouska. Neposlali ho na policii, nýbrž si ho ponechali na strážnici. Byla neděle. Hned vedle celní strážnice byl malý hostinec. Odpoledne bylo hodilo co dělat, ale večer po osmé byl už klid.

Několik celníků, kteří měli dovolenou, sedělo v lokále. Byli navštívit své kamarády a teď začali hrát jasy. Než se Steiner nadál, hrál s nimi.

Švýčari byli skvělými hráči. Měli železné nervy a ohromné štěstí. V deset hodin obehřávali Steinera o osm franků: do půlnoci uhrál pět franků nazpět. Ale ve dvě hodiny, kdy se restaurace zavírala, byl lehčí o třináct franků.

Švýčari ho pohostili několika velkými sklenkami víšňovky. Uvítal ji, neboť noc byla chladná a musel se přebrodit přes Rýn.

Když byl na druhém břehu, zpozoroval proti nebi temnou postavu. Byl to císař Franz-Josef. Za hlavou mu zářil měsíc jako svatozář.

Steiner se osušil. Zuby mu drkotaly zimou. Vypil zbytek víšňovky, kterou mu dali Švýčari na cestu, a oblékl se. Pak zamířil k osamělé postavě.

"Kde jsi tak dlouho?" přivítal ho Franz-Josef. "Čekám tu na tebe už od jedné hodiny. Mysleli jsme si, že by sis mohl splést směr, a tak tu na tebe čekám."

Steiner se zasmál. "Zdrželi mě Švýčari!"

"No dobrá, tak si pospěš. Máme už jen dvě a půl hodiny času."

Bitva vzplanula okamžitě. V pět hodin nebyla ještě rozhodnuta; Rakušáci dostali právě dobrou kartu. Tu císař Franz-Josef odhodil karty na stůl. "Takové svinstvo! Zrovna teď!"

Navlékl si plášť a vzal si opasek. "Pojd', Seppe! Nezbyvá nic jiného. Služba je služba! Musíme tě odexpedovat!"

Steiner šel s Franz-Josefem na hranice. Franz-Josef bafal pronikavě vonící viržinko. "Poslyš," řekl po chvíli, "mám takový pocit, že Švýčari dávají dnes zvlášť dobrý pozor. Čekají, že se znovu vrátíš, nemyslíš?"

"Dost možná," odvětil Steiner.

"Bylo by rozumnější, kdybys šel až zítra v noci. Budou si myslet, že jsi tady u nás prošel a nebudou už tak hlídat."

"Jistě."

Franz-Josef se zastavil. "Viděls to tam vzadu? Něco se zablýsklo! Kapesní svítilna! Ted', ted' i naproti. Viděls!"

"Docela zřetelně!" Steiner se ušklíbl. Neviděl nic. Věděl však, co má celník za lubem.

Franz-Josef si prohrábl stříbrný vous. Pak se zchytrale zahleděl na Steinera. "Neprojdeš, to je jasné, co říkáš? Musíme se vrátit, Josefe! Je mi líto, ale celá hranice je silně obsazena. Nemůžeme udělat nic jiného, než počkat do zítřejšího rána. Podám hlášení."

"Dobrá."

Hráli až do osmi do rána. Steiner prohrál sedmáct šilinků, ale z minulé hry mu ještě zbývalo dvaadvacet. Franz-Josef napsal hlášení a pak předal Steinera celníkům, kteří je přišli vystřídat.

Četníci, kteří měli denní službu, se chovali úředně a velmi komisičně. Zavřeli Steinera na policejní strážnici. Tam prospal celý den. Přesně v osm hodin se objevil císař Franz-Josef, aby ho vítězně odvedl zpátky na celnici.

Pojedli krátce, ale vydatně - a pak začal boj. Každé dvě hodiny byl jeden z celníků vystřídán tím, který se vrátil ze služby. Steiner vydržel u stolu až do pěti hodin do rána. Ve dvanáct patnáct si císař Franz-Josef spálil rozčilením horní část svých vousů. Myslel, že má v ústech cigaretu a snažil se ji zapálit. Byl to optický klam, neboť dostával po celou hodinu jen piky a kříže: viděl černě i tam, kde vůbec nic černého nebylo.

Steiner roznesl celou celnici. Vyraboval ji, především v době mezi třetí a pátou hodinou. Franz-Josef v zoufalství povolal pomoc. Telefonoval tarokovému přeborníkovi z Buchsu, který se přičítal na své motorce. Ale ani to nepomohlo. Steiner svlékl i jeho. Poprvé, co ho znal, byl Bůh na straně potřebného. Steiner měl takovou kartu, že litoval jen jedné věci, že nehraje s milionáři.

V pět hodin se hrála poslední kola. Pak sebrali karty. Steiner vyhrál sto šest šilinků.

Přeborník z Buchsu zmizel na motorce bez pozdravu. Steiner a císař Franz-Josef se vydali k hranicím. Franz-Josef mu ukázal jinou cestu, než kterou šel Steiner před dvěma nocemi. "Jdi tímhle směrem," řekl. "Ráno se koukej někde ukrýt. Odpoledne pak můžeš jít dál směrem k nádraží. Máš teď přece peníze. A už se tu neukazuj, ty loupežníku," dodal hrobovým hlasem. "Jinak bychom si museli zažádat o zvýšení služného."

"Dobrá. Někdy si dáme ještě revanš."

"Ale ne v tarokách. Těch už máme po krk. Třeba v šachu nebo ve hře na slepou bábu."

Steiner přešel hranice. Uvažoval, zda by se měl ještě stavit na švýcarské hranici a požádat o revanš. Věděl však, že by prohrál. Rozhodl se proto, že odjede do Murtenu a podívá se po Kernovi. Murten byl na cestě do Paříže a nebyla to ani velká zajížďka.

*. *. *

Kern šel pomalu k hlavní poště. Byl unaven. Poslední noci sotva spal. Ruth tu měla být už před třemi dny. Po celou tu dobu o ní neslyšel. Ani mu nepsala. Stále věřil, že v tom něco jiného, a vymýšlel si pro ni tisíce důvodů - teď však najednou byl přesvědčen, že už nepříjde. Kladl automaticky nohu vedle nohy a do toho sklíčovího, bezmezného smutku pronikal zdálí hluk ulice.

Trvalo chvíli, než si uvědomil modrý plášť. Zastavil se. Nějaký modrý plášť, pomyslel si, jeden ze sta modrých plášťů, z nichž jsem se tento týden div nezbláznil. Odvrátil zrak a znovu viděl modrý plášť. Peněžní poslíček a nějaká tlustá žena, ověšená balíky, mu zatarasili výhled. Zatajil dech. Cítil, že se chvěje. Modrý plášť mu tančil před očima mezi červenými obličejí, klobouky, jízdními koly, balíky a lidmi, kteří se mezitím neustále hemžili. Šel opatrně dál, jako by kráčet po laně a měl strach, že se každým okamžikem zřítí. A i potom, když už se Ruth sama otočila a on spatřil její tvář, stále ještě věřil, že je to jen úžasná podoba a přelud fantazie. Teprve když se výraz jejího obličeje změnil, vrhl se k ní.

"Ruth! Ty jsi tady! Ty jsi tady! Ty tu čekáš, a já tu nejsem!"

Sevřel ji pevně do náručí a cítil, jak se ho drží. Přitiskl se k sobě, jako kdyby stáli na samém vrcholku hory a bouře jimi lomcovala, aby je strhla dolů. Stáli mezi dveřmi ženevské hlavní pošty v době, kdy byl největší ruch a lidé se tlačili kolem nich, vráželi do nich a udiveně se otáčeli a smáli - oni však nic nevnímali. Byli sami. Teprve když Kern spatřil, jak se vynořila jakási uniforma, okamžitě se vzpamatoval. Pustil Ruth.

"Pojď rychle!" zašeptal. "Na poštu. Než se něco přihodí!" Spěšně zmizeli v tlačenci. "Pojď tamhle!" Postavili se na konec řady lidí, stojících před okénkem s poštovními známkami. "Kdy jsi přijela?" zeptal se Kern. Ještě nikdy se mu ženevská pošta nezdála být tak jasná jako teď.

"Dnes ráno."

"Odvezli tě nejdřív do Basileje? Anebo přímo sem?"

"Ne. V Murtenu mi dali na tři dny povolení k pobytu. Odjela jsem ihned sem."

"To je ohromné. Dokonce povolení k pobytu! Pak už nemusíš mít žádný strach! Už jsem tě viděl opuštěnou na hranicích! Ale pobledla jsi a zhubla, Ruth."

"Ale jsem zase úplně zdravá. Vypadám ošklivější?"

"Ne, mnohem hezčí! Kdykoli se s tebou zase shledám, jsi vždycky krásnější. Máš hlad?"

"Ano," řekla Ruth. "Hlad po všem: vidět tě, chodit po ulicích, dýchat vzduch, mluvit."

"Půjdeme se tedy hned najíst. Vím o jedné malé restauraci. Tam se dostanou čerstvé jezerní ryby. Jako v Luzernu."

Kern zářil. "Ve Švýcarsku je tolik jezer. Kde máš zavazadlo?"

"Na nádraží, přirozeně. Jsem přece starý, zkušený tulák."

"Ano! Jsem na tebe pyšný! Ruth, teď tě čekají první ilegální hranice. Je to asi totéž jako maturita. Máš strach?"

"Vůbec ne."

"Taký nemusíš mít. Tyhle hranice znám jako své boty. Všechno vím. Dokonce mám už i jízdenky. Koupil jsem je předevčírem ve Francii. Vše je připraveno. Nádraží znám naprosto přesně. Zůstaneme v jedné bezpečné hospůdce a na vlak půjdeme až na poslední chvíli."

"Ty už máš jízdenky? Kde jsi na ně vzal? Vždyť jsi mi poslal tolik peněz."

"V zoufalství jsem vyplnil švýcarské duchovenstvo. Proháněl jsem se Basilejí a Ženevou jako gangster. Půl roku se tam nesmím ukázat."

Ruth se dala do smíchu. "Také mám trochu peněz. Beer je pro mne vyzvedl v komitétu pro uprchlíky."

Stáli těsně u sebe a zvolna se vřazovali do fronty čekajících. Kern držel pevně ruku Ruth ve své. Mluvili tiše, ztlumeným hlasem a snažili se, aby vypadali co nejhostejněji a neúčastně.

"Zdá se, že máme ohromné štěstí," řekl Kern. "Ty ses nejen vrátila - s povolením k pobytu - ale dokonce máš peníze."

Proč jsi však nepsala? Nemohla jsi?"

"Měla jsem strach! Myslela jsem, že by tě mohli chytit, až by sis šel vyzvednout dopisy. Beer mi vyprávěl tu příhodu s Ammersem. Beer si také myslel, že bude lepší, když ti nebudu psát. Napsala jsem ti spoustu dopisů, Ludvíku. Stále jsem ti psala - bez tužky a papíru. Ty to víš, vid'?" Pohlédla na něho.

Kern jí stiskl ruku. "Vím. Máš už kde bydlet?"

"Ne. Přišla jsem z nádraží přímo sem."

"Ano, jenže -" Kern na okamžik zaváhal. "Víš, v posledních dnech se stal ze mne jakýsi druh náměsíčníka. Nechtěl jsem nic riskovat, a proto jsem častěji používal státních penziůnů." Zachytil Ruthin pohled. "Ne, ne," řekl, "nejde o vězení. Myslím celní strážnice. Člověk se tam vyspí. Především je tam teplo. Když je zima, celnice jsou příjemně vytopené. Ale pro tebe to nic není. Ty máš povolení k pobytu - pro tebe můžeme velkomožně najmout pokoj v Grandhotelu Bellevue. Tam bydlí zástupci Společnosti národů a podobní neužiteční lidé."

"To neuděláme. Zůstanu u tebe. Když myslíš, že je to nebezpečné, odjedme ještě dnes v noci."

"Co?" zeptal se netrpělivě poštovní úředník u okénka.

Dostali se až k přepážce, aniž to zpozorovali.

"Poštovní známku za deset centimů," řekl Kern, který se rychle vzpamatoval.

Úředník mu podal známku. Kern zaplatil a pak zamířili k východu. "Co budeš dělat s tou známkou?" zeptala se Ruth.

"Nevím. Koupil jsem ji jen tak. Když vidím uniformu, reaguji automaticky." Kern si prohlížel známku. Byly na ní zobrazeny Gotthardské vodopády. "Mohl bych napsat anonymní nactiutrháčský dopis Ammersovi," pravil.

"Ammers-" řekla Ruth. "Víš, že je u Beera v ošetřování?"

"Cože? Je to pravda?" Kern na ni pohlédl. "Ještě řekni, že pro potíže jater a já udělám radostí stojku!"

Ruth se dala do smíchu. Smála se tak, že se prohýbala jako vrba ve větru. "Ano - je to pravda! Právě proto je přece u Beera! Beer je jediný specialista v Murtenu. A teď to, že musí chodit k židovskému lékaři, mu jen přitíží na svědomí."

"Všemohoucí Bože! Jsem hrdý na tento okamžik svého života! Steiner mi jednou řekl, že největší vzácností na světě je, cítí-li člověk lásku i pomstu současně. Stojím tu, na schodech hlavní pošty v Ženevě a prožívám tento pocit. Snad i Binding sedí v této chvíli ve vězení nebo si zlomil nohu!"

"Anebo mu někdo ukradl peníze!"

"Ještě lepší! Máš báječné nápady, Ruth!"

Sestoupili po schodech. "Čilý ruch je to nejlepší," řekl Kern. "Člověku se alespoň nemůže nic stát."

"Překročíme dnes v noci hranice?" zeptala se Ruth.

"Ne. Musíš si nejdříve odpočinout a vyspat se. Cesta je dlouhá."

"A co ty? Ty nemusíš spát? Vždyť si můžeme najít nějaký penzió v Binderově seznamu. Je to opravdu tak nebezpečné?"

"Už ani nevím," řekl Kern. "Myslím, že ne. Tak těsně na hranicích se nemůže mnoho přihodit. Už jsem příliš často přecházel hranice. Mohou nás nejvýše dopravit na celnici, nic víc. A i kdyby to bylo trochu nebezpečné - myslím, že dnes bych se už sám na cestu nevydal. V poledne ve dvanáct hodin v plném ruchu je člověk ve svých předsevzetích ještě velmi pevný - ale večer, když se setmí, pak je všechno jiné. Každou minutou se stávají všechny jeho úmysly nepravděpodobnější. Ty jsi zase zde - jak mohu potom dobrovolně odejít?"

"Já bych tu také sama nezůstala," řekla Ruth,

XVI.

Kernovi a Ruth se podařilo nepozorovaně přejít hranice a dorazit na nádraží v Bellegardu. Večer přijeli do Paříže a stanuli před nádražím, aniž věděli, kam jít.

"Odvalu, Ruth!" řekl Kern. "Zajdeme do nějakého malého hotelu. Dnes je už pozdě, abychom hledali něco jiného. Ráno uvidíme, co dál."

Ruth přikývla. Noc a jízda ji unavily. "Pojďme někam do hotelu."

V postranní ulici spatřili rudě se rozsvěčující skleněnou reklamu; Hotel Habana. Kern vešel dovnitř a zeptal se, kolik stojí pokoj.

"Na celou noc?" zeptal se vrátný.

"Ovšem, přirozeně," odvětil Kern udiveně.

"Dvacet pět franků."

"Pro dvě osoby?" zeptal se Kern.

"Ovšem," odvětil vrátný, teď zase on udiveně.

Kern se vrátil, aby došel pro Ruth. Vrátný vrhl rychlý pohled na oba a položil před Kerna přihlašovací listek. Když viděl, jak Kern nerozhodně váhá, usmál se a řekl: "Tak moc na tom nezáleží."

Kernovi se ulevilo a zapsal se jako Ludvík Oppenheim. "To stačí," řekl vrátný. "Pětadvacet franků."

Kern zaplatil a jakýsi mladík je odvedl nahoru. Pokoj byl malý, čistý a dokonce nepostrádal ani jistou eleganci. Byla v

něm velká, pohodlná postel, dvě umývadla, židle, ale žádná skříně. "Obejdeme se i bez skříně," řekl Kern a šel k oknu, aby se podíval ven. Pak se otočil. "Jsme tedy v Paříži, Ruth."

"Ano," usmála se. "A jak to všechno šlo neobyčejně rychle."

"S přihlašovacími lístky tu nemusíme mít moc starostí. Slyšela jsi, jak jsem mluvil francouzsky? Rozuměl jsem všemu, co vrátný říkal."

"Byl jsi báječný!" odpověděla Ruth. "Neotevřela jsem ani pusu."

"Přitom však mluvíš francouzsky mnohem líp než já, Jsem jen drzejší, to je vše! Pojd', půjdeme se teď najíst. Město se člověku zdá nepřátelské tak dlouho, dokud v něm nepojedl a nepopil."

Zašli do nedalekého, malého jasně osvětleného bistra. Lesklo se to tam zrcadly a vonělo pilinami a absintem. Za šest franků dostali sytou večeři a karafu červeného vína. Bylo to levné a dobré. Protože téměř celý den nic nejedli, stouplo jim víno do hlavy a unavilo je tak, že se záhy vrátili do hotelu.

..*

Ve vrátnici u portýra stálo nějaké děvče v kožešinovém plášti a trochu podnapilý muž. O něčem se s ním dohadovali. Dívka byla hezká a vkusně nalíčená. Pohrdavě hleděla na Ruth. Muž kouřil doutník a neuhnul, když Kern požádal o klíč.

"Vypadá to tu dost elegantně," řekl Kern, když vystupovali po schodech. "Viděla jsi ten kožešinový plášť?"

"Ano, Ludvíku." Ruth se usmála. "Byla to napodobenina. Obvyčejná kočka. Něco takového nestojí o mnoho víc než pořádný plášť."

"Toho jsem si nepovšiml. Myslel jsem, že je to norek." Kern rozsvítil. Ruth pustila na zem tašku a plášť, položila Kernovi kolem šíje ruce a přitiskla tvář na jeho. "Jsem unavená," řekla, "unavená a šťastná a trochu mám strach; ale nejvíc jsem unavená. Pomoz mi a ulož mě do postele."

"Ano."

Leželi ve tmě vedle sebe. Ruth položila hlavu na Kernovo rameno a hned usnula s hlubokým povzdychnutím jako dítě. Kern byl ještě vzhůru a naslouchal, jak oddychuje. Pak také usnul.

Cosí ho probudilo. Vztýčil se a naslouchal. Zvenčí zazníval hluk. Srdce se mu zastavilo; domníval se, že je to policie. Rychle seskočil z postele, doběhl ke dveřím, pootevřel je a opatrně vyhlédl. Dole kdosi něco křičel a vztekly vysoký ženský hlas mu odpovídal pronikavou francouzštinou. Za chvíli se vynořil vrátný.

"Co se děje?" zeptal se Kern rozčileně mezerou ve dveřích.

Vrátný na něho líně a udiveně pohlédl. "Nic, nějaký opilý, který nechtěl zaplatit."

"Nic víc?"

"Co by ještě mělo být? To se stává. Chcete ještě něco?" Otevřel vedlejší dveře a vpustil do pokoje muže s kníry, černými jako smola a kolíbijící se blondýnku, která přišla za ním. Kern zavřel dveře a tápal tmou zpátky. Narazil na postel a když se opřel, ucítil náhle pod rukou měkká ňadra Ruth. Praha, pomyslel si, a zaplavila ho vlna lásky. V témže okamžiku se Ruthina ňadra zachvěla, Ruth se na loktech vzepřela a cizí, úzkostný a stísněný hlas zašeptal: "Co - co je? Proboha -" hlas zmlkl a do tmy zaznívalo jen těžké oddychování.

"To jsem já, Ruth," řekl Kern a ulehl do postele. "To jsem já, já tě vylekal."

"Ach tak," zamumlala a její lokte se svezly. Znovu okamžitě usnula. Její horký obličej ležel Kernovi na rameni. Co to jen z tebe udělali, pomyslel si hořce. Tenkrát v Praze ses jen tichounce ptala: Kdo je tu? - a teď se celá chvěješ a máš strach -

"Svlékni se do naha," řekl oplzlý mužský hlas ve vedlejší pokoji. "Už jsem celý zhavý na ten tvůj tlustý zadek." Žena se dala do smíchu: "Ten ti tedy můžu předvést."

Kern naslouchal. Teď už věděl, kde je. V hodinovém hotelu. Opatrně pohlédl na Ruth. Zdálo se, že nic neslyšela.

"Ruth," řekl téměř nehlasně, "má milovaná, unavená holčičko - spi dál a neprobud' se. To naproti nemá s námi nic společného. Miluji tě a ty miluješ mě a jsme sami -"

"Sakra!" Tenkou zdí proniklo plácnutí. "To je mi zboží, krucinál! Jako kámen!"

"Au! Ty prase! Ty jsi ale kanec!" zavýskla žena. „To se ví! Copak si myslíš, že jsem z tvarohu?"

"Vůbec tu nejsme, Ruth," šeptal Kern, "vůbec tu nejsme. Ležíme na louce na slunci a kolem nás kvete heřmánek a vlčí mák. Kukačka kuká a pestrobarevní motýli ti poletují nad obličejem -"

"Tak a teď zase z druhé strany! Nech rozsvíceno!" zablekotal opilý hlas z vedlejšího pokoje.

"Copak teď chceš? Ach -" žena zaječela smíchy.

"Jsme v malém, venkovském domku," šeptal Kern. "Je večer, vypili jsme kyselé mléko a snědli čerstvý chléb. Soumrak nám hladí tváře, je ticho, čekáme až přijde noc, jsme klidní a víme, že se milujeme -"

Vedle se ozval rámus a skřípot a křik.

"Opírám si hlavu o tvá kolena a cítím tvé ruce ve vlasech. Už se nebojíš, máš pas a všichni policisté nás zdraví, je klid, čekáme, až přijde noc, jsme klidní a víme, že se milujeme -"

Na chodbě zazněly kroky. Na protější straně pokoje, kde bylo až do této chvíle ticho, zachrastil klíč. "Děkuji," řekl vrátný, "děkuji uctivě."

"Co mi dáš, miláčku?" zeptal se unuděný hlas. "Moc nemám," odpověděl nějaký muž. "Co bys řikala padesátce?"

"Ty ses zbláznil. Pod stovku si nerozepnu ani knoflík."

"Ale děťátko -" Hlas se změnil v hrdelní šepot.

"Máme prázdniny a jsme u moře," hovořil Kern tiše a naléhavě. "Koupala ses a usnula jsi na horkém písku. Moře je modré, na obzoru je vidět bílá plachetnice. Rackové křičí a vane vítr -"

Něco udeřilo o zed'. Ruth sebou trhla. "Co je?" zeptala se rozespale.

"Nic, nic. Spi, Ruth."

"Ty jsi tu, ano?"

"Stále tu jsem a miluji tě."

"Ano, miluj mě -"

Znovu usnula. "Jsi u mně a já u tebe a všechna ta špína se nás netýká, všechna ta špína, jíž nás honí," šeptal Kern do sprostého hluku hodinového hotelu. "Jsme sami a jsme mladí a náš spánek je čistý, Ruth, ty má milovaná holčičko z dalekých, kvetoucích polí lásky -"

..*

Kern vyšel z kanceláře Komitétu pro uprchlíky. Neočekával nic jiného, než co slyšel. Na povolení k pobytu nebylo ani pomyslení. A na podporu jen v nejkrajnějším případě. Pracovat s povolením k pobytu nebo bez něho bylo ovšem zakázáno.

Kern nebyl ani příliš zdrcen. Ve všech zemích to bylo stejné. A přece tisíce emigrantů, kteří by podle zákonů měli už dávno zemřít, žili.

Chvilí stál v předpokojí kanceláře. Místnost byla plná lidí. Kern si je prohlížel po řadě za sebou. Pak zamířil k jednomu muži, který seděl opodál a působil klidným, rozvázným dojmem. "Promiňte," řekl. "Rád bych se vás na něco zeptal.

Mohl byste mi říci, kde by tu člověk mohl bydlet, aniž by se musel policejně hlásit? Jsem v Paříži teprve od včerejška."

"Mate peníze?" zeptal se muž bez nejmenšího údivu.

"Trochu."

"Můžete zaplatit šest franků na den za pokoj?"

"Zatím ano."

"Pak jděte do hotelu Verdun v rue de Turenne. Majitelce hotelu řekněte, že vás tam posílám. Jmenuji se Klassmann.

Doktor Klassmann," dodal muž s trpkým úsměškem.

"Je to ve Verdunu před policií jisté?"

"Jisté není nic. Přihlášky se vyplňují bez data a na policii se neposílají. V případě kontroly jste přišel právě dnes a přihlášky se posílají až příštího rána na policii, jasné? Hlavně aby vás nechytli přímo. Pro takový případ existuje skvělá podzemní chodba. Však už uvidíte sám. Verdun není žádný hotel - je to něco, co už před padesáti lety stvořil Bůh v moudré předvídatosti pro emigranty. Přečetl jste už noviny?"

"Ano."

"Pak mi je dejte. Tím jsme vyrovnáni."

"Dobrá. Mnohokrát vám děkuji."

Kern se vrátil k Ruth, která na něho čekala v kavárně na nejbližším rohu. Měla před sebou plán města a francouzskou mluvnici. "Tohle," řekla, "to jsem zatím koupila v jednom knihkupectví. Levně. Jsou antikvami. Myslím, že obojí jsou zbraně, které potřebujeme, abychom dobyli Paříž."

"Přesně tak. Okamžitě jich použijeme. Podívejme se, kde je rue de Turenne."

..*

Hotel Verdun byl starý, zchátralý dům, jehož omítka opadala ve velkých kusech. Měl malý vchod, za nímž byla vrátnice, kde seděla majitelka hotelu, hubená, černě oděná žena.

Kern jí přednesl lámanou francouzštinou svou žádost. Hoteliérka si oba změřila lesknoucíma, černýma ptačíma očima od hlavy k patě. "S penzí nebo bez penze?" zeptala se pak krátce.

"Co to stojí s penzí?"

"Dvacet franků za osobu. Třikrát denně jídlo. Snídaně do pokoje, ostatní v jídelně."

"Myslím, že pro první den to vezmeme s penzí," řekl Kern německy Ruth. "Můžeme to ještě vždycky změnit. Hlavně abychom byli alespoň ubytováni."

Ruth přikývla.

"Tak tedy s penzí," řekl Kern. "Je nějaký rozdíl v ceně, když si vezmeme jen jeden pokoj?"

Hoteliérka zavrtěla hlavou. "Dvojpokoje nejsou volné. Máte pokoj číslo sto čtyřicet jedna a čtyřicet dva." Na stůl hodila dva klíče. "Platí se každý den. Předem."

"Dobrá." Kern vyplnil přihlášku, aniž udal den. Pak zaplatil a vzal klíče. Visely na ohromných dřevěných špalcích, na kterých byla vypálena čísla.

Pokoje byly vedle sebe. Byly to úzké, jednopostelové komory do dvora. Pokoj v hotelu Habana byl proti nim hotový palác.

Kern se rozhlédl. "To jsou opravdové emigrantské kvartýry," řekl. "Bezútěšné, ale útulné. Neslibuji víc, než mohou dát. Co myslíš?"

"Zdají se mi báječné," odvětila Ruth. "Každý máme pokoj a postel. Jen. si vzpomeň, jaké to bylo v Praze. Tři i čtyři na pokoji."

"Máš pravdu, na to jsem docela zapomněl. Právě jsem myslel na curyšský byt Neumannovy rodiny."

Ruth se zasmála: "A já na stodolu, kde jsme zmokli."

"A víš, proč jsem vzpomínal na ten byt?"

"Vím," řekla Ruth, "ale není to hezké a to mě uráží. Koupíme si kousek hedvábného papíru a uděláme si z něj nádherná,

stínítka na lampy. Tady, u toho stolu se budeme učit francouzsky a nad střechem budeme vidět kus nebe. Budeme spát a probouzet se v těchto postelích, jež budou nejlepšími na světě, a když se koukneme z okna, bude tento špinavý dvorek plný romantiky, neboť je to dvorek v Paříži."

"Dobrá," řekl Kern. „Ale teď pojďme do jídelny. Bude se podávat francouzské jídlo a to je prý nejlepší na celém světě!"

..*

Jídelna hotelu Verdun byla v podzemí. Proto ji hosté nazývali katakombami. Vedla k ní dlouhá, křivolaká cesta - přes schodiště, chodbami a podivnými, po desetiletí moly zamořenými pokoji, v nichž byl vzduch stojatý jako voda v bažinatém rybníku. Jídelna byla poměrně velká; patřila totiž zároveň k hotelu Internacional, který byl vedle a patřil sestře majitelky hotelu Verdun.

Tato společná jídelna byla atrakcí obou zchátralých hotelů. Byla pro emigranty tím, čím byly katakomby pro první křesťany ve starém Římě. Když byla kontrola Internacionalu, zmizelo všechno chodbou na druhou stranu do Verdunu, a zase obráceně. Společný sklep byl záštitou.

Kern a Ruth zůstali u dveří okamžik nerozhodně stát. Bylo poledne, ale jídelna, protože neměla okna, byla osvětlená. V této hodině působilo elektrické světlo podivně ztraceně a nemocničně - jako by tu zbyl a byl zapomenut kus času z předešlého večera.

"Ale to je přece Marill!" řekl Kern.

"Naproti, vedle lampy! Podívejme se! Hned je tu někdo, koho známe!"

"Kde?"

Marill je už zahlédl. Na okamžik si nedůvěřivě posunul brýle, pak vstal, zamířil k nim a potřásl jim rukama. "Děti, vy jste v Paříži?! Je to možné? Jak jen jste objevili starý Verdun?"

"Řekl nám o něm doktor Klassmann."

"Klassmann, ach tak! Nu, tady jste na správné adrese! Verdun je skvělý! Máte penzi?"

"Ano, ale jen na jeden den."

"Dobrá. Ráno to změňte. Zaplat'te si jen pokoj a ostatní si kupujte sami. Přijde vás to mnohem levněji. Občas tu jen něco snězte, aby se hoteliérka nenamíchla. Udělali jste správně, že jste zmizeli z Vídně. Začíná tam být pěkné horko."

"Jaké je to tady?"

"Tady? Milý chlapče -- Rakousko, Československo, Švýcarsko - to byla pohybová válka emigrantů - ale Paříž je poziciční válka. Nejprve linie zákopů. Každá vlna emigrantů se přivalí až sem. Vidíte tamtoho muže s hustými, černými vlasy? To je Ital. O dvě místa dál? Španěl. Ještě dvě další, Polák a dva Arménci. Vedle čtyři Němci. Paříž je poslední nadějí a posledním osudem všech." Pohlédl na hodinky. "Pojďte, děti! Za chvíli budou dvě. Jestli chcete dostat něco k jídlu, je čas. Pokud jde o jídlo, jsou Francouzi přesný národ. Po druhé hodině se už nic nedostane." Usedli u Marillova stolu. "Budete-li tu jíst, doporučuji vám tuhle tlustou číšnici," řekl. "Jmenuje se Yvonna a je z Alasky. Nevím, jak to dělá - ale v mísách má člověk vždycky víc, než mají ostatní."

Yvonna postavila na stůl polévku a usmála se.

"Máte peníze, děti?" zeptal se Mařili.

"Asi tak na dva týdny," odvětil Kern.

Marill přikývl. "To je dobré. Přemýšleli jste už o tom, co budete dělat?"

"Ne. Přišli jsme teprve včera. Z čeho tu žijí všichni ti lidé?"

"Dobře jste se zeptal, Kerne. Začneme u mne. Žijí z článků, které píšou pro několik emigrantských listů. Ti lidé je ode mne kupují proto, že jsem kdysi býval říšským poslancem. Z Rusů se stali číšníci, kuchaři, maséři, vrátní, ševci, šoféři a tak podobně. Také Italové tu našli z největší části umístění. My Němci máme zčásti ještě platné pasy, avšak jen málokterí mají povolení k práci. Někteří mají ještě trochu peněz, které vydávají velmi opatrně. Ale většina už peníze nemá. Pracují načerno za stravu a několik franků. Prodávají, co jim ještě zbylo. Tam naproti ten advokát překládá a opisuje na stroji. Vedle něho ten mladý muž vodí Němce, kteří mají dost peněz, do nočních klubů a dostává za to procenta. Ta herečka, která sedí proti němu, žije z astrologie a hádání z ruky. Někteří vyučují řečem. Jiní se stali učiteli gymnastiky. Několik jich půjde zítra do tržnic, aby tahali koše. Určitý počet jich žije jen z podpor, jež dostávají od komitétu pro uprchlíky. Někteří obchodují; jiní žebrají - a jiní se často nevrátí. Byli jste již v komitétu pro uprchlíky?"

"Byl jsem tam," řekl Kern. "Dnes dopoledne."

"Nic jste nedostal?"

"Nic."

"Nevadí. Musíte tam jít znovu. Ruth musí jít k židovskému, vy k míšeneckému; já patřím k arijskému." Marill se dal do smíchu. "Jak vidíte, i bída má svou byrokracii, Dal jste se zapsat?"

"Ne, dosud ne."

"Udělejte to zítra. Klassmann vám může pomoci. Je na to expert. Dokonce se může pokusit sehnat pro Ruth povolení k práci. Má přece pas."

"Ano," řekl Kern. "Ale už prošel, takže přes hranice musela ilegálně."

"To nevadí. Pas je pas. Má cenu zlata! Klassmann vám to už vysvětlí."

Yvonna postavila na stůl brambory a mísu, na níž ležely tři kusy telecího masa. Kern se na ni usmál. Oplatila mu širokým úsměvem.

"Vidíte ji!" řekl Mařili. "To je Yvonne! Obvyklá porce je jeden kousek masa. Přinesla o jeden víc."

"Děkuji vám, Yvonne," řekla Ruth.

Yvonne znásobila svůj úsměv a odkolébala se.

"Pane na nebi," řekl Kern. "Povolení k pobytu pro Ruth! Zdá se, že má na ně štěstí. Taky ve Švýcarsku jedno dostala. Třebaže jen na tři dny."

"Chemie jste už nechala, Ruth?" zeptal se Marill.

"Ano. Ano a ne. Zatím ano."

Marill přikývl. "Správně." Ukázal na jakéhosi mladého muže, který seděl u okna a měl před sebou knihu. "Ten mladík naproti myje už dva roky nádoby v jednom nočním klubu. Je to německý student. Před čtrnácti dny udělal francouzský doktorát. Mezitím se dověděl, že tu nemůže dostat zaměstnání, že však jsou vyhlídky na místo v Kapském Městě. A tak se nyní učí anglicky, aby udělal doktorát anglicky a odešel do Jižní Afriky. Něco takového existuje i tady. Je vám to útěchou?"

"Ano."

"Vám taky, Kerne?"

"Mně je všechno útěchou. Jaká je tu policie?"

"Poměrně shovívavá. Člověk si musí dávat pozor, ale rozhodně není tak přísná jako ve Švýcarsku."

"To je mi útěchou," řekl Kern.

Příští den dopoledne šel Kern s Klassmannem do komitétu pro uprchlíky, aby se dal zapsat. Odtamtud šli na prefektům.

"Nemá to vůbec smysl, abyste se hlásil," řekl Klassmann. "Jenom vás vyhostí. Bude však dobré, když uvidíte, jak to tam vypadá. Nehrozí tam žádné nebezpečí. Policejní budovy jsou kromě kostelů a muzeí nejbezpečnějšími místy pro emigranty."

"To je pravda," odvětil Kern. "Na muzea jsem však dosud nepomyslel."

Prefektura se skládala z několika mohutných budov, které stály kolem velkého nádvoří. Klassmann s Kernem prošel několika vraty a dveřmi do velkého sálu, který se téměř podobal nádražní hale. Podél stěn byla řada přepážek, za nimiž seděli úředníci. Uprostřed sálu stálo množství lavic bez opěradel. Několik set lidí buď sedělo, nebo stálo v dlouhých frontách před přepážkami.

"Toto je sál vyvolených," řekl Klassmann. "Je to téměř ráj. Tady vidíte lidi, kteří mají povolení k pobytu, jež si musí dát prodloužit."

Kern vycítil tíživou starost a vážnost této místnosti.

"To že je ráj?" zeptal se.

"Ano. Podívejte se!"

Klassmann ukázal na ženu, která vedle nich odcházela od přepážky. S výrazem pomateného nadšení hleděla na průkaz, který jí úřednice vrátila, orazítkovaný zpátky. Pak přiběhla ke skupině čekajících lidí. "Čtyři týdny!" zvolala tlumeně. "O čtyři týdny prodlouženo!"

Klassmann si s Kernem vyměnil pohled. "Čtyři týdny - to je dnes téměř už celý život, vidíte?"

Kern přikývl.

Před přepážkou stanul jakýsi starý muž. "Ale co mám tedy dělat?" zeptal se rozčileně.

Úředník mu něco odpověděl rychlou francouzštinou, již Kern nerozuměl. Starý muž ho vyslechl. "Ano, ale co mám tedy dělat?" zeptal se podruhé.

Úředník mu opakoval vysvětlení. "Další," řekl pak a uchopil papíry, které mu podával další v řadě přes starcovu hlavu. Stařík otočil hlavu. "Ale já ještě nejsem hotov!" řekl. "Vždyť nevím, co mám dělat. Kam mám vlastně jít?" zeptal se úředníka.

Úředník cosi řekl a pak se zabýval doklady dalšího. Stařík se držel pevně desky přepážky jako záchranného trámu v moři. "Co mám tedy dělat, když mi neprodloužíte můj doklad?" zeptal se.

Ale úředník se o něho již nestaral. Muž se obrátil k lidem, kteří stáli za ním: "Co mám tedy dělat?"

Hleděl do zdi kamenných, ustaraných, uštvaných obličejů. Nikdo neodpověděl; nikdo ho však také neodháněl.

Podávali jen nad jeho hlavou do okénka doklady, snažice se, aby do něho nestrčili.

Znovu se obrátil na úředníka. "Někdo mi přece musí říct, co mám dělat?" opakoval tiše. Už jen šeptal s ustrašenými očima, nahnbený pod rukama, které se jako vlny vzdouvaly nad jeho hlavou směrem k přepážce. Jeho ruce s tlustými naběhlými žilami se stále ještě zatínaly do desky přepážky. Pak ztichl. A tu, jako by ho síly opustily, svěsil ruce a opustil přepážku. Velké, zbytečné ruce se mu klátily podél těla jako na drátkách bez nejmenší spojitosti, jako by byly jen náhodou přivěšeny k ramenům a jeho předkloněná hlava jako by už nic nevnímala. A zatím co tu ještě stál duchem nepřítomen, Kern viděl, jak před přepážkou stanul v hrůze další obličej. Pak následovaly prudké posunky a zase ten strašlivý, bezútěšný strnulý pohled, to slepé pohřížení se v sebe, zda ještě kdesi existuje nějaká záchrana.

"To že je ráj?" řekl Kern,

"Ano," odvětil Klassmann. "To zde je už ráj. Mnoho jich odmítnou, ale hodně jich také dostane ono vytoužené prodloužení!"

Prošli chodbou a octli se v místnosti, která už nevypadala jako nádražní hala, nýbrž jako čekárna čtvrté třídy. Byla tam opravdová směs národů. Lavice zdaleka nestačily. Lidé stáli nebo seděli na zemi. Kern spatřil tlustou, snědou ženu, která seděla v koutě na zemi jako rozložitá kvočna, sedící na vejcích. Měla nehybný, pravidelný obličej. Černé vlasy měla rozdělené pěšinkou a spletené. Kolem ní si hrálo několik dětí. Nejmenší měla u obnaženého prsu. Ve všem tom hluku seděla klidně se zvláštní vznešeností zdravého zvířete a právem každé matky a měla oči jen pro svá mláďata, která se vztekala kolem jejích kolen a zad jako kolem pomníku -

Na lavici u stěny seděla těhotná žena. Vedle ní muž, který si ustavičně nervózně třel ruce. Vedle muž s bílými vlasy, který tiše hovořil k plačící ženě. Na protější straně seděl uhrovitý mladík, který kouřil cigaretu za cigaretou a kradmo, jako zloděj, upíral zrak na krásnou, elegantní ženu, která si hověla proti němu a stále si navlékala a svlékala rukavice. Nějaký hrbáč si cosi zapisoval do zápisníku. Několik Rumunů syčelo jako přetopený parní kotel. Jakýsi muž si prohlížel

fotografie, pak je schoval do kapsy, opět je vytáhl, znovu si je prohlížel a zase je schoval. Jakási tlustá žena četla italské noviny. A pak tam neúčastně seděla mladá dívka, která byla zcela pohroužena do svého smutku.

"Ti všichni tady jsou lidé, kteří si podali žádost o povolení k pobytu," řekl Klassmann. "Anebo kteří si o ně teprve chtějí zažádat."

"S jakými doklady je to vůbec možné?"

"Většina jich má ještě platné anebo prošlé, neobnovené pasy. Anebo přicestovali ilegálně na nějaký průkaz, s vízem."

"Pak tohle oddělení není ještě nejhorší."

"To není," řekl Klassmann.

Kern si povšiml, že kromě úředníků pracují za přepážkami také dívky. Byly pěkně a vkusně oblečeny; většina jich na sobě měla světlé blůzky a přes ně navlečené chrániče rukávů z černého saténu. V tom okamžiku se mu zdálo podivné, že za přepážkami jsou lidé, kteří považují za důležité šetřit rukávy svých blůz před špínou, zatím co se před nimi tlačili lidé, jejichž celý život byl utopen ve špíně.

"V posledních týdnech je to tu na prefektuře zvláště zlé," řekl Klassmann. "Kdykoli se v Německu stane něco, co znervózní okolní země, musí to emigranti slíznout první! Jsou obětími berany jak pro jedny, tak i pro druhé."

Kern zahlédl u přepážky muže s úzkým, oduševnělým obličejem. Zdálo se, že má doklady v pořádku; mladá dívka za přepážkou je po několika dotazech vzala, přikývla a začala cosi psát. Kern však viděl, jak se onen muž začal potit, třebaže tam jen stál a čekal. Ve velké místnosti bylo chladno a muž měl na sobě jen lehký letní oblek; přesto se mu pot řinul ze všech pórů, obličej se mu vlhce leskl a světlé kapky mu stékaly s čela přes líce. Stál tam nehybně, opíraje se rukama o desku přepážky v uctivém, nijak podlézavém postoji, připravený dát okamžitě odpověď - a jeho přání se splnilo - a přesto byl zalit smrtelným potem, jako by byl opékán na neviditelném roštu bezcitnosti. Kdyby byl bědoval nebo se doprošoval, nebylo by to Kernovi připadalo tak strašlivé. Ale že tu stál tak zdvořile a vyrovnaně a jenom jeho póry se vymykaly jeho vůli, to působilo dojmem, jako by se onen muž utápěl sám v sobě. Byl obrazem utrpení tvorstva, utrpení, které jako by prosakovalo všemi hrázi lidského bytí.

Úřednice s vlídným slovem vrátila muži doklady. Poděkoval jí měkkou, výtečnou francouzštinou a rychle odešel.

Teprve u východu ze sálu rozevřel listinu, aby se podíval, co v ní je. Bylo to jen namodralé razítko s několika daty, avšak muži se zdálo, jako by byl máj a slavici svobody ohlušivě zpívali v tomto střízlivém sále.

"Půjdeme?" zeptal se Kern.

"Viděl jste dost?"

"Ano."

Kern a Klassmann opustili sál. Když došli do přední chodby, zaslechli od kamenného schodiště, jež sem ústilo, ryčnou hudbu. Byl to svižný pochod s vřeštěním trubek a mocným rykem fanfár.

"Co je to?" zeptal se Kern.

"Rádio. Nahoře jsou policejní ubikace. Polední koncert."

Hudba se řítla po schodech jako jiskřící potok. Naplnila chodbu a pak se vyvalila širokými dveřmi východu jako vodopád. Zaplavila a přehnala se přes osamělou postavičku, která temná a bezbarvá seděla schoulena na nejnižším stupni schodiště jako nějaký nehybný chuchvalec černě, malá hromádka s těkavě vyděšenými očima. Byl to onen starý muž, který tak těžko odcházel od nelítostné přepážky. Vyřízen a hotov seděl teď v koutku se skleslými rameny, s koleny přitáženými k tělu, jako by už nikdy nemohl vstát - a přes něho se řítla a tančila hudba v pestrých zářivých kaskádách, plná síly, bez soucitu a nezadržitelná jako sám život.

..*

"Pojďte," řekl Klassmann venku. "Vypijeme si ještě kávu."

Usedli u proutěného stolku před malým bistro. Když Kern dopil hořkou, černou kávu, ulevilo se mu.

"Co je poslední stanice?" zeptal se.

"Poslední stanice, to je ona spousta lidí, kteří kdesi sedí sami a umírají hladu," odvětil Klassmann. "Věznice. Stanice metra v noci. Novostavby. Mosty nad Seinou."

Kern hleděl na zástupy lidí, které neustále proudily kolem stolků bistra. Nějaké děvče s krabicí na klobouky se na něho usmálo, když ho míjelo. Ještě jednou se otočilo a vrhlo na něho přes rameno rychlý pohled.

"Kolik je vám?" zeptal se Klassmann.

"Jedenadvacet. Brzy mi bude dvaadvacet."

"Myslil jsem si to." Klassmann si zamíchal kávu. "Mému synovi je právě tolik jako vám."

"Je také zde?"

"Ne," řekl Klassmann, "je v Německu."

Kern vzhlédl. "To je zlé, to umím pochopit."

"Pro něho ne."

"Tím líp."

"Pro něho by bylo horší, kdyby byl tady," řekl Klassmann,

"Tak?" Kern na něho pohlédl poněkud překvapeně.

"Ano. Zbil bych ho, že by nevstal."

"Cože?"

"Udal mě. Kvůli němu jsem musel z Německa."

"Ach, zatraceně!" řekl Kern.

"Jsem katolík, věřící katolík. Kluk byl naopak několik let v jedné té jejich mládežnické organizaci, vedené nacisty. Starý

bojovník, říkají tomu. Jistě chápete, že se mi to nelíbilo a že sem tam padlo nějaké to slovo. Kluk byl ale stále vzpurnější. Jednoho dne mi řekl, jako nějaký poddůstojník rekrutovi, abych držel hubu, jinak že se mi něco stane. Vyhrožoval, rozumíte. Dal jsem mu pár facek. Rozzuřen utekl a udal mě gestapu. V protokolu uvedl slovo od slova, jak jsem nadával straně. Naštěstí jsem tam měl známého, který mě ihned telefonicky varoval. Musel jsem co nejrychleji zmizet. Hodinu nato už přijel přepadový oddíl, aby si mě odvedl - a v jeho čele byl můj syn."

"To není legrace," řekl Kern.

Klassmann přikývl. "Pro něho to taky nebude žádná legrace, až se vrátím."

"Pak už snad bude mít sám syna, který ho udá."

Klassmann ohromeně pohlédl na Kerna. "Myslíte, že to bude tak dlouho trvat?"

"Nevím. Nedovedu si už ani představit, že se ještě někdy vrátím."

..*

Steiner si připevnil pod levou klopou saka odznak nacionálně socialistické strany. "Báječně, Beere," řekl. "Kde jste k tomu přišel?"

Doktor Beer se usmál. "Od jednoho pacienta. Autonehoda nedaleko Murtenu. Dal jsem mu ruku do dlah. Zprvu byl opatrný a říkal, že všechno, co se tam u nich děje, je báječné; pak jsme vypili několik koňaků a on začal nadávat na celé to jejich hospodářství, a na památku mi nechal tenhle odznak. Musel, bohužel, zpátky do Německa."

"Budiž ten muž pozhnán!" Steiner vzal ze stolu modré desky na akta a otevřel je. Uvnitř byla listina s hákovým křížem a několik propagandistických provolání. Provolání a listinu měl od Beera, jemuž tyto věci po léta posílala z neznámých důvodů nacistická organizace ve Stuttgartu. Steiner si z nich některé vybral a vydal se na válečnou stezku proti Ammersovi. Beer mu vyprávěl, co se přihodilo Kernovi.

"Kdy jedete dál?" zeptal se Beer.

"V jedenáct. Ale než odjedu, přinesu vám odznak."

"Dobrá. Budu na vás čekat s lahví Fendentu."

Steiner se vydal na cestu. U domovních dveří Ammersovy vily zazvonil. Otevřela mu služebná. "Chtěl bych mluvit s panem Ammersem," řekl krátce. "Jmenuji se Huber."

Služebná zmizela a zase se objevila. "V jaké záležitosti?"

Aha, pomyslel si Steiner, to je Kernova zásluha. Věděl, že se Kerna nevyptávala. "Jde o stranickou věc," pravil krátce.

Tentokrát se objevil sám Ammers. Zvědavě pohlédl na Steinera. Steiner zvedl nedbale ruku. "Soukmenovec Ammers?"

"Ano."

Steiner otočil klopou saka a ukázal odznak. "Huber," pravil. "Přicházím z pobočky pro zahraničí a mám k vám několik dotazů."

Ammers se ihned postavil do pozoru a uklonil se. "Prosím, vstupte - pane - pane -"

"Huber. Prostě Huber. Váš víte - nepřítel má uši všude."

"Vím. Neobyčejná čest, pane Hubere."

Steiner počítal správně. Ammerse vůbec nenapadlo, aby mu nedůvěřoval. Měl v těle příliš hluboce zakořeněnu poslušnost a strach před gestapem. A i kdyby mu byl nedůvěřoval, měl rakouský pas, který zněl na jméno Huber. Jak dalece byl ve spojení s německými organizacemi, nemohl nikdo zjistit. Dokonce ani německé vyslanectví, které nebylo už vůbec informováno o tajných propagandistických opatřeních.

Ammers odvedl Steinera do salónu. "Posadte se, Ammersi," řekl Steiner a sám usedl do Ammersova křesla.

Zalistoval v deskách na spisy. "Vy víte, soukmenovče Ammersi, že hlavní zásadou naší práce v cizině je: nenápadnost!"

Ammers přikývl.

"Očekávali jsme to i od vás. Nenápadnou práci. Teď se dovídáme, že jste tu způsobil nežádoucí rozruch s nějakým mladým emigrantem."

Ammers se vztyčil v křesle. "Ten zločinec! Ten darebák! Udělal mě dočista nemocným a zesměšnil mě, lump jeden -!"

"Směšným?" skočil mu Steiner ostře do řeči. "Veřejně směšným? Soukmenovče Ammersi!"

"Veřejně ne, veřejně ne!" Ammers viděl, že se dopustil chyby. Rozčilením se téměř zajíkal. "Jen přede mnou samým, chci říci -"

Steiner ho provrtal pronikavým pohledem. "Ammersi!" řekl pomalu, "opravdový soukmenovec není nikdy směšný ani sám před sebou! Co se to s vámi děje, člověče? Rozhlodali vaši soudnost demokratičtí hraboši? Směšný - takové slovo pro nás vůbec neexistuje. Směšní jsou zásadně ostatní, rozumíte?"

"Ano, ovšem, ovšem!" Ammers si přešel po čele. Už se viděl jednou nohou v koncentračním táboře, aby se mu osvěžila jeho soudnost. "Byl to jen tento jediný případ! Jinak jsem tvrdý jako ocel. Má věrnost je neotřesitelná."

Steiner ho nechal chvíli žvanit. Pak ho náhle přerušil.

"Dobrá, soukmenovče. Doufám, že se něco podobného nebude už nikdy opakovat. O emigranty se už nestarejte, ano? Jsme rádi, že jsme se jich zbavili."

Ammers horlivě přikývl. Vstal a došel do příborníku pro křišťálovou láhev a dvě stříbrné, uvnitř pozlacené likérové číšky na tenkých nožkách. Steiner sledoval tyto přípravy s odporem. "Co je to?" zeptal se.

"Koňak. Myslím, že by snad malé občerstvení -"

"Takhle se servíruje koňak, je-li velmi špatný, Ammersi," řekl Steiner poněkud zviálně. "Anebo členům nějakého spolku ctnostňoušů. Přineste mi obyčejnou, ne příliš malou sklenku."

"K službám!" Ammers byl nadšen, že byly ledy zdánlivě prolomeny.

Steiner se napil. Koňak byl celkem dobrý. Ne však Ammersovou zásluhou. Ve Švýcarsku totiž špatný koňak neexistoval.

Steiner vyňal modré desky na spisy z kožené mapy, kterou si vypůjčil od Beera. "A ještě něco, soukmenovče. Přísně důvěrné! Víte, že naše propaganda ve Švýcarsku je na tom stále ještě velmi špatně."

"Ano," přisvědčil Ammers horlivě. "Vždycky jsem si to myslel."

"Vidíte." Steiner mávl blahosklonně rukou, "To se však změní. Je však třeba vytvořit tajný fond." Pohlédl do listiny.

"Máme již úctyhodné dary, ale vítány jsou i drobné příspěvky. Tento pěkný dům je váš majetek, vidíte?"

"Ano. Jsou na něm ovšem dvě hypotéky. Prakticky vlastně patří bance," pospíšil si Ammers s odpovědí.

"Hypotéky jsou proto, aby se platily nižší daně. Soukmenovec, který vlastní dům, není žádný větroplach, který by na to neměl peníze v bance. Jak vysokou částku smím u vás napsat?"

Ammers se zatvářil nerozhodně. "V současné době si nestojíte špatně," řekl Steiner povzbudivě. "Listinu s jmény pošleme, přirozeně, do Berlína. Myslím, že u vašeho jména můžeme zapsat padesát franků."

Ammers s ulehčením přikývl. Počítal alespoň se sto franky. Znal nenasytnost strany. "Samozřejmě!" pravil ihned.

"Anebo šedesát," dodal.

"Dobrá, tedy šedesát." Steiner psal. "Máte kromě Heinz ještě jiné jméno?"

"Heinz, Karl, Goswin -, Goswin s jedním s."

"Goswin není časté jméno."

"Ano, ale je ryze německé. Staroněmecké. Král Goswin se objevuje již za stěhování národů."

"Věřím."

Ammers položil na stůl padesáti a desetifrankovou bankovku. Steiner peníze schoval. "Potvrzení vyloučeno," řekl.

"Jistě chápete proč."

"Samozřejmě! Tajné! Tady ve Švýcarsku!" Ammers prohnal zamrkal.

"A už žádný zbytečný povyk, soukmenovče! Nenápadnost znamená poloviční úspěch! Na to je třeba neustále myslet!"

"Ovšem! Rozumím. Byla to jen nešťastná náhoda!"

Steiner se vracel křivolakými uličkami zpátky k doktorovi Beerovi. Škodolibě se usmíval: Rakovina jater! Tenhle Kern! Jak bude vyvalovat oči, až dostane šedesát franků z téhle trestné výpravy!

XVII.

Ozvalo se zaklepání. Ruth se obrátila ke dveřím. Byla sama. Kern byl od dopoledne venku, aby sehnal práci. Okamžik zaváhala. Pak tiše vstala, šla do Kernova pokoje a zamkla za sebou spojovací dveře. Pokoje byly na ohbí chodby. To mělo při razii určitou výhodu. Z každého pokoje bylo možno dostat se na chodbu, aniž ho mohl spatřit ten, kdo stál u druhých dveří.

Ruth tiše zavřela vnější dveře Kernova pokoje. Pak prošla chodbou kolem rohu.

Před jejími dveřmi stál asi čtyřicetiletý muž. Ruth ho znala od vidění. Bydlel v hotelu a jmenoval se Brose. Jeho žena ležela už sedm měsíců nemocná v posteli. Oba žili z malé podpory od komitétu pro uprchlíky a z trochy peněz, jež si přivezli. Nebylo to žádné tajemství. V hotelu Verdun věděl každý o každém skoro všechno. "Jdete ke mně?" zeptala se Ruth.

"Ano. Chtěl jsem vás o něco poprosit. Vy jste slečna Hollandová, že?"

"Ano."

"Jmenuji se Brose a bydlím o patro níž," řekl muž váhavě. "Mám dole nemocnou ženu a musím odejít hledat práci. Tak jsem se vás chtěl zeptat, jestli byste snad neměla trochu času -"

Brose měl štíhlý, usouzený obličej. Ruth věděla, že se mu v hotelu skoro každý na hony vyhýbá, sotvaže ho spatří. Stále totiž hledal někoho, kdo by dělal jeho ženě společníka.

"Je tak sama - vy jistě víte, jaké to je - člověk pak snadno ztrácí naději. Jsou dny - kdy je zvláště smutná. Ale když má někoho u sebe, to je hned líp. Myslím, že byste se snad jednou taky ráda pobavila. Má žena je chytrá -"

Ruth se právě učila plást svetry z lehké kašmírské vlny, doslechla se, že takové věci kupuje jeden ruský obchod na Champs-Élysées, aby je pak prodával dál třikrát tak draho. Chtěla pokračovat v pletení a sotva by byla šla - avšak tato bezmocná chvála "Má žena je chytrá" rozhodla; podivným způsobem ji to zahanbovalo. "Počkejte okamžik," řekla. "Jen si dojdou pro pár věcí; pak půjdu s vámi."

Došla si pro vlnu a pro vzor a pak sestoupila s Brosem dolů. Žena ležela v prvním patře v malém pokojíku do ulice.

Když Brose s Ruth vešel, jeho obličej se změnil. Namáhavě se rozjasnil. "Lucie, toto je slečna Hollandová," řekl horlivě.

"Ráda by ti tu na chvíli dělala společnost."

Na Ruth se nedůvěřivě zahleděly dvě tmavé oči ve voskově bledém obličej. "Tak já jdu," řekl Brose rychle. "Večer se zase vrátím. Dnes určitě něco seženu. Tak na shledanou."

Usmál se, pokývl jim a zavřel dveře.

"Došel pro vás, vidíte," zeptala se po chvíli bledá žena.

Ruth chtěla nejdřív odpovědět něco jiného, ale pak přikývla.

"Myslela jsem si to. Děkuji vám, že jste přišla. Ale mohu být docela dobře sama. Nenechte se rušit v práci. Mohu trochu spát."

"Nemám nic na programu," řekla Ruth. "Učím se právě jen plést. A to mohu dělat i tady. Vzala jsem si pletení s sebou."

"Existují příjemnější věci než sedět u nějaké nemocné," řekla žena unaveně.

"Jistě. Ale je to zase lepší než sedět sama."

"To říkají vždycky všichni, aby člověka utěšili," zamumlala žena. "Já vím, nemocné chce člověk vždycky utěšit. Ale jen klidně a otevřeně řekněte, že je vám to nepříjemné sedět u neznámé, nevrle nemocné a že to děláte jen proto, že vás k tomu přemluvil můj muž."

"To je pravda," odpověděla Ruth. "Taky vás nehodlám nějak těšit. Jsem však ráda, že si mohu s někým popovídat."

"Vy přece můžete vycházet ven," řekla nemocná.

"Nedělám to ráda."

Ruth vzhledla, neboť nedostávala odpověď. Pohlédla do udivené tváře. Nemocná se vzepřela na rukou, zahleděla se na Ruth a tu jí náhle vytryskl z očí proud slz. Ve vteřině jí zaplavily obličej. "Můj bože," zavzlykala, "vy to říkáte tak lehce - a já - kdybych si mohla jen jednou vyjít na ulici -"

Zvratila se do polštářů. Ruth vstala. Viděla šedobílá ramena, jak sebou cukala, viděla ubohou postel v prašném odpoledním světle a za postelí viděla slunnou, chladnou ulici, domy s malými železnými balkónky a nad střechami obrovskou zářící láhev: - reklamu aperitivu Dubonnet, která beze smyslu svítila právě odpoledne - a na okamžik se jí zdálo, jako by to vše bylo daleko odtud, na nějaké jiné planetě.

Žena přestala plakat. Zvolna se napřímila. "Vy jste tu ještě?" zeptala se.

"Ano."

"Jsem hysterická a nervózní. Mám často takové dny. Prosím vás, nezlobte se na mne."

"Nezlobím. Jednala jsem bezmyšlenkovitě, nic víc."

Ruth znovu usedla vedle postele. Položila si před sebe vzorek svetru, který si vzala s sebou, a začala podle něj plést. Na nemocnou nepohlédla. Nechtěla znovu spatřit udivený obličej. Její vlastní zdraví jí proti tomu připadalo vychloubačné.

"Nedržíte jehlice správně," řekla po chvíli nemocná. "Takhle vám to půjde jen pomalu kupředu. Musíte to dělat jinak."

Vzala jehlice a ukázala Ruth, jak plést. Pak jí vzala z ruky upletený již kus a prohlížela si ho. "Tady chybí jedno oko," pravila. "Musíme to zase rozpárat. Vidíte, takhle."

Ruth vzhledla. Nemocná se na ni usmívala. Její obličej byl teď pozorný a soustředěný a plně zaujatý prací. Už se v něm nezračilo nic z výbuchu, k němuž došlo před krátkou chvílí. Bledé ruce pracovaly lehce a rychle. "Tak -" řekla horlivě, "- a teď to zkuste znovu."

..*

Brose se večer vrátil. V pokoji byla tma. Oknem bylo vidět jen jablečně zelené večerní nebe a červeně zářící obrovskou láhev Dubonnetu. "Lucie?" zeptal se do tmy.

Žena se v posteli pohnula a Brose spatřil její obličej. Byl měkce načervenalý odleskem světelné reklamy - jako by se stal zážrak a ona se náhle uzdravila.

"Spala jsi?" zeptal se.

"Ne. Jen tak ležím."

"Slečna Hollandová odešla už dávno?"

"Ne. Teprve před několika minutami."

"Lucie." Usedl opatrně na okraj postele.

"Můj milý." Pohládila mu ruku. "Sehnal jsi něco?"

"Ještě ne, ale jednou to taky bude."

Žena chvíli ležela mlčky. "Jsem ti takovou přítěží, Otto," řekla pak.

"Jak to můžeš říct, Lucie? Co bych si počal, kdybych tě neměl?"

"Byl bys volný. Mohl bys dělat, co bys chtěl. Mohl by ses také vrátit do Německa a pracovat."

"Tak?"

"Ano," řekla, "dej se se mnou rozvést! Tam u nich to dokonce vysoce ocení, že jsi to udělal."

"Árijec, který se rozpomněl na svou krev a dal se rozvést se Židovkou, ne?" zeptal se Brose.

"Tak nějak tam tomu říkají. Vždyť proti tobě jinak nic nemají, Otto."

"Ne, ale já mám proti nim."

Brose si opřel hlavu o pelest postele. Myslel na to, jak k němu do rýsovný přišel jeho šéf a dlouze mluvil o časech, jež nastaly, o jeho zdatnosti a o tom, jaká je to škoda, že ho musí propustit jen proto, že má ženu Židovku. Vzal si klobouk a odešel. Za týden nato rozbil do krve nos domovníkovi, který byl zároveň blokvardem a nacistickým špiclem a který o jeho ženě řekl, že je to židovská svině. Málem to špatně dopadlo. Ale naštěstí mohl jeho advokát dokázat domovníkovi, že vedl u piva protistátní řeči; domovník pak z domu zmizel. Ale žena se už neodvážila vyjít na ulici. Nechtěla být napadána uniformovanými gymnasty. Brose už nenašel zaměstnání. Odjeli do Paříže. Cestou se jeho žena roznemohla.

Za oknem ztratilo jablečně zelené nebe svou barvu. Bylo jako zaprášené a ztemnilo se. "Měla jsi bolesti, Lucie?" zeptal se.

"Ne mnoho. Jsem jen hrozně unavená. Tak, uvnitř."

Brose ji pohládl po vlasech. Leskly se měděným odleskem světla reklamy Dubonnet. "Budeš moci zase brzy vstát."

Žena zvolna pohnula hlavou pod jeho rukou. "Co jen to může být, Otto? Nikdy jsem neměla něco podobného. A trvá to už měsíce."

"Nějaká hloupost. Nic zlého to není. Zeny mají často něco."

"Myslím, že už nikdy nebudu zdravá," řekla náhle žena zoufale.

"Určitě budeš zdravá. Dokonce brzy. Musíš jen mít odvahu."

Venku se připlížila přes střechy noc. Brose seděl tiše s hlavou stále ještě opřenou o pelest postele. Jeho tvář, přes den ustaraná a ustrašená, se v nezřetelném, posledním světle zjasnila a zklidnila.

"Kdybych ti jen nebyla takovou přítěží, Otto."

"Miluji tě," řekl Brose tiše, aniž se pohnul.

"Nemocnou ženu člověk nemiluje."

"Nemocnou ženu miluje člověk dvojnásob. Je ženou a k tomu ještě dítětem."

"To je to." Hlas ženy byl lehký a slabý. "Já nejsem ani to. Ani tvá žena. Ani tu jsi ve mně nenašel. Jsem jen přítěž, nic víc!"

"Mám tvé vlasy," řekl Brose, "tvé milé vlasy!" Sklonil se a políbil ji do vlasů. "Mám tvé oči." Políbil ji na oči. "Tvé ruce." Políbil jí ruce. "A mám tebe. Tvou lásku. Anebo mě už nemiluješ?"

Jeho tvář byla skloněna těsně nad její. "Už mě nemiluješ?" zeptal se.

"Otto -" zamumlala slabě a vsunula ruku mezi něho a svá prsa.

"Už mě nemiluješ?" zeptal se tiše. "Řekni! Dovedu pochopit, že nelze milovat neschopného člověka, který nedovede nic vydělat. Jen to řekni, má milovaná, má jediná," řekl zoufale do propadlého obličeje.

Náhle její slzy stékaly lehce a hlas zněl měkce a mladě. "Opravdu mě stále miluješ, Otto?" zeptala se s úsměvem, který mu sevřel srdce.

"Musím ti to každý večer opakovat? Miluji tě tolik, že žárlím i na tvou postel, v níž ležíš. Měla bys ležet ve mně, v mém srdci, v mé krvi."

Usmál se, aby to viděla, a znovu se nad ní sklonil. Miloval ji, byla mu vším, co měl - ale přesto se ho často zmocnil nevysvětlitelný odpor, aby ji políbil. Nenáviděl se proto - věděl, čím trpí, ale jeho zdravé tělo bylo prostě silnější než on. Ale teď, v milosrdném, teplém odlesku reklamy aperitivu, zdál se být tento večer večerem před mnoha lety - dalek temné moci choroby - teplým a utěšujícím odleskem tak jako bylo toto červené světlo, zářící z protějších střeš.

"Lucie," zamumlal.

Položila své vlhké rty na jeho ústa. Tak ležela klidně a na chvíli zapomněla na své trýzněné tělo, v němž hrůzně a nehluchně bujely rakovinné buňky a děloha a vaječníky se rozpadaly pod mlhavým dotekem smrti, jako se rozpadá spálené uhlí v šedý, beztvářý popel.

..*

Kern a Ruth se pomalu toulali po Champs-Élysées. Byl večer. Výkladní skříně se leskly, kavárny byly plné hostů, světelné reklamy zářily a Vítězný oblouk, temný jako brána do nebe, stál v čirém i za noci ještě stříbrném vzduchu Paříže.

"Podívej se tam vpravo!" řekl Kern. "Waser a Rosenfeld!"

Před obrovskými okny General Motors and Co stáli dva mladší muži. Byli nuzně oblečeni. Sáty měli ošumělé a byli bez pláštíků. Diskutovali mezi sebou tak vzrušeně, že si ani nepovšimli Ruth a Kerna, kteří stanuli vedle nich. Oba bydleli v hotelu Verdun. Waser byl technik a komunista; Rosenfeld syn bankéřské rodiny z Frankfurtu, která bydlela ve druhém poschodí hotelu. Oba byli automobiloví fanoušci. Oba žili téměř ve vzduchu.

"Rosenfelde!" řekl Waser zapřísahavě, "buďte aspoň teď na chvíli rozumný! Cadillac - budiž, pro staré lidi je dobrý!

Ale co chcete dělat se šestnácti válcem? Ten chlastá benzin jako kráva vodu, a přesto není rychlejší!"

Rosenfeld zavrtěl hlavou. Fascinován hleděl do výkladní skříně, v níž bylo světlo jako za dne a kde se na desce v podlaze zvolna otáčel obrovský černý cadillac. "Ať žere benzin!" pravil žhavě. "Je to žrout, budiž. Na tom přece nezáleží! Jen se podívejte, jak je ten vůz báječně pohodlný! Bezpečný a spolehlivý jako pancéřová věž!"

"Rosenfelde, to jsou argumenty pro životní pojištění, ale ne pro auto!" Waser ukázal na vedlejší výlohu, která patřila zastoupení firmy Lancia. "Podívejte se na tohle! To je rasa a klasa! Pouhý čtyřválec, nervní, nízká mrcha, ale panter, když vyrazí! S ním můžete vyjet na domovní zeď, když chcete."

"Ale já nechci vyjet na domovní zeď. Chci si zajet do Ritzu na coctail-party!" odvětil Rosenfeld klidně.

Waser přešel jeho námitku. "Jen se podívejte na tu linii," horoval. "Jede to po zemi jako přilepené. Šíp, blesk - osmiválec je podle mne už moc těžký."

Rosenfeld propukl v posměšný smích. "Jak byste se chtěl dostat do takové dětské rakvičky, Wasere, vždyť je to auto pro liliputány. Představte si: je s vámi krásná žena v dlouhých večerních šatech, třeba z brokátu nebo z flitru, s drahocennou kožešinou, jdete od Maxima, je prosinec, sníh, břečka na ulici a tam vám pak stojí tenhle pojízdný rádioaparát - chcete se ještě víc zesměšnit?"

Waser zrudl. "To jsou nápady kapitalisty! Rosenfelde, snažně vás prosím! Vy sníte o lokomotivě, ale ne o autu! Jak se vám může líbit takový mamut? To je přece pro komerční rady! Ale vy jste mladý člověk! Chcete-li už něco těžkého, pak si spánembohem vezměte delaheye, to je rasa a svých sto šedesát udělá lehce."

"Delaheye?" Rosenfeld opovržlivě zafuněl. "Každou chvíli zaolejované svíčky, ne?"

"Vyloučeno, když s ním umíte správně jezdit! Jaguár, projektil, člověk je opilý už jen když slyší chod jeho motoru!

Nebo, když už chcete opravdu něco jedinečného, tak si vezměte nového supertalbotu! Hravě sto osmdesát kilometrů! To pak máte skutečně něco!"

Rosenfeld rozhořčeně vypískl. "Talbotu? To bych tak měl něco! Tu káru bych si nevzal, ani kdyby mi ji někdo dával zadarmo. Vždyť ta má takovou kompresi, že se vaří už při městském provozu. Ne, Wasere, zůstanu u cadillaca -" Otočil se znovu k výloze Generál Motors and Co. "Jen se podívejte na tu kvalitu! Pět let se nemusí otevřít kapota! Komfort, milý Wasere, ten dokáží jen Američané! Motor je svižný a nehluchý, ani ho neslyšíte!"

"Ale, člověče!" vybuchl Waser, "já přece chci motor slyšet! To je přece hudba, když taková nervní mrcha vystřelí!"

"Pak si tedy opatřte traktor! Ten je ještě hlasitější!"

Waser pohlédl na Rosenfelda. "Poslyšte," řekl pak tiše, stěží se ovládaje, "navrhuji kompromis: Vezměte si mercedesku s kompresorem! Je těžká a přitom znamenitá! Ujednáno?"

Rosenfeld pohrdavě odmítl. "Na to mě nenachytáte. Nenamáhejte se! Cadillac, jinak nic!" Znovu se pohroužil do černé elegance obrovského vozu na otáčecí desce.

Waser se zoufale rozhlédl. Přitom spatřil Kerna a Ruth. "Poslyšte, Kerne," řekl, "kdybyste si měl vybrat mezi cadillacem a novým talbotem, co byste si vzal? Talbota přece, ne?"

Rosenfeld se otočil. "Cadillaca, přirozeně, o tom nelze ani pochybovat!"

Kern se usmál. "Mně by už stačil malý citroen."

"Citroen?" Oba automobiloví fanoušci na něho pohlédli jako na prašivou ovci.

"Anebo kolo," dodal Kern.

Oba odborníci si vyměnili rychlý pohled. "Ach tak!" řekl potom Rosenfeld velmi chladně. "Nemáte asi mnoho porozumění pro auta, co?"

"A ani pro autosport, vidíte?" dodal Waser poněkud zhnuseně. "Inu jo, existují lidé, kteří mají zájem jen o poštovní známky."

"To mám," pravil Kern pobaveně. "Zvláště o neorazítkované."

"Nu, pak tedy promiňte!" Rosenfeld si ohnul límec u saka. "Pojďte, Wasere, prohlédneme si ještě naproti nové modely Alfa Romeo a Hispano."

Smířeni ignorantem Kernem, odešli svorně ve svých ošumělých šatech, aby pokračovali ve sporu o několika dalších závodních vozech. Měli na to čas - neboť neměli peníze na večeri.

Kern za nimi obveseleně hleděl. "Člověk je zázrak, Ruth, nemyslíš?"

Dala se do smíchu.

..*

Kern nenašel žádnou práci. Nabízel se všude; ale ani za dvacet franků denně se nemohl nikde uchytit. Po dvou týdnech byly peníze, které měli, spotřebovány. Ruth dostávala od židovského a Kern od smíšeného židovsko-křesťanského komitétu malou podporu; dohromady měli asi padesát franků na týden. Kern promluvil s hoteliérkou a dosáhl toho, že si mohli za tento obnos ponechat oba pokoje a ráno ještě dostávali trochu kávy s chlebem.

Prodal svůj plášť, kufr a zbytek věcí, které dostal od Potzlocha. Pak začala prodávat své věci Ruth. Prsten po matce, šaty a úzký zlatý náramek. Nebyli z toho nijak nešťastní. Žili v Paříži a to jim stačilo. Doufali v příští den a cítili se bezpečni.

V tomto městě, které přijalo všechny emigranty světa, vanul duch tolerance: člověk v něm mohl zemřít hladu, ale byl pronásledován jen tolik, kolik bylo bezpodmínečně nutno - a už to se jim zdálo být mnoho.

Jedno nedělní odpoledne je vzal Marill, protože vstup byl zdarma, do Louvru. "V zimě potřebujete něco, čím ukrátit čas," řekl. "Problémem emigranta jsou hlad, přístřeší a čas, s nimiž si nemůže nic počít, protože nesmí pracovat. Hlad a starost, kde zakotví, to jsou dva úhlavní nepřátelé, proti nimž musí bojovat - avšak čas, ta spousta prázdného, nevyužitého času, to je plíživý nepřítel, který mu užívá energii; je čekání, jež ho unavuje, je strach, podobný stínu, který ho ochrnuje. Ti první dva přepadávají zředu, takže se musí bránit anebo podlehnout - avšak čas přichází zezadu a rozkládá mu krev. Vy jste mladí. Nevysedávejte po kavárnách, nenaříkejte, nepropadejte únavě. Bude-li zle, zajděte si do velké čekárny Paříže: do Louvru. V zimě je dobře vytopený. Je lepší truchlit před nějakým Delacroixem, Rembrandtem nebo Van Goghem, než před kořalkou nebo v zajetí bezmocného stesku a vzteku. To vám říkám já, Marill, který taky raději vysedává před kořalkou. Jinak bych k vám takhle poučně neřečnil."

Putovali uměním převanutým šerosvitem Louvru, podél staletí, podél kamenných egyptských králů, řeckých bohu, římských císařů - podél babylónských oltářů, perských koberců a vlámských gobelínů - podél obrazů největších srdcí, Rembrandta, Goyi, Greca, Leonarda, Durera - nekonečnými sály a chodbami, až přišli do místnosti, kde visely obrazy impresionistů.

Usedli na jednu z pohovek, jež stály uprostřed. Ze stěn zářily Cézannovy, Van Goghovy a Monetovy krajiny, Degasovy tanečnice, Renoirovy pastelové hlavy žen a Manetovy barevné scény. Kolem dokola bylo ticho a kromě nich tam nebylo živé duše. Kerna a Ruth se začal náhle zmocňovat dojem, jako by seděli v nějaké začarované věži a obrazy byly okny do vzdálených světů - do zahrad vážné životní radosti, do širých pocitů, velkých snů a nezníitelné krajiny duše, prostě veškerého útlaku, strachu a bezprávi.

Marill sňal brýle a obřadně je očistil. "Jaký je váš nejsilnější dojem z těchto obrazů?" zeptal se Ruth.

"Mír," řekla ihned.

"Mír. Myslel jsem, že řeknete: Krása. Ale máte pravdu - mír znamená dnes krásu. Zvláště pro nás. A váš dojem, Kerne?"

"Nevím," řekl Kern. "Chtěl bych mít jeden z nich a prodat ho, abychom měli z čeho žít."

"Vy jste idealista," odvětil Marill.

Kern na něho nedůvěřivě pohlédl. "Myslim to vážně," řekl Marill.

"Vím, je to hloupé. Ale je zima a koupil bych alespoň Ruth kabát."

Kern si připadal značně pošetilý, ale skutečně ho nenapadlo nic jiného a myslel na to po celou tu dobu. Ke svému překvapení ucítil náhle ruku Ruth na své. Hleděla na něho s rozzářenými očima a pevně se k němu přitiskla.

Marill si opět nasadil brýle. Pak se rozhlédl. "Člověk je veliký ve svých extrémech," řekl. "V umění, v lásce, v hlouposti

i v nenávisti, v egoismu a dokonce i v oběti - ale co světu nejvíc chybí, je jakékoli prostřední dobro."

Kern a Ruth skončili večeři. Skládala se z kakaa a chleba a bylo to po týdnů jejich jediné jídlo kromě šálku kávy a dvou briošek, jež byly započítány v ceně pokoje, kterou Kern sjednal s hoteliérkou.

"Chleba dnes chutná po bifteku," řekl Kern. "Po dobrém, šťavnatém bifteku se smaženou cibulí."

"Mně se zdá, že chutná po kuřeti," odvětila Ruth. "Po mladém, pečeném kuřeti s čerstvým hlávkovým salátem."

"Možná. Snad po tvé straně. Ukroj mi kousek. Docela dobře ještě snesu kousek pečeného kuřete."

Ruth ukrojila tlustý krajíc z dlouhého francouzského bílého chleba. "Tady máš," řekla. "Je to stehno. Nebo chceš raději prsa?"

Kern se zasmál. "Ruth, kdybych tě neměl, rouhal bych se teď Bohu."

"A já bych bez tebe ležela v posteli a brečela bych."

Ozvalo se zaklepání. "Brose," řekl Kern poněkud rozladěně. "Samozřejmě, právě ve chvíli nejněžnějších vyznání lásky."

"Dále!" zvolala Ruth.

Dveře se otevřely. "Ne!" zvolal Kern. "Ale to přece není možné! Cožpak sním?" Vstal tak opatrně, jako by nechtěl zaplašit přelud. "Steiner!" vykřikl. Přelud se vesele usmál. "Steiner!" zvolal Kern. "Pane na nebi, vždyť to je Steiner!"

"Dobrá paměť je základem přátelství - a zázrou lásky," odvětil Steiner. "Odpusťte, Ruth, že vstupuji s průpovídkou - ale dole jsem potkal Marilla, starého známého a to se pak člověk něčemu takovému nevyhne."

"Kde se tu bereš?" zeptal se Kern. "Přímo z Vídně?"

"Z Vídně. Oklikou přes Murten."

"Cože?" Kern ustoupil o krok. "Přes Murten?" Ruth se dala do smíchu. "Murten je místem naší poroby, Steinere - tam jsem onemocněla - a tady toho starého pohraničního tuláka dopadla policie. Murten - to je pro nás neslavné jméno."

Steiner se usmíval. "Proto jsem tady! Pomstil jsem vás, děti!" Vytáhl peněženku a vyňal z ní šedesát franků. "Tady! To je čtrnáct dolarů nebo tři sta padesát francouzských franků. Ammersův dar."

Kern nechápavě pohlédl na Steinera. "Ammersův?" řekl. "Tři sta padesát franků?"

"Později ti to vysvětlím, chlapče. Schovej si je. A teď se mi ukažte!" Prohlížel si je. "Vpadlé tváře, podvýživa, kakao s vodou k večeři a nikomu ani slovo, co?"

"Dosud ne," odvětil Kern. "Vždycky, když jsme se k tomu už chystali, pozval nás Marill na oběd nebo na večeři. Jako by měl nějaký šestý smysl."

"Má ještě o jeden víc. Na obrazy. Netahal vás po jídle do muzea? To je obvyklé pokání za to."

"Ano. K Cézannovi, van Goghovi, Manetovi, Renoirovi a Degasovi," řekla Ruth.

"Aha! K impresionistům. To jste s ním tedy obědvali. Za večeři tahá člověka k Rembrandtovi, Goyovi a Grecovi. Ale teď rychle, děti, oblečte se! Restaurace města Paříže jsou v plném lesku a čekají nás!"

"Ale my jsme právě -"

"To vidím!" přerušil je Steiner rozkaceně. "Hned se oblékněte! Topím se v penězích!"

"Tak a teď vyprávěj, co se děje," řekl Steiner, když povečeřeli.

"Je to jako začarované," řekl Kern. "Paříž není jen městem toaletních vod, mýdel a parfémů, ale je i městem patentních špendlíků, tkaniček, knoflíků a dokonce, jak se zdá, i svatých obrázků. Obchodovat je tu téměř vyloučeno. Zkusil jsem spoustu věcí - myl jsem nádobí, nosil koše s ovocem, psal adresy, obchodoval s hračkami - ale nikde jsem se pořádně neuchytil. Všecko to bylo jen příležitostně. Ruth uklízela čtrnáct dní v jedné kanceláři; pak firma zkrachovala a Ruth nedostala za svou práci ani šesták. Za svetry z kašmírské vlny jí nabízejí tolik, že jí to stačilo zas jen k nakoupení vlny. Proto -"

Rozepjal si sako. "Proto tu pobíhám jako nějaký bohatý Američan. Je to báječné pro člověka, když nemá kabát. Snad ti taky uplete takový svetr, - Steinere"

„Mám ještě na jeden vlnu," řekla Ruth. "Černou ovšem. Chtěl byste černý svetr?"

"A jak! Vždyť žijeme načerno." Steiner si zapálil cigaretu. "Už vidím! Pláště jste prodali nebo zastavili?"

"Nejdříve zastavili, pak prodali."

"Ano, to je obvyklá cesta. Byli jste už v kavárně Maurice?"

"Ne. Jen v Alsace."

"Výborně. Pak si tedy zajdeme do Maurice. Tam je totiž Dickmann. Ten ví o všem. i o pláštích. Chci se ho však zeptat na něco mnohem důležitějšího. Na světovou výstavu, která bude letos."

"Světová výstava?"

"Ano, dítěátko," řekl Steiner. "Tam prý je totiž práce. A po papírech se moc neptají."

"Jak už jsi vlastně dlouho v Paříži, Steinere? Že všechno víš?"

"Čtyři dny. Předtím jsem byl ve Štrasburku. Musel jsem si tam něco obstarat. Vás jsem našel prostřednictvím Klassmanna. Zastihl jsem ho na prefektuře. Mám totiž pas, děti. Za několik dní se stěhuji do Internacionálu. To jméno se m líbí."

..*

Kavárna Maurice se podobala kavárně Sperler ve Vídni a kavárně Greif v Curychu. Byla to typická emigrantská burza. Steiner objednal pro Ruth a Kerna kávu a pak odešel k jakémusi staršímu muži. Oba se spolu chvíli bavili. Pak muž zkoumavě pohlédl na Kerna a na Ruth a odešel.

"To byl Dickmann," řekl Steiner. "Vím o všem. S tou světovou výstavou je to pravda, Kerne. Teď se začnou stavět zahraniční pavilóny. Platí to zahraniční vlády. Zčásti si přivezou vlastní dělníky - avšak na jednodušší věci, na pozemní práce a podobně najmou lidi tady. A to je naše velká příležitost! Protože mzdy budou vyplácet zahraniční komitety,

Francouzi se budou málo starat o to, kdo tam bude dělat. Zítra ráno si tam zajdeme. Určitý počet emigrantů je už zaměstnán. My jsme levnější než Francouzi - což je naše výhoda!"

Dickmann se vrátil. Nesl dva kabáty, přehozené přes ruku. "Doufám, že vám padnou."

"Zkuste si je," řekl Steiner Kernovi. "Ty ten první. Ruth pak druhý. Jakýkoli odpor je zbytečný!"

Kabáty jim padly jako ulité. Ten, který si oblékla Ruth, měl dokonce malý, opelichaný kožešinový límec. Dickmann se chabě usmíval. "Mé oči -" řekl.

"To jsou tvoje nejlepší hadry, Jindřichu?" zeptal se Steiner.

Dickmann se na něho podíval trochu dotčeně. "Kabáty jsou dobré. Nové nejsou, to je jasné. Ten s kožešinovým límcem je dokonce od nějaké hraběnky. Vexilu, ovšem -" dodal spěšně na Steinerův pohled. "Je to pravý mýval, Josefe. Žádný králík."

"Dobrá. Bereme je. Přijdu zítra a pak se domluvíme."

"Není třeba. Můžeš si je vzít. Musíme se spolu přece stejně ještě vyrovnat."

"Hloupost!"

"Ale ano! Vezmi si je a zapomeň na to. Však jsem byl tenkrát v pěkné bryndě. Hrome!"

"Jak se ti vede jinak?" zeptal se Steiner.

Dickmann pokrčil rameny. "Stačí to tak pro děti a pro mne. Ale je to ohavné, žít takhle z ruky do huby."

Steiner se zasmál. "Nebud' sentimentální, Jindřichu! Já jsem padělatel listin, falešný hráč, tulák, mám za sebou ublížení na těle, zpěčování se státní moci a kdovíco ještě, a přesto nemám špatné svědomí."

Dickmann přikývl. "Mé nejmenší je nemocné. Chřipka. Horečka. Ale horečka není u dětí nic zlého, co?"

Pohlédl naléhavě na Steinera, Ten zavrtěl hlavou. "Rychlejší léčebný proces, nic víc."

"Půjdu dnes dřív domů."

Steiner si objednal koňak. "Děťátko," řekl Kernovi, "taky jeden?"

"Poslyš, Steinere -" začal Kern.

Steiner mávl rukou. "Nemluv! Vánoční dárky, které mě nic nestojí. Však jste viděli. Koňak, Ruth? Ano, vidíte?"

"Ano."

"Takové kabáty! A práce na obzoru!" Kern vypil koňak. "Život začíná být zajímavý!"

"Jen se nezklam!" usklíbl se Steiner. „Později, až budeš mít dost práce, bude se ti zdát čas, kdy jsi nesměl pracovat, tou nejzajímavější částí tvého života. Báječné příběhy pro vnoučata, která se ti budou batolit kolem nohou. Tenkrát v Paříži -"

Dickmann šel kolem. Unaveně pozdravil a zamířil k východu.

"Býval kdysi sociálně demokratickým starostou." Steiner hleděl za ním. "Pět dětí. Žena mrtvá. Šikovný žebrák. S důstojností. Ví o všem. Trochu příliš něžná duše, jak už tak často bývá u sociálních demokratů. Proto jsou tak špatnými politiky."

Kavárna se začala plnit. Přišli nocležníci, aby ulovili na noc místa v koutě. Steiner dopil koňak, "Zdejší hoteliér je báječný. Nechá tu přespat každého, kdo si najde místo. Zdarma. Anebo za šálek kávy. Kdyby nebylo těchto putyk, bylo by mnoha lidem zle."

Vstal. "Půjďme, děti."

Vyšli ven. Bylo větrno a chladno. Ruth si ohrnula mývalový límec svého nového pláště a přitáhla si ho těsně k tělu.

Usmála se na Steinera. Přikývl. "Teplo, Ruthičko! Všechno na světě závisí jen na trošce tepla."

Kývl na starou květinářku, která se šourala kolem. Přibelhala se. "Fialky," zaskuhrala. "Čerstvé fialky z Riviéry."

"Podivuhodné město! Fialky v prosinci na veřejné ulici!" Steiner vzal kytičku a podal ji Ruth. "Fialové štěstí! Zbytečné květy! Zbytečné věci! Ostatně, nejvíce hřejí!" Usmál se na Kerna. "Poučení pro život, řekl by Marill."

XVIII.

Seděli v kantýně na výstavišti. Byl výplatní den. Kern rozložil kolem svého talíře tenké bankovky. "Dvě stě sedmdesát franků!" řekl "Vyděláno za týden! A to už po třetí! Hotová pohádka!"

Marill ho chvíli pobaveně pozoroval. Pak zvedl sklenici a přitůkl o Steinerovu. "Vypijme doušek na znamení odporu k tomuhle papíru, milý Hubere! Je to zvláštní, jaké moci dosáhl nad lidmi! Naši praotci se třásli před hromy a blesky, tygry a zemětřeseními - naši středověcí otcí před meči a loupežníky, morem a Bohem - my se však třeseme před potištěným papírem - ať už je to bankovka nebo pas! Neandrtálec byl zahuben kyjem; Říman mečem; člověk středověku morem - nás však lze vyřidit už kouskem papíru!"

"Anebo přivést k životu," doplnil Kern a prohlížel si bankovky Francouzské banky, rozložené kolem talíře.

Marill na něho úkosem pohlédl. "Co říkáš tomuhle chlapče?" zeptal se Steinera. "Činí se, co?"

"A jak! Daří se mu v drsném větru ciziny. Dokonce už i morduje pointy."

"Znal jsem ho ještě jako dítě," pravil Marill. "Něžný a zakřiknutý. Ještě před několika měsíci."

Steiner se usmál. "Žije v labilním století. Člověk snadno zahyne - ale také rychle roste."

Marill se napil lehkého, červeného vína. "Labilní století!" opakoval. "Veliký neklid! Ludvík Kern, mladý vandal druhého stěhování národů."

"Omyl," odvětil Kern. "Jsem mladý polohebrejec při druhém vystěhování z Egypta."

Marill vrhl na Steinera obviňující pohled. "Tvůj žák, Hubere," řekl.

"Ne - aforismy má od tebe, Marille! Ostatně, jistý týdenní výdělek zvyšuje vtip každého člověka. Ať žije návrat

ztracených synů k platu!" Steiner se otočil ke Kernovi. "Schovej peníze do kapsy, děťátko, jinak ti uletí. Peníze nemilují světlo."

"Dám je tobě," řekl Kern. "Jinak budou hned pryč. Beztak máš ode mne dostat ještě mnohem víc!"
"Jen se opovaž! Na to, abych bral peníze zpátky, nejsem ještě dávno dost bohatý!"
Kern na něho pohlédl. Pak schoval peníze do kapsy. "Jak dlouho jsou dnes obchody otevřené?" zeptal se.
"Proč?"
"Dnes je přece Silvestra."
"Do sedmi, Kerne," řekl Mařili. "Chcete si pro dnešní večer koupit něco k pití? To je tady v kantýně levnější. Výtečný Martinique-um."
"Ne, nic k pití."
"Ach tak! Chcete se tedy zřejmě v poslední den roku toulat po stezkách měšťáckých sentimentů."
"Tak nějak." Kern vstal. "Jdu k Salomonu Levimu. Snad je dnes také sentimentální a má labilnější ceny."
"V labilním století ceny stoupají," odvětil Mařili. "Ale žádný strach, Kerne! Zvyk není nic - vše je impuls! A při tom čachrování nezapomeňte na to, že v osm je večere starých válečníků emigrace u mere Margot!"

..*

Salomon Levi byl hbitý človíček, mrštný jako lasička, s rozčuchanou kozí bradkou. Žil ve tmavé, klenuté místnosti mezi hodinami, hudebními nástroji, starými koberci, olejomalbami, domácími nářadím, sádrovými trpaslíky a porcelánovými zvířátky. Ve výloze byly laciné napodobeniny, umělé perly, staré šperky zasazené ve stříbře, kapesní hodinky a staré mince, vše narovnané bez ladu a skladu.

Levi poznal Kerna ihned. Měl paměť jako hlavní kniha a jeho paměť mu již častokrát pomohla udělat dobrý obchod.
"Copak je?" zeptal se okamžitě bojovně, neboť se domníval, že Kern chce opět něco prodat. "Jdete ve špatnou dobu."
"Jak to? Už jste prodal ten prsten?"

"Prodal? Prodal?" zabodoval Levi. "Prodal říkáte, pakliže jsem se nepřeslechl. Anebo jsem se mylil?"

"Nemylil."

"Mladý muži," naříkal Levi dál, "copak nečtete noviny? Žijete na měsíci, že nevíte, co se děje ve světě? Prodal? Takový starý krám! Prodal! Říkáte to tak velkomožně jako nějaký Rotschild. Víte, co je třeba k tomu, aby člověk něco prodal?"

Udělal úmyslnou pomlku a pak pateticky prohlásil: "Aby přišel cizí člověk a něco chtěl a aby potom vytáhl z kapsy peněženku -" Levi vytáhl portmonku, "- otevřel ji -" Levi otevřel portmonku, "- a vzal z ní hotové košér peníze -" vytasil desetifrankovou bankovku, "- položil je sem, -" bankovku na stole uhladil, "- a pak to hlavní -" Leviho hlas přeskočil do fistule, "- aby se od nich natrvalo odloučil."

Levi bankovku zase schoval. "A za co? Za nějaký starý krám, za nějakou věc. Hotové košér peníze! Abych se nasmál! Něco takového dělají jen blázni a gójové! Nebo já, nešťastník, posedlý vášní po obchodu. Nuže, co máte tentokrát? Mnoho vám nemohu dát. Tak před čtyřmi týdny, to byly ještě časy!"

"Nechci nic prodat, pane Levi. Rád bych koupil prsten zpátky."

"Co?" Levi otevřel na okamžik ústa, jako hladový strnad v hnízdě. Vousy byly hnízdem. "Ach, už vím, chcete vyměnit. I kdepak, mladý muži, to já znám! Před týdnem jsem s tím měl pech; hodiny, dobrá, už nesly, ale konečně hodiny jsou hodiny, dal jsem je za bronzové stolní psací náčiní a plnicí pero se zlatou špičkou. Co vám mám povídat! Napálili mě, starého důvěřivého blázna - plnicí pero totiž nefunguje. No dobrá, hodiny jdou taky tak nanejvýš čtvrt hodiny, ale není zdaleka jedno a totéž, nefungují-li hodiny anebo plnicí pero. Hodiny přesto zůstanou hodinami, ale plnicí pero, které je prázdné, no chápete? Vždyť to je nesmysl, vždyť to je rovnou, jako by ani vůbec neexistovalo. Copak chcete vyměnit?"

"Vůbec nic, pane Levi. Řekl jsem koupit. Koupit!"

"Za peníze?"

"Ano, za hotové peníze."

"Aha, už vím! Za nějaké maďarské nebo rumunské nebo bezcenné rakouské peníze nebo za inflační bankovky, ovšem, kdo se v tom vyzná! Zrovna nedávno taky nějaký s navoskovanými vousy a la Karel Veliký -"

Kern vytáhl stořezankou bankovku a na stůl položil tobole. Levi strnul a vyrazil ze sebe vysoké hvízdnutí. "Vy jste při penězích? To je poprvé, co vidím něco takového! Mladý muži, policie -"

"Jsou vydělané!" řekl Kern. "Poctivě vydělané! A teď, kde je prsten?"

"Momentíček!" Levi odběhl a za okamžik se vrátil s prstenem Rutiny matky. Vyleštil ho rukávem kabátu, opatrně na něj dýchl, znovu ho přečistil a pak ho položil na kousek sametu, jako by to byl dvacetikarátový diamant. "Krásný kousek," řekl zbožně. "Skutečná rarita!"

"Pane Levi," řekl Kern. "Dal jste nám tenkrát za prsten sto padesát franků. Když vám dám sto osmdesát, vyděláte dvacet procent. To je slušný návrh, ne?"

Levi neslyšel. "Kousek k pomilování," horoval uneseně. "Žádný moderní šmejda. Zboží! Skutečné zboží! Chtěl jsem si ho nechat sám. Mám takovou malou sbírku, soukromou, jen pro sebe."

Kern odpočítal na stůl sto osmdesát franků.

"Peníze!" řekl Levi opovržlivě. "Co jsou dnes peníze? Při dnešním znehodnocení? Věcné hodnoty, to je správné. Z takového prstýnku má člověk radost. A ještě stoupá v ceně. Dvojnásobná radost! A právě zlato tolik stouplo," pravil zamyšleně. "Za takový krásný kousek by bylo čtyři sta franků málo. Člověk by za něj mohl žádat sběratelskou cenu!"

Kern se ulekl. "Pane Levi!"

"Jsem člověk," řekl Levi s rozhodnutím. "Odloučím se od něj. Chci vám udělat radost. Nechci nic vydělat, neboť dnes je Silvestr. Tři sta franků a hotovo, ať třeba vykrvácím!"

"Ale vždyť to je dvojnásobek?" řekl Kern rozhořčeně.

"Dvojnásobek! To říkáte jen proto, že nevíte, co mluvíte. Co je to dvojnásobek? Dvojnásobek je polovina, říkal už rabín Michael z Howorodky kdesi. Mladý muži, slyšel jste už někdy o nákladech? To jsou výdaje a zase výdaje: daně, nájemné, uhlí, ztráty! Pro vás to není nic, ale pro mě je to enormní! To se musí každý den k takovému prstýnku přirazit!" "Jsem chudák."

Levi mávl odmítavě rukou. "Kdo chce koupit, je vždy bohatší než ten, kdo musí prodat. Nu a kdo z nás dvou chce koupit?"

"Dvě stě franků," řekl Kern. "Mé poslední slovo."

Levi vzal prsten, dýchl na něj a odnášel ho pryč. Kern schoval peníze a zamířil ke dveřím. Když je otevřel, vykřikl zezadu Levi. "Dvě stě padesát, protože jste mladý a já chci být dobrodincem!"

"Dvě stě," odpověděl Kern u dveří. "Dvě stě dvacet pět, ve vši počestnosti, neboť musím zítra zaplatit činži."

Kern se vrátil a položil na stůl peníze. Levi prsten zabalil do krabičky z lepenky. "Krabičku máte zadarmo," řekl, "a tu krásnou modrou vatu taky. Zruinoval jste mě!"

"Padesát procent," zamručel Kern. "Lichváři!"

Levi nevzal poslední slovo vůbec na vědomí. "Věřte mi," odvětil srdečně, "v rue de la Paix u Cartiera stojí takový prsten šest set. Cenu má tři sta padesát. Tentokrát mluvím pravdu!"

Kern jel zpátky do hotelu. "Ruth!" řekl ve dveřích. "Jde to s námi úžasně nahoru! Pohled! Poslední mohykán se vrátil domů."

Ruth otevřela krabičku a pohlédla do ní. "Ludvíku-" řekla. "Zbytečné věci, nic víc!" pravil Kern rychle a rozpačitě.

"Jakže to říkal Steiner? Prý nejvíce hřejí. Chtěl jsem to taky zkusit. A teď si ho navlékni! Dnes povečeříme všichni společně někde v restauraci. My opravdoví dělníci, s týdenní mzdou!"

..*

Bylo deset hodin večer. Steiner, Marill, Ruth a Kern seděli u mere Margot. Číšníci začali skládat židle a čistit podlahu košťaty a vodou. Kočka na pokladně se protáhla a seskočila. Patronka spala, těsně zahalená do pletené vesty. Jen občas otevřela bdělé oko.

"Myslím, že nás odtud vylijí," řekl Steiner a kývl na číšníka. "Je taky čas. Musíme k Edith Rosenfeldové. Dnes přijel otec Moric."

"Otec Moric?" zeptala se Ruth. "Kdo je to?"

"Otec Moric je veterán emigrantů," odvětil Steiner. "Je mu pětasedmdesát let, Ruthičko. Zná všechny hranice, všechna města, všechny hotely, všechny penziony a soukromé kvartýry, kde člověk může bydlet nehlášen, jakož i vězení pěti kulturních států. Jmenuje se Moric Rosenthal a pochází z Godesbergu na Rýnu."

"Pak ho znám," řekl Kern. "Jednou jsem s ním šel z Československa do Rakouska."

"A já ze Švýcarska do Itálie," řekl Marill.

Číšník přinesl účet. "Taky jsem s ním dělal několik hranic," řekl Steiner. "Máte nějaký koňak, který bychom si mohli vzít s sebou?" zeptal se pak číšníka. "Courvoisier? Ovšem že za krámskou cenu,"

"Okamžik. Zeptám se patronky."

Číšník šel k spící pletené vestě. Otevřela oko a přikývla. Číšník se vrátil, došel pro láhev do police a pak ji dal

Steinerovi, který ji schoval do kapsy kabátu.

V témž okamžiku se otevřely dveře vedoucí na ulici a do lokálu vstoupila jakási postava, podobná stínu. Patronka si přejela ústa, zívla a otevřela obě oči.

Číšníci se zatvářili zlostně.

Muž, který vstoupil, prošel mlčky jako náměsíčník hostinskou místností k velkému roštu, kde se na žhavém dřevěném uhlí otáčelo na rožni několik pečených kuřat.

Muž si prohlížel kuřata rentgenovými očima. "Co stojí tady to?" zeptal se pak číšníka.

"Dvacet šest franků."

"A tady to?"

"Dvacet šest franků."

"Všechny stojí dvacet šest franků?"

"Ano."

"Proč mi to neřeknete hned?"

"Protože jste se mě na to hned nezeptal."

Muž vzhledl. Náměsíčným výrazem pronikl na okamžik zdravý hněv. Muž pak ukázal na největší kuře. "Dejte mi tohle!"

Kern strčil do Steinera. Steiner tu seděl soustředěný. Kolem úst mu cukalo.

"Se salátem, s opékanými bramborami, s rýží?" zeptal se číšník.

"S ničím. S vidličkou a nožem. Dejte ho sem!"

"Kuře!" zašeptal Kern. "Vždyť je to náš starý známý - Kuře, opravdu!"

Steiner přikývl. "Je to on. Kuře z vídeňského vězení."

Muž usedl ke stolu. Vytáhl peněženku a přepočítal peníze. Pak peněženku zase schoval a slavnostně rozbalil ubrousek. Před ním se skvělo pečené kuře. Pozvedl ruce jako kněz, jako by mu chtěl požehnat. Obklopovalo ho zářivé, divoké zadostiučinění. Pak si kuře dal z mísy na talíř.

"Nebudeme ho rušit," zasmál se Steiner tiše.

"Naopak, navrhuji, abychom se dali okamžitě na útěk!" odvětil Kern. "Až dosud jsem se s ním setkal dvakrát. A vždy ve vězení. Pokaždé byl zatčen ve chvíli, když se chtěl pustit do pečeného kuřete. Podle toho musí každým okamžikem

přijít policie."

Steiner se dal do smíchu. "Pak ale rychle! Raději na silvestrovském večeru vyděděnců osudu, než na policejní strážnici prefektury."

Vstali. U dveří se ještě jednou ohlédl. Kuře právě oddělil hnědé, křupavé stehno od těla kuřete, prohlížel si je jako poutník svatý hrob a zahryzl se do něj nábožně, pak ale energicky a s nesmírnou žravostí.

..*

Edith Rosenfeldová byla drobná, bělovlasá žena, již bylo šedesát let. Před dvěma roky přišla do Paříže se sedmi dětmi. Šest jich už umístila. Nejstarší syn odešel jako lékař do čínské války - nejstarší dcera, která vystudovala v Bonnu filologii, dostala prostřednictvím komitétu pro uprchlíky místo služebné ve Skotsku - druhý syn složil v Paříži francouzskou státní zkoušku na právech; protože nenašel praxi, stal se číšníkem v hotelu Carlton v Cannes - třetí se přihlásil do cizinecké legie - další dva se vystěhovali do Bolívie - a druhá dcera žila v Palestině na pomerančové plantáži. Zůstal jí už jen nejmladší syn. Pro něho hledal komitét pro uprchlíky možnost, aby se dostal do Mexika jako šofér.

Byt Edith Rosenfeldové se skládal ze dvou pokojů - z jednoho většího, který obývala ona a z malého, v němž bydlel její poslední syn, autofanoušek Max Rosenfeld. Když Steiner, Marill, Kern a Ruth přišli, bylo v obou pokojích přítomno již asi dvacet osob - všichni uprchlíci z Německa, někteří s pracovním povolením, jiní bez něho. Ti, kteří si to mohli dovolit, přinesli něco k pití. Téměř všichni přinesli levné francouzské červené víno. Steiner a Marill seděli mezi nimi se svým koňakem jako dva pilíře. Nalévali z něho štědře, aby zabránili zbytečné sentimentalitě.

Moric Rosenthal přišel v jedenáct hodin. Kern ho stěží poznal. Zdálo se, že za necelý rok zestárl o deset let. Tvář měl žlutou, bez kapky krve, a kráčel s námahou, opíraje se o ebenovou dřevěnou hůl se staromódním držadlem ze slonoviny.

"Edith, má stará láska," řekl, "jsem zase tady. Nemohl jsem přijít dřív. Byl jsem velmi unavený."

Sklonil se, aby jí políbil ruku. Nepodařilo se mu to. Edith Rosenfeldová vstala. Byla lehounká jako pták. Podržela jeho ruku a políbila ho na tvář.

"Myslím, že stárnu," řekl Moric Rosenthal. "Už ti nedokážu ani políbit ruku. Ty mě však nebojácně políbíš na tvář. Inu, kdyby mi tak bylo ještě sedmdesát!"

Edith Rosenfeldová na něho pohlédla a usmála se. Nechtěla mu dát najevo, jak se polekala tím, jak špatně vypadá. A Moric Rosenthal jí zase nedal znát, že ví, jak se polekala. Byl klidný a veselý a přišel do Paříže, aby tam zemřel.

Rozhlédl se. "Známé tváře," řekl. "Ti, kdo nikam nepatří, se setkávají všude. Zvláštní tváře! Steinere, kdepak jsme se to viděli naposledy? Ve Vídni, správně. A Mařili! V Brissagu a později v Locarnu, v policejní vazbě, vidíte? A tady je i Klassmann, curyšský Sherlock Holmes! Inu, paměť mi stále ještě trochu funguje. A Waser! Brose! A Kern z Čech! Meyer, přítel karabiniérů v Pallanze! Ach bože, děti, staré zlaté časy! Ted' už se nám tak nevede. Nohy už neslouží."

Obřadně se posadil. "Odkud přicházíte, otče Morici?" zeptal se Steiner.

"Z Basileje. Děti, řeknu vám jedno: vyhýbejte se Alsasku! Mějte se na pozoru ve Štrasburku a prchejte před Colmarem! Ovzduší káznice! Mathias Grünwald a isenteimský oltář nic nezmohli. Tři měsíce vězení za ilegální vstup; každý jiný soud odsuzuje nejvýše ke čtrnácti dnům. Při druhém vstupu k šesti měsícům, A tamější vězení jsou káznice. Vyhýbejte se tedy Colmaru a Alsasku, děti. Jděte přes Ženevu!"

"Jaké je to ted' v Itálii?" zeptal se Klassmann. Moric Rosenthal uchopil sklenku červeného vína, kterou před něho postavila Edith Rosenfeldová. Ruce se mu třáslly, když ji zvedal. Zastyděl se a postavil sklenku opět zpátky. "Itálie se německými agenty jen hemží," řekl. "Pro násince zlé a nebezpečné."

"A Rakousko?" zeptal se Waser.

"Rakousko je myší past. Francie je jediná země, která nám v Evropě zůstala. Hleďte, abyste se tu udrželi."

"Slyšel jsi něco o Mary Altmannové, Morici?" zeptala se po chvíli Edith Rosenfeldová. "Naposledy byla v Miláně."

"Ano. Dělá ted' služku v Amsterodamu. Děti má v emigrantském domově ve Švýcarsku. V Locarnu, myslím. Její muž je v Brazílii."

"Mluvil jsi s ní ještě?"

"Ano, krátce předtím, než odjela do Curychu. Byla přešťastná, že se pro všechny našlo umístění."

"Víte něco o Josefu Fessierovi?" zeptal se Klassmann. "Čekal v Curychu na povolení k pobytu."

"Fessier se se svou ženou zastřelil," odpověděl Moric Rosenthal tak klidně, jako by vyprávěl o včelařství. Na Klassmanna nepohlédl. Díval se ke dveřím. Klassmann neodpověděl. Ani nikdo z ostatních. Jen na okamžik se rozhostilo ticho.

Každý se tvářil, jako by byl nic neslyšel.

"Setkal jste se někde s Josefem Friedmannem?" zeptal se Brose.

"Ne, ale vím, že je ve vězení v Saltsburku. Jeho bratr se vrátil do Německa. Je prý ted' v jednom přeškolovacím koncentračním táboře."

Moric Rosenthal uchopil sklenku oběma rukama, opatrně jako nějaký pohár a pomalu pil.

"Co vlastně dělá ministr Althoff?" zeptal se Marill.

"Tomu se daří skvěle. Stal se v Curychu taxikářem. Má povolení k pobytu i k práci."

"Přirozeně!" řekl komunista Waser.

"A Bernstein?"

"Bernstein je v Austrálii. Jeho otec ve východní Africe. Max May měl kromobyčejné štěstí: stal se asistentem u jednoho zubního lékaře v Bombaji. Načerno, ovšem, ale má aspoň co jíst. Löwenstein složil všechny anglické

advokátské zkoušky a je teď advokátem v Palestině. Herec Hansdorff je u státního divadla v Curychu. Storm se oběsil. Zнала jsi vládního radu Bindera v Berlíně, Edith?"

"Ano."

"Dal se rozvést. Kvůli kariéře. Měl za ženu nějakou Oppenheimerovou. Otrávil se společně s dvěma svými dětmi." Moric Rosenthal chvíli přemýšlel. "To je asi tak všechno, co vím," řekl pak. "Ostatní bloudí světem jako dřív. Jenže jich je už daleko víc."

Marill si nalil koňak. Použil k tomu sklenky na vodu, na níž byl nápis: "Gare de Lyon." Byla to památka na jeho první zatčení a stále ji vozil s sebou. Vyprázdnil ji naráz. "Informativní kronika!" pravil potom. "Ať žije zkáza individua! Za starých Reků bylo myšlení výsadou. Pak bylo štěstím. Později nemocí. Dnes je zločinem. Dějiny kultury jsou dějinami utrpení těch, kteří je tvoří."

Steiner se na něho usmál. Marill mu úsměv vrátil. V témže okamžiku se venku rozezněly zvony. Steiner pohlédl do tváří kolem sebe - do těch drobných osudů, které sem zavál vítr - a pozvedl sklenku. "Otče Morici!" řekl. "Králi poutníků, poslední potomku Ahasvera, věčný emigrante, buď pozdraven! Čert ví, co nám přinese tento rok! Ať žije podzemní brigáda! Dokud je člověk na světě, není nic ztraceno!"

Moric Rosenthal přikývl. Pozvedl svou sklenku proti Steinerově a napil se. Vzadu v pokoji se kdosi zasmál. Pak bylo ticho. Všichni na sebe pohlíželi rozpačitými tvářemi, jako by byli dopadeni při něčem zakázaném. Z ulice zaznívalo volání. Zapraskal ohňostroj. Kolem s hlukem projížděly taxíky. Na jednom balkóně protějšího domu vypálil nějaký muž ve vestě a v košili rachejtli, která zeleně zazářila. Celé průčelí se osvětlilo. Zelené světlo blesklo pokojem Edith Rosenieldové a proměnilo všechno v neskutečnost - jako by to už nebyl pokoj v hotelu v Paříži, nýbrž kabina v potopené lodi hluboko pod vodou.

..*

Herečka Barbara Kleinová seděla v koutě u stolu v katakombách. Bylo pozdě a nad dveřmi průchodu hořely již jen dvě elektrické žárovky. Seděla v křesle před skupinou palm, a když se zaklonila, vnořily se palmové listy jako ztuhlé ruce do jejích vlasů. Pokaždé je ucítila a trhla hlavou - neměla však už sil, aby vstala a přesedla si jinam.

Z kuchyně sem doléhal hlomoz nádobí a ječivá hudba akordeonu z rádia. Stanice Toulouse, pomyslela si Barbara Kleinová. Stanice Toulouse. Nový rok. Jsem unavená. Stanice Toulouse. Nechci už žít. Stanice Toulouse. Co všichni vědí o tom, jak může být člověk unavený.

Nejsem opilá, pomyslela si. Mé myšlenky jsou jen pomalejší. Pomalé jako v zimě mouchy, v nichž roste smrt. Roste ve mně jako strom. Roste jako strom z tepen, jež pozvolna mrznou. Někdo mi dal sklenku koňaku. Ten, jemuž říkají Marill nebo ten druhý, který pak odešel. Mělo by mi být teplo. Ale není mi ani teplo, ani zima. Jen se už necítím.

Seděla tam a viděla jakoby skleněnou stěnou, jak k ní někdo přichází. Přiblížil se a teď ho viděla přesněji; avšak stále ještě bylo mezi nimi sklo. Teď ho poznala; byl to ten, který seděl vedle ní v pokoji Edith Rosenfeldové. Měl plochou, nejasnou tvář s velkými brýlemi a stažená ústa a neklidné ruce a kulhal - teď se probelhal sklem a za ním se to opět měkce a třpytivě uzavřelo jako rosol z tekoucím skla.

Trvalo dlouho, než pochopila něco z toho, co říkal. Viděla, jak se vzdaluje kulhavou chůzí, jako by plaval, a viděla, jak se zase vrací a sedí vedle ní a ona pila, co jí podal a necítila ani, že to polkla. V uších jí znělo jemné šumění a do toho hlasy a slova, zbytečná, nesmyslná slova, zdaleka, z druhého břehu. Pak tam najednou nikdo nebyl. Pak už tam náhle nebyl člověk, horký, pobledlý a neklidný, který stál před ní - bylo tam jen ještě cosi poněkud bědného, něco pohyblivého se, něco zbitého, prosícího, byly to už jen uštvané, žádostivé oči, oči jakéhosi zvířete, chyceného v této opuštěnosti ze skla a stanice Toulouse a cizí noci.

"Ano, -" řekla, "ano -" Chtěla, aby šel a nechal ji samotnou, ještě jen okamžik, několik minut, kousíček dlouhé věčnosti, která ležela před ní, - ale tu již vstal a stanul před ní a sklonil se a vzal ji za ruku a zvedl ji a táhl pryč, a ona se brodila skleněným slizem a šla za ním a pak se objevilo schodiště, měkké a lapající zuby svých stupňů po jejích nohou a dveře a světlo a nějaký pokoj.

Seděla na posteli. Měla pocit, že nebude moci už nikdy vstát. Myšlenky se jí rozpadaly. Nebolelo to. Bylo to jen tiché rozpadávání, jako padají přezrálé plody za noci v tichu podzimu z nehybného stromu. Naklonila se kupředu, pohlédla na vyšlapaný běhoun, jako by tam měly ležet a pak pozvedla hlavu a kdosi na ni hleděl.

Byly to cizí oči pod jemnými vlasy, byl to úzký cizí obličej, předkloněný, jako maska, a pak to bylo studené mrazení a chvění a procitnutí z veliké dálky a ona viděla, že to je její obličej, který se na ni díval ze zrcadla.

Pohnula se. A pak spatřila toho muže, který klečel vedle její postele v podivné, směšné poloze a držel její ruce. Odtáhla ruce. "Co chcete?" zeptala se prudce. „Co ode mne chcete?"

Muž se na ni upřeně díval. "Ale vždyť jste mi - vždyť jste mi řekla, že mohu jít s vámi -"

Cítila opět, jak ji zaplavuje únava. "Ne -" řekla. "Ne -" Znovu se ozvala ona slova, slova o neštěstí a bídě a osamělosti a utrpení, slova, příliš velká slova, ale cožpak existují malá slova pro maličkosti, jež člověka rvou a drtí? A že zítra musí pryč a že ještě nikdy neměl žádnou ženu, jen strach a vadu, která ho ochromuje a dělá ošklivým a směšným, roztržitou nohu, jenom nohu a zoufalství a naději, že právě dnes v noci, vždyť se na něho vždycky dívala, a on - Že se na něho dívala? Nevěděla o tom. Teď věděla jen to, že tento pokoj je její pokoj a že už z něj nikdy nevyjde a že všechno ostatní je mlha a mňm než mlha.

"Byl by to pro mne jiný život!" šeptal muž vedle jejích kolen. "Všechno by bylo pro mne jiné - pochopte přece! Nikdy se už necítit vyřazeným -"

Nic nechápala. Znovu pohlédla do zrcadla. To byla Barbara Kleinová, herečka, naklánějící se vpřed, osmadvacetiletá, po celý život nedotčená, uchovávaná pro sen, který nikdy nepřišel, a teď bez naděje a u konce.

Opatrně vstala. Nespouštěla z očí obraz v zrcadle. Hleděla na něj. Usmála se na něj a na okamžik jím přelétlo cosi jako ironie a chorobný výsměch. "Ano," řekla unaveně. "Ano - dobrá -"

Muž oněměl. Zíral na ni téměř nedůvěřivě. Nedbala toho. Všechno bylo náhle příliš těžké. Šaty ji svíraly jako krunýř. Nechala je ze sebe klesnout na zem. Nechala sama sebe klesnout na postel, těžké střevice, těžké, štíhlé tělo a postel rostla a stávala se obrovskou a přijímala ji ve svou náruč, měkký, bílý hrob - Slyšela cvaknout vypínač. S námahou otevřela oči. "Rozsviťte!" řekla do polštáře. "Ať svítí světlo!"

"Okamžik! Prosím, jenom ještě okamžik!" Mužův hlas zněl rozpačitě a chvatně. "Je to jen - prosím, pochopte -"

"Ať zůstane rozsvíceno -" opakovala.

"Ano, zajisté - hned - jen -"

"Je potom ještě tak dlouho tma -" mumlala. "Ano - ano, jistě - noci v zimě jsou dlouhé -" Slyšela, jak opět cvakl vypínač. Na její zavřená víčka dopadlo světlo, měkce červené šero. Pak ucítla tělo toho druhého. Na vteřinu se v ní všechno stáhlo pak se uvolnila. Přejde to jako všechno -

..*

Zvolna zase otevřela oči. Člověk, kterého neznala, stál před její postelí. Byla v ní vzpomínka na cosi neklidného, prosebného, ubohého - ale to, co viděla teď, byl vřelý, přímý obličej, který zářil něžností a štěstím.

Na okamžik na něho pohlédla. "Musíte už jít," řekla pak. "Prosím, jděte -"

Muž se pohnul. Pak znovu slyšela slova, záplavu slov. Zpočátku nerozuměla nic. Znělo to příliš rychle a ona byla příliš vyčerpaná. Jenom chtěla, aby šel. Pak něco rozuměla - že byl zoufalý a na dně, ale teď že už není. Teď že má zase odvahu, právě teď, kdy musí z Francie -

Přikývla. Kéž jen přestane mluvit. "Prosím vás," řekla.

Zmlkl.

"Musíte jít" - řekla.

"Ano -"

Ležela pod přikrývkou jako rozbitá. Očima sledovala muže, který odcházel ke dveřím. Byl to poslední človíček, kterého vidí. Ležela velmi tiše, s pocitem podivného míru - nic se jí už netýkalo.

U dveří se muž zastavil. Zaváhal a chvíli čekal. Pak se k ní otočil. "Řekni mi ještě něco," pravil. "Udělalas - udělalas to jen tak - spíše - spíše ze soucitu - nebo -"

Pohlédla na něho. Poslední člověk. Poslední kus života. "Ne -" řekla s velkým vypětím.

"Tedy ne ze soucitu?"

"Ne."

Muž u dveří znehybněl. Nedýchal očekáváním. "Proč tedy -?" řekl tak tise, jako by se bál, že se zřítí do propasti.

Stále ještě na něho pohlížela. Byla velmi klidná. Poslední záblesk života. "Z lásky -" řekla.

Muž u dveří mlčel. Vypadal, jako by byl očekával ránu kyjem a místo toho se mu dostalo objetí. Nehýbal se, a přece se mu zdálo, jako by rostl. "Můj bože," řekl.

Náhle se jí zmocnil strach, že se vrátí. "Teď už jdi," řekla. "Jsem velmi unavená -"

"Ano -"

Neslyšela již, co říká. Cítila vyčerpaní a zavřela oči. Pak tu byly opět dveře, lesklé a prázdné, a byla sama a zapomněla na něho.

Chvilí ležela tiše. Viděla svůj obličej v zrcadle a usmívala se na něj - velmi unaveně a něžně. V hlavě teď měla docela jasno. Barbara Kleinová, pomyslela si. Herečka. Právě na Nový rok. Herečka. Ale nebyl jeden den jako druhý? Pohlédla na hodinky na nočním stolku. Ráno je natáhla. Hodinky budou tikat ještě týden. Vedle nich spatřila dopis. Ten strašný dopis, v němž byla smrt.

Ze zásuvky vzala malou žiletku. Uchopila ji mezi palec a ukazováček a přetáhla přes sebe přikrývku. Moc to nezabolí. Hoteliérka bude ráno nadávat. Ale nemá nic jiného. Nemá žádný veronal. Viskla obličej do polštářů. Zatmělo se. Pak to přišlo znovu. Z daleka. Rádio Toulouse. Blížilo se to. Blíž a blíže. Temné dunění. Kráter, do něhož člověk sjíždí. Rychleji a rychleji. A pak vítr -

XIX.

Marill vešel do kantýny. "Venku je někdo, kdo tě hledá, Steinere."

"Jako koho? Jako Steinera nebo jako Hubera?"

"Jako Steinera."

"Zeptal ses ho, co chce?"

"Ovšem. Už z opatrnosti." Marill na něho pohlédl. "Má pro tebe dopis z Berlína."

Steiner rázem odstrčil židli. "Kde je?"

"Naproti u rumunského pavilónu."

"Žádný špicl nebo něco podobného?"

"Nevypadá na to."

Vyšli z kantýny. Pod holými stromy čekal asi padesátiletý muž. "Jste Steiner?" zeptal se.

"Ne," řekl. "Proč?"

Muž na něho vrhl letmý pohled. "Mám pro vás dopis. Od vaší ženy."

Vytáhl z tobolek dopis a ukázal ho Steinerovi. "Jistě znáte rukopis."

Steiner stál klidně, i když s vypětím všech sil, zato uvnitř jako by se v něm náhle všechno uvolnilo, rozechvělo se a rozletělo. Nebyl s to pozvednout ruku; myslel, že mu uletí.

"Odkud víte, že je Steiner v Paříži?" zeptal se Marill,

"Dopis je z Vídně. Kdosi ho přivezl z Berlína. Snažil se vás najít a doslechl se, že jste v Paříži." Muž ukázal na druhou obálku. Josef Steiner, Paříž, stálo na ní rukopisem Lilo. "Poslal mi dopis ještě jinou poštou. Hledám vás už několik dní. V kavárně Maurice jsem se konečně dověděl, že vás najdu tady. Nemusíte mi říkat, jestli jste Steiner. Víím, že člověk musí být opatrný. Stačí, vezmete-li si dopis. Chci se ho zbavit."

"Je pro mě," řekl Steiner.

"Dobrá."

Muž mu dal dopis. Steiner se musel přinutit, aby si ho vzal; byl jiný a byl těžší než všechny dopisy světa. Ale Když ucítil v prstech obálku, byli by mu museli ruku useknout, aby ho pustil.

"Děkuji vám," řekl muži. "Měl jste s tím hodně námahy."

"To nic. Když už nějakou poštu dostaneme, pak je jistě tak důležitá, abychom adresáta vyhledali. Jsem rád, že jsem vás našel."

Pozdravil a odešel.

"Marille," řekl Steiner ohromeně. "Od mé ženy! První dopis! Co to znamená? Neměla přece psát!"

"Otevři ho -"

"Ano. Zůstaň tu sedět. Ztraceně, co s ní asi je." Roztrhl obálku a začal číst. Seděl jako z kamene a četl dopis až do konce, jeho obličej se však začal měnit. Zbledl a jako by se propadal. Svaly na tvářích se napjaly, a žíly vystoupily. Ruka s dopisem klesla, chvíli mlčel a díval se do země. Pak pohlédl na datum. "Deset dní -" řekl. "Leží v nemocnici. Před deseti dny prý ještě žila -"

Marill na něho pohlédl a čekal.

"Říká, že ji nelze zachránit. Proto píše. Je prý to už jedno. Neříká, co jí je. Píše - chápeš - je to její poslední dopis -"

"V které nemocnici leží?" zeptal se Marill. "Napsala ti to?"

"Ano."

"Hned tam zavoláme. Zavoláme do nemocnice. Pod nějakým jménem."

Steiner vrávoravě vstal. "Musím k ní."

"Nejdřív zavolej. Pojď, zajedeme do Verdunu!"

..*

Steiner ohlásil číslo. Za půl hodiny zadrmčel telefon a Steiner vstoupil do kabiny jako do nějaké temné šachty. Když vyšel, byl celý zpocený.

"Ještě žije," řekl.

"Mluvil jsi s ní?" zeptal se Marill.

"Ne, s lékařem."

"Řekl jsi své jméno?"

"Ne, řekl jsem, že jsem její příbuzný. Byla operována. Už ji nelze zachránit. Nejvýše tak ještě tři čtyři dny, říkal doktor. Proto mi napsala. Netušila, že dostanu dopis tak rychle. Ztraceně!" Stále ještě držel dopis v ruce a rozhlížel se, jako by ještě nikdy nestál ve špinavé předsíni Verdunu. "Marille, dnes večer odjedu."

Marill na něho pohlédl. "Zbláznil ses, člověče?" řekl pak tiše.

"Ne. Přes hranice se dostanu. Mám přece pas."

"Pas ti nebude nic platný, až budeš na druhé straně. To přece víš sám velmi dobře."

"Ano."

"Pak tedy víš, co to znamená, když tam pojeděš."

"Ano."

"Že jsi pravděpodobně ztracen."

"Když umře, jsem rovněž ztracen."

"Nesmysl!" Marilla se náhle zmocnil hněv. "Zní to surově, co ti teď radím, Steinere - napiš jí, zatelegrafuj jí - ale proboha zůstaň tady!"

Steiner zavrtěl hlavou. Stěží ho poslouchal.

Marill ho uchopil za rameno. "Nemůžeš jí pomoci! Ani když tam pojeděš!"

"Mohu ji spatřit."

"Ale člověče, zděsí se, když přijdeš! Kdyby ses jí zeptal, teď zeptal, jistě by udělala všechno, abys tu zůstal."

Steiner hleděl na ulici, aniž něco viděl. Pak se rychle obrátil. "Marille," řekl a oči mu zaplanuly, "je pro mne stále ještě vším, co mám, žije, ještě dýchá, ještě jsou její oči i její myšlenky zde, a za jejíma očima jsem ještě já - a ona za několik dní zemře, nic tu z ní nebude, bude tam ležet, a už to nebude ona, bude to rozpadající se cizí mrtvola - ale teď ještě je přece tady, je ještě tady, ještě několik dní, poslední dny, a já nemám být u ní, pochop přece, že musím jet, nejde to nijak, ztraceně, svět zanikne, nepřijdu-li, prostě se zhroutím, umřu s ní."

"Neumřeš s ní. Pojď, zatelegrafuj jí, vezmi si moje peníze, vezmi si i Kernovy a telegrafuj jí celé stránky, celé dopisy, všechno - jenom zůstaň tady!"

"Není to nebezpečné, když pojedu. Mám pas, vrátím se na něj zase zpátky."

"Nežvaň! Víš sám, že to je nebezpečné! Na druhé straně mají ztraceně dobrou organizaci."

"Pojedu," řekl Steiner.

Marill se ho snažil uchopit za paži a odtáhnout ho. "Pojď, odpravíme pár lahví kořalky. Namaž se! Slibuji ti, že budu každou hodinu telefonovat!"

Steiner ho setřásl jako dítě. "Nech toho, Marille. Je v tom něco jiného. Vím, co myslíš. Taky to chápu, nezbláznil jsem se. Vím, co je ve hře, ale i kdyby v ní bylo tisíckrát víc, jel bych a nic mi v tom nemůže zabránit. Copak to nechápeš?" "Chápu!" zařval Mařili. "Ovšem, že chápu. Vždyť já bych jel taky!"

..*

Steiner si balil věci. Byl jako zamrzlý proud, který se provalil. Stěží dovedl pochopit, že telefonoval s někým, kdo byl v téže budově jako Marie; zdálo se mu to téměř nepochopitelné, že jeho vlastní hlas bzučel v černém bakelitu sluchátka tak těsně v její blízkosti; všechno mu připadalo nepředstavitelné - že balí, že nastoupí do vlaku a že ráno bude tam, kde je ona.

Naházal zbytek věcí do kufru a zavřel ho. Pak šel k Ruth a Kernovi. Ti už všechno slyšeli od Manila a rozčileni ho očekávali.

"Děti," řekl, "odjíždím. Trvalo to dlouho, ale vlastně jsem věděl vždycky, že to tak skončí. Ne snad takhle," dodal. "Ale ani já tomu ještě nevěřím. Pouze to vím." Usmál se rozrušeně a smutně. "Sbohem, Ruth."

Ruth mu podala ruku. Plakala. "Chtěla jsem vám toho tolik říct, Steinere. Ale teď už nic nevím. Jsem jen smutná. Vzal byste si tohle s sebou?" Podala mu černý svetr. "Právě dnes jsem ho dodělala."

Steiner se usmál a byl na okamžik jako dřív. "Zrovna v pravý čas," řekl. Pak se otočil ke Kernovi. "Sbohem, děťátko. Někdy se všechno hrozně vleče, což? A někdy zase hrozně letí."

"Nevím, jestli bych tu bez tebe ještě byl, Steinere," řekl Kern.

"Určitě. Ale je krásné, že mi to říkáš. Pak přece jen nebyl celý ten čas zbytečný."

"Vraťte se zase!" řekla Ruth. "Víc nedovedu říct. Vraťte se zase. Můžeme pro vás udělat málo; ale vše, co je v našich silách, je tu pro vás. Vždycky!"

"Dobrá. Uvidím. Sbohem, děti. A hlavu vzhůru!"

"Dovol, abychom tě vyprovodili na nádraží," řekl Kern.

Steiner zaváhal. "Jde se mnou Marill. Anebo ano, jen pojďte!" Sestoupili ze schodů. Venku se Steiner otočil a zahleděl se na šedivé, oprýskané průčelí hotelu. "Verdun -" zamumlal.

"Ponesu ti kufr," řekl Kern.

"Pročpak, děťátko? Mohu ho nést docela dobře sám."

"Dej mi ho," řekl Kern s pokřiveným úsměvem. "Dnes odpoledne jsem ti ukázal, jak jsem zesílil."

"Ano, tos mi ukázal. Dnes odpoledne. Jak je to už dávno."

Steiner mu dal kufr. Věděl, že Kern chce pro něho něco udělat, a že není nic jiného, než toto málo: nést jeho kufr.

Přišli právě včas k odjezdu vlaku. Steiner nastoupil a stálh okno. Vlak ještě stál; ale těm třem na nástupišti se zdálo, že Steiner je od nich sklem neodvolatelně oddělen. Kern hleděl planoucímá očima na jeho tvrdý, pohublý obličej; chtěl si ho vštípit do paměti pro celý život. Tento obličej ho provázel po mnoho měsíců a byl jeho učitelem; jemu vděčil za všechno, čím ho obrnil pro život. A teď viděl, jak tento obličej, ovládající se a klidný, jde dobrovolně do záhuby; neboť nikdo z nich nevěřil na zázrak, že by se Steiner ještě kdy vrátil.

Vlak se rozejel. Nikdo nepromluvil. Steiner pomalu zvedl ruku. Ti tři na nádraží se za nim dívali, dokud vozy nezmizely v zatáčce.

"Zatraceně!" řekl konečně Marill chraptivě. "Pojďte, musíme si dát něco ostrého. Už jsem viděl hodně lidí umřít, ale ještě nikdy jsem nebyl při tom, když někdo páchal sebevraždu."

Vrátili se do hotelu. Keni a Ruth odešli do Rutina pokoje. "Ruth," řekl po chvíli Kern, "náhle je tak prázdná a člověku taková zima - jako kdyby celé město vymřelo."

..*

Večer navštívili otce Morice. Ležel v posteli a nemohl vstát. "Posad'te se, děti," řekl. "Všechno už vím. Nedá se nic dělat. Každý člověk má právo na to, aby si určil svůj život."

Moric Rosenthal věděl, že už nikdy nevstane. Nechal si proto postavit postel tak, aby se mohl dívat oknem ven.

Nebylo toho mnoho, co viděl: jen část bloku domů na protější straně. Ale protože jinak nic neměl, bylo toho hodně.

Viděl okna na protější straně, a ta mu byla souhrnem života. Viděl je ráno, když se otevírala, viděl, jak se v nich objevují obličej, znal mrzuté děvče, které čistilo okenní tabulky, znal unavenou mladou ženu, která odpoledne téměř nehybně sedávala za odhrnutou záclonou a pohlížela na ulici, a znal pleš v horním poschodí, která večer cvičila u otevřeného okna. Viděl, jak se odpoledne objevuje za spuštěnými závěsy světlo, viděl stíny, jak přecházejí sem a tam, viděl večery, kdy bylo všechno ponořeno do tmy jako osamělá jeskyně a jindy zas, kdy světla dlouho hořela. To a tlumený hluk ulice byly pro něho vnějším světem, k němuž patřily už jen jeho myšlenky, ne však již jeho tělo - druhý svět, svět vzpomínek, měl ve svém pokoji na stěnách. Z posledních sil a za pomoci pokojské na nich napínáčky připevnil všechny fotografie a obrázky, které měl.

Na stěně nad postelí visely vybledlé fotografie jeho rodiny; jeho rodičů, jeho ženy, která zemřela před čtyřiceti roky; obrázek vnuka, který zemřel v sedmácti letech, obrázek snachy, které bylo jen pětatřicet let - mrtví, mezi nimiž Moric Rosenfeld, starý a opuštěný, očekával sám smrt.

Protější stěna byla pokryta obrázky krajín. Byly to fotografie Rýnu, hradů, zámků a vinic, mezi tím barevné výstřižky z novin, východy slunce a bouře nad Rýnem a nakonec série obrázků městečka Godesbergu na Rýně.

"Nemohu si pomoci," řekl Moric Rosenthal rozpačitě. "Vlastně by mi tu měly viset obrázky z Palestiny; aspoň několik jich mezi tím - ale já na to nejsem."

"Jak dlouho jste žil v Godesbergu?" zeptala se Ruth.

"Až do svých osmnácti let. Pak jsme se odstěhovali."

"A později?"

"Později jsem tam už nikdy nebyl."

"Je tomu tedy už dávno, otče Morici," řekla Ruth.

"Ano, to jsi ještě nebyla na světě. Tenkrát se teprve asi narodila tvoje matka."

Zvláštní pomyslela si Ruth, moje matka se narodila, když tyto obrázky už byly vzpomínkami v mozku za tímto čelem přede mnou, a ona žila svůj těžký život a ten už zhasl a tytéž vzpomínky stále ještě straší za tímto starým čelem - jako by byly silnější než leckterý život.

Ozvalo se zaklepání. Do pokoje vešla Edith Rosenfeldová. "Edith," řekl Moric Rosenthal. "Má věčná láska! Odkud jdeš?"

"Z nádraží, Morici. Vyprovodila jsem Maxe. Jede do Londýna a z Londýna do Mexika -"

"Jsi tedy sama, Edith -"

"Ano, Morici, už jsem je všechny umístila a mohou pracovat."

"Co bude dělat Max v Mexiku?"

"Jede tam jako dělník. Ale později chce začít obchodovat s auty."

"Jsi dobrá matka, Edith," řekl po chvíli Moric Rosenthal.

"Jsem jako každá jiná, Morici."

"Co budeš dělat teď?"

"Trochu si odpočinu. Pak mám zase práci. Tady v hotelu je děťátko. Narodilo se před čtrnácti dny. Matka musí zanedlouho do práce. Stanu se tak adoptivní babičkou."

Moric Rosenthal se trochu napřiml. "Děťátko? Čtrnáct dní staré? Vždyť to je již Francouz! To jsem nedokázal ani se svými osmdesáti lety." Usmál se. "Umíš ho uspat, Edith?"

"Ano."

"Písněmi, jimiž jsi uspávala kdysi mého syna? Jak je tomu dávno, Edith. Všem je najednou tak strašně dávno. Nezaspívala bys mi zase jednu z nich? Někdy jsem už taky jako dítě, které by rádo spalo."

"Kterou bys chtěl, Morici?"

"Tu o tom chudém židáčkovi. Je tomu čtyřicet let, cos ji zpívala. Tenkrát jsi byla velmi krásná a mladá. Jsi stále ještě krásná, Edith."

Edith Rosenfeldová se usmála. Pak se trochu napřimla a začala zpívat křehkým hlasem starou židovskou píseň. Její hlas zněl měkce jako křehká melodie staré hrací skřínky. Moric Rosenthal zase uleh a poslouchal. Zavřel oči a klidně dýchal. Stará žena zpívala tichounce v holém pokoji zádumčivou melodii o životě bez domova a k tomu smutná slova:

"Rosinkes und Mandele,
Das wird sein dein Beruf,
Damit wird müsse, Jiddele, handele
Schluf, Jiddele, schluf."

Ruth a Kern seděli mlčky a poslouchali. Nad hlavami jim šuměl vítr času - čtyřicet let, padesát let přelétlo za hovoru staré ženy se starým mužem a oběma staříkům se zdálo zcela samozřejmým, že uplynula. Ale mezi nimi seděly dvě dvacetileté bytosti, pro něž jeden rok byl už čímsi nekonečným a téměř nepředstavitelným a které cítily cosi jako plíživý strach; že všechno pomine a pominout musí a že to sáhne také jednou po nich.

Edith Rosenfeldová vstala a sklonila se nad Moricem Rosenthalem. Spal. Chvilí pozorovala velký stařecký obličej.

"Pojďte," řekla potom, "necháme ho spát."

Zhasla světlo. Vyšli potichu na temnou chodbu a tápali ke svému pokoji.

..*

Kern právě vezl těžké kolečko s hlinou od pavilónu k Marillovi, když ho zastavili dva páni.

"Okamžik, prosím! Vy také!" řekl jeden Marillovi.

Kern obřadně postavil kolečko na zem. Věděl, oč jde. Tenhle tón znal; ať by byl kdekoli na světě, byl by okamžitě vyskočil z nejlubšího spánku, kdyby byl zaslechl vedle své postele tento tichý, zdvořilý a neúprosný tón.

"Ukázal byste nám doklady, prosím?"

"Nemám je u sebe," odvětil Kern,

"Ukázal byste nám napřed vaše doklady, prosím?" řekl Marill.

"Ale ovšem rád. Tady jsou. Doufám, že to stačí. Policie. Ten pán zde je kontrolor od ministerstva práce. Jistě chápete: velký počet francouzských nezaměstnaných nás nutí provádět kontroly -"

"Chápu, pane. Mohu vám bohužel ukázat jen povolení k pobytu; povolení k práci nemám; jistě jste ho ani neočekával -"

"Máte naprosto pravdu, pane," řekl kontrolor zdvořile, "neočekávali jsme je. Ale to nám stačí. Můžete pokračovat v práci. Vláda nechce v tomto zvláštním případě při stavbě výstavy brát předpisy příliš přesně. Promiňte, prosím, že jsme rušili."

"Prosím, vždyť je to vaše povinnost."

"Smím vidět váš průkaz?" zeptal se kontrolor Kerna.

"Žádný nemám."

"Žádný doklad?"

"Žádný."

"Přistěhoval jste se ilegálně?"

"Neměl jsem jinou možnost."

"Lituji velmi," řekl muž od policie, "ale pak musíte s námi na prefektům."

"S tím jsem počítal," odpověděl Kern a pohlédl na Manila. "Řekněte Ruth, že mě chytli: vrátím se okamžitě, jak jen to půjde."

At' nemá strach!"

Mluvil německy, "Nemám nic proti tomu, chcete-li se ještě chvíli bavit," pravil kontrolor úslužně.

"Budu se starat o Ruth, než se vrátíte," řekl Marill rovněž německy. "Zlomte vaz, starý brachu! At' vás vyhostí přes Basilej. Přes Burgenfelden se pak zase vraťte, zatelefonujte z hostince Steiff do hotelu Steiff ve St. Louis o taxi do Mühlhausenu a odtamtud do Belfortu. To je nejlepší cesta. Odvezou-li vás do Santé, napište mi ihned, jak budete moci. Klassmann bude kromě toho dávat pozor. Hned ho zavolám."

Kern pokynul Marillovi. "Jsem hotov," řekl pak.

Zástupce policie ho předal muži, který čekal opodál. Kontrolor pohlédl s úsměvem na Marilla. "Pěkná slova na rozloučenou," řekl perfektní němčinou. "Zdá se, že naše hranice znáte dobře."

"Bohužel," odpověděl Marill.

..*

Marill seděl s Waserem v bistru. "Pojďte," řekl, "dáme ještě sklenku! Ztraceně, netroufám si vstoupit do hotelu!

To je poprvé, co se mi stalo něco takového! Co si dáte? Koňak, nebo pernod?"

"Koňak," pravil Waser důstojně. "Ta absintová brynda je pro ženské."

"Ve Francii ne," řekl Marill a kývl na číšníka. Pak objednal jeden koňak a pernod pure.

"Mohu jí to říct já," navrhl Waser. "V našich kruzích je taková věc běžná. Každou chvíli někoho sbalí a pak to člověk musí sdělit ženě nebo jeho děvčeti. Uděláte nejlíp, když zahájíte start s nějakou velkou všeobecnou věcí, která si vždy žádá obětí."

"S jakou všeobecnou věcí?"

"Hnutí! Revoluční uvědomování mas, přirozeně!"

Marill chvíli hleděl pozorně na Waseru. "Wasere," řekl pak klidně, "s tím bychom se asi daleko nedostali. Něco takového je dobré pro nějaký socialistický manifest, ale pro nic jiného. Zapomněl jsem, že jste samá politika. Napijme se a pak do zbraní! Však už si nějak poradíme!"

Zaplatili a zamířili rozbředlou sněhovou břečkou do hotelu Verdun. Waser zmizel v katakombách a Marill pomalu vystupoval po schodech.

Zaklepal na dveře Ruthina pokoje. Otevřela rychle, jako by čekala za dveřmi. Když spatřila Marilla, úsměv na tváři jí poněkud pohasl. "Marill -" řekla.

"Ano, toho jste asi nečekala, vidíte?"

"Myslela jsem, že je to Ludvík. Musí taky přijít každým okamžikem."

"Ano."

Marill vešel dovnitř. Na stole spatřil talíře, lihový vaříč s vařící se vodou, chleba a nářez a ve váze pár květin. Viděl to vše, viděl Ruth, která napjatě čekala na jeho slova, a on nerozhodně, jen aby něco udělal, pozvedl vázu. "Květiny -" zamumlal. "Dokonce květiny -"

"Květiny jsou v Paříži levné," řekla Ruth.

"To jsou. Ale tak jsem to nemyslel. Jen -" Marill postavil vázu tak opatrně, jako by nebyla z levného, tlustého lisovaného skla, nýbrž z tenkého porcelánu. "Jen to všechno dělají ztraceně mnohem těžší, to všechno -"

"Co?"

Marill neodpověděl.

"Vím," řekla Ruth náhle. "Ludvíka sebrala policie."

Marill se k ní otočil. "Ano, Ruth."

"Kde je?"

"Na prefektuře."

Ruth mlčky uchopila plášť. Oblékla si ho, do kapes nastrkala trochu věcí a chtěla kolem Marilla vyjít ze dveří. Marill ji zadržel. "To nemá žádný smysl," pravil. "Nepomůže to ani vám, ani jemu. Máme na prefektuře někoho, kdo dává pozor. Zůstaňte tady."

"Jak bych mohla? Vždyť ho mohu ještě spatřit! At' mě zavřou společně s ním! Pak půjdeme spolu přes hranice!"

Marill ji pevně sevřel. Byla jako stlačená ocelová pružina. Ve tváři byla bledá a napětím jako by se byla zmenšila. Pak se náhle zlomila. "Marille -" řekla bezmocně, "co mám dělat?"

"Zůstat tady. Na prefektuře je Klassmann. Ten nám řekne, co se děje. Kerna mohou jen vyhostit. Pak bude za pár dní zase tady. Slíbil jsem mu, že tu počkáte. Ví, že budete rozumná."

"Ano, to chci." Měla oči plné slz. Svlékla si plášť a nechala ho dopadnout na zem. "Marille," řekla, "proč s námi tohle všechno dělají? Vždyť jsme nikomu nic neudělali?"

Marill na ni zamyšleně pohlédl. "Právě v tom je asi ten důvod," řekl. "Mám dojem, že to je právě ono."

"Pošlou ho do vězení?"

"Myslím, že ne. To se dovíme od Klassmanna. Musíme počkat do zítřka."

Ruth přikývla a pak pomalu zvedla ze země plášť. "Jinak vám Klassmann nic neřikal?"

"Ne. Mluvil jsem s ním jen okamžik. Odešel ihned na prefektům."

"Byla jsem u něho dnes dopoledne. Pozval si mě tam." Vytáhla z kapsy pláště papír, urovnala ho a podala Marillovi.

"Pro tohle."

Bylo to povolení k pobytu pro Ruth, platné na čtyři týdny. "Prosadil to komitét pro uprchlíky. Měla jsem ještě prošlý pas. Klassmann mi to přišel dnes vyřídit. Pracoval na tom po všechny ty měsíce. Chtěla jsem to ukázat Ludvíkovi.

Proto také mám tady na stole květiny."

"Tak proto! Tedy proto!" Marill držel v ruce listinu. "Je to zatracené štěstí a prokletá bída zároveň," řekl. "Ale víc štěstí. Toto zde je svým způsobem zázrak. Že se něco takového stane ještě jednou, není jisté, ale že se Kern vrátí, to jisté je. Věříte tomu?"

"Ano," řekla Ruth. "Víra hory přenáší. Musí se vrátit! Musí!"

"Dobrá. A teď pojďme ven. Někde se najíme. A něčeho napijeme - na povolení k pobytu a na Kerna. Je to zkušený voják. My všichni jsme vojáky. Vy taky. Mám pravdu?"

"Ano -"

"Kern by se nechal stokrát s hurónským jásosem vyhostit za to, co máte v ruce, to přece víte."

"Ano, ale já stokrát raději ne -"

"Vím," přerušil ji Marill. "O tom si promluvíme, až tu zase bude. To je jedno z hlavních pravidel vojáka."

"Má peníze, aby se mohl dostat zpátky?"

"Předpokládám, že ano. Jako staří bojovníci máme při sobě vždycky tolik, kolik je třeba v případě nouze. Když nebude mít dost, Klassmann mu propašuje zbytek. Je naší přední stráží a naší rozvědkou. A teď už pojďte. Někdy je zatraceně dobře, že na světě existuje něco ostrého k napití. Zvláště v poslední době!"

..*

Když vlak zastavil na hranicích, byl Steiner ve střehu a napjatý. Francouzští celníci prošli lhostejně a rychle. Požádali o pas, orazítkovali ho a zase opustili oddělení. Vlak se znovu rozejel a zvolna pokračoval v jízdě. Steiner věděl, že v tomto okamžiku bylo rozhodnuto o jeho osudu; zpátky už nemohl

Za chvíli přišli dva němečtí celníci a pozdravili. "Váš pas, prosím."

Steiner vytáhl pas a podal ho mladšímu, který o něho požádal. "Za jakým účelem jedete do Německa?" zeptal se druhý.

"Chci navštívit příbuzné."

"Žijete v Paříži?"

"Ne, ve Štýrském Hradci. V Paříži jsem navštívil známého."

"Jak dlouho chcete zůstat v Německu?"

"Asi tak čtrnáct dní. Pak se opět vrátím do Štýrského Hradce."

"Máte nějaké devizy?"

"Ano. Pět set franků."

"Musíme to zaznamenat do pasu. Přivezl jste si nějaké peníze z Rakouska?"

"Ne, dal mi je příbuzný v Paříži."

Celník prohlédl pas, pak do něj něco zapsal a orazítkoval ho.

"Máte něco k proclení?" zeptal se druhý.

"Ne, nic." Steiner sundal kufr.

"Máte ještě spoluzavazadlo?"

"Ne, tohle je vše."

Úředník letmo nahlédl do kufru. "Máte nějaké noviny, tiskoviny nebo knihy?"

"Nic."

"Děkuji." Mladší celník vrátil Steinerovi pas. Oba pozdravili a odešli. Steiner si vydechl. Tu zpozoroval, že je celý propocený.

Vlak zrychlil jízdu. Steiner se opřel nazad a zahleděl se oknem ven. Venku byla noc, mraky letěly rychle a nízko po obloze a mezi nimi probleskovaly hvězdy. Míjeli malá, poloosvětlená nádraží. Kolem se mihla červená a zelená signalizační světla a zaleskly se kolejničky. Steiner stáhl okno a vyhlédl ven. Vlhký vítr od jízdy mu vjel do tváře a vlasů. Zhluboka dýchal; zdálo se, že je to jiný vzduch. Byl to jiný vítr, byl to jiný obzor, bylo to jiné světlo, topoly u silnic se ohýbaly jinak a důvěrněji, silnice vedly kamsi do jeho srdce - dýchal zhluboka, bylo mu horko, krev mu bušila ve spáncích, krajina se zvedala a hleděla na něho, záhadná, a přece již ne cizí - zatraceně, pomyslel si, co je to, stávám se sentimentální! Opět usedl a pokusil se usnout - ale nemohl. Temná krajina venku vábila a volala, proměnila se ve tváře a vzpomínky, tíživá léta války znovu vyplula napovrch, když vlak rachotil po mostě přes Rýn; voda se třpytila a hnala se s temným hukotem dál, vyvrhávajíc do výše sta jmen, nezvěstných, mrtvých, téměř již zapomenutých jmen, jmen pluků a kamarádů, měst a táborů, jmen ze tmy let, přišlo to jako náraz, a Steiner náhle stál v bouři své minulosti, chtěl se bránit a nemohl.

Byl v oddělení sám. Zapaloval si cigaretu za cigaretou a přecházel v kupé sem a tam. Nebyl by věřil, že by to všechno mohlo mít nad ním ještě takovou moc. Začal se křečovitě nutit k tomu, aby myslel na zítřek, na to, jak bude muset všim tím proplout tak, aby nevzbudil pozornost, na nemocnici, na svou situaci a na to, koho ze svých přátel bude moci navštívit a informovat se.

Ale všechno to se mu v okamžiku zdálo podivně mlhavé a neskutečné - unikalo mu to, když to chtěl zachytit, dokonce i nebezpečí, v němž byl a jemuž jel vstříc, pobledlo v abstraktní představu a nemělo už sílu, aby jeho krev přinutilo k chladné úvaze, naopak, vybičovalo ji do víru, v němž jako by se celý jeho život točil v temném tanci a v mystickém návratu. Náhle se toho vzdal. Věděl, že je to poslední noc, zítra již bude všechno zastíněno ostatním - byla to poslední ryzí noc v nejistotě, v bouři citu, byla to poslední noc bez děsivého vědění a jasnosti zkázy. Přestal na to myslet. Odevzdal se osudu.

Za oknem uhánějícího vlaku se rozprostřela noc. Byla bez konce, klenula se nad čtyřicet lety jednoho muže a nad jeho životem, pro nějž čtyřicet let bylo věčností. Spoře osvětlené vesnice jen s ojedinělým psím štěkotem, které se mu míhaly před očima, byly všechny vesnicemi jeho dětství - ve všech si hrál, přes všechny se přehnal léto a zima a zvony jejich kapliček všude vyzváněly pro něho. Černé spící lesy, které míjel, všechny byly lesy jeho mládí - jejich zelenozlaté šero ukrývalo ve svém stínu první toulky, v jejich klidných rybnících se zrcadlil jeho udýchaný obličej, když tajně pozoroval život strakatých mloků s červenými břichy - a vítr, který hrál v bucích na harfu a v jedlích zpíval, byl prastarým větrem dobrodružství. Matně se lesknoucí silnice, které jako síť pokrývaly obrovská pole, byly všechny silnicemi jeho neklidu, po všech putoval, na jejich křižovatkách váhal, znal jejich loučení a jejich naději a jejich návraty od obzoru k obzoru, znal jejich milníky a dvorce, ležící při nich. A domy, pod jejichž shrbenými střechami bylo zajato světlo a jak z oken načervenalé vyzařoval příslib tepla a domova, bydlel v každém z těchto oken, znal měkký stisk klik dveří, věděl, kdo čeká pod kruhem lampy, čelo poněkud nachýlené, zlaté, ohnivě zbarvené vlasy, zalité jiskrami, ona, jejíž tvář všude stala a čekala, na všech silnicích a ve všech koutech světa, někdy temná a často téměř neviditelná, zaplavená touhou a přáním zapomenout, tvář jeho života, jemuž jel teď vstříc, tvář, která se teď rozprostírala na noční obloze, oči, které se třpytily za mraky, ústa, která šeptala od obzoru až sem, k němu, tichá slova, paže, jež už cítil ve větru, v kolébání stromů, a úsměv, v němž krajina a jeho srdce byly utopeny v přívalu nekonečného citu. Cítil, jak se jeho žíly rozpouštějí a otevírají a jako by jeho krev z nich vytékala ven do zářivého proudu, který se valil venku a přijímal ji a silněji se s ní vracel, který nesl jeho ruce a unášel je k vzdáleným rukám, které se k němu vztahovaly, tento vířivý proud, který z něho odlamoval a odplavoval kus po kuse, který rozpouštěl jeho osamělé já jako rozpouští bystřina na jaře ledový příkrov a který mu v této jediné, nekonečné noci poskytl pocit osamělého štěstí sounáležitosti s veškerenstvím a připlavil mu do nitra, všechno: jeho život, ztracená léta, plamen lásky i hluboké vědomí návratu do nenávratna.

XX.

Steiner přijel v jedenáct hodin. Kufr nechal v úschovně zavazadel a hned se odebral do nemocnice. Město nevnímál, viděl jen něco, co proudilo po obou stranách kolem něho, záplavu domů, vozů, lidí.

Stanul před velkou bílou budovou. Chvilu váhal. Díval se na široký portál a nekonečné řady oken, poschodí nad poschodím. Tam někde - ale snad také již ne. Stiskl zuby a vstoupil.

"Rád bych se zeptal, kdy jsou návštěvní hodiny," řekl v přihlašovací kanceláři.

"Pro kterou třídu?" zeptala se sestra.

"To nevím. Jsem tu poprvé."

"Ke komu chcete?"

"K paní Marii Steinerové."

Steiner byl na okamžik překvapen, když sestra lhostejně nahlédla do tlusté knihy. Když vyslovil to jméno, téměř očekával, že se bílá hala určitě zřítí, nebo že sestra vyskočí a někoho přivolá, stráž nebo policii.

Sestra zalistovala. "Pacienti na první třídě mohou přijímat návštěvy kdykoli," řekla, zatímco hledala v knize.

"První třída to nebude," odvětil. Steiner. "Snad tak třetí."

"Pro třetí třídu jsou návštěvní hodiny od tří do pěti."

Sestra nepřestávala hledat. "Jaké že to bylo jméno?" zeptala se.

"Steinerová, Marie Steinerová." Steinerovi náhle vyschlo v krku. Hleděl na hezkou, panence podobnou sestru, jako by očekával rozsudek smrti. Čekal na to, že řekne: Zemřela.

"Marie Steinerová," řekla sestra, "druhá třída. Pokoj pět set pět, páté poschodí. Návštěvní hodiny od tří do šesti."

"Pět set pět. Děkuji vám, sestro."

"Prosím, pane."

Steiner se nehýbal. Sestra uchopila bzučící telefon. "Máte ještě nějaký dotaz, pane?"

"Žije ještě?" zeptal se Steiner.

Sestra odložila telefon. Ve sluchátku mluvil tichý, plechový hlas, jako by telefon byl nějaké zvíře.

"Ovšem, pane," řekla sestra a pohlédla do knihy. "Jinak by přece byla za jejím jménem poznámka. Úmrtí jsou vždy přesně zaznamenávána."

"Děkuji."

Steiner se přemohl, aby se nezeptal, může-li jít hned nahoru. Měl strach, že by chtěli vědět proč, a on se musel vyvarovat všeho, aby nevzbudil nejmenší pozornost. Proto odešel.

Toulal se bez cíle ulicemi kolem nemocnice, stále ve větších kruzích. Žije, myslel si. Můj bože, žije! Pak ho náhle přepadl strach, že by ho mohl někdo poznat. Vyhledal proto odlehlou hospodu, aby tam počkal. Objednal si něco k jídlu, ale nemohl nic pozít.

Číšník se na něho udíveně podíval. "Nechutná vám to?"

"Ale ano, je to dobré. Ale napřed mi přineste višňovku."

Přinutil se, aby snědl jídlo. Pak si objednal noviny a cigarety. Tvářil se, jako by četl, a také chtěl číst. Ale zdí jeho

mozku nic neproniklo. Seděl v zešeřelé místnosti, páchnoucí jídlem a zvětralým rozlitým pivem, a prožíval nejstrašnější hodiny svého života. Představoval si, že Marie teď, právě v těch hodinách, umírá, slyšel, jak ho zoufale volá, viděl její obličej, zalitý smrtelným potem a jako olověný seděl na židli, šustě před očima novinami a zatínaje zuby, aby nezaúpěl a nevyskočil a neutekl. Plazící se ručička na jeho hodinkách byla ramenem osudu, který zadržoval jeho život a téměř ho dusil svou vleklostí.

Nakonec nechal sklesnout noviny a vstal. Číšník se opíral o pult a dloubal se v zubech. Když viděl, že se host zvedl, přistoupil k němu. "Platit?" zeptal se.

"Ne," řekl Steiner. "Ještě jednu višňovku."

"K službám." Číšník nalil.

"Nalejte si taky jednu."

"K službám."

Číšník naplnil ještě jednu sklenku a dvěma prsty ji pozvedl.

"Na zdraví."

"Ano," řekl Steiner, "na zdraví."

Napili se a postavili sklenky na stůl. "Hrajete kulečnick?" zeptal se Steiner.

Číšník pohlédl na tmavozelený, vytlučení kulečnick, který stál uprostřed hostinské místnosti. "Trochu."

"Dáte si partičku?"

"Proč ne? Hrajete dobře?"

"Už jsem dlouho nehrál. Můžeme si dát nejdřív jednu partii na zkoušku, chcete-li."

"Ujednáno."

Nakřídlovali si tága a zkusili několik karambolů. Pak rozehráli partii, kterou Steiner vyhrál.

"Hrajete líp než já," řekl číšník. "Musíte mi dát deset karambolů k dobru."

"Dobrá."

Když tuto partii vyhrají, dopadne všechno dobře, pomyslel si Steiner, snad se zase uzdraví -

Hrál soustředěně a partii vyhrál. "Teď vám dám k dobru dvacet karambolů," řekl. Těch dvacet karambolů bylo životem, zdravím a útekem, vším dohromady a bílé koule a jejich třeskot byly řinkotem klíčů osudu. Boj byl tvrdý. Číšník se přiblížil dobrou sérií až na dva karamboly ke konečnému číslu, pak minul poslední kouli o centimetr. Steiner si vzal jeho tágo a začal hrát. Oči se mu leskly a několikrát musel udělat přestávku; partii však dohrál bez chyby.

"Hrál jste dobře," řekl číšník uznale.

Steiner mu vděčně přikývl a pohlédl na hodinky.

Byly tři pryč. Rychle zaplatil a odešel.

..*

Stoupal po schodech potažených linoleem a nebyl nic než jedno jediné, strašlivě vysoké, svištěcí chvění. Dlouhá chodba se ohýbala a vlnila a pak vyskočily křídově bílé dveře, posunuly se kupředu a stanuly bez pohnutí: Pět set pět. Steiner zaklepal. Nikdo neodpověděl. Zaklepal znovu. Žaludek se mu křečovitě svíral strašným strachem, že by se mohlo ještě teď něco stát. Otevřel dveře.

Pokojík ležel ve světle odpoledního slunce jako ostrov míru z nějakého jiného světa. Zdálo se, jako by burácející vpřed se ženoucí čas neměl už žádnou moc nad nekonečně tichou postavou, ležící v úzké posteli a hledící na Steinera. Lehce se zapotácel a upadl mu klobouk. Chtěl se sehnout, aby ho zvedl, ale uprostřed pohybu jako by se mu cosi v zádech zlomilo, a aniž věděl, co dělá, klečel u její postele a tiše se zalykal v rozechvění návratu.

Oči ženy na něho dlouho hleděly, vyzařující mír. Pak se jich začal pozvolna zmocňovat neklid. Čelo se začalo vraštit a rty pohybovat. Pak se v očích knitlo cosi jako hrůza. Ruka, která až dosud ležela nehybně na přikrývce, se pozvedla, jako by se chtěla ubezpečit a dotknout se toho, co viděly oči.

"To jsem já, Marie," řekl Steiner.

Žena se pokusila pozvednout hlavu. Její oči bloudily po jeho tváři, která byla těsně u ní.

"Buď klidná, Marie, to jsem já," řekl Steiner. "Přišel jsem."

"Josefe -" zašeptala žena.

Steiner musel sklonit hlavu. Do očí mu vhrkly slzy. Zat'ál zuby do rtů a polkl. "To jsem já, Marie. Vrátil jsem se, k tobě."

"Jestli tě najdou -" zašeptala žena.

"Nenajdou mě. Nemohou mě najít. Mohu tu zůstat. Zůstanu u tebe."

"Dotkni se mě, Josefe - musím cítit, že jsi tady. Často jsem tě vídala -"

Vzal její lehkou ruku s modrými žilami do svých rukou a políbil ji. Pak se nad ní sklonil a položil své rty na její unavená a již vzdálená ústa. Když se napřímil, měla oči zalité slzami. Lehce zatřásla obličejem a slzy dopadaly dolů jako déšť.

"Nedoufala jsem, že bys mohl přijet. Ale stále jsem na tebe čekala -"

"Teď zůstanu u tebe."

Pokusila se ho odstrčit. "Přece tu nemůžeš zůstat! Musíš pryč! Ty nevíš, co tu bylo. Musíš hned odejít. Jdi, Josefe -"

"Ne, není to nebezpečné."

"Je to nebezpečné, vím to líp než ty. Viděla jsem tě, teď jdi! Dlouho to už se mnou nebude trvat. Mohu to vyřídit docela dobře sama."

"Zařídil jsem to tak, že tu mohu zůstat, Marie. Bude amnestie; také se na mne vztahuje."

Nedůvěřivě na něho pohlédla.

"Je to pravda," řekl. "Přisáhám ti to, Marie. Nikdo nemusí vědět, že tu jsem. Ale také se rozhodně nic nestane, když to

vědět bude."

"Já nic neřeknu, Josefe. Nikdy jsem nic neřekla."

"Vím, Marie." Do čela se mu nahnula horká vlna. "Ty ses nenechala se mnou rozvést?"

"Ne. Jak bych mohla! Nezlob se pro to na mne."

"Myslel jsem to jen kvůli tobě, abys to měla lehčí."

"Neměla jsem to těžké. Lidé mi pomáhali. Pomohli mi také v tom, že mám tento pokoj. Bylo lepší být na pokoji sama.

Býval jsi tu u mně alespoň častěji."

Steiner na ni pohlédl. Obličej byl propadlý, kosti vyčnívaly a kůže byla voskově bledá s modrými stíny. Krk byl křehký a tenké a klíční kosti vystupovaly z vpadlých ramen. Dokonce i oči byly zastřeny a ústa bezbarvá. Jen vlasy zářily a jiskřily, zdálo se, jako by byly zhoustly a zesílily, jako by se v nich byla soustředila všechna někdejší síla, aby triumfovala nad dohasínajícím tělem. Vlnily se v odpoledním slunci jako svatozář z červeně a zlata, jako divoký protest proti umdlenosti dětského těla pod ložní příkrývkou, kterou stěží pozvedlo.

Otevřely se dveře a do pokoje vešla sestra. Steiner vstal. Sestra nesla sklenici s jakousi mléčnou tekutinou a postavila ji na stůl. "Máte návštěvu?" řekla a její hbité modré oči přelétly po Steinerovi.

Nemocná pohnula hlavou. "Z Vratislavi," zašeptala.

"Z tak daleka? To je krásné. Tak tedy přece jen máte trochu rozptýlení."

Modré oči znovu hbitě přelétly po Steinerovi, zatím co sestra vytahovala teploměr.

"Má horečku?" zeptal se Steiner.

"Ach ne," odvětila sestra vesele. „Už několik dní ne." Vsunula nemocné teploměr pod paži a odešla. Steiner si přitáhl židli k posteli a usedl těsně proti Marii. Vzal její ruce do svých. "Máš radost, že tu jsem?" zeptal se a byl si vědom toho, jak pošetilá je jeho otázka.

"Jsi mi vším," řekla Marie, aniž se usmála. Hleděli na sebe a mlčeli. Slova znamenala tak málo proti tomu, že seděli vedle sebe. Hleděli na sebe a kromě nich už nic neexistovalo. Jeden se nořil do druhého. Navrátili se k sobě. Život už neměl ani budoucnost, ani minulost; byla již jen přítomnost. Byl klid, ticho a mír.

Do pokoje vstoupila opět sestra a zaznamenala čárku na křivce horečky; sotva si jí povšimli. Hleděli na sebe. Slunce klouzalo zvolna dál, váhavě opouštělo planoucí krásné vlasy a uléhalo níže, těsně vedle polštáře jako měkká kočka ze světelných paprsků; pak se neochotně přestěhovalo na protější stěnu a pomalu se po ní šplhalo vzhůru; hleděli na sebe. Soumrak se vplížil po modrých nohách a naplnil pokoj; hleděli na sebe a nepustili se dřív, dokud z rohu pokoje nevzlétly stíny a nepokryly svými křídly bílý obličej, jediný obličej.

Otevřely se dveře a spolu s proudem světla vstoupil lékař a za ním sestra. "Musíte teď odejít," řekla sestra.

"Ano." Steiner se zvedl a sklonil nad lůžkem. "Přijdu zase zítra, Marie."

Ležela jako hrou unavené, zpola spící, zpola snící dítě. "Ano," řekla a on nedovedl rozeznat, zda to říká jemu anebo k jeho snové vidině. "Ano, přijď zase."

Steiner počkal venku na lékaře. Zeptal se ho, jak to bude ještě dlouho trvat. Lékař si ho změřil. "Nejvýše tři až čtyři dny," řekl potom. "Je to zázrak, že to vůbec ještě tak dlouho vydržela."

"Děkuji." Steiner sestupoval pomalu ze schodů. Před hlavním vchodem se zastavil. Náhle před ním leželo město. Když přijel, ani ho nevnímal - ale teď leželo zřetelně před ním, aniž mu mohl uniknout. Viděl ulice, viděl nebezpečí, neviditelné, mlčící nebezpečí, které na něho číhalo na každém rohu, v každých domovních vratech, v každé tváři. Věděl, že nemůže mnoho dělat. Místem, kde ho mohou chytit jako zvíře u pramene v džungli, je tato bílá, kamenná budova za ním. Věděl však také, že se musí skrýt, aby mohl zase přijít. Tři až čtyři dny. Nic a věčnost. Okamžik uvažoval, zda by se neměl pokusit setkat se s některým ze svých přátel - ale pak se přece jen rozhodl pro střední hotel. Pro první den byl nejméně nápadný.

..*

Kern seděl s Rakušanem Leopoldem Brückem a Vestfalcem Moenkem v jedné cele vězení La Santé. Lepili pytlíky.

"Děti," řekl Leopold po chvíli, "mám hlad, až je to nelidské. Nejraději bych sežral lep-kdyby to nebylo trestné!"

"Počkej ještě deset minut," odvětil Kern. "Pak přinesou večerní šlichtu."

"Co je to platné! Pak budu mít teprve pořádný hlad!"

Leopold nafoukl pytlík, uhodil do něj a pytlík bouchl. "Je to bída v těchtole zatracených časech, že má člověk žaludek. Když si teď vzpomenu na hovězí žebro nebo dokonce na tabulovou špičku - tak bych tenhle barák něj radši zboural!" Moenke pozvedl hlavu. "Já myslím víc na velký, krvavý biftek," pravil. "S cibulí a s opékanými bramborami. A k tomu pěkně vychlazené pivo."

"Přestaň!" Leopold záupěl. "Mysleme na něco jiného. Třeba na květiny."

"Proč zrovna na květiny?"

"Na něco krásného, nechápeš? Na něco, co by nás rozptýlilo."

"Květiny mě nerozptýlí."

"Jednou jsem viděl záhon růží." Leopold se křečovitě snažil soustředit se. "Loni v létě, před vězením v Pallanze. Večer ve slunci, když nás pustili. Rudé růže. Tak rudé, jako - jako -"

"Jako syrový biftek," pomohl mu Moenke.

"Ksaku!"

Ozvalo se zarachocení klíče. "Už nesou žrádlo," řekl Moenke.

Dveře se otevřely. Nebyl to vězeňský kápo s jídlem, byl to dozorce. "Kern -" řekl.

Kern vstal.

"Pojďte se mnou! Návštěva!"
"Pravděpodobně prezident republiky," odtušil Leopold.
"Asi Klassmann. Má přece papíry. Možná, že nese něco k jídlu."
"Máslu!" řekl Leopold vroucně. "Velký kus. Žluté jako slunečnice!"
Moenke se ušklíbl. "Človče, Leopolde, ty lyriku! Teď dokonce myslíš na slunečnice!"

..*

U dveří zůstal Kern stát, jako by ho někdo udeřil. "Ruth!" řekl bez dechu. "Kde se tu bereš? Chytili tě?"
"Ne, ne, Ludvíku."
Kern vrhl rychlý pohled na dozorce, který stál neúčastně opřený v koutě. Pak spěšně přistoupil k Ruth.
"Proboha, ihned zase odejdi, Ruth," zašeptal německy. "Ty nevíš, co se děje. Mohou tě každým okamžikem zatknout, a to znamená čtyři týdny vězení a podruhé šest měsíců! Jdi tedy rychle - rychle!"
"Čtyři týdny?" Ruth na něho zděšeně pohlédla. "Čtyři týdny tu musíš zůstat?"
"Na tom přece nezáleží. Byla to prostě smůla. Ale ty - nebudme lehkomyšní! Každý se tě tu může zeptat na doklady! Každou vteřinu!"
"Ale vždyť já mám doklady!"
"Cože?" Kern užasl.
"Mám povolení k pobytu, Ludvíku." Z kapsy vytáhla listinu a podala ji Kernovi. Zíral na papír. "Kristepane!" řekl pomalu. "Je to skutečnost! Docela opravdová skutečnost! To je, jako když někdo vstane z mrtvých. Tak se to přece jednou podařilo! Kdo to byl? Komitét pro uprchlíky?"
"Ano. Komitét pro uprchlíky a Klassmann."
"Pane dozorce," řekl Kern, "je trestanci dovoleno políbit dámu?"
Dozorce na něho líně pohlédl. "Co se mě týče, líbejte si ji jak dlouho chcete," odvětil. "Hlavní věc, že vám přitom nepodstrčí nůž nebo pilník."
"To nestojí na těch pár týdnu za to." Dozorce si ubalil cigaretu a zapálil si ji. "Ruth!" řekl Kern. "Slyšeli jste něco o Steinerovi?"
"Ne, nic. Ale Marill říká, že to ani není možné. Určitě nebude psát. Prostě se vrátí. Náhle tu zase bude."
Kern na ni pohlédl. "Opravdu tomu Marill věří?"
"Všichni tomu věříme, Ludvíku. Co jiného nám zbývá?"
Kern přikývl. "Ano, co jiného nám zbývá! Je teprve týden pryč. Snad se z toho dostane."
"Musí se dostat. Nedovedu si nic jiného představit."
"Už je čas," řekl dozorce. "Pro dnešek konec." Kern objal Ruth.
"Vrať se!" zašeptala. "Vrať se brzy! Zůstaneš tady v Santé?"
"Ne. Odvezou nás. Na hranice."
"Pokusím se dostat ještě povolení, abych tě mohla navštívit. Přijdu opět! Miluji tě! Přijdu brzy! Mám strach! Ráda bych jela s tebou."
"To nemůžeš. Tvoje povolení platí jen pro Paříž. Já se vrátím."
"Mám tu peníze. Pod ramínkem. Vytáhni je, až mě budeš líbat."
"Nic nepotřebuji. Mám dost. Nech si je! Marill bude na tebe dávat pozor. Snad se taky Steiner brzy vrátí."
"Je čas!" připomněl dozorce. "Vždyť nejde ke gilotině, slečno."
"Sbohem!" Ruth políbila Kerna. "Miluji tě. Vrať se, Ludvíku!"
"Jsem šťasten, Ruth! Pánbůh ví, jak jsem šťastný, že jsi dostala povolení k pobytu. Teď je to tu pro mne ráji."
"Tak rychle," řekl dozorce. "Zpátky do ráje!"
Kern sevřel balíček pod paží. Byl těžký. Šel zpátky s dozorcem. "Víte," řekl dozorce po chvíli zamyšleně. "Mé ženě je šedesát a má trochu hrb. Někdy si toho všimnu."
Když se Kern vrátil, stál právě před celou kápo s miskami na jídlo. "Kerne," řekl Leopold se žalostivým obličejem.
"Zase bramboračka bez brambor."
"To je zeleninová polívka," pravil kápo.
"Taky můžeš říct, že je to káva," odvětil Leopold. "Uvěřím ti všechno."
"Co máš v balíku?" zeptal se Kerna Vestfálec Moenke.
"Něco k jídlu. Jen ještě nevím, co,"
Leopoldův obličej se změnil v zářící monstranci. "Rozbal ho! Rychle!"
Kern rozbízel motouzy.
"Máslu!" řekl Leopold nábožně.
"Jako slunečnice," doplnil Moenke.
"Bílý chléb! Salám! Čokoláda!" pokračoval Leopold zaníceně. "A tady - celý sýr!"
"Jako slunečnice," opakoval Moenke.
Leopold si ho nevšímal. Napřimil se. "Kápo!" řekl velitelsky. "Vemte si to své mizerné žrádlo a -"
"Stát!" přerušil ho Moenke. "Jen ne tak honem! Tihle Rakušani! To nám prohrálo v roce 1918 válku! Dejte sem ty mísy!" řekl kápo.
Vzal je a postavil na lavici. Pak vedle nich složil ostatní věci a prohlížel si toto zátiší. Na stěně nad sýrem bylo nějakým dřívějším obyvatelem cely tužkou napsáno: .Všechno je pomíjivé - i doživotní kriminál."
Moenke se ušklíbl. "Považujme prostě zeleninovou polévku za čaj," pravil. "A teď povečeříme jako vzdělaní lidé! Co

tomu říkáš, Kerne?"

..*

"Zítra přijdu opět, Marie."

Steiner se sklonil nad tichou tvář a napřimil se.

Ve dveřích stanula sestra. Její těkavé oči po něm rychle přelétly; nepohlédla na něho. Sklenice v ruce se jí chvěla a drnčela.

Steiner vyšel na chodbu. "Stát!" rozkázal čísi hlas.

Vpravo a vlevo od dveří stáli dva muži v uniformě s revolvry v rukou. Steiner se zastavil. Nelekl se.

"Jak se jmenujete?"

"Johann Huber."

"Pojďte k oknu!"

Přistoupil k němu třetí muž a pohlédl na něho. "Je to Steiner," řekl. "O tom není nejmenších pochyb! Ty mě taky jistě znáš, Steinere, co?"

"Nezapomněl jsem na tebe, Steinbrennere," odvětil Steiner klidně.

"Taky by to asi bylo těžké," zachechtal se muž. "Bud' upřímně vítán domů! Opravdu mne těší, že tě zase vidím.

Zůstaň teď chvilku u nás, co? Máme nádherný nový lágr, s veškerým komfortem."

"To věřím."

"Náramky!" rozkázal Steinbrenner. "Pro jistotu, drahoušku. Srdce by mi puklo, kdybys nám ještě jednou upláchl."

Klaply dveře. Steiner pohlédl šikmo přes rameno. Byly to dveře do pokoje, kde ležela jeho žena. Sestra vyhlédla ven a rychle zatáhla hlavu zpátky.

"Ach tak," řekl Steiner. "Odtud tedy -"

"Ano, láska!" zachechtal se Steinbrenner. "Ta přivádí i ty nejvypečenější ptáčky zpátky do hnízda - pro blaho státu a k radosti jeho přátel."

Steiner viděl obličej, posetý skvrnami, s ubíhající bradou a s namodralými stíny pod očima. Díval se klidně do nich, věděl, co může čekat od tohoto obličeje, ale dosud to bylo ještě daleko jako něco, co se ho ještě netýká. Steinbrenner zamžoural, olízl si rty a pak ustoupil o krok dozadu. „Pořád ještě žádné svědomí, Steinbrennere?" zeptal se Steiner. Muž se usklíbl. "Jen dobré, milánku. Je stále tím lepší, čím víc vás mám pod karabáčem. Mám výtečný spánek. U tebe udělám výjimku. Tebe budu navštěvovat v noci, abych si s tebou poklábosil. Rychle! Odved'te ho!" řekl pak náhle drsně.

..*

Steiner sestupoval se svou eskortou po schodech. Lidé, kteří je potkávali, se zastavovali a nechávali je mlčky přejít.

Také na ulici, když procházeli, všechno mlčelo.

Steiner byl předveden k výslechu. Vyslýchal ho starší úředník. Steiner uvedl svá data do protokolu.

"Proč jste se vrátil do Německa?" zeptal se ho úředník.

"Chtěl jsem spatřit svou ženu, než zemře."

"S kým z vašich politických přátel jste se tu setkal?"

"S nikým."

"Uděláte líp, když mi to tu řeknete dřív, než budete usvědčen."

"Už jsem vám to řekl: s nikým."

"Na čí příkaz jste tady?"

"Nemám žádné příkazy."

"Na kterou politickou organizaci jste byl v zahraničí napojen?"

"Na žádnou."

"Z čeho jste tedy žil?"

"Z toho, co jsem si vydělal. Vidíte, že mám rakouský pas."

"S kterou skupinou jste tu měl navázat spojení?"

"Kdybych býval chtěl, byl bych se skrýval jinak. Věděl jsem, co dělám, když jsem šel ke své ženě."

Úředník se ho ještě chvíli vyptával. Pak studoval Steinerův pas a dopis od jeho ženy, který mu vzali. Pohlédl na Steinera; pak si znovu přečetl dopis. "Dnes odpoledne budete převezen," řekl nakonec s pokrčením ramen.

"Rád bych vás o něco požádal," odvětil Steiner. "Je to maličkost, ale pro mne znamená všechno. Moje žena ještě žije.

Lékař říká, že to může trvat ještě den až dva. Ví, že mám zítra zase přijít. Když nepřijdu, pochopí, že mě zatkl. Nečekám pro sebe ani soucit, ani nějakou výhodu, ale byl bych rád, kdyby má žena zemřela klidně. Prosím vás, abyste mě tu nechali jeden nebo dva dny a dovolili mi, abych mohl vidět svou ženu."

"To nejde. Nemohu vám poskytnout příležitost, abyste utekl."

"Neuteču. Pokoj je v pátém poschodí a nemá žádné vedlejší východy. Když mě tam někdo dovede a bude hlídat dveře, nemohu nic dělat. Neprosím vás za sebe; prosím vás za svou umírající ženu."

"Vyloučeno," řekl úředník. "To není v mé kompetenci."

"Je to ve vaší kompetenci. Můžete mě dát znovu vyslechnout. A můžete mi umožnit setkání. Důvodem by mohlo být to, že snad budu hovořit se svou ženou o něčem, co by bylo důležité se dozvědět. To by byl také důvod, proč by ten, kdo mě střežil, zůstal venku přede dveřmi. Mohl byste zařídít, aby sestra, která je přece spolehlivá, zůstala v pokoji, aby

slyšela, co si budeme povídat."

"To je všechno nesmysl. Vaše žena neřekne nic vám a vy jí."

"Ovšem že nic. Taky nic neví. Ale zemřela by klidně." Úředník přemýšlel a listoval ve spisech. „My jsme vás tenkrát vyslyšeli, co víte o skupině VII. Neuvedl jste žádná jména. Zatím jsme našli Müllera, Boseho a Welldorfa. Řeknete nám ty ostatní jména?"

Steiner mlčel.

"Řeknete nám ta jména, když vám umožním, abyste mohl po dva dny navštěvovat svou ženu?"

"Ano," řekl Steiner po chvíli.

"Tak mi je řekněte."

Steiner mlčel.

"Řeknete mi zítra večer dvě jména a ostatní pozití?"

"Řeknu vám je pozití."

"Slibujete mi to?"

"Slibuji."

Úředník na něho dlouho hleděl. "Uvidím, co mohu udělat. Teď budete odveden do své cely."

"Vrátil byste mi ten dopis?" zeptal se Steiner.

"Dopis? Musí zůstat u akt." Úředník si dopis nerozhodně prohlížel. "Není v něm nic přitěžujícího. Dobrá, vezměte si ho."

"Děkuji," řekl Steiner.

Úředník zazvonil a nechal Steinera odvést. Škoda, pomyslel si, ale co se dá dělat. Člověk se sám dostane do šlamastiky, projeví-li jen trochu lidskosti. Náhle uhodil pěstí do stolu.

..*

Moric Rosenthal ležel v posteli. Poprvé po několika dnech neměl bolesti. Bylo záhy zvečera a ve stříbřitě modrém soumraku pařížského únorového dne zazářila první světla. Moric Rosenthal sledoval, aniž pohnul hlavou, jak se rozsvěcovala okna v protějším domě; dům se houpal jako ohromná loď v soumraku, jako zaoceánský parník krátce před vyplutím. Zeď mezi okny vrhala k hotelu Verdun dlouhý, temný stín; vypadal jako stínový přístávací můstek, čekající na to, aby po něm přešel.

Moric Rosenthal se nehýbal; ležel v posteli, ale viděl, jak se náhle okna otevřela dokořán a jak někdo, kdo se mu podobal, vstal a vyšel ven. Přesl stín a zamířil k loď, která se tiše kolébala v soumraku života a teď vytáhla kotvu a zvolna odplouvala. Kolem něho pukaly stěny pokoje jako nějaká křehká lepenková krabice ve víru a ubíhaly pryč. Kolem se míhaly ulice, dole pod přídílí klouzaly lesy, byla mlha, loď se měkce zvedala do tichého šumění nekonečna, připlouvala oblaka a hvězdy a hluboká modř a pak, v tomto uspávacím kolébání se před ním vynořilo jakési pobřeží, růžové a zlaté, znovu se nehlučně objevil temný přístávací můstek, Moric Rosenthal po něm sestoupil dolů, a když se ohlédl, loď už tam nebyla a on byl sám na neznámé pevnině.

Před jeho nohama ubíhala dlouhá, rovná silnice. Starý poutník se dlouho nerozmýšlel; silnice tu byla proto, aby po ní šel - a jeho nohy poznaly mnoho silnic.

Ale už po chvíli se vynořila za stříbrnými stromy zářící, obrovská brána, za níž se blyštěly kupole a věže. Velká postava v záři a lesku stála s biskupskou berlou uprostřed před vchodem.

"Celník!" pomyslel si Moric Rosenthal zděšeně a skočil za keř. Ohlédl se. Zpátky už nemohl; cesta nikam nevedla. Nic naplat, pomyslel si starý emigrant odevzdaně, budu se tu muset skrýt, dokud nenastane noc. Pak se snad budu moci pokradmu odplížit a někudy zadem to obejít. Pošlhal mezi vidlicemi větví z rubínu a onyxu a viděl, že obrovský hlídač kývá holí. Znovu se ohlédl. Kromě něho tam nikdo nebyl. Hlídač znovu kývl. "Otče Morici!" zvolal měkký, zvučný hlas. Jen si volej, pomyslel si Moric Rosenthal, já se neozvu.

"Otče Morici," zvolal hlas znovu, "vystup z houštin bídy."

Moric vstal. Dopaden, pomyslel si. Ten obr určitě umí běžet rychleji než já; nic naplat, musím jít.

"Otče Morici!" zvolal hlas znovu.

"Dokonce mne zná, taková směla," zamumlal Moric. "Asi jsem byl odtud taky už jednou vyhoštěn, podle nejnovějších zákonů to tedy znamená nejméně tři měsíce vězení. Doufejme, že aspoň jídlo bude dobré. A že mi nedají ke čtení rodinný časopis z roku 1902, nýbrž něco modernějšího. Rád bych si přečetl něco od Hemingwaye."

Čím přicházel blíž, tím jasnější a zářivější byla brána. Jaké mají teď na hranicích světelné efekty, dupal Moric, člověk nemůže ani poznat, kde je. Asi to tu všechno osvětlili proto, aby nás mohli lip chytat. Takové zbytečné plýtvání!"

"Otče Morici," řekl dveřník, "pročpak se skrýváš?"

To je mi taky otázka, pomyslel si Moric, když mě zná a ví, co se mnou je.

"Pojď dál," řekl dveřník.

"Poslouchaj," odvětil Moric, "podle mého názoru jsem až do teďka neudělal nic, co by bylo trestné. Ještě jsem nepřekročil vaše hranice. Anebo to tu za mnou už platí?"

"To už platí," řekl hlídač.

Pak jsem ztracen, pomyslel si Moric Rosenthal. Zdá se, že je to nějaký ostrov, snad Kuba, tam chtělo nedávno tolik lidí.

"Nic se neboj," řekl dveřník, "nic se ti nestane. Klidně vejdi."

"Poslouchaj," odvětil Moric Rosenthal, "povím jim rovnou pravdu: nemám pas."

"Ty nemáš pas?"

Šest měsíců, pomyslel si Moric, když slyšel zahřímat hlas, a odevzdaně zavrtěl hlavou.

Dveřník zvedl hůl. "Pak nemusíš zůstat dvacet miliónů světelných roků v nebeském přizemí k stání. Dostaneš okamžitě polštářované křeslo s opěradly pro ruce a křídla."

"To je všechno krásné," odvětil otec Moric, "ale nejde to. Nemám totiž ani vstupní povolení, ani povolení k pobytu. A o pracovním povolení raději už vůbec nemluvm."

"Žádné povolení k pobytu? Žádné vízum? Žádné pracovní povolení?" Hlídač zvedl ruku. "Pak dokonce dostaneš lóži v prvním pořadí, střed, s nerušeným pohledem na nebeské zástupy."

"To by nebylo špatné," řekl Moric, "zvlášť když tak rád chodím do divadla. Ale teď přijde to, co zvrátí všechno vniveč, a vlastně jsem překvapen, že už dávno nemáte venku nápis, že nesmíme dovnitř. Jsem totiž Žid. Vyobcován z Německa. Po léta v ilegalitě."

Dveřník zvedl obě ruce. "Žid? Vyobcován? Po léta v ilegalitě? Pak tedy dostaneš dva anděly k osobní obsluze a navíc jednoho pozounéra." Zvolal k bráně: "Anděl bezdomovců!" A velká postava v modré říze s tvářích všech matek světa předstoupila před otce Morice. "Anděl těch, kteří mnoho trpěli!" zvolal hlídač znovu a na druhé straně otce Morice stanula bíle oděná postava se džbánem slz na rameni.

"Vteřinku," zaprosil Moric a zeptal se hlídače: "Jste si jist, pane, že tam uvnitř nejsou -"

"Žádný strach. Naše koncentráky jsou doleji."

Oba andělé ho vzali za ruce a pak otec Moric, starý poutník, veterán emigrantů, prošel klidně branou k nesmírnému světlu, přes které náhle se šuměním dopadaly stále rychleji barevné stíny -

"Morici," řekla Edith Rosenfeldová ve dveřích. "Tady je to děťátko. Malý Francouz. Chceš se na něj podívat?"

Bylo ticho. Opatrně přistoupila blíž. Moric Rosenthal z Godesbergu na Rýně dodýchal.

..*

Marie znovu procitla. Celé odpoledne proležela obestřena agónií. Teď poznávala Steinera docela dobře.

"Ty jsi ještě tady?" zašeptala polekaně.

"Mohu tu zůstat, jak dlouho chci, Marie."

"Co to znamená?"

"Byla vyhlášena amnestie. Spadám pod ni. Nemusíš už mít žádný strach. Zůstanu teď stále zde."

Zamyšleně na něho pohlédla. "Říkáš mi to, abys mne uklidnil, Josefe -"

"Ne, Marie. Včera byla vyhlášena amnestie." Otočil se k sestře, která se vzadu v pokoji něčím zabývala. "Vidíte, sestro, že pro mne od včerejšího dne už neexistuje nebezpečí, že budu zatčen?"

"Ne," odvětila sestra nezřetelně.

"Prosím vás, přistupte blíž, moje žena by to od vás ráda slyšela přesně."

Sestra stála shrbená. "Už jsem to přece řekla."

"Prosím vás, sestro!" zašeptala Marie.

Bylo ticho. "Prosím vás, sestro," zašeptala nemocná znovu.

Sestra neochotně přistoupila. Nemocná na ni s námahou pohlédla. "Vidíte, že tu již smím od včerejška zůstat?" zeptal se Steiner.

"Ano," vyrazila ze sebe sestra.

"Nehrozí mi žádné nebezpečí, že budu chycen?"

"Ne."

"Děkuji, sestro."

Steiner viděl, jak se oči umírající zastřely. Neměla už sil, aby plakala. "Všechno dobře dopadlo, Josefe," zašeptala. "A teď, kdy mě právě můžeš potřebovat, musím odejít -"

"Neodejdeš, Marie -"

"Chtěla bych vstát a jít s tebou."

"Odejdem spolu."

Chvilí ležela a dívala se na něho. Její obličej byl šedivý, kosti začaly vystupovat a vlasy přes noc vybledly a ztratily lesk, jako by vyhasly. Steiner to všechno viděl a neviděl, viděl jen, že ještě dýchá; a dokud žila, byla pro něho Marií, jeho ženou, obklopenou jasnou mládí a družností.

Do pokoje se vplížil večer a zvenčí, od dveří, bylo chvílemi slyšet vyzývavé Steinbrennerovo zakašlání. Mariin dech zeslábl, pak byl trhavý, s prodlevami. Nakonec se ztišil a ustal jako slabý vánek, který usne. Steiner držel její ruce, dokud nevychladly. Umíral s ní. Když vstal, aby vyšel ven, byl chladným cizincem, prázdnou skořápkou s pohyby člověka. Přelétl sestru lhostejným pohledem. Venku ho přivítal Steinbrenner a druhý tajný. "Čekali jsme na tebe přes tři hodiny," zamručel Steinbrenner. "O tom si spolu ještě promluvíme, tím si můžeš být jist!"

"Jsem si jist, Steinbrennere, tímhle jsem si u tebe tedy naprosto jist."

Steinbrenner si olízl rty. "Tak si myslím, že jistě víš, že mě máš titulovat ,pane strážmistře', co? Jen mi klidně dál říkej ,Steinbrennere' a tykej mi - ale za každé to slovo budeš po týdny cedit krvavé slzy, milánku. Teď mám na tebe kdy," Scházeli po širokých schodech. Steiner šel mezi oběma policisty. Byl vlahý večer a okno v oválně vyklenuté vnější stěně, které dosahovalo až k zemi, bylo otevřeno dokořán. Ve vzduchu bylo cítit benzín a předtuchu jara.

"Teď mám na tebe spoustu času," pravil Steinbrenner pomalu a spokojeně. "Celý tvůj život, drahoušku. A naše jména se k sobě tak pěkně hodí - Steiner a Steinbrenner. Uvidíme, co se z toho dá ještě udělat."

Steiner zamyšleně přikývl. Šikmo posazené otevřené okno se zvětšovalo, přibližovalo, bylo docela blízko, vtom Steiner vrazil do Steinbrennera, že zavrával proti oknu, skočil na něho a přes něho a spolu s ním se vrhl do prázdna.

..*

"Peníze si můžete klidně vzít," řekl Marill zdrceně a smutně. "Nechal mi je tu výslovně pro vás oba. Měl jsem vám je dát, když se nevrátí."

Kern zavrtěl hlavou. Právě přijel a špinavý a otrhaný seděl s Marillem v katakombách. Jel z Dijonu jako spolujezdec a pomocník na nákladním vlaku.

"Vrátí se," řekl. "Steiner se vrátí."

"Nevrátí!" odvětil Marill prudce. "Zatraceně, nedělejte to člověku ještě těžší tím vaším věčným: Vrátí se! Nevrátí! Tady si to přečtěte!"

Z kapsy vytáhl zmačkaný telegram a hodil ho na stůl. Kern ho vzal a uhladil ho. Byl z Berlína a byl adresován hoteliérce Verdunu. "Srdečné blahopřání k narozeninám, Otto -" četl.

Pohlédl na Marilla. "Co to znamená?" zeptal se.

"To znamená, že byl zatčen. Smluvili jsme to tak. Jeden z jeho přátel měl poslat telegram. Dalo se to čekat. Hned jsem mu to říkal. A teď už si konečně vezměte tyhle hadry!"

Přistrčil peníze ke Kernovi. "Je to dva tisíce dvě stě čtyřicet franků," pravil. "A tady je ještě něco." Vytáhl tobolku a vyndal z ní dva malé sešitky. "To jsou jízdenky z Bordeaux do Mexika. S 'Tacomou'. Portugalským nákladním parníkem. Pro vás a Ruth. Odjízďte osmáctého. Koupili jsme je za zbývající peníze. Tady máte zbytek. Víza jsou obstarána. Jsou v komitétu pro uprchlíky."

Kern hleděl na sešitky. "Ale -" řekl nechápavě.

"Žádné ale!" přerušil ho Marill zlostně. "Nedělejte žádné potíže, Kerne! Stálo to dost námahy, to všechno! Byla to zatracená náhoda. Stalo se to před třemi dny. Komitét pro uprchlíky dostal od mexické vlády povolení, aby do Mexika poslal sto padesát emigrantů. Předpoklad byl, že si mohou cestu zaplatit. Jeden ze zázraků, který se někdy přihodí. Přišel s tím Klassmann. Okamžitě jsem vás oba dva přihlásil do záznamu, než bude všechno obsazeno. Peníze na cestu tu byly, právě ve vhodnou chvíli. Nu a -"

Odmlčel se.

"Yvonne, přineste mi jednu višňovku," řekl pak tlusté číšnici z Alsaska.

Yvonne přikývla a odplula na kolébajících se bocích do kuchyně.

"Přineste dvě!" zvolal Marill za ní.

Yvonne se otočila. "Byla bych je přinesla tak jako tak, pane Marille," řekla.

"Dobrá. Aspoň jedna moudrá duše."

Marill se opět otočil ke Kernovi. "Pochopil jste už?" zeptal se. "Připouštím, je to všechno trochu překvapující. Když na prefektuře předložíte jízdenky a vízum, dostanete povolení k pobytu ve Francii až do dne, kdy odjíždí loď. Bez ohledu na to, že jste sem přijel ilegálně. Vymohl to komitét pro uprchlíky. Můžete tam zajít hned zítra. Je to vaše jediná možnost, jak se dostat z tohoto svrabu."

"Ano. Poprvé měsíc - podruhé šest měsíců vězení."

"Šest měsíců, ano. A nakonec člověka dostanou vždycky, zaručeně!" Marill vzhlédl. Yvonne stála před ním a pokládala na stůl podnos s dvěma sklenkami. Jedna byla obyčejná; druhá byla sklenka na vodu, naplněná višňovkou až po okraj.

"Ta je pro vás," pravila Yvonne usmívajíc se a palcem ukázala za odlivku. "Za tutéž cenu."

"Díky! Jste rozumné dítě. Je vás příliš škoda k tomu, aby se z vás stala v manželství nevyhnutelná Xantipa, anebo hodná mučednice. Na zdraví!"

Marill vypil naráz polovinu sklenky. "Na zdraví, Kerne!" řekl. "Pročpak nepijete?"

Postavil sklenku na stůl a poprvé zpřímá pohleděl Kernovi do obličeje. "To by tak ještě chybělo," řekl pak, "abyste začal brečet. Člověče, copak nemáte vůbec žádné způsoby?"

"Nebrečím!" odvětil Kern. "A i kdybych brečel, tak by to bylo stejně houby platné. Ale zatraceně, po celou tu dobu jsem si myslel, že až se vrátím, že tu už Steiner zase bude, a teď mi dáváte peníze a jízdenky a já jsem zachráněn proto, že on je ztracen, a to je přece zpropadené svinstvo, copak to nechápete?"

"Ne! To nechápu! Sentimentálně žvaníte! Tady není čemu rozumět! Vždycky je to tak. A teď tohle tady vypijte!"

"Tak jako - jako by to vypil on! Hrome, copak si myslíte, že je mi to snad jedno?"

"Vím-"

Kern vyprázdnil sklenku. "Už jsem zase pohromadě," řekl. "Máte cigaretu, Marille?"

"Ovšem. Tady -"

Kern zhluboka nabral kouř. Náhle spatřil v přítmí katakomb Steinerův obličej. Trochu ironický, lehce předkloněný, ozářený plápolajícím světlem svíčky jako tenkrát, před celou věčností, ve vídeňském vězení a bylo mu, jako by slyšel jeho klidný, hluboký hlas: "Nu, děťátko?" Ano, pomyslel si, ano, Steinere!

"Víš to Ruth?" zeptal se.

"Ano."

"Kde je?"

"Nevím. Pravděpodobně na komitétu pro uprchlíky. Nevěděla, že přijedete?"

"Ne. Ani já nevěděl přesně, kdy přijedu. Sežene se v Mexiku nějaká práce?"

"Ano. Ale nevím, jaká. Dostanete však povolení k pobytu i k práci. To vám zaručuji."

"Neumím ani slovo španělsky," řekl Kern. "Nebo se tam mluví portugalsky?"

"Španělsky. Musíte se to tedy naučit."

Kern přikývl.

Marill se předklonil. "Kerne," řekl náhle změněným hlasem: "Vím, není to jednoduché, ale říkám vám: Odjďte!"

Neuvažujte! Odjedťte! Dělejte, abyste byli pryč z Evropy! Čert ví, co se tu ještě semele! Taková šance se hned tak často nevrací. A tolik peněz taky už nikdy nedáte dohromady! Odjedťte, děti! Tady -"

Dopil sklenku.

"Pojedete s námi?" zeptal se Kern.

"Ne."

"Cožpak peníze nestačí pro tři? Máme přece také něco."

"O to nejde. Já zůstanu tady. Nemohu vám vykládat, proč. Já zůstanu. Je mi jedno, co bude. To nejde vysvětlovat. To člověk prostě ví a hotovo."

"Chápu," řekl Kern.

"Tady přichází Ruth," odvětil Marill. "A jako já tu zůstanu, tak vy odjedete, jasné?"

"Ano, Marille."

"Zaplat' pánbůh!"

Ruth se ve dveřích na okamžik zastavila. Pak se vrhla ke Kernovi. "Kdy jsi přijel?"

"Před půl hodinou."

Ruth pozvedla hlavu z jeho objetí, které bylo nekonečné a přitom kratší než jediný úder srdce. "Viš už -"

"Ano. Marill mi všechno řekl."

Kern se rozhlédl. Marill už byl pryč.

"A viš také -!" zeptala se Ruth váhavě.

"Ano, vím to. Ale teď o tom nemluvme. Pojd', odejděme. Pojd'me na ulici. Ven, Chtěl bych odtud prve. Pojd'me na ulici."

"Ano."

..*

Kráčeli po Champs Elysées. Byl večer a na jablečně zeleném nebi stál bledý srpek měsíce. Vzduch byl stříbrný a jasný a tak vlhý, že terasy kaváren byly plné hostů.

Chvíli šli mlčky. "Viš vlastně, kde je Mexiko?" zeptal se konečně Kern.

Ruth zavrtěla hlavou. "Přesně ne. Ale taky už ani nevím, kde je Německo."

Kern na ni pohlédl. Pak ji vzal za ruku. "Musíme si koupit gramatiku a naučit se španělsky, Ruth."

"Předevčirem jsem už jednu koupila. Antikvární."

"Tak, antikvární -" Kern se usmál. "Však už se nějak protlučeme, Ruth, vid'?"

Přikývla.

"Rozhodně uvidíme kus světa. Ten bychom neviděli, kdybychom byli doma."

Oba přikývli.

Šli dál, kolem Rond Point. Stromy byly obsypány první mladou zelení. Ve světle večerních lamp vypadala jako plápolající oheň svatého Eliáše, vycházející ze země a planoucí ve větvích kaštanů. Půda v sadech byla zkypřená. Její pronikavá vůně se podivně mísila s pachem benzínu a oleje, vanoucím bez ustání širokou ulicí. Na několika místech zahradníci už zasadili kvetoucí záhony narcisů. Zářily v soumraku. Byla to hodina, kdy se zavíraly obchody a dopravní ruch byl tak velký, že bylo těžké dostat se vpřed.

Kern se podíval na Ruth. "Podívej, co je tu lidí," řekl.

"Ano," odvětila. "Strašně moc lidí."